

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ФИГУРИ.....	4
ТАБЛИЦИ.....	4
СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	7
ВЪВЕДЕНИЕ.....	9
I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК.....	12
1. <i>Обща характеристика - профил на общината.....</i>	12
1.1. <i>Местоположение.....</i>	12
1.2. <i>Географска характеристика, територия и категоризация на населените места.....</i>	13
1.3. <i>Природни ресурси.....</i>	16
1.4. <i>Историческа свързаност с други територии.....</i>	24
2. <i>Състояние на местната икономика и тенденции в развитието ѝ.....</i>	28
3. <i>Развитие на социалната сфера и човешките ресурси.....</i>	60
3.1. <i>Демографски параметри: население, структура, прираст, икономическа активност, заетост, безработица.....</i>	60
3.2. <i>Здравни услуги. Видове здравни заведения.....</i>	74
3.3. <i>Образователни и социални услуги.....</i>	75
3.4. <i>Спорт, спортни клубове и прояви, материално-техническа база.....</i>	97
3.5. <i>Дейности в областта на културата.....</i>	100
4. <i>Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията.....</i>	105
4.1. <i>Транспортна инфраструктура.....</i>	105
4.2. <i>Пътна мрежа.....</i>	107
4.3. <i>Водоснабдителна мрежа общи условия за територията и конкретни дадености.....</i>	113
4.4. <i>Телекомуникационна и съобщителна мрежа.....</i>	116
4.5. <i>Енергийна инфраструктура, енергия от ВЕИ и енергийна ефективност ...</i>	118
4.6. <i>Сметосъбиране. Дял на обслужваното население.....</i>	123
5. <i>Екологично състояние и рискове.....</i>	125
5.1. <i>Състояние на компонентите на околната среда – замърсявания и антропогенни въздействия.....</i>	125
5.1.1. <i>Въздух – качество, емисии и рискове.....</i>	125
5.1.2. <i>Шум.....</i>	127
5.1.3. <i>Земи и почви.....</i>	128
5.2. <i>Водни ресурси.....</i>	129
5.3. <i>Биоразнообразие и защитени територии.....</i>	133
5.4. <i>Канализационна мрежа – изграденост. Пречистване на отпадъчните води.....</i>	134
5.5. <i>Управление на отпадъците – състояние и рискове.....</i>	138
5.6. <i>Акустично натоварване на територията.....</i>	140
5.7. <i>Електромагнитно замърсяване.....</i>	141
5.8. <i>Радиационна обстановка.....</i>	142
5.9. <i>Рискове от природни бедствия и аварии.....</i>	142
5.10. <i>Здравен риск.....</i>	143
5.11. <i>Нарушени територии.....</i>	143
5.12. <i>Защитени територии и зони по Натура 2000.....</i>	144
5.13. <i>Рискове за околната среда и за населението в община Пазарджик и мерки за предотвратяването им. Ролята на ПИРО.....</i>	147

6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО Пазарджик, както и необходимостта от укрепването ѝ	150
7. Анализ на културно-историческото наследство	155
8. Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор	163
9. Описание на елементите на градското културно наследство в град Пазарджик.....	170
10. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината	175
11. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината.....	177
12. SWOT - АНАЛИЗ.	179
13. Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.. ..	188
II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 г.....	192
III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ	208
АНКЕТА.....	213
IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.....	228
V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ	235
VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.....	238
VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО ПАЗАРДЖИК	242
Приложение № 1	252
Приложение № 1 А.....	266
Приложение № 2	269
Приложение № 3	271

ФИГУРИ

Фигура 1. Разположение на общината на територията на област Пазарджик.	13
Фигура 2. Географска карта на община Пазарджик	15
Фигура 3. Общ брой по години за периода 2014-2019 г. на новосъздадените и прекратените нефинансови предприятия в община Пазарджик.....	32
Фигура 4. Разходи в хил. лв. за научноизследователска и развойна дейност на предприятията в община Пазарджик в периода 2014-2019 г.....	40
Фигура 5. Преки чуждестранни инвестиции в общината, областта и страната за периода 2014-2019 год.....	42
Фигура 6. Водещи отрасли в икономиката на община Пазарджик според нетните им приходи от продажби за 2019 год.....	44
Фигура 7. Графично изображение на средната годишна работна заплата по отрасли и години на територията на община Пазарджик.....	72
Фигура 8. Структура на общинската администрация на община Пазарджик.....	151
Фигура 9. Разпределение на жилищните сгради според етажността им.....	169
Фигура 10. Едромасщабна карта на землището на община Пазарджик.....	230
Фигура 11. Градска зона на въздействие на община Пазарджик.....	232
Фигура 12. Зона за икономическо въздействие.....	233
Фигура 13. Зелена зона за въздействие.....	234

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Баланс на територията на община Пазарджик.....	14
Таблица 2. Брой функциониращи предприятия по сектори за периода 2014-2019 год. за община Пазарджик, с посочените изключения на някои икономически дейности.....	29
Таблица 3. Брой новосъздадени предприятия в община Пазарджик за периода 2014 – 2019 г.	30
Таблица 4. Брой на прекратените предприятия в Община Пазарджик за периода 2014 - 2019 год. по сектори.....	31
Таблица 5. Общ брой на новосъздадените и прекратени нефинансови предприятия....	32
Таблица 6. Брой на нефинансовите предприятия в община Пазарджик за периода 2014 - 2019 г. по групи според броя заети – микро, малки, средни и големи..	33
Таблица 7. Заети лица по сектори за периода 2014 – 2019 г. за община Пазарджик.	34
Таблица 8. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Пазарджик в хиляди лева за периода 2014-2019 год.....	36
Таблица 9. Произведена продукция на човек за периода- 2014 – 2019 год. на територията на община Пазарджик в хиляди лева	36
Таблица 10. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Пазарджик за периода 2014-2019 г. по групи предприятия според броя на заетите в тях лица.....	37
Таблица 11. Разходи за ДМА по икономически дейности в Община Пазарджик за периода 2014-2019 год.....	38

Таблица 12. Разходи за НИРД в хиляди лева в Община Пазарджик, Област Пазарджик и страната за периода 2014-2019 год.....	41
Таблица 13. Преки чуждестранни инвестиции в хиляди евро през 2014-2019 г. за община и област Пазарджик и за страната	42
Таблица 14. Водещи отрасли в икономиката на община Пазарджик според нетните приходи от продажби за периода 2014 - 2019 год. в хил. лв.....	45
Таблица 15. Основни земеделски култури, вино производство, земеделски производители в община Пазарджик, 2014 – 2020 г.....	47
Таблица 16. Основни животновъдни стопанства в община Пазарджик, 2014 – 2020 год... ..	48
Таблица 17. Туристически показатели за периода 2014-2019 г. в община Пазарджик..	58
Таблица 18. Динамика на населението на община Пазарджик по години и населени места – общ брой за периода 2014 – 2020 г... ..	61
Таблица 19. Демографски параметри на населението в Община Пазарджик и страната за периода 2014 – 2020 г.	63
Таблица 20. Механичен прираст на населението на община Пазарджик за периода 2014-2020 год.	64
Таблица 21. Население към 31.12.20 год. по възраст в община Пазарджик за периода 2014-2020 година.....	66
Таблица 22. Възрастови групи по национална класификация за 2014, 2017 и 2020 год. на Община Пазарджик, Област Пазарджик и в национален мащаб.....	66
Таблица 23. Коефициенти на възрастова зависимост за Община Пазарджик, Област Пазарджик и в национален мащаб за периода 2014 – 2020 г.	67
Таблица 24. Съотношение мъже/жени в общински, областен и национален мащаб за община Пазарджик за 2014-2020 год.	68
Таблица 25. среден списъчен брой на наетите лица по трудово или служебно правоотношение в община Пазарджик за периода 2014-2019 год. по номенклатура на икономическите дейности.....	69
Таблица 26. Брой регистрирани безработни и равнище на безработицата за периода 2014-2020 год. на територията на община Пазарджик, област Пазарджик и страната. ..	70
Таблица 27. Регистрирана безработица и равнище на безработица в област Пазарджик, ЮЦР и страната за периода 2014-2020 год.....	71
Таблица 28. Размер на средногодишната работна заплата в Община Пазарджик по икономически отрасли и години.....	72
Таблица 29. Средногодишна заплата и в сравнение с Област Пазарджик, Южен централен район и страната за периода 2014-2020 год... ..	74
Таблица 30. Доболнична помощ на територията на община Пазарджик за 2020 г.	74
Таблица 31. Болнична помощ, брой легла в ЛЧ на община Пазарджик – 2020 год.	75
Таблица 32. Детски градини, учители, деца на територията на община Пазарджик за периода от 2014/2015 год. до 2020/2021 год.....	76
Таблица 33. Учебни заведения на територията на община Пазарджик по видове и брой за учебната 2020/2021 год.	77
Таблица 34. Общ брой ученици на територията на община Пазарджик за учебната 2020-2021 год., в т. ч. брой ученици в различни етапи на образованието, разпределение по видове учебни заведения, брой преподаватели и разпределение по видове учебни заведения.....	78

Таблица 35. Учащи първи-осми клас, напуснали общообразователните и специални училища – община Пазарджик за периода от 2014/2015 год. до 2020/2021 год.	79
Таблица 36. Предоставяне услуги по възрастови групи	81
Таблица 37. Планирани социални услуги в община Пазарджик, които следва да бъдат открити през 2021- 2022 година.....	91
Таблица 38. Състояние на пътищата от републиканската пътна мрежа по класове към 2019 г. на територията на община Пазарджик	107
Таблица 39. Рехабилитирана републиканската пътна мрежа на територията на община Пазарджик за периода 2014 – 2020 г.	108
Таблица 40. Общински пътища на територията на област Пазарджик, обслужващи община Пазарджик, съгласно чл. 4, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за пътищата	109
Таблица 41. Водоснабдителни системи на селищата и тип водоснабдяване - община Пазарджик.....	111
Таблица 42. Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране и брой.....	113
Таблица 43. Общо вътрешни водопроводни мрежи (ВВМ) по общини и вид материал	113
Таблица 44. Административни единици в община Пазарджик, технически данни	114
Таблица 45. Възобновяеми енергийни източници, присъединени към подстанции на МЕРП Пазарджик.....	119
Таблица 46. Количества генерирани и рециклирани отпадъци в община Пазарджик за периода 2015-2019 год	125
Таблица 47. Оценка на химическото състояние на подземни води в района на община Пазарджик - РИОСВ - Пазарджик за 2019 год.	131
Таблица 48. Обитавани жилища по наличие на канализация и местонамиране на територията на община Пазарджик за 2019 год.....	134
Таблица 49. Население гр. Пазарджик, невключено към канал, ПСОВ и водопровод към 2019 г	135
Таблица 50. Общи характеристики на жилищния фонд в община Пазарджик към 31.12. 2018 г.	165
Таблица 51. Конструктивна система на жилищните сгради в община Пазарджик по данни към 31.12.2018 год.	166
Таблица 52. Период на построяване на жилищните сгради в община Пазарджик.....	168
Таблица 53. Степен на благоустроеност на жилищния фонд в община Пазарджик към 31.12.2018 год	169
Таблица 54. Жилищни потребности в община Пазарджик към 31.12.2018 год.....	170

СПИСЪК С ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

Абревиатура	Пълно наименование
АЗ – БТ	Агенция по заетостта - бюро по труда
БТПП	Българска търговско промишлена палата
БФП	Безвъзмездна финансово помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВУЗ	Висше учебно заведение
ДВ	Държавен вестник
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕК	Европейска комисия
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни инвестиционни фондове
ЕСМ	Енергоспестяващи мерки
ЗКН	Закон за културното наследство
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
ИФТ	Индикативна финансова таблица
КИН	Културно историческо наследство
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КЗИИ	Компактните зони интегрирана интервенция
КФ	Кохезионен фонд
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МОН	Министерство на образованието и науката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОПТ	Масов обществен пътнически транспорт
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МСП	Малки и средни предприятия
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НИРД	Научноизследователска и развойна дейност
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПО	Нестопанска организация
НСРР	Национална стратегическа референтна рамка
ОА	Общинска администрация
ОбС	Общински съвет
ОП	Оперативна програма
ООД	Дружество с ограничена отговорност
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж”
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда”
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура"
ОПФ	Общински поземлен фонд
ОУП	Общ устройствен план

ПВТ	Подземни водни тела
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПКС	Професионално - квалификационна степен
ПМДР	Програма морско дело и рибарство
ПМС	Постановление на министерски съвет
ППЗРР	Правилник за приложение на Закона за регионалното развитие
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейни води
ПРЗ	Препарати за растителна защита
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПУДООС	Предприятие за управление дейностите по опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПЧП	Публично частно партньорство
РИМ	Регионален исторически музей
РИО	Районна инспекция по образование
РИОСВ	Районна инспекция по опазване на околната среда
РМС	Решение на Министерски съвет
РО	Рибарска общност
SWOT анализ	Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
СФ	Структурни фондове
СФУК	Система за финансово управление и контрол
ТБО	Твърди и битови отпадъци
ТСБ	Териториално статистическо бюро
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ЦГЧ	Централна градска част
ЮЦР	Южен централен район

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият План за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 год. / ПИРО /се приема в съответствие с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на общините. Тези указания са на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, издадени на основание на чл. 17, т. 9 от Закона за регионално развитие /ЗРР/.

Съгласно изискванията на Закона за регионално развитие /в сила от 31.08.2008 г., изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 март 2020 г./, системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие обхваща лимитативно:

1. Национална концепция за регионално и пространствено развитие;
2. Интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
3. План за интегрирано развитие на община (ПИРО).

В съответствие с чл. 13, ал. 1 от Закона за регионално развитие /ЗРР/, Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик определя средносрочните й цели и приоритети за устойчиво развитие, връзките й с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район за планиране и заданието на Общия устройствен план на общината. Съгласно чл. 13, ал. 2 ЗРР, Планът за интегрирано развитие на общината осигурява пространствена, времева, фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

Стратегическата рамка на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик е насочена към разработването на мерки и осигуряване на необходимите условия за балансирано и интегрирано развитие на общината. От една страна, тя е насочена към мобилизация на ресурсите и потенциалите на територията и ефективно изпълнение на наличните възможности, а от друга – към адекватно адресиране на основните проблеми на общината, които имат лимитиращо, или задържащо влияние върху нейното развитие. ПИРО Пазарджик обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, пряко и непосредствено свързани от стремежа и очакванията за по-висок жизнен стандарт на местната общност и устойчиво развитие на територията. Той интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за идентифициране на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на общината и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително и тези - съфинансирани от фондовете на Европейския съюз.

Основен подход при разработването на Плана е прилагането на интегрирания подход на развитие, или подход на тясна координация на различните публични политики и на различните секторни дейности за въздействие на базата на местните специфики. Пазарът на труда, заетостта, транспортното обслужване, качеството на околната среда, образованието, здравеопазването и множество други социални елементи си взаимодействат, за да окажат позитивно, или негативно влияние на

икономическото развитие. Макар всяка от тези сфери да има своите собствени цели, приоритети и бюджети, Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик съдържа общи приоритети за тези сфери, доколкото тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход е водещ при разработването на ПИРО и съответно прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик е изработен за цялата територия на общината, като са определени зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди, за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за коопериране със съседни общини.

Планът за интегрирано развитие на общината съдържа:

1. Анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на общината;
2. Цели и приоритети за развитие на общината за периода 2021 – 2027 г;
3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини;
5. Програма за реализиране на ПИРО и описание на интегрирания подход развитие;
6. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
7. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО.

При разработването на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик са използвани подходи, методи и принципи, които гарантират в значителна степен съответствието на този стратегически документ с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, както и с определените национални и регионални цели и приоритети на развитието на Р България. В тази връзка той е синхронизиран с предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г., актуализирана през 2019 г. и с Интегрираната териториална стратегия за развитие на

Южния централен район на планиране за периода 2021 – 2027 г. Освен това, Планът е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за

територията на общината.

Настоящият План за интегрирано развитие е разработен и в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и с изискването този документ да допринася в максимална степен за постигането на цел „Пет“ на кохезионната политика: „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. е в съответствие и с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., определящи унифицирани процедури за изработване, оценка, одобряване и прилагане на плановете за интегрирано развитие на общините.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г. има характер на отворен документ, който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. е основен стратегически документ, дефиниращ целите и приоритетите за устойчиво и интегрирано развитие на общината. Той е съобразен и с Общинския план за развитие 2014-2020 год. относно стартирани, но недовършени общински начинания, акцентирани на идентифицирани очевидно полезни и очаквани от местната общност общински политики. Стратегическата част на документа е основана на установените от социално-икономическия анализ дадености на общината, както и на нейния потенциал, съобразени с политиките на различни нива на Република България и Европейския съюз.

Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. е обсъден и е приет от Общинския съвет по предложение на Кмета на Общината с Решение № 43 по Протокол №3/24.03.2022 г.

I. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК.

1. Обща характеристика - профил на общината.

1.1. Местоположение.

Община Пазарджик е разположена в Южна България, в централната част на Горнотракийската низина, на север от Родопите, по поречието на река Марица. Общината е част от област Пазарджик и Южен централен район. Граничи със седем общини от Пазарджишка област - Стрелча, Панагюрище, Лесичово, Септември, Ракитово, Пещера и Брацигово, както и с четири общини от Пловдивска област - Съединение, Стамболийски, Марица и Родопи.

Територията на общината има предимството да се обслужва от трансевропейските коридори № 4, № 8 и № 10, а Пазарджишка област – от коридор № 9. Това позволява отлична свързаност и пренос на стоки към и от Европейския съюз и Централна Азия. Летище Пловдив е само на 36 км от града, пристанище Бургас – на 310 км, а столицата София - на 108 км. Близостта и добрата свързаност до двата най-развити центъра на страната София и Пловдив и транснационалната транспортна инфраструктура са категорично предимство за общината по линия на общите предпоставки за развитие. Пазарджик е вторият най-важен културен и административен център в Южна Централна България.

Община Пазарджик обхваща 32 населени места, в т.ч. един град - град Пазарджик, който е общински и областен административен център, 27 населени места, представляващи кметства и 4 населени места с кметски наместници, с население под 350 души.

Община Пазарджик заема 14,3% от територията на област Пазарджик, 2,8% от територията на Южен централен район и 0,58% от тази на Република България. Общината се състои от 32 населени места, включително областния и общински център – град Пазарджик.

Благоприятното географско месторазположение предопределя в значителна степен много добри възможности за социално-икономическо развитие. Едновременно с това, месторазположението е и важен елемент от стратегическо значение за националната и общоевропейска сигурност и безопасност, което обстоятелство следва да се оцени не само във формалните критерии за изготвянето на Плана. Поради тези съображения това важно геостратегическо разположение няма да подлежи на последващи последователни и обстойни коментари, относими за установения порядък в този план.

Фигура 1. Разположение на общината на територията на област Пазарджик.

Източник – община Пазарджик.

1.2. Географска характеристика, територия и категоризация на населените места.

В териториалните предели на Община Пазарджик се включват общо 32 населени места, в т.ч. един град - град Пазарджик, който е общински и областен административен център, 27 населени места, представляващи кметства и 4 населени места, с кметски наместници, с население под 350 души, както беше вече упоменато.

Съгласно действащата в пределите на страната функционална категоризация на административно-териториалните единици и населени места, в зависимост от степента

на развитие на селищните си функции, населените места в общината попадат в следните категории:

- от 1-ви тип (категория) е общинският център – гр. Пазарджик;
- от 4-ти тип – 3 села - Главиница, Ивайло и Мало Конаре;
- от 5-ти тип – 14 села;
- от 6-ти тип – 10 села и
- от 7-ми тип – 4 селища.

Община Пазарджик заема 14,3% от територията на област Пазарджик, 2,8% от територията на Южен централен район и 0,58% от тази на Република България.

Територията на общината е трета по площ в област Пазарджик – 639,8 кв. км. Преобладават земеделските земи, които заемат 72,00 % от общата площ на общината. Независимо че горските територии са само 12,25 % в комбинация със земеделските, те осигуряват благоприятни предпоставки за разнообразни функции и икономически дейности. Урбанизираните и промишлените територии са 8,76 %. Останалите видове територии са с площ и процентно съотношение към общата територия на общината в таблицата, посочена по-долу.

Таблица 1. Баланс на територията на община Пазарджик.

№	Видове територии	Площ	
		Ха	%
Територии с най-общо предназначение – съществуващи			
1	Урбанизирани територии	5578	8,76
2	Земеделски територии	45847	72,00
3	Горски територии	7804	12,25
4	Водни територии	3359	5,28
5	Територии за добив на полезни изкопаеми	197	0,32
6	Територии за транспорт и техническа инфраструктура	887	1,39
Общо:		63672	100,00
Защитени и нарушени територии – съществуващи			
За природозащита – защитени територии и защитени зони		8860	
Нарушени територии		197	

Източник: Национален статистически институт.

От общо 32 населени места в общината - 14 са разположени непосредствено и в близост с трите големи реки - Марица, Тополница и Луда Яна. В тази връзка повече от 70 % от населението на общината обитава територии, непосредствено до 3-те големи реки, което с тази природна даденост благоприятства развитието на населените места.

Община Пазарджик е с добре развит сухопътен транспорт – шосеен и жезезопътен. През територията на общината преминават 3 трансевропейски коридора, а през територията на областта – още 1. Този факт предпоставя отличната свързаност на територията със страните-членки на ЕС и е най-краткият път за сухопътния транспорт към страните от Западна и Средна Азия.

Фигура 2. Географска карта на община Пазарджик.

Източник: община Пазарджик.

Отстоянието от общинския център до летище София е 108 км, а до втория по големина град в България - Пловдив, с функциониращо летище на – 36 км, до пристанище, летище и град Бургас – 310 км. Шосейното придвижване на стоки, товари и пътнически поток се осъществява по стандартни магистрални пътища, а огромната част от ж. п. мрежата е модернизирана и електрифицирана. Това месторазположение със съпътстващата го инфраструктури предопределя значително стратегическо предимство на общината от гледна точка на разходи, време и свободно движение на стоки и капитали.

План за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г.

От населените места до общинския център може да се достигне в рамките на около 30 минути и по този начин местната му достъпност е благоприятно условие за навременното обслужване, осведомяване и снабдяване на населението.

1.3.Природни ресурси.

Природните характеристики на община Пазарджик са благоприятни за ефективно развитие на многосекторно стопанство.

Релефът на общината е равнинен. Надморското равнище варира от 190 до 370 м., като надморската височина на град Пазарджик е 205 м. От двете страни на р. Марица и притоците ѝ се е образувала ниска, но широка незаливна тераса. Тук са най-хубавите алувиални почви на Пазарджишкото поле. Равнинният релеф и наличните водни ресурси - реките Марица, Тополница и Луда Яна способстват за развитието на селско стопанство, както и за добив на електроенергия от ВЕИ. Близко до града е разположен "Бесапарският рид", а до село Мокрище – изкуствени хълмисти образувания от тракийско време. Това рядко разнообразие създава благоприятни предпоставки за развитие на туризма и то с висока добавена стойност, ако се предлагат пакетни туристически услуги с другите общини от областта.

Следва заключението, че релефът е благоприятен за всякакъв вид земеделски дейности, вкл. поливно и биологично /на определени участъци/ земеделие, за гражданско и промишлено строителство, спорт и туризъм.

Климатът в Община Пазарджик се характеризира като благоприятен умерено-континентален, като се характеризира с летни засушки. Този климат е преходен между умерено континенталния климат на Дунавската равнина и преходно - средиземноморския климат на Югоизточна България.

Отрицателните температури в Тракийската низина са характерни за най-типичния зимен месец - януари. Поради защитата на Стара планина и влиянието на Средиземно море, средната януарска температура на Пазарджик е положителна.

Летните температури на Пазарджик не са по-високи от тези на Дунавската равнина. Средната юлска температура е 23.3°C. Дългото лято, често от април до октомври, е достатъчно топло. Това е удобно както за отглеждане на различни култури от обработваемата земя и то с преобладаващо благоприятни условия за добив на зърно, така и за по-добро развитие на някои едногодишни култури, които виреят по на юг - ориз, тютюн, памук и др.

В низините физико- географските условия се проявяват по-силно върху режима на температурата и по - специално върху продължителността на мразовете и горещините. В Пазарджишкото поле през зимата поради температурната инверсия, е по- студено и има по- продължителни мразове, отколкото по средногорските и родопски склонове и разклонения. Ранната пролет позволява ранно засаждане на летните култури, а късната есен е твърде благоприятна за доброто узряване и беритба на гроздето, тютюна, ориза, памука, и др., както и за доузряване на вторите реколти. В сравнение със Северна България през пролетта в Пазарджишко по-рано престава да пада слана, а през есента - по-късно.

Валежите в областта зависят от циклоналните ветрове, северозападен, югозападен и южен, североизточен и източен. Стара планина и Средна гора пречат на свободното проникване на валежите от циклоналните ветрове от север и северозапад, а Родопите на южните - средиземноморски валежи. По този начин Тракийската низина се ползва от по-малко валежи, отколкото е средната валежна сума на България. Така, гр. Пазарджик се намира под влажна сянка от околните му планини, затова годишната сума на валежите му е едва 515 мм. В общината най-много валежи падат през лятото - 142 мм (27.6%), а пролетно време - 27%. Летните валежи дори и най-големи, често пъти са поройни и са недостатъчни за земеделските култури, особено за вторите култури.

Характерни за Пазарджишкото поле са и честите засушавания, проявяващи се най-вече през втората половина на юли и първата на август. За сметка на това, водният ресурс от поречията на реките осигуряват достатъчни количества сладководна вода, достатъчна за обезпечаване нуждите на населението, на селското стопанство и промишлеността.

Геология

Най-пълна представа за цялостния геоложки строеж на даден район се получава чрез неговата стратиграфия и тектоника. България като част от Балканския полуостров спада към Средиземноморската геосинклинала, която е заета от гънките на Алпо-Хималайската нагъната система.

В община Пазарджик се разкриват геоложки формации от последната ера – неозойската, от нейните два периода Терциер и Кватернер. Над кристалната основа лежат мощни терциерни и кватернерни наслаги, като проучваният район е изграден от протерозойски скали, припокрити от неогенски и кватернерни материали.

Протерозоят (Pt) е представен от мраморната си свита и свитата на биотитовите и двуслюдените гнайси, които контактуват площно на места по разломни нарушения. В близост до проучваната площ те се разкриват по скатове на Централните Родопи, разположени южно от нея.

Неогенските седименти в района са представени от Ахматовската свита (ah N1-2), която заляга трансгресивно върху пъстра блоково-разломена подложка от скали с протерозойска, горнокредна и палеогенска възраст. Представена е от глини, песъчливи глини, глинести пясъци и по-малко количество чакъли, с отделни валуни в тях. Това са алувиално-пролувиални материали с характерен жълто-ръждив цвят. Дебелината и варира от 16 до 300 m.

Кватернерните наслаги (Q) имат повсеместно разпространение, като залягат върху неогенските материали от Ахматовската свита или директно върху протерозойските мрамори. Дебелината им варира от няколко до 60 m. Представени са основно от пясъци и чакъли. Пясъците са разнозърнести, рахли или слабо споени, сивожълтеникави до жълтеникави. Чакълите включват добре заоблени, разнообразни по състав късове и като правило са включени като лещи сред пясъците. Алувиалните отложения на средногорските притоци на р. Марица - р. Тополница и р. Луда Яна, са представени главно от разнозърнести пясъци с дребни чакълести включения и дребно до среднозърнести чакъли с песъчлив запълнител. В средното и долното си течение десният приток на р. Марица - р. Чепинска, е формирал терасни материали с мощност

до 30.00 - 35.00 m, представени от алтернация от едри чакъли и валуни, дребни и средни чакъли и песъчливи и песъчливо-глинести пластове и прослойки.

В тектонско отношение районът попада в Маришката разломна зона. Маришкият разлом има дълбочинен характер и се проявява на повърхността като сложен разломен сноп. Пространствено е свързан към долината на р. Марица, като на запад постепенно променя направлението си. Най-активно се проявява през Ларамийската нагъвателна фаза, когато по него се оформя Маришката неинтрузивна зона. Днес е **сеизмично активен и съгласно сеизмичното райониране на Р България районът, в който попада територията на община Пазарджик, се намира в област със сеизмична активност IX-а степен по скалата на Медведев-Шпонхойер Карник** и има коефициент на сеизмичност $K_s=0,27$.

Почвите в общината са основно чернозем-смолници, канелено-горски и делувиално-алувиални (на тях се отглеждат овощни, зърнени и маслени култури, тютюн и етерични масла). В планинските местности преобладават кафяви горски почви (подходящи за картофи). Поречията на реките Марица и Тополница от своя страна изобилстват с друг плодороден вид почви – тъмни ливадно-блатни. На север от общинския център се срещат богато засолени почви.

Разнообразието на плодородни почви е значима предпоставка за развитие на растениевъдството и животновъдството, при това – съчетано с достатъчен воден ресурс.

Същевременно се констатираат екологични проблеми, които ще бъдат обстойно коментирани в т. 5 „Екологично състояние и рискове“. Към настоящия момент не са въведени ограничителни режими на земеползване за предотвратяване евентуално замърсяване на земеделската продукция.

Основни деградационни опасности за почвите и почвеното плодородие са почвената ерозия, намаляването на органично вещество, загуба на почвеното биоразнообразие, замърсяването на почвите, засоляването и вкисляването, уплътняването на почвите, запечатването на почвите и хидро-геологичните рискове - наводнения и свлачища.

Голяма част от опасностите са причинени от липса на екологична култура.

Изводът, който може да се направи е, че в общината трябва да се предприемат действия по оползотворяване на почвения потенциал и предотвратяване изоставянето на земеделските земи. Това може да бъде постигнато чрез традиционните форми на земеделие, но и чрез въвеждане и развитие на биологично земеделие – алтернативна форма на земеделието, чрез която може да бъде постигнат баланс между производството на хранителни продукти, превенция на околната среда и увеличаване на заетостта в общината. Биологичното земеделие позволява да бъде запазен и възстановен почвения профил, да бъдат стабилизираны почвените екосистеми и да бъде постигнато устойчиво развитие на селските райони.

Водните ресурси на общината са богати.

Главен водосборен басейн е р. Марица и нейните по-големи притоци - реките Тополница и Луда Яна. Недостатъкът на р. Марица е, че нейното пълноводие закъснява през пролетта, поради по-късното топене на снеговете в планините Рила и Родопи. Реката е най-пълноводна през зимата и пролетта, а най-слаба именно в летните и есенни месеци, когато е нужна за напояване.

Наличните в близост язовири се намират в област Пазарджик. Това са язовирите „Батак“, „Голям Беглик“, „Малък Беглик“, „Белмекен“, „Широка поляна“, „Доспат“, „Тополница“ и други по-малки, които се използват за напояване и производство на електрическа енергия от ВЕИ.

Добрата водоснабденост на територията на общината, включително с подпочвени и подземни води, подпомага за доброто развитие на селското стопанство.

Главна водна артерия за района на община Пазарджик е р. Марица с притоците ѝ. Тя разделя на две части Пазарджишкото поле. Ляв приток на р. Марица е р. Тополница, която приема водите от реките Медетска, Берейска, Мътивир, Павел, Бунувска и Златишка.

Язовир „Тополница“ е изграден по поречието на едноименната река, като същият се използва за напояване и добив на енергия. Друг ляв приток на р. Марица е р. Луда Яна, която събира водите на реките Молей, Магарешка река, Свинарско дере, а по-надолу Банска и Стрелченска реки. Р. Луда Яна се влива в р. Марица при с. Мирянци. Водите на р. Луда Яна понякога са силно замърсени, поради това, че реката приема непречистените отпадъчни води от гр. Панагюрище, гр. Стрелча и други по-малки населени места, разположени по течението ѝ.

Благоприятните топографски, климатични, хидроложки условия и почвеното плодородие в поречието на р. Марица са създали и продължават да създават предпоставки за интензивно развитие на земеделието, значително и разнообразно хидротехническо строителство и висока степен на усвояване и използване на наличните водни ресурси. Тук са изградени големи водостопански системи с комплексно използване на водите – най-крупните хидроенергийни каскади в страната и едни от най-големите напоителни системи.

Подземни води

Районът на община Пазарджик е добре изследван в хидрогеоложко отношение. На територията на района разпространение имат шест подземни водни тела (ПВТ) с пресни подземни води:

1. Подземно водно тяло BG3G000000Q013 (Порови води в Кватернер – Горнотракийска низина)
2. Подземно водно тяло BG3G00000N018 (Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район)
3. Подземно водно тяло BG3G00000Pt037 (Карстови води - Малко Белово)
4. Подземно водно тяло BG3G00000Pt041 (Карстови води - Централно Родопски масив)
5. Подземно водно тяло BG3G00000Pt044 (Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив)

6. Подземно водно тяло BG3G00000Pt047 (Пукнатинни води - Западно Родопски комплекс)

Защитените територии, биоразнообразие

На територията на Общината се отчита широко разнообразие на категории и брой защитени територии.

Със статут на **Защитени местности** се ползват: „Огняновско-Синитевски рид“ (в землищата на с. Огняново и с. Синитево с площ 8 426,23 дка) и Защитена местност „Воденичарска кория“ - в землището на с. Сбор (площ 2,2 ха).

Налични са и **Защитени Зони по НАТУРА 2000** - по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици: „Бесапарски ридове“, „Рибарниците-Звъничево“, „Река Марица“ и по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на хабитатите – „Бесапарски възвишения“, „Овчи хълмове“ и „Река Луда Яна“.

„Бесапарските ридове“ е обявена от BirdLife International за орнитологично важно място. „Бесапарските ридове“ са включени в Европейската конзервационна програма „Корини биотопи“. В границите им се намират няколко растения, чийто ареал е локално-ендемичен като например текирската мишорка (*Gypsophila tekirae*). Друг такъв ендемит е румелийска жълтуга (*Hipericum remelicum*). Тук са разположени и българските ендемити *Lromus moesiacus* vel., *Genista rhodopea* vel., *Medicago rhodopea* vel., *Medicago bondevi* koz., *Centaurea managettae* podp., *Centaurea pseudoaxillaris*. Могат да се намерят и много балкански ендемити, както и редки и застрашени растения, като 4 вида реликтни орхидеи. Особеност на зоната са ниските варовити безлесни хълмове с надморска височина между 350-536 м. Специфичните климатични и орографски особености на „Бесапарските ридове“ са причина за изключително богата флора на местността. Там са открити 586 вида растения, като това е 1/5 от растителното многообразие в страната, което за площта и орографията на „Бесапарските ридове“ ги прави уникални биотопи. Най голям брой реликтни, ендемични и редки видове растения се срещат в защитената територия „Огняновско-Синитевски рид“.

В община Пазарджик има четири защитени дървесни вида, всички на територията на град Пазарджик:

- Черна топола - *Populus nigra* l., с височина 28 м, обиколка на ствола 4,65 м., на възраст 240 год., находяща се на територията на парк-остров „Свобода“ (м. „Острова“). Обявена е с Постановление № 1169/18.03.1950 г.
- Ливански кедър – *Gedrus libanii* a.rich, с височина 12 м на възраст 70 год., находящ се на ул. „Орлово гнездо“ № 6 в частен имот. Обявен е със Заповед № 197/ 11.03.1987 г. на КОС (ДВ, бр.25/1987 г.)
- Дървесният вид - дръжкоцветен дъб (летен дъб) – *quercus pedunculiflora*, е на възраст 200 год., с височина 25 м и обиколка на ствола 3,45 м. Намира се в имот УПИ II-5015, кв.399, кад. район 503, град Пазарджик (ул. „Мария Луиза“ № 86). Обявен със Заповед № РД-648/ 05.09.2006 г. (ДВ, бр.85/2006г.) на Министъра на околната среда и водите
- Секвоя, с височина 18 м и обиколка на ствола 2,57 м. Намира се в гр. Пазарджик, м „Чуренска градина“ (на изхода на гр. Пазарджик). Обявена е с Постановление № 1169/18.03.1950 г.

Процентът на горските територии в общината е 12,25 %. На територията на община Пазарджик се срещат естествени и изкуствени насаждения от благун, зимен дъб, космат дъб, келяв габър, акация и др. Създадени са култури предимно от черен бор, по-малко на белия бор, акация, зимен дъб, сребролистна липа, черен дъб, мъдрян и др.

В долната част на средния планински пояс преобладават издънкови дъбови насаждения, с участие на бук и келяв габър. Създадени са култури от бял и черен бор, по-малко зелена дуглазка, акация, бреза и зимен дъб. Срещат още растителни групи от върба, елша, топола. По речната тераса в района около Пазарджик има запазени вековни тополи.

Над 900 м надморска височина естествената дървесна растителност е представена от букови насаждения с участието на ела, зимен дъб, габър, благун и други. От храстовата растителност се срещат шипка, трънка, къпина, глог, смрика, дрян, драк и др. видове. До днес са запазени отделни екземпляри от някогашните естествени гори по речната тераса на р. Марица, които са започнали значително да намаляват с появата на земеделието в днешното Пазарджишко поле. Ландшафтът в общината е формиран от обработваемите площи на които се отглеждат зърнени култури, технически култури, зеленчуци, трайни насаждения, лозя. Характерни за района са южните култури.

Ежегодно се извършват почвopодготовка, отглеждане и попълване на култури, осветления, прочистки без материален добив, подпомагане естественото възобновяване. Санитарните мероприятия са свързани с инвентаризация за нападения от вредители и болести и извеждане на санитарни сечи.

Озеленените площи по своята значимост, свързаност и процентно присъствие в градската среда не отговарят на изискванията за зелена система. Климатичните условия в град Пазарджик през летният период са неблагоприятни. Растителността около реките оказва положително микроклиматично въздействие само на близко разположените урбанизирани територии.

Картотека на зелената система показва, че отсъства дървесна и храстова растителност по много от улиците в град Пазарджик. Разположените по тротоарните площи на уличната мрежа в града дървесни видове са в сравнително добро състояние. Проблем е възрастта на повечето от тях, което води до риск от падане или счупване. Най-често срещаните широколистни видове липи и софори са на възраст над 50 години с масивни корони и мощни коренови системи. Необходимо е окастряне и намаляване при разклоненията при по голяма височина на дърветата. Кореновата система на описаните по горе видове навлиза в основите на къщите намиращи се на не повече от 2 м от ствола на дървесният вид и създава риск от течове и разрушаване.

Община Пазарджик провежда всяка година есенна и пролетна залесителна кампания с участието на своите граждани, с цел обновяване на дървесната растителност в парковете, градините и по протежение на уличната мрежа. Провежда се есенно и лятно зацветяване на всички съществуващи и новоизградени цветни площи.

Въпреки често негативното човешко въздействието върху околната среда, местообитанията са запазили определени животински видове, срещат се невестулка и

лалугер. В землището на с. Юнаците има колония на обикновен пчелояд. Рибарниците на селата Звъничево и Алеко Константиново са орнитоложки зони на мониторинг за средно зимно преброяване на зимуващите птици. Тук са наблюдавани орел-рибар, малък корморан и ням лебед. Други зимуващи птици, които са наблюдавани в региона са голяма сива чапла, сива чапла, голям синигер, кълвачи, ястреб-вработар и ветрушка. Най-голямата колония на Балканите на брегова лястовица се намира на сгуроотвала, в източната част на град Пазарджик. Срещат се нощните птици бухал, ушата сова, кукумявка.

Птиците, обитаващи околностите на река Марица, също са изключително разнообразни. Те придават неповторима девствена атмосфера на водите на най-пълноводната река в България. Жерави, гъски, лебеди, корморани, диви патици, чапли и десетки видове са само част от екземплярите, които можете да наблюдавате. Басейнът на реката има важно значение за съхраняване на биологичното разнообразие на Южна България.

Защитени зони и природни забележителности

Целите на опазване в защитените зони се определят най-общо за:

- запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

В екологичната мрежа Natura 2000 са включени следните защитени зони /33/, попадащи на територията на община Пазарджик:

- по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици: „Бесапарски ридове“, „Рибарниците-Звъничево“, „Река Марица“ и
- по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на хабитатите (местообитанията): „Бесапарски възвишения“, „Овчи хълмове“, „Река Луда Яна“.

Защитена зона „Бесапарски ридове“ - с код BG 0002057 е разположена в югозападната част на Тракийска низина, в близост до град Пазарджик и в подножието на Родопите. Мястото обхваща ниски варовити безлесни хълмове и съседните открити пространства, на запад до пътя за град Пещера, на изток до р. Вьча. Около 90 % от територията е заета от калцифицирани и топлолюбиви тревни съобщества. Има отделни петна смесени и широколистни и гори. Най-разпространените тревни съобщества са доминирани от белизма поради факта, че видът е много устойчив на паша, утъпкване, както и на ерозия. Срещат се изолирани площи от смесени и широколистни гори. Варовитите хълмове се характеризират със специфична растителност, което определя тяхното значение като убежище на редки, ендемични и реликтни видове. Среща се локалният ендемичен растителен вид-текирска мишорка. Там се среща и лалугерът.

Защитена зона „Бесапарски възвишения“ - сухи тревни съобщества върху протерозойски карбонатни почви, с минимална растителност. Мястото е значимо, като място за храна на многобройни хищни птици, гнездящи по северните склонове на Родопите и дерета. Флората е уникална, със средиземноморско влияние и представлява последния етап на деградация на ксеротермните дъбови гори в Южна България. Зоната включва многобройни редки и ендемични растителни видове.

Защитена зона „Рибарници Звъничево“ - в района между р. Марица и р. Тополница, на запад от Пазарджик. Зоната е комплекс от екстензивно ползвани рибарници и малки водоеми, разположени от двете страни на р. Марица, както и влажни ливади, оризища и обработваеми площи. Различните басейни на рибарниците са обрасли с водолюбива растителност, основно тръстика, езерен камъш и морски болбосъхонус. Откритите водни площи са частично обрасли с дяволски орех, жабешка водянка, плаваща лейка, ръждавец и др.

Установени са 96 вида птици, от които 24 са включени в Червената книга на България (1985 г.). От срещаните се видове 34 са с европейско природозащитно значение (SPEC). Като световно защитени в категория SPEC1 са включени 3 вида, а като застрашени в Европа, съответно SPEC2 - 10 вида.

Зоната е място на гнездене на белобузата рибарка, и е едно от най-важните места за голямата бяла чапла и за световно застрашената белоока потапница.

Защитена зона „Река Марица“ - първата част от зоната обхваща участък от 105 км покрай реката. Територията е представена предимно от открити площи, горските терени са рядкост. Почти няма блатна растителност (дзука и тръстика). Влажните зони и приспособената изкуствено засадена растителност са оградени с ограда, като на територията им има ловджийски заслон, осигуряващ охрана на района. Зоната включва две естествени езера за развъждане на риба - три в Звъничево, в които водният режим е регулиран и позволява концентрирането на голямо разнообразие от зимуващи птици.

Защитена зона „Овчи хълмове“ - с код BG 0000365 за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитени зони, приета от Министерски съвет с Решение №122 от 02.03.2007 г. Опазват се природни местообитания и срещаните се в България два вида сухоземни костенурки.

Защитена зона „Река Луда Яна“ - обхваща средното и долното течение на р. Луда Яна, с пясъчно-глинесто дъно в средната и тинесто в долното течение. Има значително количество тръстика в долната част на реката. Ерозията и оголването са много интензивни. Водата се използва за напояване и част от нея се губи в алувиалните наноси. Биологичното разнообразие е силно повлияно от антропогенно въздействие.

Защитена зона „Марица Пловдив“ - обявена със Заповед № РД-836 от 17.11.2008 г., издадена от министъра на околната среда и водите, обн., ДВ, бр. 108 от 19.12.2008 г., в сила от 19.12.2008 г. и на основание чл. 12, ал. 6 във връзка с чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие и т. 1 от Решение № 122 от 2007 г. на Министерския съвет (ДВ, бр. 21 от 2007 г.).

Защитените животински и дървесни видове в двете защитени местности и шестте защитени зони по Natura 2000, са съществена част от природните забележителности в общината.

Парк „остров Свобода“ в град Пазарджик е една от най-красивите **природни забележителности** в региона. Паркът е предпочитано място за спорт, разходки, отдих, почивки и развлечения както за малки, така и за големи. По целия парк са изградени пешеходни алеи и велоалеи. От едната страна на парка са разположени паметници и мемориални знаци, а от другата - малък зоопарк. Паркът предлага на своите посетители игрище за футбол, волейбол, тенис на маса, ресторанти, кафенета и др.

Полезните изкопаеми на територията на общината са представени основно от мраморите и доломитите (в северния склон на Родопите - между селата Паталеница и Црънча, южно и източно от с. Дебращица), както и от варовика край с. Огняново. Скални облицовъчни материали се добиват край с. Величково. В общината се добива и произвежда цялата гама от инертни материали на базата на трошен камък (каменно брашно, чакъл), негасена и хидратна вар и пепелина.

И тук се наблюдават екологични проблеми, вследствие на човешко нехайство - съществени територии са засегнати от разрушителната дейност на различните видове добив, като най-пострадали са речните корита с нарушени русла, в това число по поречието на река Марица. В реките Тополница и Марица до с. Звъничево и Мирянци се добиват пясък и баластра.

1.4. Историческа свързаност с други територии

Община Пазарджик е населявана от най-дълбока древност. За това свидетелстват открити селища и селищни могили от новокаменната, каменно-медната и бронзовата епоха. По-известните от тях са „Плоската могила“ край с. Юнаците и „Малтепе“ край с. Огняново. Разположението на „Селищната могила“ край с. Юнаците определя високата ѝ стойност като концентрация на многопосочни културни влияния през праисторията. До момента на археологическия обект са проучени средновековен некропол, укрепление от римската епоха, тракийско селище както и две селища от каменно-медната епоха.

Разнообразните природни условия, изобилието на природни богатства и кръстопътното място, което заема настоящата Пазарджишка община, я превръщат в един от центровете на античната култура, създавана от траки, гърци и римляни. Над 100 селища, повече от 300 надгробни могили и плоски некрополи са паметниците на античността. На територията на Пазарджишка община е открито едно от най-големите светилища на „Трите нимфи“ (в с. Огняново), както и светилището на „Асклепий“ край с. Паталеница, датирани от I – IV в. сл. Хр.

Край днешното с. Синитово се намирало и тракийското селище „Бесапара“ – главен град на бесите и пътна станция на централния път Сердика – Филипопол. Открити са основите на сгради, архитектурни и скулптурни детайли, оброчни плочи, монети и множество други артефакти.

През Средновековието тук са изградени множество български крепости с военностратегическо, стопанско и административно значение. Особено значима е

крепостта „Баткунион“ на 1 км югозападно от с. Паталеница. В селото се намира и уникалната църква “Св. Димитър” – Национален паметник на културата от XII – XIII век.

Самият общински център е основан през първата четвърт на XV век и възниква като търговско средище на международния път Сингидунум, свързващ Европа с Мала Азия. През XVI в. градът става център на отделна административна единица – кааза, до Освобождението през 1878 год. През 1865г. в него живеят около 25 000 души като българите са два пъти повече от турците. По време на първото преброяване на населението в Източна Румелия през 1884г. Пазарджик е втори по големина град след Пловдив с 15 425 жители. До 1900 г. е център на Татарпазарджишкото окръжие, включващо Пазарджишка, Панагюрска, Пещерска и Ихтиманска околии.

През османското владичество Пазарджик се споменава от много пътешественици като голямо и богато селище, пазарен и занаятчийски център, както и оживено търговско и транспортно средище. През XVII и XVIII в. градът се развива като пристанище-склад на р. Марица за зърнени храни, ориз, вино, дървен материал от Родопите и желязо от Самоков. Река Марица е използвана като воден път, по която със салове се извозвали стоки за Одрин и Цариград. Югоизточно от града от 30 юни до 15 август се провеждал т.нар.“ Марашки панаир“. През първата половина на XIX в. населението се занимавало предимно със зеленчукопроизводство, земеделие и животновъдство. Развитието на занаятчийството бележи своя връх. Занаятчийското и търговското съсловие съставлявало 70% от цялото население на града.

През епохата на Възраждането Пазарджик е важно духовно огнище на българщината. Най-значителна фигура в духовното развитие на Пазарджик в края на XVIII и началото на XIX век е епископ Дионисий Агатонийски – висш духовник, патриот, народен будител. През 1823г. той построява със собствени средства сграда и открива обществено килийно училище. През 1842г. с общото съгласие на еснафските организации в града е изградена двуетажна сграда за училище. През 1845г. се поставя началото на новобългарското светско училище в Пазарджик. Три години по-късно е открито и девическо училище.

В Пазарджик е роден и работил и първият български учен-краевед Стефан Захариев (1810 – 1871). През 1870 г. във Виена е издадено неговото “Географико– историко–статистическо описание на Татар Пазарджишката кааза”, в което са поместени изобилни материали за географията, историята и археологията на Пазарджишкия край. През 1859г. в Пазарджик се празнува за първи път празникът на “Св. св. Кирил и Методий“.

Жителите на гр. Пазарджик водят енергична борба за църковна независимост и през 1859г. отхвърлят властта на гръцката патриаршия. Главни деятели на църковната борба са Стефан Захариев, Кара Никола Ангелов, Станислав Доспевски и др. като Ст. Захариев е ръководил църковната борба и в източните краища на Македония, Неврокопско, Драмско и Серско.

През 1862 г. в Пазарджик се основава читалище “Виделина”, а през 1870г. – женско ученолюбиво дружество “Просвета”. През същата година Константин Величков, Яков Матакиев и др. поставят основите на театралното дело в града с представлението “Многострадална Геновева” в читалище “Виделина”. В периода 1874

– 1876г. Величков ръководи съвместно с Иван Войводов театрална трупа и представят пиесите “Иванко” от Васил Друмев и “Разбойници” от Фридрих Шилер.

През XVI в. В Пазарджик се построяват и големи обществени сгради – Ески джамия, Паша хамам, Куршум хан и др. Архитектурният облик на града се оформя през Възраждането. Построени са много възрожденски къщи по подобие на пловдивските.

През 1869 г. Васил Левски посещава за първи път Пазарджик и основава революционен комитет с председател Георги Консулов. През м. февруари 1876г. Георги Бенковски възстановява революционният комитет с председател Яков Матакиев. Пазарджик не въстава през Април 1876-а, но помага значително за организирането на въстанието в околните селища. След потушаването на въстанието пазарджишките обществени деятели се грижат за пострадалите и изпращат петиции до Великите сили за закрила на българското население. След освобождението на града от войските на ген. Гурко на 14 януари 1878г. местното население се включва активно в борбата за съединението на България.

След 1878г. занаятчийството в Пазарджик постепенно запада. Градът се развива като пазарен и важен транспортен и търговски център на богат селскостопански район. Фабричната индустрия се заражда около 1888 – 1890 г., когато са построени оризарна, мелница за брашно и работилница за манипулиране на тютюн за износ. Пазарджик получава славата на град на ориза, конопа, виното, тютюна и зеленчуците.

През 1930 – 1947г. градът е селскостопански промишлен център с развита хранително-вкусова, каучукова, дървопреработваща, текстилна, керамична и картонажна промишленост.

Налагат се следните заключения: общите характеристики на територията и нейната историческа свързаност в административен, стопански, географски и културен профил, са относими към повечето населени места и центрове в България, Европа и Близкия изток, очертават прозрачно историческото минало на територията и ясен профил на общината в настоящо историческо време Някои от тях са уникални не само за територията на страната, но представляват неразделна част от европейското и световно културно наследство и биоразнообразие.

Те идентифицират силните и слабите страни на територията.

Резонно е да се стартира със **СИЛНИТЕ** страни, защото в конкретния преглед те са далеч по-многобройни, притежават несъмнено по-значима относителна тежест и указват относително ясно насоките, действията и мерките, които следва да приеме настоящия План:

а/. Територията на общината е с изключително добро месторазположение – в динамично развиваща се Южна България, в централната част на Горнотракийската низина, на север от Родопите, по поречието на река Марица. Общината е част от област Пазарджик и Южен централен район. Находяща се на естествен национален, европейско - азиатски кръстопът, дори и само по национален признак, с възможно най-проходими и необременени от сезонни аномалии комуникации в сухопътен и въздушен транспорт, местната територия осигурява възможно най-добра свързаност и близост с най-големите стопански и административни центрове на страната – София и

Пловдив, както и пряк достъп до международни летища и пристанища – София, Пловдив и Бургас.

Следващо обстоятелство е, че територията на общината се обслужва от трансевропейските коридори № 4, № 8 и № 10, а Пазарджишка област – и от коридор № 9. Това позволява отлична свързаност на стоки в междуконтинентален аспект: към и от Европейския съюз – Мала Азия и Централна Азия. Така съществуващата и ефективно функционираща транснационалната транспортна инфраструктура, е категорично предимство за общината по линия на общите предпоставки за развитие.

Основният извод, налагащ се от сложили се във времето исторически, социални и икономически процеси, е отличното пространствено ситуиране.

Като територия, със своите 639,8 кв. км площ е напълно достатъчна за стопанско развитие на общината и осигуряване на по-добри условия на живот.

б/. Наличието на 32 населени места, от които един град, който е общински и областен център, 27 кметства и 4 населени места с кметски наместници, са с близко отстояние, което намалява средната продължителност на пътуването от едно до друго населено място, т.е. пести време и средства. Изложеното до тук налага заключението, че от гледна точка на местоположение и географска характеристика, местната общност може да черпи само позитиви.

в/. Природните ресурси са друга благоприятна предпоставка за общината.

Като релеф преобладава равнинният ландшафт, пресичан от речни тераси и корита на пълноводни реки. От почвите преобладават плодородните черноземно-смулници, канелено горски и делувиално-алувиалните в равнинната част и кафявите горски – в полупланинските райони, а промишлените замърсявания са идентифицирани, засягат малък процент земеделска земя и предстоят рекултивации. Територията е богата на води и попада изцяло в границите на водосборния басейн на р. Луда Яна. Реките Марица, Тополница и Луда Яна, с множеството си притоци, наличието на средномащабни язовира на територията на областта, осигуряват изобилие на сладководна вода за битова, селскостопанска и промишлена употреба. Не са за подценяване летните засушавания и екологичните отклонения в химическия състав на водите, за които следва да се вземат спешни мерки.

Поземленият фонд е значим и създава благоприятни предпоставки за широк спектър от дейности и занаяти. Една от най-ценните характеристики на района е изключително богатото биоразнообразие. Територията попада основно в Горнотракийски фаунистичен район и около 10 % в Централен високопланински фаунистичен район и е изключително богата на растителни и животински видове. Някои от тях са включени в Червената книга на България от 1985 год. Защитените територии и природни забележителности са запазена марка за общината. Налице са 8 защитени територии, от които 6 защитени зони по Натура 2000 и 2 защитени местности.

Тези природни ресурси правят територията уникална с възможностите за развитие в най-разностранни стопански и културни насоки.

г/. Изключително благоприятни условия за развитие на земеделие – растениевъдство и животновъдство. Характеристиките на основните земеделски площи, наличието на практически неизчерпаем сладък воден ресурс, в съчетание с благоприятния умерено-континенталния климат, са изключително благоприятни предпоставки за модерно поливно земеделие, производство на значителен обем и брой селскостопански продукти, които се преработват и дава тласък за развитие и на леката промишленост. В допълнение към изложеното – същите благоприятни предпоставки са налице и за животновъдството: отглеждането на едър и дребен рогат добитък в по-голяма част от годината в природни условия, както и свине.

д/. Територията на Пазарджик се характеризира с богата антична култура, създавана от траки, гърци и римляни. Съчетани с другите дадености, община Пазарджик има изключително добри предпоставки за бъдещо развитие.

е/. Естествено тези благоприятни обективни природни предпоставки са намерили място в силните страни на SWOT анализа при изготвяне на ОПР-Пазарджик за периода 2014-2020 год. Благоприятстват условията за промишлено и градско строителство, за развитие на промишлеността – предимно преработваща, за добив на енергия от ВЕИ и развитие на туризма в почти всичките му форми и разновидности.

СЛАБИТЕ страни за територията са относително бавно и трудно преодолими, зависещи от европейски и национална политики, като основните са намаляване на населението и недостиг на паричния ресурс

а/. Независимо от много добрите месторазположение, географска характеристика и природни ресурси, е очевиден процесът на обезлюдяване на селата. Наложително е да се предприемат действия по оползотворяване на почвения потенциал, като напр. развитие на биологично земеделие;

б/. Влошеното състояние на някои от компонентите на околната среда, най-вече във водите и превишените норми на фини прахови частици, изискват неотложни действия, свързани със значителен финансов ресурс.

в/. Очевидният спад в броя на преобладаващата част от селскостопанските животни изисква също незабавни реакции, предимно от държавната власт и банките.

2. Състояние на местната икономика и тенденции в развитието ѝ.

Природните и географските дадености, както и придобивания с десетилетия професионален опит на населението в този район, предопределят и икономическото развитие в региона. В Пазарджик предимно се развива селското, горското и рибното стопанство, търговията, вкл. ремонт на автомобили и мотоциклети, преработваща промишленост, професионални дейности и научни изследвания и в по - ниска степен - строителство, ресторантьорство и хотелиерство, транспорт, складиране и пощи и др.

За икономическото развитие на община Пазарджик може да се съди по броя на регистрираните фирми. За 2019 г. техния брой е 5570. За последните седем години броят на тези нефинансови единици по сектори се е изменил, както следва:

Таблица 2. Брой функциониращи предприятия по сектори за периода 2014-2019 год. за община Пазарджик, с посочените изключения на някои икономически дейности.

Предприятия по сектори	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо (всички икономически дейности, с изключение на сектори: финансови и застрахователни дейности, държавно управление, д-сти на домакинства като работодатели и д-сти на екстериториални организации)	5 317	5 402	5 537	5 517	5 523	5 570
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	682	715	719	684	662	589
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	4	3	3	3	4	4
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	453	443	446	442	451	477
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	20	19	25	25	25	25
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	9	13	13	17	18	16
СТРОИТЕЛСТВО	204	216	215	213	187	205
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	2 186	2 183	2 182	2 176	2 188	2 184
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	234	241	278	291	297	283
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	307	297	306	292	275	283
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	62	67	76	67	70	84
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	172	183	185	189	204	206
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	346	366	380	399	397	423
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	110	113	127	133	133	130

ОБРАЗОВАНИЕ	42	46	49	46	51	60
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	199	191	193	189	189	197
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	48	53	62	70	76	73
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	239	253	278	281	296	331

Източник: Национален статистически институт.

За периода 2014-2019 год. по данни на НСИ, общият брой предприятия от нефинансовия сектор за общината нараства едва забележимо, но ритмично и без колебания, или отклонения. В началото на периода са регистрирани 5 317 бр., а за 2019 год. – 5 570 бр., или бележи се ръст с 4,6%. за период от 6 години, което е увеличение на годишна база средно по 0,8%.

Най-висок е дялът на предприятията от сектор „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ – 39,21%. На второ място се нарежда сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ с 10,57%, следван от „Преработващата промишленост“ – 8,56 % и сектор „Професионални дейности и научни изследвания“ – 7,59 %.

За периода 2014-2019 год., сравнен с предходния програен период, разпределението на предприятията по икономически дейности, не се променя. Около 2/3 от функциониращите предприятия по национални класификации, се намират в секторите, посочени в горния абзац.

Новорегистрирани предприятия

През периода 2014-2019 г. най-многобройни са били новосъздадените предприятия в сектора на услугите, следвани от тези в сферата на селското, горското и рибно стопанство. Индустрията е на трето последно място, поради самото естество и по-високите изисквания за стартиране на бизнес.

Таблица 3. Брой новосъздадени предприятия в община Пазарджик за периода 2014 – 2019 г.

Новосъздадени предприятия	Година					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо	610	603	646	588	578	617

Източник: Национален статистически институт.

Броят на новосъздадените предприятия на територията на община Пазарджик бележи стабилност за посочения период – от 610 през 2014 год. на 617 през 2019 год. **Общо създадените за посочения период са 3 642.**

Брой на прекратените предприятия в община Пазарджик.

За отделните икономически сектори най-тежка е била 2014 год., а относително най-благоприятна – 2018 год. Разликите са твърде малки, за да сочат на категорични

позитивни, или негативни тенденции. Най-сериозно е прекратяването на дейността на предприятия в сектор „Търговия и ремонт“ на автомобили и мотоциклети“ – 1 402 бр.- 40,4%, следват „Селско, горско и рибно стопанство“ – 644 бр. – 18,6%, но дотук те се заместват с новосъздадени. Видимо най-леко са засегнати секторите по „Доставка на вода, канализационни услуги и управление на отпадъците“ – 2 бр., „Образование“ – 15 бр.- 0,4% и „Финансови и застрахователни дейности“ – 24 бр. – 0,7%. Наблюдава се интересната тенденция на мястото на прекратените предприятия, засегнали упоменатите икономически сектори, да се регистрират нови фирми в същите сектори.

Таблица 4. Брой на прекратените предприятия в Община Пазарджик за периода 2014- 2019 год. по сектори.

Икономически сектори	Година						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Общо
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	104	131	94	96	108	111	644
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	38	33	45	41	32	19	208
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	-	1	3	-	-	-	
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	1	-	1	-	-	-	2
СТРОИТЕЛСТВО	34	18	18	17	29	23	139
ТЪРГОВИЯ; РЕМОТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	280	259	228	214	193	228	1402
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЦИ	29	13	25	20	16	21	124
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	54	61	42	48	41	46	292
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	8	5	2	4	5	13	37
ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	7	5	3	6	2	1	24
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	10	19	9	11	15	16	80
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	33	30	13	14	18	29	137
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	7	9	12	12	4	11	55
ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ	-	-	-	1	-	-	1
ОБРАЗОВАНИЕ	6	3	2	1		3	15
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	12	18	10	16	6	12	74
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	3	9	11	8	8	9	48

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	45	26	25	27	18	40	181
Общо:	671	640	543	536	495	582	3467

Източник: Национален статистически институт.

Балансът на новосъздадените спрямо прекратените предприятия за периода 2014-2019 г. е положителен и в полза на новорегистрираните, видно от представените по-долу данни от НСИ.

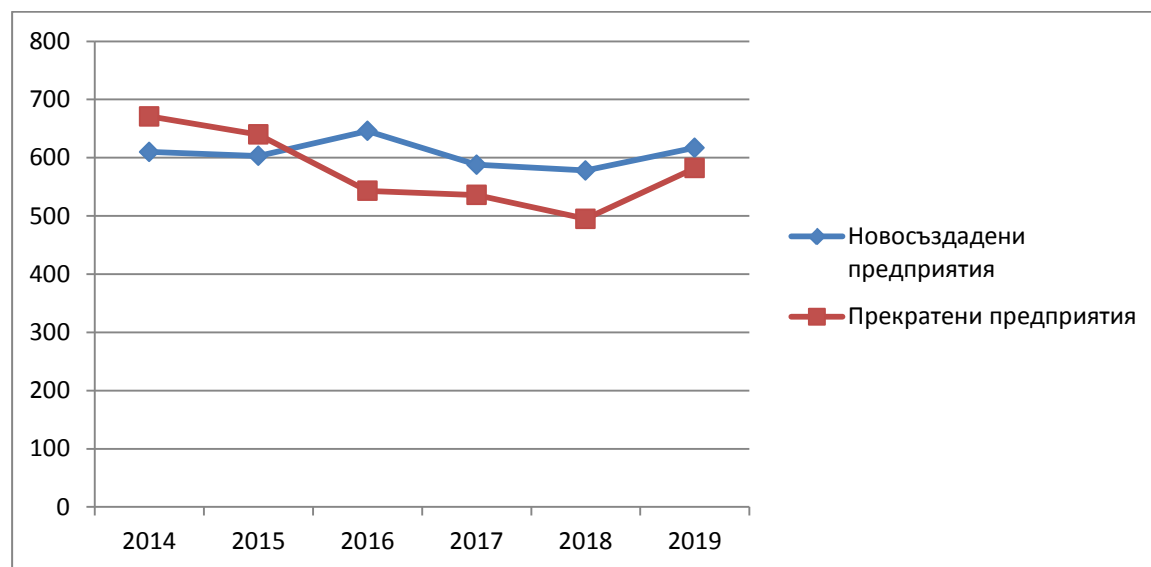
Таблица 5. Общ брой на новосъздадените и прекратени нефинансови предприятия за периода 2014 – 2019 г.

Брой новосъздадени и прекратени предприятия	Година					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Новосъздадени предприятия	610	603	646	588	578	617
Прекратени предприятия	671	640	543	495	495	582

Източник: Национален статистически институт.

Таблицата нагледно насочва вниманието по отношение на общия брой новосъздадени и прекратени нефинансови предприятия по години със значимите изводи, направени по-горе.

Фигура 3. Общ брой по години за периода 2014-2019 г. на новосъздадените и прекратените нефинансови предприятия в община Пазарджик.

Източник: Национален статистически институт.

Според **броя на заетите** в предприятията убедително водят микро предприятията. Най-голям е броят на предприятията с до 9 заети лица, следвани от малките предприятия с персонал от 10 до 49 души. Броят на микро предприятията е 5 168, т.е. 92,8%, а на малките – 323, представляващо 5,8%.

Налице е лек ръст на увеличение на микро предприятията, колеблив но все пак позитивен – при средните предприятия от 60 на 71 броя за началото и края на плановия

План за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г.

период и лек спад при малките – от 334 броя през 2014 год. на 323 броя през 2019 год. и големите предприятия – от 9 бр. за 2014 год. на 8 броя през 2019 год. Спадът при малките и големите предприятия е твърде малък, като през този период може да очертае ясна задържаща тенденция.

Таблица 6. Брой на нефинансовите предприятия в община Пазарджик за периода 2014-2019 г. по групи според броя заети – микро, малки, средни и големи.

Предприятия	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо	5317	5402	5537	5517	5523	5570
Микро до 9 заети	4914	4988	5122	5103	5113	5168
Малки от 10 до 49	334	344	345	342	331	323
Средни от 50 до 249	60	63	63	64	71	71
Големи над 250	9	7	7	8	8	8

Източник: Национален статистически институт.

За 2019 год. **броят на заетите в различните икономически дейности**, с изключение на дейностите по номенклатури К, О, Т и U (финансови и застрахователни дейности, държавно управление, д-сти на домакинства като работодатели и д-сти на екстериториални организации) от таблицата по-долу, са представени в низходяща градация и обхващат **секторите** с общ брой над 1 000 работни места и съответното процентно съотношение към общия брой заети, както следва:

- най-голям с 9 147 работника – 30,0%, е секторът на „Преработващата промишленост“;
- следва сектор „Търговия, ремонт на автомобили...“ със 6 629 работника – 23,9%;
- третото място се заема от сектор „Строителство“ с 2 083 работника – 7,5%;
- сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ – 1 884 души, представляващи 6,8%;
- секторът „Хуманно здравеопазване и социална работа“ с 1 838 работника – 6,6% заема петото място;
- сектор „Транспорт, складиране и пощи“ с 1 452 работника – 5,2% и
- сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти – 1 014 работника, представляващи 3,7%.

Секторите „Преработваща промишленост“, „Търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети“ запазват водещите места от предходния планов период и за периода 2014-2019 год., като бележат лек ръст. Същите констатации важат и за сектор „Строителство“, като трите сектора обхващат заетостта общо от 61,4% от работещото население в общината.

Заетите в сектори „Добивна промишленост“ – 28 работника и „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни вещества“ – 42 души, са най-малките и общо представляват едва 0,3%.

Таблица 7. Заети лица по сектори за периода 2014 – 2019 г. за община Пазарджик.

Предприятията по сектори	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо (всички икономически дейности, с изключение на сектори финансови и застрахователни дейности, държавно управление, действия на домакинства като работодатели и дейности на екстериториални организации.	26 008	25 816	26 107	26 507	27 160	27 691
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	2 075	2 032	1 631	1 649	1 602	1 884
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	32	34	..	..	..	28
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	7 829	7 837	7 682	8 093	8 764	9 147
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	62	48	..	..	..	42
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	500	534	554	544	502	608
СТРОИТЕЛСТВО	1 918	2 065	1 992	2 054	2 049	2 083
ТЪРГОВИЯ; РЕМОТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	6 545	6 569	6 584	6 602	6 695	6 629
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	1 278	1 221	1 486	1 520	1 517	1 452
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	1 001	1 028	1 031	1 030	943	1 014
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	269	280	288	271	273	292
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	314	262	336	308	341	323
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	627	654	682	721	682	707
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	761	835	844	924	908	846

ОБРАЗОВАНИЕ	90	87	85	83	90	106
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	2 223	1 750	1 838	1 691	1 730	1 838
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	113	150	149	183	199	200
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	371	430	431	461	483	492

Източник: Национален статистически институт.

Прекратена е тенденцията за намаляване дела на община Пазарджик в икономическите резултати на областта, като лидерството на общинския център е безспорно. Подобно заключение се налага от водещото място на общината по голямата част от основните икономически показатели – общо произведена продукция, произведена продукция на човек и на наети лица. Относително niskият ръст – 5% на разходите за дълготрайни материални активи икономиката в общината се вписва като осреднена величина на разходите за ДМА в областта.

Горната констатация е доказана от цифровото изражение по основни икономически показатели, а именно:

Нетни приходи от продажби на нефинансовите предприятия в община Пазарджик са били най-високи през 2019 г., - 2 659 255 хил. лв., срещу 1 772 653 хил. лв. за 2014 год. което в процентно изражение се равнява на 33,3% увеличение. Видно е от таблицата по-долу, че приходите от нетните продажби се увеличават постепенно и плавно през целия планов период.

Стойността на произведената продукция е с най-висок размер отново през 2019 г. – 1 916 270 хил. лв. срещу 1 224 816 хил. лв. през 2014 год., т.е. процентно увеличение със 36,1%. Отново се констатира ритмично и поетапно ежегодно увеличение.

Приходите от дейността на предприятията от нефинансовия сектор бележат също стабилно и плавно увеличение – от 2 867 126 хил. лв. за 2019 год. срещу 1 912 374 хил. лв., или в процентно увеличение 33,3%;

Броят на предприятията от нефинансовия сектор се е увеличил несъществено с 4,4% / от 5 317 бр. за 2014 год. – на 5 570 бр. за 2019 год.

Броят на заетите лица също показва устойчива тенденция на незначително увеличение – със 6,1% - от 26 008 души за 2014 год. на 27 691 души през 2019 год.

По тези посочени от НСИ основни икономически показатели с категоричност се установяват тенденции на постепенно и поетапно позитивно развитие на нефинансовите предприятия в общината по основните икономически показатели.

Таблица 8. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Пазарджик в хиляди лева за периода 2014-2019 год.

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Брой предприятия (брой)	5317	5402	5537	5517	5523	5570
Произведена продукция (в хил. лв.)	1224816	1276176	1319250	1463736	1633665	1916270
Приходи от дейността (в хил. лв.)	1912374	2010760	2066579	2293026	2515716	2867126
Нетни приходи от продажби (в хил. лв.)	1772653	1869435	1922389	2119504	2303855	2659255
Заети лица (брой)	26008	25816	26107	26507	27160	27691

Източник: Национален статистически институт.

От друга страна за 2019 год. по отношение на посочените по-долу териториални нива, се наблюдават разнопосочни тенденции.

- годишната стойност на този показател през 2019 год. е, както следва: за община Пазарджик - 17 988 лв., на област Пазарджик – 16 465 лв., а в национален мащаб – 27 956 лв;

- в сравнение с Област Пазарджик, Общината обръща тенденцията спрямо Областта, преодолява изоставането и бележи изпреварване с 9,2%.

- в сравнение с националните показатели, Общината изостава с 55,4%.

Несъмнено положителна тенденция е изпреварващото темпо пред областта. В същото време са необходими решавачи и неотложни мерки и дейности за достигане на националните нива.

Таблица 9. Произведена продукция на човек за периода- 2014 – 2019 год. на територията на община Пазарджик в хиляди лева.

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Област Пазарджик	2929848	3072041	3135109	3411366	3769278	4162006
Община Пазарджик	1 224 816	1 276 176	1 319 250	1 463 736	1 633 665	1 916 270
Р България	141783781	153275119	151283795	168150221	180986627	194336570

Източник: Национален статистически институт.

Структура на предприятията според броя на заетите.

По основни икономически показатели, резултатите на нефинансовите предприятия според броя на заетите, са следните:

- ✓ **по брой заети лица** - освен най-многобройни, микро предприятията регистрират и най-висок брой заети лица – 31,1%, следвани от средните с 29,4%, малките – 25,9% и големите – 14,5%;
- ✓ **по произведена продукция** – най-голям е дялът на средните предприятия – 34,1%, следвани от малките – 23,6%, големите – 21,7% и микро – 20,7%
- ✓ **по приходи от дейността** – отново на първо място са микропредприятията с 29,6%, следвани от средните с 26,3%, малките – 25,9% и големите – 18,2%;
- ✓ **по нетни приходи от продажби** класирането се оглавява от средните предприятия с 28,6%, следвани от малките – 28,3%, микро – 22,9% и големите – 16,3%.

Таблица 10. Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия в община Пазарджик за периода 2014-2019 г. по групи предприятия според броя на заетите в тях лица.

Община/ Групи предприятия	Предприятия	Произведена продукция	Приход и от дейността	Нетни приходи от продажби	Заети лица
	Брой	Х и л я д и л е в о в е			Брой
2019 година					
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5570	1916270	2867126	2659255	27691
Микро до 9 заети	5168	342052	748945	688199	9204
Малки от 10 до 49	323	378840	709412	672784	6474
Средни от 50 до 249	71	588282	774940	702518	7538
Големи над 250	8	607096	633829	595754	4475
2018 година					
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5523	1633665	2515716	2303855	27160
Микро до 9 заети	5113	315507	683814	625362	9168
Малки от 10 до 49	331	357066	657615	603103	6545
Средни от 50 до 249	71	526767	716256	648060	7519
Големи над 250	8	434325	458031	427330	3928
2017 година					
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5517	1463736	2293026	2119504	26507
Микро до 9 заети	5103	303507	642580	596918	9402
Малки от 10 до 49	342	360808	651038	599169	6674
Средни от 50 до 249	64	503903	684629	626924	7036
Големи над 250	8	295518	314779	296493	3395
2016 година					
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5537	1319250	2066579	1922389	26107
Микро до 9 заети	5122	275348	547492	509805	9252
Малки от 10 до 49	345	328495	624848	594911	6596
Средни от 50 до 249	63	483673	644087	587368	7079
Големи над 250	7	231734	250152	230305	3180
2015 година					

ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5402	1276176	2010760	1869435	25816
Микро до 9 заети	4988	273567	557091	512362	8882
Малки от 10 до 49	344	313642	597006	569463	6688
Средни от 50 до 249	63	458962	611409	560595	7016
Големи над 250	7	230005	245254	227015	3230
2014 година					
ОБЩО ЗА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	5317	1224816	1912374	17723653	26008
Микро до 9 заети	4914	273229	560754	515366	8854
Малки от 10 до 49	334	258715	517955	491533	6576
Средни от 50 до 249	60	407065	532329	486833	6539
Големи над 250	9	285807	301336	278871	4039

Източник: Национален статистически институт.

Тенденцията сочи на **позитивен ръст в развитието предимно на малкия и среден бизнес**, дейността на които предимно е насочена в сферата на търговията и услугите, промишлеността, транспорта и селското стопанство. Голямата част от съществуващи МСП не използват потенциала си за иновации, като разчитат на морално и материално остаряла техника.

Дълготрайни материални активи

Наличните данни сочат, че наблюдаваният ръст в извършени разходи за ДМА е плавен и бавно покачващ се, имайки предвид началото и края на периода. Ръстът е само 5%, което явление е незадоволително.. Наблюдава се съвсем лек спад в последната 2019 год., което не дава основание да се прави заключение за трайна тенденция. Най-високият ръст се констатира през 2018 год.- 211 903 лв. Само за информация – през 2013 год. нивото на инвестиции в общината е 201 447 лв.

Таблица 11. Разходи за ДМА по икономически дейности в Община Пазарджик за периода 2014-2019 год.

Показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Селско, горско и рибно стопанство	20 077	25 054	10 723	12 453	18 920	22 132
Добивна, преработваща и друга промишленост; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	45 969	38 139	57 375	85 081	105 604	118 744
Строителство	5 583	9 015	6 658	9 065	16 531	12 128
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети; транспорт, складиране и пощи; хотелиерство и ресторантьорство	34 586	54 581	38 711	32 047	38 197	30 262

Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	458	1 196	..	..	..	..
Финансови и застрахователни дейности	52	287	..	..	..	..
Операции с недвижими имоти	13 516	4 907	5 816	6 747	5 492	5 870
Професионални дейности и научни изследвания; административни и спомагателни дейности Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална дейност	11 321	7 618	13 800	11 736	7 661	10 805
Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа	4 355	9 593	4 773	5 980	13 191	3 078
Култура, спорт и развлечения, ремонт на домакински вещи и други дейности	1 418	2 728	1 145	1 893	1 671	1 685
Общо (всички икономически дейности)	137 335	153 118	140 043	170 426	211 903	209 773

Бележки

1 ".." Конфиденциални данни

Източник: Национален статистически институт.

Поради наличието на конфиденциални данни, засягащи значителна част от посочения период за 2 от показателите, съобразно справка, предоставена от НСИ, настоящите данни са непълни, а тенденциите – с приблизителна точност.

За целия периода 2014-2019 год., водещ е секторът „Добивна, преработваща и др. промишлени дейности...“ с общ размер на извършените в периода инвестиции за ДМА в размер на 450 942 лв., представляващи 44,1%, следван от „Търговия и ремонт на автомобили, мотоциклети...“ с 228 384 лв., представляващи 22,31% и сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ със 109 359 лв., представляващи 10,7%. На последно място е „Култура, спорт и развлечения...“ с 10 540 лв., представляващ 1% от общо извършените през периода инвестиции в придобиването на ДМА.

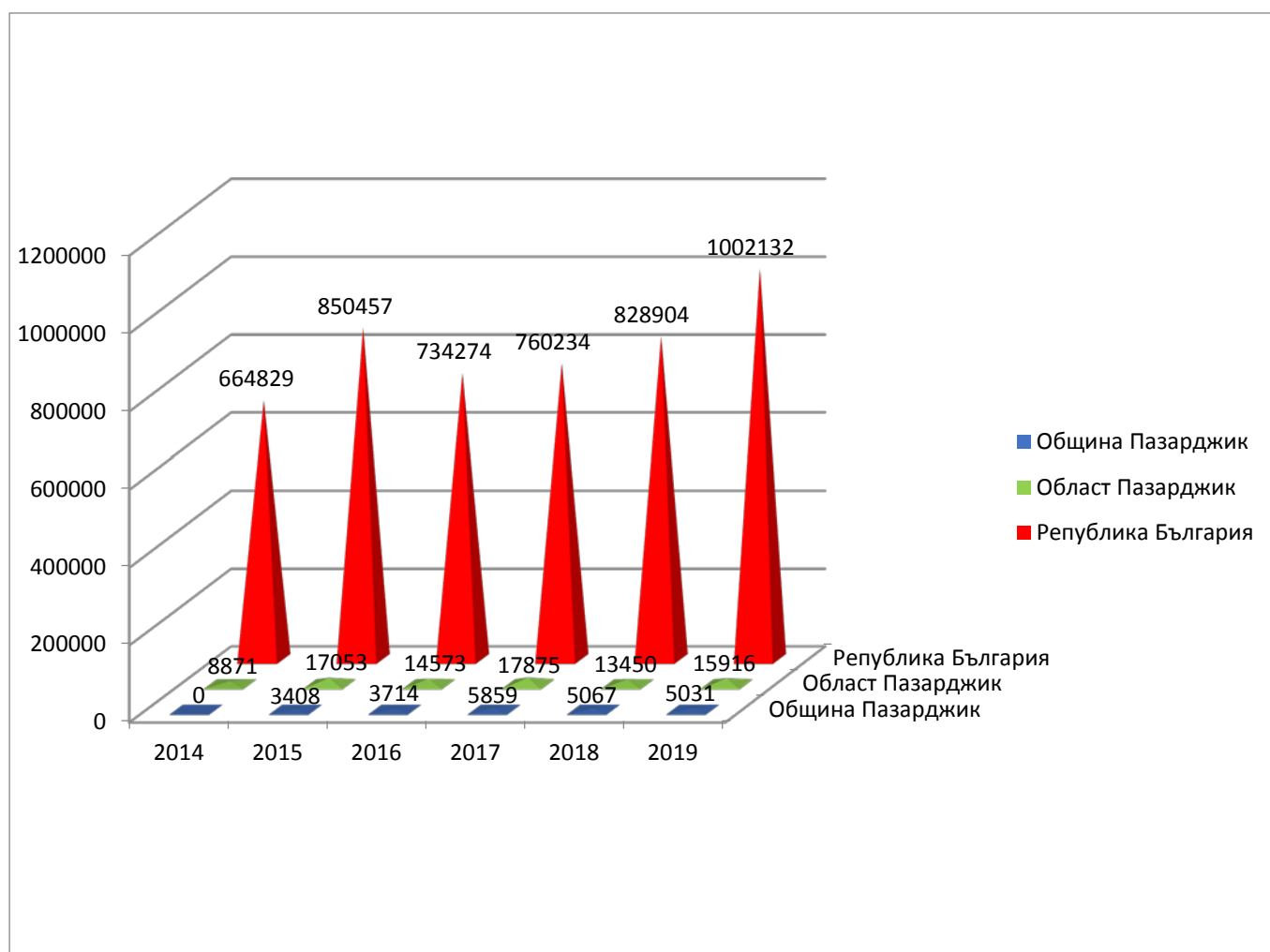
Не се констатира сериозно разместване в лидерството в сравнения с предходния планов период, където водещи са отново „Добивната, преработваща и др. промишлености...“, следвани от „Търговия и ремонт...“ и „Строителство“.

Научноизследователска и развойна дейност

Известен напредък се отбелязва при подкрепата за МСП от страна на банковия сектор, който развива нови продукти при започване и разширяване на бизнеса, както и при административните и регистрационни процедури, тъй като част от причините за по-слабия интерес на МСП към иновации са свързани с трудния достъп до финансиране за реализиране на иновационни проекти и липсата на развит пазар за рисков капитал.

Ресурсите (главно финансови) са важен фактор за развитието на науката и иновациите в общината и конкурентоспособността на икономиката.

Фигура 4. Разходи в хил. лв. за научноизследователска и развойна дейност на предприятията в община Пазарджик в периода 2014-2019 г.

Източник: Национален статистически институт.

В страните-членки на ЕС преобладаващата част на инвестициите в наука са от бизнес сектора. Едва през 2010 год. България прие национална цел за дял от разходите в размер на 1,5% за НИРД, която следва да се достигне да 2020 год.

Таблица 12. Разходи за НИРД в хиляди лева в Община Пазарджик, Област Пазарджик и страната за периода 2014-2019 год.

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Община Пазарджик	..	3408	3714	5859	5067	5031
Област Пазарджик	8871	17053	14573	17875	13450	15916
Р България	664829	850457	734274	760234	828904	1002132

Източник: Национален статистически институт.

По показател НИРД община Пазарджик бележи бавно и плавно възходящо развитие с пик през 2017 год. и незначително снижаващи се стойности за 2018 и 2019 год. В сравнение с 2015 год. от 3 408 хил. лева, нарастването е на 5 031 хил. лв., което е ръст от 32,3%. По статистически данни от 2019 год. съотношението между вложените средства за НИРД от предприятията, разположени на територията на общината, към тези в областен мащаб се равнява на 31,6%, а в национален – 0,5%. Налагащите се изводи, че за посочения период предприятията на общинска територия са увеличили ръста за НИРД с повече от 2/3, но изостават значително в областен и особено в национален мащаб.

В заключение може да се обобщи, че Община Пазарджик е с важен и съществен принос в икономическите резултати на област Пазарджик. Тя е основно икономическо ядро на областта и Южен централен район (ЮЦР), а в определени производства, видими от данните по-долу - и в страната. От една страна, през 2014-2019 г. икономиката на общината лидерства в областта по общо произведена продукция, произведена продукция на човек от населението и брой наети лица. От друга размерът на средствата за научно изследователска и развойна дейност са едва 31,6% от разходваните средства на областно ниво, твърде нисък е и ръстът на разходи за ДМА – 5%, привлякла е 25,3% от преките чуждестранни инвестиции (ПЧИ) в областта.

Преки чуждестранни инвестиции

Други ключови фактори за развитието на бизнес средата са преките чуждестранни инвестиции /ПЧИ/ за целия посочен период /2014-2019 год./.

Област Пазарджик стартира от ниво от 472 034,6 хил. евро за 2014 год. и достига 476 318,1 хил. евро за 2019 год., със своеобразни пикове за 2017 год. – 505 855,8 хил. евро и за 2018 год. – 516 146,3 хил. евро. Общият размер на привлечените ПЧИ за периода 2014-2019 год. е 2 937 133 хил. евро, срещу 1 656 161 хил. евро за 2007-2012 год./част от отминалия програмен период/. Увеличението е 56,4% в сравнение с описания по-горе времеви период.

Община Пазарджик стартира от ниво 113 996 хил. евро за 2014 год. и достига 150 141,9 хил. евро през 2019 год. След колебливи стойности за посочените години, пикът е в последната 2019 год. Общият размер на привлечените ПЧИ за общината за 2014-2019 год. е 743 504 хил. евро срещу 450 568 хил. евро за 2007-2014 год. Увеличението е със 60,6% в сравнение с периода, предхождащ споменатия.

И двете териториални нива сочат в цифрово и процентно нарастване на ПЧИ за периода 2014-2019 год. спрямо предхождащия програмен период.

По данни на Българската асоциация на агенциите за регионално развитие и бизнес центрове (БАРДА), големите чуждестранни инвеститори в община Пазарджик са същите, от предходните планови периоди:

- в сектор „Селско стопанство“ – Belquality;
- в сектор „Промисленост“ – Realco, FEDON;
- в сектор „Търговия“ – Kaufland, Lidl, BILLA, SHELL, OMV, Lukoil.

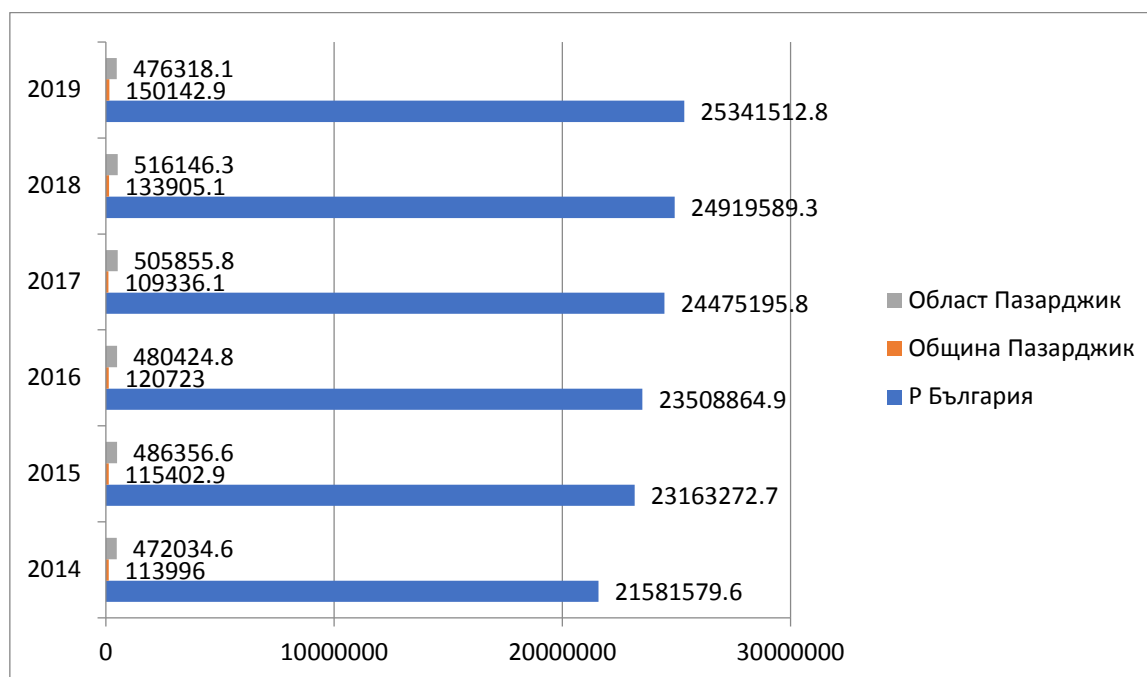
Таблица 13. Преки чуждестранни инвестиции в хиляди евро през 2014-2019 г. за община и област Пазарджик и за страната.

	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Област Пазарджик	472034.6	486356.6	480424.8	505855.8	516146.3	476318.1
Община Пазарджик	113996,0	115401,9	120723,0	109336,1	133905,1	150141,9
Р България	21581579.6	23163272.7	23508864.9	24475195.8	24919589.3	25341512.8

Източник: Национален статистически институт.

В страната се наблюдава непрекъснато и трайно увеличение на ПЧИ с по-скоро ниски нива и общо увеличение от стартовата 2014 год. с фиксираните 21581579,6 хил. евро и средно годишното увеличение за 2015-2019 год. от 24281687,1 хил. евро, което представлява 11,2%.

Фигура 5. Преки чуждестранни инвестиции в общината, областта и страната за периода 2014-2019 год.

Източник – Национален статистически институт.

Важно е сравнението на привлечените ПЧИ между областта и общината за:

- предходния програмен период 2007-2014 год., в него областта е локализираща в пределите си общо 1 656 161 хил. евро, а община Пазарджик – 450 569 хил. евро, представляващи 21% от привлечените инвестиции за областта;
- за периода 2014-2019 год. област Пазарджик е привлякла общо 2 937 133 хил. евро, а община Пазарджик – 743 504 хил. евро, представляващи 25,31% от привлечените средства с подобен характер в областта;
- в периода 2014-2019 год. в област Пазарджик са налице констатираните колебания и се стига до заключението за нарастване на ПЧИ. Започвайки от началната 2014 год. с 472 034,6 хил. евро и средно годишното увеличение за 2015-2019 год. от 493 020,3 хил. евро, увеличението е 4,3%;
- в периода 2014-2019 год. се констатира известни колебания и в община Пазарджик, със спадове и пикове. На общинско ниво нарастването в размера на ПЧИ се фиксира от стартовата 2014 год. със 113 996 евро и средно годишното увеличение за 2015-2019 год. от 125 905 евро, или увеличение в размер на 9,5%.

В сравнителен аспект за периода 2014-2019 год., преките чуждестранни инвестиции в общината, относими към тези – в областта представляват 25,3%. Относими към инвестициите в национален мащаб, числото пада на около 1%.

Изводите са очевидни – независимо от констатираното увеличение като абсолютни стойности за целия период и очевидно подобреното съотношение в разпределението на ПЧИ с областното ниво, то частта от под 1% в национален мащаб, е смущаващо ниско. То дори не може да намери отражение в долната фигура.

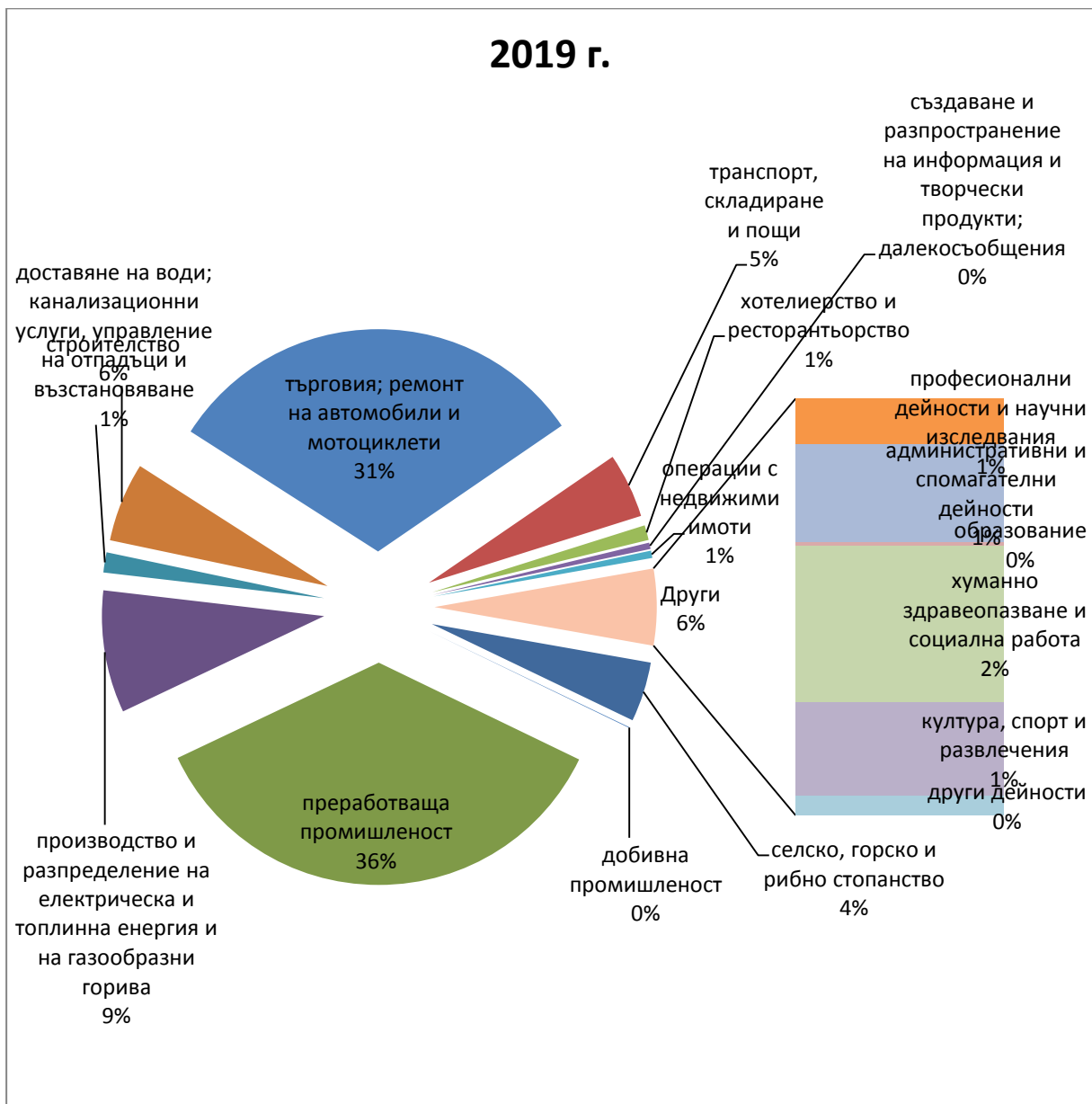
Характеристика на основните сектори и отрасли на икономиката на община Пазарджик

Икономическата структура на предприятията в община Пазарджик е фрагментирана, но се открояват водещи отрасли по концентрация на брой фирми в тях. Основните отрасли в община Пазарджик **по брой участници** са търговията на дребно с 37% дял, услугите с 18%, търговията на едро с 10%, преработващата промишленост с 9% и ресторантьорството с неговите 6%.

Според размера на **нетните приходи от продажби** на предприятията по данни на НСИ на първо място е отрасълът на преработващата промишленост - 36% от приходите, следван от търговията и ремонт на автомобили - 31% от приходите, производство и разпределение на ел. и топлинна енергия и на газообразни горива – 9%, строителството - 6%, транспорт, складиране и пощи - 5%, селско, горско и рибно стопанство – 4%, хуманно здравеопазване и социална работа - 2% и др.

Фигура 6. Водещи отрасли в икономиката на община Пазарджик според нетните им приходи от продажби за 2019 год.

Таблица 14. Водещи отрасли в икономиката на община Пазарджик според нетните приходи от продажби за периода 2014 - 2019 год. в хил. лв.

Икономически дейности	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо (всички икономически дейности, с изключение на сектори К, О, Т и У)	1 772 653	1 869 435	1 922 389	2 119 504	2 303 855	2 659 255
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	76 142	83 040	64 071	72 270	71 824	125 296
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	1 221	1 368	892	985	1 381	1 550
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	581 670	584 013	622 458	703 520	840 041	1 034 690
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	26 240	26 252	51 757	39 128	41 278	25 545
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	22 929	27 926	25 985	30 507	31 532	42 256
СТРОИТЕЛСТВО	107 112	144 328	130 226	151 350	137 833	166 065
ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	698 159	716 263	724 137	805 633	825 281	907 158
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	98 720	117 545	125 643	128 833	149 628	135 792
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	17 595	19 140	20 249	21 862	24 742	31 601
Икономически дейности	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.

СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	10 590	10 259	11 019	11 291	11 807	13 378
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	9 857	9 729	12 517	12 859	14 993	15 376
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	14 163	18 506	14 127	17 978	18 167	17 586
АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	19 406	24 138	30 046	32 033	35 004	37 667
ОБРАЗОВАНИЕ	1 108	..	..	1 078	1 176	1 508
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	80 025	50 153	49 704	50 309	56 416	60 052
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	3 427	..	..	33 539	36 374	36 340
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	4289	4782	4 995	6329	6 378	7 395

Източник: Национален статистически институт.

Бележки

¹ ".." Конфиденциални данни
ТОВА ГОРЕ Е Таблица 13.

Община Пазарджик разполага със значителен икономически потенциал за развитие на бизнес и за привличане на чуждестранни инвестиции. Гаранция за това са стратегическото географско разположение, близостта до изградена и ефективно съществуваща транспортна инфраструктура, развитите икономически функции и подходящите природно-географски условия. Икономиката на общината по редица показатели е на сравнително високо ниво в сравнение с други общини със сходен функционален тип.

Първичен сектор

Селско стопанство

По данни на Областна Дирекция „Земеделие“ общата територия на обработваемата земя в община Пазарджик е 392 136 дка (34% от цялата обработваема

земя в областта), тази на използваната земеделска площ - 417 727 дка (36% от тази на областта), а площта със селскостопанско предназначение е 486 915 дка (42% от тази територия в областта). Земеделските земи са концентрирани по поречието на река Марица, като 80% от тях се напояват. Проблем на местното земеделие е високият дял от около 8% на пустеещите земи, ограничени финансови средства, неустойчива кредитна политика по отношение на земеделието (на национално ниво).

Причините за наличието на пустеещи земи са от различен характер, но могат да се обобщят в следните групи:

- като резултат от процеса на възстановяване собствеността върху земята – изключително раздробената и разпокъсана собственост, голям брой собственици върху един имот с различно местоживееене, занимания с дейности различни от земеделието, нисък размер на рентата, изплащана от кооперации и арендатори, ниска цена на земеделската земя, липса на финансови средства в земеделските производители за използване на съвременни технологии и техника;

- икономически – ниска принадлежна стойност и липса на икономически интерес;

- демографски – ниско търсене, вследствие обезлюдяване на населените места от полупланинските райони.

Независимо от последните констатации, данните на НСИ, анализирани по-горе за периода 2014 - 2019 г., доказват сериозно развитие на селското, горско и рибно стопанство на територията на община Пазарджик. За пет годишен период, размерът на нетните приходи от продажби на сектора се е увеличил от 76 142 хил. лв. за 2014 г. на 125 296 хил. лв. през 2019 г. - 39,3%.

Предвид добрите природни условия на община Пазарджик - равнинен терен и отлично напояване - растениевъдството, и най-вече производството на зърнени култури, е широко застъпено. Сред отглежданите зърнено-житни растения са: царевица, ориз, пшеница, ечемик, слънчоглед. Особено характерно за общината, е че тя е оризарницата на България. За последната година площта на оризищата е 47 945 дка. От маслодайните растения се срещат рапица и слънчоглед, а техническите са представени от тютюн. В общината се развива богато разнообразие от плодове и зеленчуци - чушки, домати, краставици, дини, пъпеша, картофи, ябълки, круши, дюли, череша, вишни, сливи, праскови, кайсии, малини, ягоди, орехи. Оранжерийното производство е добре застъпено. Площта на оранжерийните е 1565 дка, а площите заети от овощни насаждения са 13 461 дка. От етеричните растения се отглеждат маслодайна роза и лавандула, а към наличните медицински и ароматни спада хмела. Фуражите са представени от грах и царевица.

Таблица 15. Основни земеделски култури, вино производство, земеделски производители в община Пазарджик, 2014 – 2020 г.

Община Пазарджик	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Добиви от основни земеделски култури /кг/дка/							
Пшеница	178	289	252	283	293	243	321
Ечемик	163	239	233	251	281	200	279
Царевица	542	532	588	686	661	606	678
Ориз	569	623	598	582	600	600	628
слънчоглед общо	84	113	117	159	115	153	198

Община Пазарджик	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Добиви от основни земеделски култури /кг/дка/							
домати без оранжерийни	1963	3022	3487	3935	3216	2274	2677
пипер без оранжерийни	1532	2480	2792	2957	2257	1915	1793
Картофи	1448	2003	2299	1547	2248	1647	1612
Ябълки	962	1282	857	1439	1026	1021	1413
Череша	147	191	345	487	476	240	648
Сливи	204	204	264	174	284	262	321
лозя десертни/грозде десертно	623	946	1111	953	840	770	827
лозя винени/грозде винено	684	764	687	616	680	575	689
роза маслодайна	405	554	484	290	347	378	486
Производство на грозде /винено в тона/ и вино	26725	25984	22980	22329	23919	20166	23377

Източник: Областна служба „Земеделие“ - Пазарджик.

Лозарството също е широко застъпено със 17% от територията на област Пазарджик и двойни, в сравнение със средното за страната добиви на грозде в община Пазарджик. Това е допълнителна възможност за аграрна специализация на района.

По данни на Областна дирекция „Земеделие“ към края на 2020 г. земеделски стопанства са 1 317 физически лица и 111 юридически лица. Най-много фирми на територията на община Пазарджик от бранша се занимават с отглеждането на зърнени (без ориз) и бобови растения и маслодайни култури, следвани от отглеждането на зеленчуци, дини и пъпеши, кореноплодни, грудкови и предприятия, отглеждащи свине.

Климатичните условия, наличието на пасища и ливади в общината и фуражното производство създават благоприятни условия за отглеждане на овце, крави, говеда, свине и др. Въпреки това, подотрасълът животновъдство се развива с колебливи темпове и в сертифицирани стопанства, като това води до много голяма степен на зависимост от субсидиите и националните доплащания. Отделно животновъдството се развива и в личните стопанства на гражданите, но в повечето случаи продукцията задоволява индивидуални потребности. Основните параметри на активните стопанства в общината за 2020 година са посочени в таблицата по-долу:

Таблица 16. Основни животновъдни стопанства в община Пазарджик, 2014 – 2020 год.

Община Пазарджик	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Разпределение на животновъдните стопанства, структура и брой на животните по видове, според размера на ИЗП							
говеда общо	3274	3280	3344	2935	3200	3126	3775
в т.ч. крави млечни	2384	2390	2089	1825	2272	2089	2432
овце общо	33350	30000	7786	7382	16900	15260	16399
в т.ч. овце-майки	16220	16000	5529	6008	6100	6020	15177
свине общо	21836	17275	19578	16834	16920	16890	14177
в т.ч. свине-майки	3980	3600	1766	1794	1810	1770	1987
птици общо	154000	163000	160700	129200	129100	129100	119297
в т.ч. кокошки-носачки	105000	100000	121300	58000	107000	99500	101232

Община Пазарджик	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
пчелни семейства	5310	5300	3715	1613	1620	1640	

Източник: Областна Дирекция „Земеделие“ – Пазарджик.

При животновъдството, което е важен селскостопански отрасъл с природни ресурси за развитие се наблюдава спад в броя на повечето видове селскостопански животни за целия планов период. Най-значим е спадът в общия брой на пчелните семейства – над 3 пъти, следвани от овцете с 55,4%, свинете с 35,1% и птиците с 22,5%. Обективно явление за изминалия период е чумата по свинете, която засегна цялата страна. Единствено за периода 2014-2020 г. се забелязва ръст при говедата – увеличение с 13,3%.

От изложеното става ясно, че животновъдите в община Пазарджик се нуждаят от допълнителни държавни мерки за стимулиране и подкрепа за запазване на доброто развитие на сектора им, иначе традиционен и известен с качеството си в общината, областта и страната.

Независимо от очертаните проблеми и слабости, следва да се направи категоричното заключение, че общинската територия е изключително благоприятна за развитие на селското стопанство. Мекият климат, добрите почвени условия, стабилният воден баланс, както и трупаният със столетия опит на местната общност, са решаващи фактори за интензивно развитие. Към тях следва да се добави и наличната концентрация на земеделски земи, която представлява 73,7% от общата площ /639,8 кв. км/ на Община Пазарджик.

Рибарски сектор

Рибовъдството има голямо икономическо и обществено значение, за района на Пазарджик, тъй като в селата с недостатъчно развита икономика това са алтернативи за работа и доходи, за заетост и развитие. На общинска територия риболовът е традиция и продължава да се практикува и да дава прехрана на много семейства. Местният бизнес с много усилия и средства се опитва да възстанови рибопроизводството, което преди 1990 г. в било силно развито. През последните 10 години се налага и доказва, че могат да се отглеждат нови видове риба, нетипични за региона – есетра, езерен рак и африкански сом. Успоредно с това се отглежда шаран, толстолоб, лин, амур, и др. Освен като средство за препитание по поречието на река Марица, риболовът се практикува и като форма за приятно прекарване на свободното време и туристическа атракция. На територията са изградени и се стопанисват редица места за спортен риболов, като допълнение към рибопроизводството.

Територия и водоеми

Река Марица е най-голямата река на Балканския полуостров. След Дунав, река Марица е с най-големия в България водосборен басейн. През вековете водите на р. Марица са били широко използвани за плаване. В наши дни водите на реката и условията не са подходящи за по-големи съдове. Много язовири задържат водите на най-големите ѝ притоци и това променя речния отток. Притоците на Марица са около 100. Най-значимите от тях са Чепинска река, Тополница, Луда Яна, Въча, Чепеларска река, Стряма, Арда, Тунджа, Ергене. Броят на левите и десните притоци е почти еднакъв. По самата река Марица няма, но по много от нейните притоци са изградени 12 от най-големите български язовири, няколко десетки по-малки, стотици микроязовири и други хидротехнически съоръжения. Водите на язовирите се използват за

електродобив – водноенергийните каскади – „Баташки водносилов път“, „Белмекен-Сестримо“, „Доспат-Въча“ и локални ВЕЦ-ове. Цялата Горнотракийска низина е набраздена от главни и второстепенни напоителни канали, водите за които се осигуряват от Марица и нейните притоци. Почти всички селища по течението и са водоснабдени от крайречните плитки подпочвени води, а множество промишлени предприятия използват водите на реката за промишлени нужди. Много са подходящите места около бреговете на Марица, където може да се почива или къмпингува.

Риболов и рибовъдство

В община Пазарджик се практикува любителски риболов, но се отглеждат сериозни количества аквакултури. Любителски риболов може да се практикува освен по брега на река Марица, също така и във влажните зони около реката в общината, които не са малко предвид, че голяма площ от тях са в Натура 2000 и във вътрешните водоеми. Официално по данни ИАРА на територията функционират 6 фирми, които отглеждат аквакултури. Общият брой на заетите в тях е 46 души на пълен работен ден, като тенденциите са за увеличаването им е налице, тъй като част от фермите са изградени сравнително скоро, а другите се модернизират поетапно.

Изключително внимание трябва да се обърне на оптималното използване на естествените хранителни ресурси (трофичността на водоемите) за отглеждането на различните видове риби за получаване на органична продукция. През последните години благодарение на благоприятните местни условия за рибовъдство и наличието на финансиране в ПМДР, в територията на общината тече активен процес на създаване на нови стопанства за отглеждане на риби, аквакултури и водни животни.

Специализирани рибни стопанства

На територията са изградени садкови инсталации за отглеждане на различни видове риби, които използват най-съвременната технология за изкуствено отглеждане на търсените от потребителите видове риби и интензивно отглеждане на риба в садки. Плаващите мрежени клетки се организират и монтират в така наречените ферми за аквакултури в садки (садкови установки, инсталации) и се установяват предимно в язовири.

В област Пазарджик са разположени следните язовири за любителски риболов:

- яз. „Батак“;
- яз. „Тошков чарк“;
- яз. „Малък Беглик“;
- яз. „Голям Беглик“;
- яз. „Широка поляна“;
- яз. „Доспат“;
- яз. „Дженевра“;
- яз. „Малка Мътница“;
- яз. „Чаира“; яз. „Белмекен“;
- яз. „Розово“;
- яз. „Караджа дере“ и
- яз. „Тополница“.

Активните рибовъдни стопанства на територията към месец юли 2019 г. са:

- Рибовъдно стопанство "Алеко", общ. Пазарджик район ВЕЦ "Алеко";
- Садково стопанство "Танова могила" , язовир "Танова могила", ПИ № 000001, по КВС на с. Овчеполци, община Пазарджик, ЕКАТТЕ 53285;
- Рибовъдно стопанство "Величково" ,имот №000898 в землището на с. Величково с ЕКАТТЕ 10505, общ. Пазарджик;
- Рибовъдно стопанство "Мало Конаре", рибарник находящ се в местността "Потока", в землището на село Мало Конаре, община Пазарджик, ЕКАТТЕ 46749;
- Рибовъдно стопанство "Грагорлива дъмга" рибарник, намиращ се в местността "Грагорлива дъмга", село Мирянци, общ. Пазарджик, обл, Пазарджик, имот с номер 010015, ЕКАТТЕ 48444;
- Рибовъдно стопанство " Риболюпилня Биохерба" риболюпилня, находяща се в землището на с.Сбор, община Пазарджик, местност "Баталите", с площ 3,748 дка, УПИ IV, кв.13.

По данни на БАБХ на територията на община Пазарджик функционира едно рибопереработвателно предприятие на фирма „Аквафиш“ Пазарджик ООД.

Добра практика е, че фирмите акцентират в своите рибни ферми за устойчиво развитие на рибните ресурси, възстановяване и опазване на биологичното равновесие и обогатяване на разнообразието на рибните ресурси във водните екосистеми.

Търговия с риба

В територията на община Пазарджик няма обособено и специализирано тържище за риба и аквакултури. Производителите не работят клъстерно, а по-скоро индивидуално и това им пречи да отстояват пазарните предимства на отгледаната в територията риба и рибни продукти. В предвид на нарастващия обем произвеждана в територията риба и кръстопътното местоположение на територията, е наложително изграждането на рибно тържище и регистрацията на териториална марка за качество на произвежданата в територията рибна продукция.

Предизвикателства пред сектор „Рибарство”

Секторът на рибарството се сблъсква със сериозни ограничения, допринасящи за намаляване на неговата рентабилност и загуба на работни места в определени зависимости от рибарството и аквакултурите райони. Това се отразява върху местната икономика, която губи своята жизнеспособност и възможност за предоставянето на услуги на своите жители. Във вътре териториалните рибарски райони секторът на рибарството е в значително по-неизгодна позиция, с още по-малко пазарни предимства и още по-зависим от природните дадености и достъпът до финансиране. Тези рибарски райони са с влошени социално-икономически характеристики се нуждаят от допълнителен организационен и административен капацитет, който да мобилизира местните човешки ресурси към мислене и бизнес-планиране в посока конкурентоспособно рибовъдство и задържане на максимална добавена стойност в територията.

Вторичен сектор

Вторичният сектор включва добивна и преработваща промишленост, строителство, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на

газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване. В общината секторът е представен от 694 производствени единици с 10518 заети¹.

Предприятията, които дават облика на сектора са:

Добивна промишленост

- „Кариери Пазарджик” ООД - основната дейност на фирмата е добив, преработка и търговия на инертни материали. Кариерата се намира на 2 км. от гр. Пазарджик в посока с. Бошуля, местност „Зайкови мандри“ преди моста на р. Тополница;
- ЕТ „Илия Кинов“ - основната дейност на фирмата е добив, преработка и търговия на инертни материали. Находището „Кайряка” се намира югоизточно от с. Росен, на около 4 км северно от с. Черногорово. Заема част от лявата незаливна тераса на р. Луда Яна.

Дървообработваща и мебелна промишленост

Дървопреработвателната промишленост в община Пазарджик се характеризира с висока производителност. Предприятията в този сектор включват:

- ЕТ „Бойко Марков“ - производство на дограма-дървена-трислойно слепена със стъклопакет врати входни и интериорни-от мдф фазер, дърво. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Микра – МК“ - изработка, доставка и монтаж на луксозна дървена дограма, врати и мебели. Намира е в гр.Пазарджик – източна производствена зона;
- „Ирели „ООД - производител на дървени детски играчки и мебели от дърво. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Димчо Дебелянов“ №50 (пътя за с. Огняново);
- „БМД-Биджиев „ООД - производител на мебели от дърво. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Димчо Дебелянов“ №52 (пътя за с. Огняново);
- „Лем Комерс“ е фирма с основен предмет на дейност проектиране и производство на мебели, главно за износ. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Стефан Стамболов“ №32;
- Мебелна фабрика „Колорадо“- мека мебел и корпусна мебел. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Г. С. Раковски“ №11, кв. ДЗС;
- Мебели Пипонков - проектиране и производство на мебели за кухня, спалня, детска стая и всекидневна. Намира се в гр.Пазарджик, ул. „Пловдивска“ №2;
- ИМС Форинвест – производство на мека мебел. Намира се в с. Огняново;
- „Явор“ ООД – производство на мебели. Намира се в южната промишлена зона на гр. Пазарджик.

Хартиено-целулозна промишленост

Производството на хартия и картон е след ключовите подотрасли в преработвателната промишленост в община Пазарджик. Предприятията в този подотрасъл са:

---

¹ Съобразно НСИ има конфиденциални данни, които влияят на резултатите

- „Дуропак Тракия папир“ - производство на велпапе: 2-пластно на роли за потребителски опаковки, 3- и 5-пластно на плотове за транспортни опаковки. Хартии за велпапе с възможности за четирицветен флексо-печат на опаковките, сглобяване на решетки, фолиране, чембероване, палетизиране на продуктите. Намира се в гр. Пазарджик, кв. Главиница;
- „Булхарт“ ООД - производството на транспортни на слотерни и щанцови опаковки, кашони, кутии, тави, разделителни плотове, каширани опаковки. Намира се в с. Главиница.

Текстилна промишленост

- „Технотекс“ АД – производство на технически тъкани, електропроводими ленти и въжета. Намира се в южната промишлена зона на гр. Пазарджик, ул. „Искра“ №1;
- „Силвър“ ЕООД - производство на кожени облекла, ръкавици, колани и други кожени аксесоари. Намира се в гр. Пазарджик, кв. Писковец;
- Крис Ад – производство на ризи и блузи. Намира се в гр. Пазарджик.

Хранително-вкусова промишленост

Хранително-вкусовата промишленост в община Пазарджик е добре осигурена със суровинни и човешки ресурси, както и с висока производителност на труда. Отрасълът се състои от месодобив и преработване, разнообразните млечни продукти, преработка на плодове и зеленчуци, маслодобив и мелничарство.

- „Беса валеј“ – производство на бутикови вина. Компанията разполага с 250 ха, от които 140 са засадени с висококачествени френски сортове – мерло, каберне совиньон, шираз и петит вердо. Намира се в с. Огняново, а лозята са разположени на щжния склон до селото;
- "ВИНТЕХПРОМ" АД - сред най-авторитетните производители на вино в страната. Намира се в южната промишлена зона на гр. Пазарджик, ул. „Мильо войвода“ № 6;
- „Нова трейд“ ЕООД - производство на безалкохолни и енергийни напитки. Намира се в западна промишлена зона на гр. Пазарджик, ул. ул. “Александър Стамболийски” 117;
- „Имеа“ ООД – производство на хляб и хлебни изделия. Намира се в северната промишлена зона на гр. Пазарджик, ул. „Златица“ №1;
- „МИО“ ООД – производство на хляб. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Димчо Дебелянов“ №11;
- ОРИЗАРНА ПАЗАРДЖИК - оризо-производството и пакетажа на хранителни стоки. Намира се в южната промишлена зона на гр. Пазарджик, ул. „Мильо войвода“ № 3;
- „Хелбмаш Комерс 95“ АД – производство на хляб и хлебни изделия. Намира се в южната производствена зона в гр. Пазарджик, ул. „Странджа“ №21;
- „Марица олио“ АД - производство на сурово слънчогледово масло и високопротеинов слънчогледов шрот. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Хр. Касапвелев“ №3;
- „Млечна промишленост“ АД – Лакрима АД - производство на сирене, кашкавал, кисело и прясно мляко, сирене крема. Намира се в южната производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Царица Йоана“ №29;

- „Еко мес“ ЕООД – производство на месни деликатеси. Намира се в с.Величково
- „М и М 90“ АД – месокомбинат. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Борекс“ ООД – производство на колбаси. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Орион“ ООД – производство на меса и месни продукти. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Мекон“ ООД - производител на трупно месо, разфасовки, кебапчета, кюфтета, млени меса и други. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Федон“ ООД – производство на сладкарски изделия. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Царица Йоана“ №6;
- „Екотера“ ООД – преработка и биосертифициране на плодове и зеленчуци. Намира се в южната производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Синитевска“ №3;
- „Марица-Екофроуз“ АД – преработка на зеленчуци и плодове за консерви, сладка, компоти и други. Намира се в южната производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Заводска“ №1;
- „Марис“ ЕООД – производство и търговия с плодове и зеленчукови консерви. Намира се в с. Черногорово;
- Реал консервен България ООД - Производство на конфитюри, плодове и зеленчукови консерви, гъби и гъбени деликатеси замразени храни, пресни и преработени горски плодове и диворастящи гъби. Намира се в Пазарджик.

Машиностроене

Инвестиционното машиностроене представлява производството на машини и оборудване за промишлените отрасли тежка индустрия, металорежещите машини и ковашко-пресовото оборудване, както и машини за нуждите на леката индустрия. Към електрониката спадат производствата на битови електроуреди, електродвигатели, акумулатори, кабели, телефонни апарати, генератори, силови трансформатори, компютри, съобщителна техника и др.

- „Костал България Аутомотив“ ЕООД – създадена през 2016 г. с предмет на дейност разработване и производство на електроника и електромеханични компоненти за автомобилната индустрия, прави лостове и модули за кормилни уредби, като ще изнася за повечето най-големи автогиганти в Европа като Volkswagen, Renault Nissan, BMW, Daimler, Ford и др. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Синитевска“ №4;
- „Елхим Искра“ АД - производител на стартерни акумулатори, тягови батерии и стационарни батерии. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Искра“ №9;
- „Проектометал“ АД – производство на широка гама от кофи за багери и товарачи, мултилифт контейнери, лифтдъмпер контейнери, снегорини, огради, навеси, халета, метални врати, портали, стелажи, лентови транспортъори и всякакъв друг вид метални конструкции по изискване на клиента. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Искра“ №9;
- ЗММ „Металик“ – производство на стругове, основно за износ. Намира се в гр. Пазарджик;
- „Подеммашстрой“ – производство на кранове, строителни машини, метални конструкции и други. Намира се в гр. Пазарджик;

- “ММ механикс“ ООД - производство на инструментална екипировка, разнообразни инструменти за подови покрития, всички видове високачествени галванични покрития. Намира се в с. Драгор;
- „Райс“ ООД – водеща българска компания за производство и рециклиране на металорежещи и металообработващи машини с ЦПУ. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Димчо Дебелянов“ №58 (пътя за с. Огняново);
- “ХЛЕБМАШ” ООД - дружество с традиции в производството на машини, оборудване и резервни части за хлебозаводите в цялата страна. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Странджата“ №21.

Химическа и каучукова промишленост

- „КАУЧУК“ АД - производител на транспортни ленти, гумени маркучи, каучуков регенерат и широка гама технически каучукови изделия. Намира се в южна производствена зона на гр. Пазарджик, ул. „Синитевска“ №12;
- „Као-техникс“ ООД – производство на маркучи, гуми и други каучукови изделия. Намира се в гр. Пазарджик, ул. „Димчо Дебелянов“ №50.

Към този сектор е и отрасъл **„Строителство“**.

Големият брой строителни фирми в община Пазарджик предлагат разнообразни строителни и строително-ремонтни дейности, инженерни услуги и проектиране на жилищни и нежилищни сгради. По-значими фирми в общината, занимаващи се с тази дейност са:

- „Хебърстрой“ ООД - строително монтажни работи, проучване, проектиране и изграждане на всякакви строителни обекти, производство на строителни материали и заготовки;
- „ЗАВОДСКИ СТРОЕЖИ ПС“ ЕАД – промишлено и гражданско строителство;
- „Сигма - строй“ ООД – строително - монтажна дейност жилищно, обществено, промишлено строителство и други;
- „ГАРСИ” ООД - комплексно изграждане, реконструкция и ремонт на търговски, граждански, промишлени и инфраструктурни обекти;
- „ЕКО ХИДРО 90“- строителство, ремонт, реконструкция, рехабилитация и благоустройство на жилищни, промишлени, административни, търговски и офис сгради, водоснабдителни, хидротехнически и канализационни съоръжения и инфраструктура;
- „Изополи“ ЕАД – изпълнение на проекти до ключ, производство на сандвич панели;
- „Адком“ ООД – дограма за строителството;
- „Ситистрой 2000“ ООД – комплексно строителство;
- „Техно-инженеринг 94“ ООД – комплексно строителство;
- „Артстрой Инвест“ ЕООД - строителство, жилища, апартаменти, офиси, магазини;
- „РЕАЛ – М” ЕООД - проектиране и изграждане на производствени, обществени, жилищни и туристически сгради; строително-монтажни, довършителни и ремонтни работи в областта на промишленото и гражданско строителство.

Третичен сектор

Третичният сектор, според Националната класификация на икономическите дейности (НКИД) включва отрасли от обслужващата сфера (услуги). В последните 15 години той се изявява като най-адаптивен в съвременните условия.

Неговото развитие е свързано с подобряване на позициите му в икономическия комплекс, което се потвърждава от анализирания икономически показатели. В този сектор са включени отрасли, свързани с т.нар. публични („бюджетни“) услуги и отрасли с обслужващ характер, които се развиват на пазарен принцип.

В сектора към 31.12.2020 г. са заети 1 338. души, а делът му в показателя „нетни приходи от продажби“ в общинската икономика, без сектори финансови и застрахователни дейности, държавно управление, дейности на домакинства с качеството на работодатели и дейности на екстериториални организации за 2019 год., представлява 16,9% от споменатите приходи, равняващи се на 45 062 хил. лев.

Търговията в община Пазарджик е отлично развита като заема сериозен дял от икономиката – 39.2% от отрасловата структура и висока заетост за гражданите на общината – 6 629 души, съставляващи 21,2% от заетите са в този отрасъл .

По - значими фирми свързани с търговия, ремонт на автомобили, транспорт и складиране са:

Транспорт

– „Авто-юг“ ЕООД, „Хебър-транспорт“ ЕАД, Автокомбинат Пазарджик, СО „МАТ“, „Лидер транспорт“ и други.

Търговия и складиране – „Топливо“ ЕАД (строителни материали), „Строймат“ ЕООД (строителни материали), „Феникс“ ЕООД (изкупуване и преработка на вторични суровини), „Сортови семена“ (търговия и складиране на сортови семена и посадъчен материал), Борси за метал, Търговия на едро в гр. Пазарджик (хранителни и нехранителни стоки), „Строймаркет Крез“, Зеленчукова борса с. Огняново.

Туризм

Туристическите ресурси въз основа на факторите за развитие формират две основни групи: природни и културно-исторически (антропогенни). Природните и антропогенните дадености на общината са предпоставка за развитие на познавателен, културен, екологичен, ваканционен, спортен, селски, ловен туризъм във всичките му разновидности.

Туризмът е популярен на територията на община Пазарджик, макар и със слабо използван потенциал за развитие, приходи и осигуряване на заетост. В общината към настоящия момент се предлагат възможности за запознаване на гостите на града с местната етнография и култура, както и шансове за добро прекарване на свободното време сред природата – спортен и ловен туризъм. Липсва риболовния туризъм. Сред наличните обекти с възможност за оптимизация в сферата на туризма са зелените площи по поречието на река Марица, „Селищна могила Юнаците“ (с. Юнаците), остров Свобода, Часовниковата кула (гр. Пазарджик), Исторически музей (гр. Пазарджик), Баткунския манастир „Св. Св. Петър и Павел“ (с. Паталеница), Къщата-музей „Константин Величков“ (гр. Пазарджик), църквата „Св. Димитър“ (с. Паталеница), църквата „Успение на Пресвета Богородица“ (с. Паталеница), художествената галерия „Станислав Доспевски“ (гр. Пазарджик) и др.

Като възможност за допълнително развитие в община Пазарджик се открива селския туризъм, все по-предпочитан както от българските, така и от чуждестранните туристи. Създаването на екологични къщи, разполагащи със свои енергийни източници, собствено производство на хранителни продукти и предлагащи на гостите си спорт сред природата, като конни преходи, велосипеден туризъм и каране на лодки, са сред отдавна известните възможности.

Категорично пряк положителен фактор за посетители и туристи в общината, е създаването на общ туристически продукт на първо време с общини като Пловдив, Велинград, Панагюрище от Южен централен район предлагащи селски, екологичен, ловен, риболовен туризъм (Пазарджик), градски, културен и конгресен туризъм (Пловдив) и спа и балнеотуризъм (Велинград).

Споменато в друг контекст, антропогенните условия и ресурси за развитието на туризма включват съвременната култура и културното наследство, недвижими културни ценности. Природните и антропогенните условия и ресурси определят добри възможности за развитие на целогодишен поливалентен туристически продукт. Към благоприятните туристически условия и възможности следва да се посочат добрите транспортни връзки, осигурени чрез близостта на двете международни летища – София и Пловдив и реално функциониращите транснационалните транспортни коридори. Елемент със съществено значение за развитието на туризма са включените на голяма част от територията на общината площи в сферата на въздействие на общоевропейската програма НАТУРА 2000.

Туристическата инфраструктура в общината включва средства за подслон и настаняване, среда за отдих, туризъм и развлечение и инфраструктура за достъп до обекти с туристическо значение. Съобразно данните на НСИ местата за настаняване в община Пазарджик към 2020 г. са едва 9 броя. Всички изследвани основни туристически показатели драстично намаляват през периода 2014 – 2020 г., като в легловата база се отчита намаление с 26,3%, в стаите за настаняване с 33,5 %, както и в броя пренощували лица с 15,2%. Единствено в приходите от нощувки се отчита ръст от 32,2%, което основно се дължи на повишаването на цените на този вид услуги и инфлационните процеси.

На територията на община Пазарджик няма туристически маршрути, или веломаршрути. Тяхното развитие създава предпоставки за обвързване на селски с културен и природен туризъм, което би повишило туристическия ресурс в общината.

Туризмът може да бъде приоритетен отрасъл за икономиката на община Пазарджик, ако се преодолеят постепенно и поэтапно следните проблемни сфери:

- ✓ организационни – свързани с институционално взаимодействие, партньорство с туристическия бранш и други НПО;
- ✓ обогатяване познанията на местния бизнес за подходящо финансиране по европейските фондове и програми, насърчаване на активността му;
- ✓ финансови – ограничения и завишени изисквания на кредитните институции.

Налагащият се извод е, че към настоящия момент потенциалът за развитие на туризъм в общината е усвоен твърде фрагментарно и частично. За привличането на

външни туристи е необходимо провеждане на активна маркетингова политика и изграждане на съвременна организации на туристопотока. Тези констатации се относими и към българските туристи.

Таблица 17. Туристически показатели за периода 2014-2019 г. в община Пазарджик.

Показатели	Мерна единица	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Средства за подслон и места за настаняване	Брой	11	10	11	11	11	9
Легла	Брой	512	501	533	518	536	377
Легладенонощия	Брой	186868	181770	187299	187755	162440	127081
Брой стаи	Брой	263	258	261	261	267	175
Реализирани нощувки	Брой	26573	35012	35590	29180	30882	25746
Пренощували лица	Брой	13540	16176	14797	14387	14272	11483
Приходи от нощувки	Левове	1090890	1221816	1256934	1273188	1423383	1404544

Източник: Национален статистически институт.

Според данните на НСИ към края на 2019 г. в туристическия сектор в дейността хотелиерство и ресторантьорство са заети 1014 души – 3,7% от работещото население и са регистрирани 283 фирми, представляващи 5,1% от броя на функциониращите предприятия. Повечето обекти са концентрирани на територията на гр. Пазарджик.

Ката заключение следва да се изложат в отраслово естество следните изводи:

Селско стопанство

Селското стопанство в община Пазарджик е добре развито, известно с вековни традиции и висок добив на продукцията. По данни на НСИ, разходите за придобиване на ДМА в селското, горското и рибно стопанство за периода 2014-2019 г. нарастват несъществено – 20 077 лв. в началото на периода, на 22 132 лв. за края му, т. е. увеличение с 9,3%. През 2014 г. направените разходи в отрасъла съставляват 14,6% от общите разходи за ДМА в общината при 10,6% през 2019 г. Намалението е чувствително. Положението на земеделските работници в общината е затруднена от слабия пазар на земя, ниските изкупни цени на продукцията, ограничените финансови средства и субсидии, слабата механизация на работата, предимно за животновъдите и слабата степен на коопериране в организации на производителите. Това затруднява защитата на техните интереси и ги лишава от по-ефективни маркетингови стратегии. Като неблагоприятни се считат и промените в структурата на производството, свързана с известно западане на земеделието и овощарството, като пряко следствие на пазарната конюнктура.

Необходимо е подобряване на сътрудничеството на общината с производителите в сектора, с цел повишаване на осведомеността им за наличните възможности за финансиране по линия на оперативните програми. Освен средства за закупуване на техника, те биха могли да заложат на нова стратегическа цел – експортна ориентация на продукцията при покриването на критериите за европейско качество. Реална възможност с потенциал е и производството на биологична чиста продукция.

Хидромелиорациите са важна част от планирането в селскостопанските територии, наред с поддържането на селскостопанската пътна мрежа, но инвестициите са недостатъчни за поддържане и реконструкция на съоръженията на системата в общината.

Индустрия

Индустрията на територията на община Пазарджик е доминиращ отрасъл в икономиката, с вековна традиция и добра изграденост. Като слабости се открояват загубите на външни пазари през последните години, амортизацията на техниката, слабия управленски капацитет на местния бизнес, който лесно губи традиционни пазари от чуждестранни конкуренти.

Необходими са мерки и средства за повишаване на екологичността на продукцията и производствения процес в хранително-вкусовата промишленост. Общината може да съдейства с информация и контакти на местните предприятия за осигуряване на участието им в национални и международни изложения.

Не е добро и състоянието на текстилната промишленост, като предприятията разчитат на производството на ишлеме, което оцелява пазара откъм качествена стока на български производствени марки. Община Пазарджик може да предостави благоприятни възможности на големи български, или чуждестранни инвеститори, като по този начин надгради сегашния модел на производство в отрасъла – ще запази квалифицираната работна ръка и ще преодолее ниското заплащане на труда.

Строителството в общината е широко застъпено от голям брой фирми, а наличните природни ресурси осигуряват добива на суровини за отрасъла. Независимо от сравнително ниските нива за разходи за придобиване на ДМА /в хиляди лева/ : за 2014 год. числото е 5 583 хил. лв., а през 2019 год. – 12 128 хил. лв., т. е. увеличение с 54%.

В отрасловото разпределение на разходите за придобиване на ДМА най-голям дял има преработващата и добивна промишлености, както производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива, като за 2014 год. тези отрасли са разходвали 45 969 хил. лв., а през 2019 год.-118 744 хил. лв., т. е. налице е ясно очертана тенденция на нарастване със 67,3%.

Човешкият капитал в общината и неговата професионална квалификация също има голямо значение за отчитане на положителен ефект върху запазването или увеличаването на добавената стойност в общината.

Примерите в това отношение са многобройни. Някои от тях, пряко свързани с увеличаване приходите в общинския бюджет и материалния статус на населението, повишаване на икономическата му активност и снижаване на безработицата, са пряко свързани частично с риболова и отглеждането на аквакултури. Това са специфични отрасли, пряко свързани с преработващата индустрия и туризма. Повечето от рибните видове биха имали местно значение с цел да задоволяват местния пазар и обектите на туристическата дейност. Огромните водни площи – язовири, каскади, хидромелиоративни съоръжения, реки, икономически обуславят на тези територии да се развиват едни от най-големите рибарници в страната.

Положителен пример в това отношение е създадената Местна инициативна рибарска група със средства по Оперативна програма за развитие на сектор Рибарство 2007 – 2013 г., която функционира и до момента успешно, финансирайки се от Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г. Групата успешно администрира проекти за местната общност, като до 2020 год. е стартирала над 20 процедури чрез

подбор на проекти за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ от Стратегията на МИРГ.

Извършеният анализ на състоянието на икономиката и тенденциите на територията на община Пазарджик за периода 2014 – 2020 год., съпоставен с европейските и световни тенденции изисква от органите на местната власт предприемането на всеобхватни и очаквани целенасочени въздействия с пряк и косвен ефект в цялостното социално-икономическо развитие на общината. По-важните от тях могат да бъдат насочени към подобряване на инфраструктурата за насърчаване на икономическата активност, преход към кръгова икономика и справедлив енергиен преход, осигуряване на качествена среда с ефективен и приобщаващ образователен процес, насърчаване обвързаността на образованието и пазара на труда, създаване на модели за интегрирани и достъпни здравни и социални грижи.

Услуги

Въпреки постоянното увеличаване на значението за местната икономика секторът на услугите е все още далеч от нужното разнообразие и качество на предлаганите дейности. Те са ориентирани основно към увеличаване дела на търговията.

Туризмът е отрасъл, който в община Пазарджик е популярен, както с възможностите за запознаване с местното етнографско наследство, така и с тези на спортния и ловния туризъм. Неизползван остава потенциала за селски туризъм и традиционни занаяти, както и създаването на общ туристически продукт на Южен централен район предлагащ опознавателен, селски, екологичен, ловен и риболовен туризъм (община Пазарджик), градски и културен туризъм (община Пловдив) и спа-а и белнеотуризъм (община Велинград).

Като цяло, в община Пазарджик се констатира нужда от подобряване на капацитета на местното предприемачество за кандидатстване по оперативни програми на ЕС, които биха осигурили добри средства за модернизация, особено в отраслите на селското стопанство, текстилната промишленост и туризма.

Търсените въздействия са в посока на подпомагане на икономическото и социално развитие и сближаване в ЮЦР, развитие на туризма, създаване и промотиране на общи туристически продукти; развитие на капацитета и връзките с бизнеса и публичната администрация, превенция на риска и опазване на водните системи, повишаване качеството на управление на екосистемите и сладководния ресурс. В тази връзка община Пазарджик следва през следващия програмен период да идентифицира партньори, с които съвместно да реализира проекти в тази област.

3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси.

3.1. Демографски параметри: население, структура, прираст, икономическа активност, заетост, безработица.

Демографските процеси, образователните и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за социално икономическото развитие на общността.

По официални статистически данни населението на община Пазарджик към 31.12.2020 г. възлиза на 105 161 души. Населението в община Пазарджик през последните седем години показва тенденция на относително ниско намаление с 6 390 души, или това е спад с 9.8%. Това намаление, съпоставимо с други сходни градове във

вътрешността от територията на страната е ниско и по-скоро показва тенденция на някаква относителна устойчивост, въпреки цифровите изражения. Няма да е пресилено да се отбележи, че статистическите данни за последните седем години все пак отразяват, въпреки фиксирания спад, не толкова стръмна крива на обезлюдяване.

Съвсем естествено, населението на Община Пазарджик е на първо място по брой на населението в област Пазарджик. На територията на общината е съсредоточено 42,1% от населението на областта, като броят на живущите в общинския център към края на 2020 год. наброява 66 690 души. Към края на 2014 год. **населението на община Пазарджик** по данни от текущата демографска статистика е 111 551 души, а към края на 2020 год. то е 105 161 души. Констатираното намаление е 5,3%. От тях 53 933 (51,3%) са жени и 51 228 души (48,7%) са мъже, или на 100 мъже се падат 105,3 жени.

За сравнение – **в областен мащаб** на 100 мъже се падат 104,6 жени, а **за страната** – на 100 мъже – 106,5 жени.

Таблица № 18. Динамика на населението на община Пазарджик по години и населени места – общ брой за периода 2014 – 2020 г.

Населено място	Година						
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Пазарджик – община	111551	110302	109413	108376	107505	106526	105161
с. Алеко Константиново	2730	2729	2748	2745	2756	2760	2743
с. Априлци	510	491	490	475	477	467	467
с. Братаница	2056	2034	2021	2011	1979	1966	1971
с. Величково	933	929	915	884	871	840	827
с. Гелеменово	679	698	686	664	657	653	658
с. Главиница	2214	2182	2157	2109	2074	2043	2015
с. Говедаре	1578	1561	1534	1512	1474	1449	1441
с. Дебръщица	853	851	834	829	804	768	762
с. Добровница	1335	1321	1311	1278	1285	1295	1380
с. Драгор	1398	1397	1384	1381	1373	1360	1340
с. Звъничево	1784	1762	1752	1754	1741	1712	1670
с. Ивайло	2772	2750	2720	2674	2637	2606	2574
с. Крали Марко	171	173	166	161	161	169	175
с. Ляхово	368	360	354	357	356	351	344
с. Мало Конаре	4188	4145	4087	3993	3908	3849	3792
с. Мирянци	543	545	536	524	533	546	548
с. Мокрище	1788	1765	1756	1748	1746	1735	1721
с. Овчеполци	978	978	950	916	882	911	871
с. Огняново	2314	2302	2288	2245	2239	2207	2160
гр. Пазарджик	70321	69384	68963	68572	68194	67650	66690
с. Паталеница	1141	1119	1110	1082	1054	1028	1004
с. Пищигово	971	947	937	919	916	896	882
с. Росен	505	513	500	496	489	482	461
с. Сарая	1341	1353	1335	1316	1302	1297	1286
с. Сбор	217	218	211	206	196	193	184
с. Синитово	1848	1839	1798	1771	1742	1710	1688
с. Тополи дол	229	214	210	203	194	183	177

Населено място	Година						
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
с. Хаджиево	1014	1006	992	974	959	958	952
с. Цар Асен	253	293	272	266	255	241	231
с. Црънча	1007	981	958	935	907	893	878
с. Черногорово	2058	2024	1999	1953	1924	1904	1857
с. Юнаците	1454	1438	1439	1423	1420	1404	1412

Източник – Национален статистически институт.

Демографските параметри, градящи фундамента на човешкия потенциал в общината, са напълно съпоставими с тези на държавата, плановия район и областта. **Броят на населението на областта** за периода 2014 – 2020 г. бележи лек спад с общо 13 773 души, което представлява 5,2% намаление. Намалението на българските граждани **в национален мащаб** за същия период представлява 4,5%, или общо 250 716 души. Констатираният по-горе спад на общинско ниво от 5,3% е напълно сравним с общия демографски спад в страната.

Раждаемостта в трите нива също намалява. За Община Пазарджик тя спада с 2,3 пункта, като за 2014 год. е била 9,6 и през годините постепенно спада до 7,3. Без да са посочени подобни цифри за областта и страната, същите тенденции важат и за тях с еднаква значимост. Основание за подобно заключение се намират в посочените цифри като абсолютни стойности в таблица по-долу.

Смъртността в общината е с устойчиви темпове, като началото на периода – 2014 год., тя е величина от 13,6 и е по-ниска от тази – в областен и републикански мащаб, съответно с 15 и 15,1 пункта. Ръстът постепенно се повишава и достига своеобразен пик през 2020 год. – 18,4. Не могат да се направят сравнения в областен и национален мащаб, поради липса на подобна информация. Очевидно е, COVID епидемията дава сериозно отражение на този показател.

Коефициентът на естествен прираст представлява разликата между броя регистрирани живородени деца и броя на починалите. Той също е отрицателен, защото не може да има положителни стойности, с оглед на изложените по-горе статистически данни. За община Пазарджик в периода 2014-2019 год. коефициентът на естествен прираст варира между минус 4 и минус 6,4, като за посочения период е по-висок от съответстващите в областен и национален мащаб. Картината рязко се променя поради вече споменатата причина през 2020 год. – минус 11,1. Наблюдава се тревожна тенденция от завишаване на отрицателен естествен прираст, която трудно може да бъде преодоляна.

Таблица № 19. Демографски параметри на населението в Община Пазарджик и

Териториални	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Нива	Брой							На 1000 д. от населението - ‰							
Община Пазарджик															
Ср.год. население	111551	110302	109413	108376	107505	106526	105161								
Раждаемост	1070	1041	1021	973	966	919	775	9,6	9,4	9,3	8,9	8,9	8,6	7,3	
Смъртност	1524	1592	1542	1672	1500	1604	1952	13,6	14,4	14,0	15,4	13,9	15,0	18,4	
Коефициент на Естествен прираст	- 454	- 551	- 521	- 699	- 534	- 685	- 1177	- 4,0	- 5,0	- 4,7	- 6,5	- 5,0	- 6,4	- 11,1	
Област Пазарджик															
Ср.год. население	266549	263630	260814	257965	255479	252776	251300								
Раждаемост	2604	2475	2423	2368	2427	2323	2131								
Смъртност	4011	4082	3932	4151	3854	4016	4807	15,0	15,4	15,0	16,0	15,0	15,8		
Коефициент на Естествен прираст								-5,3	-6,1	-5,8	-7,0	-5,6	-6,7		
Р България															
Ср.год. население	7202198	7153784	7101859	7050034	7000039	6951482									
Раждаемост	68083	66370	65446	64359	62576	61882	59440								
Смъртност	108952	110117	107580	109791	108526	108083	124735	15,1	15,3	15,1	15,5	15,4	15,5		
Коефициент на Естествен прираст								-5,7	-6,2	-6,0	-6,5	-6,5	-6,7		

страната за периода 2014 – 2020 г.

Източник: Национален статистически институт.

Основателното очакване за **отрицателен естествен прираст**, съответни на областната и национални тенденции, са видими от долната таблица. Така, за 2014 год.-началото на плановия период, естественият прираст в общината в брой е минус 454, равняващ се на отрицателен естествен прираст в проценти минус 4,0. Цифрите за края на периода – 2020 год. са със значителен ръст – минус 1177, като брой, равняващи процентно на минус 11,1%.

Тенденцията за очевидния спад в този демографски показател може да се проследи по години. Тя е трайна, без екстремни пикове /с изключение на 2020 год. по споменатите причини/ и спадове, продължаваща и от предходния планов период, което

налага извода, че ще продължи и занапред. Задържането ѝ като ниво и поэтапното ѝ намаляване е очевидно по-скоро плод на национална политика.

Механично движение на населението е малка и несъществена от общия брой население. От 2014 до 2020 год. изселеното население от територията на общината надвишава броя на заселеното общо с 2 591. Броят на изселените бележи пик през 2020 год. с 2 167 души, съвпадащ като пикова година с брой на заселените 1 979 души. През целия период от време се наблюдава **отрицателен** механичен прираст, който за 7-годишният период от време оформя числото 2 591 год. като разлика между изселените и заселени лица.

Таблица 20. Механичен прираст на населението на община Пазарджик за периода 2014-2020 год.

Териториални нива	2014 г.	2015г.	2016 г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2014-2020 г.
	Брой							Общ брой
	Община Пазарджик							
Заселени	1057	1276	1199	1399	1389	1653	1979	9952
Изселени	1425	1974	1567	1737	1726	1947	2167	12543
Механичен прираст	-368	-698	-368	-338	-337	-294	-188	- 2591

Източник: Национален статистически институт.

Възрастовата структура на населението е съществен демографски и социален въпрос с множество здравни, икономически показатели и относимост към производителността на труда, обема на произведена продукция, разпределение на добавената стойност на глава от населението и обуславя общите перспективи за стопанско-икономическо развитие с оглед **икономическата активност на населението**.

През периода 2014-2020 год., както и в цялата страна, в община Пазарджик се отчита тенденция за застаряване на населението. През 2014 год. абсолютният брой на населението в общината на възраст над 65 години е 13 513 души, което представлява 12,1% /отбелязва се рязък спад от предходната 2013 год./, а за 2020 год. броят на населението в посочената възрастова група е 21 393 души, представляващо 20,3% от общия брой население към този момент. Предоставената информация, очертаваща по-дълъг период от време позволява да се направят по-пълни и достоверни дългосрочни тенденции. За седем годишен период от време, а и преди него се доказва тенденцията за абсолютното и процентно нарастване на населението от тази възрастова група.

Съпоставяйки предходните програмни периоди през 2007 г. **лицата под 15-годишна възраст** са били 14.1% от населението в общината. През 2013 г. техният дял нараства на 14.9%, но като абсолютен брой младите хора намаляват от 17 322 д. през 2007 г. на 16 758 д. през 2013 г. През 2014 год. общият брой на тази възрастова група е 16 686 лица – 15,0%, а в края на периода – 16 220 души, представляващи 15,4%. Тенденцията е очевидна – броят на лицата от 0 до 15 годишна възраст намаляват като абсолютен брой, но той има ниско процентно изражение, поради общото намаление на населението.

Като най-актуален прочит на демографската ситуация за община Пазарджик в края на календарната 2020 год. се очертава неблагоприятна демографска картина:

21 393 граждани над 64 годишна възраст, представляващи 20,3% от общото население и 16 220 лица от 0-14 години, представляващи 15,4% от общото население. Или, **общо 37 613 граждани, представляващи 35,7% са в нетрудоспособна възраст.**

Населението в трудоспособна възраст /15-64 год./ е 67 548 граждани, представляващи 64,3% от общия брой на населението. Това е относително добър демографски и икономически показател, при наличието на достатъчни като брой и относителна тежест други социално-икономически измерения, извън посочените дотук – безработица, трудова заетост и активност, размер на работната заплата, социална осигуреност, дял на трудоспособните контингенти и младите генерации. Погледнато от този последен зрителен ъгъл за 2020 год., дял на трудоспособните контингенти в абсолютни цифрови показатели и процентно съотношение спрямо настоящото трудоспособно население е, както следва:

- ✓ лидерското място е на възрастовата група 40-44 год. – 7 970 граждани, представляващи 7,6% от общото население на общината и 11,8% от населението в трудоспособна възраст;
- ✓ сходно е мястото на възрастовата група 45-49 год. – 7 924 граждани, представляващи 7,5% от общото население на общината и 11,79% от населението в трудоспособна възраст;
- ✓ следващото място е на възрастовата група 50-54 год. – 7 897 граждани, представляващи 7,51% от общото население и 11,7% от трудоспособното население към този момент;
- ✓ следва възрастовата група 60-64 год. – 7 710 граждани, представляващи 7,33% от общото население и 11,41% от трудоспособното население понастоящем.

Изложената статистика сочи, че в средносрочен и относително дългосрочен план – 15-20 год., Община Пазарджик ще разполага с достатъчен брой население в трудоспособна възраст. Смушавашо обстоятелство е, че след възрастовата група 30-34 год., наброяваща сега 6 838 граждани, представляващи 6,5% от общото население и 10,1% от трудоспособното население, следват възрастови групи - по-малобройни като численост, съответно и като процентно съотношение.

В сравнителен план, по данни от 2013 г., община Пазарджик се представя на сходно ниво по отношение на дела на младите до 15-годишна възраст (14.9% в общината и 14.8% в областта), което е по-висока стойност от средната за страната - 13.4%. Хората в трудоспособна възраст между 15-64 години в община Пазарджик са с около 0.5% повече от тези в същата група. Също така, в община Пазарджик се наблюдава и по-нисък процент на жителите над 65 години –18.0% за общината, 18.7% за областта и 19.6% средно в България.

Наблюдават се териториални различия във възрастовия състав на населението на община Пазарджик по населени места, като общинският център се характеризира със стационарен тип възрастова структура – с по-равномерно между трите основни възрастови групи, а при селското население на общината като цяло е налице процес на застаряване.

Таблица 21. Население към 31.12.2020 год. по възраст в община Пазарджик за периода 2014-2020 година.

Възраст	Години						
(в навършени години)	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Общо	111551	110302	109413	108376	107505	106526	105161
0-4	5561	5373	5328	5274	5196	5044	4773
10-14	5424	5448	5507	5466	5592	5684	5846
15-19	5193	5119	5128	5220	5206	5175	5221
20-24	5520	5046	4725	4415	4153	4208	4226
25-29	7185	6966	6573	6181	5814	5308	4887
30-34	7643	7478	7408	7302	7158	7007	6838
35-39	8239	8158	7948	7746	7613	7420	7361
40-44	8234	8082	8058	8115	8096	7991	7970
45-49	8079	8150	8215	8325	8132	7997	7924
50-54	8221	7906	7729	7457	7621	7811	7897
55-59	8480	8414	8386	8329	8137	7839	7514
60-64	7438	7319	7494	7568	7624	7827	7710
65-69	7125	7411	7073	6970	6934	6690	6492
70-74	5114	5172	5528	5681	5814	6106	6267
75-79	4040	3996	3969	3989	4082	4066	4066
80+	4354	4436	4542	4499	4538	4614	4568

Източник: Национален статистически институт.

Тенденциите на областно ниво са по-скоро тревожни, отколкото положителни. Отново се налага констатацията за устойчиво намаление на населението в трудоспособна възраст. Така, в абсолютни цифри броят на населението в трудоспособна възраст за 2014 год. е 162 658 души, а за 2020 год. – 149 460, което представлява намаление с 13 198 души, а в процентно изражение спрямо началото и края на плановия период – намаление от 8,2% за лицата между 15 и 64 год. В друг аспект – общ брой на населението в Областта спрямо броя на населението в трудоспособна възраст в бази 2014 и 2019-2020 год., е намаление едва с около 2%. Във всички случаи подрастващите до 14 годишна възраст и население над 65 год. представлява около 40% от общия брой население в областта, което е значим социално-икономически проблем с наложителни национални и регионални стимули и решения за радикални промени.

При съпоставка с националните показатели за 2019-2020 год. се констатира 59,54% за граждани между 15 и 64 год., което обстоятелство е в пълно съответствие н с тенденциите, установени в Област Пазарджик .Припомня се, че гражданите на община Пазарджик в посочения възрастов диапазон е 64,3%.

Таблица № 22. Възрастови групи по национална класификация за 2014, 2017 и 2020 год. на Община Пазарджик, Област Пазарджик и в национален мащаб.

Възрастова група	Община Пазарджик		Област Пазарджик		Р. България	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%

Възrastова група	Община Пазарджик		Област Пазарджик		Р. България	
	Брой	%	Брой	%	Брой	%
2014 г.						
0-14 г.	16758		42398		1064735	
15-64 г.	45447		162658		4403374	
65+	20168		61493		1734089	
2017 г.						
0-14 г.	17683		41350		1065993	
15-64 г.	65740		155246		4248503	
65+	24953		61369		1735538	
2020 г.						
0-14 г.	16220		40618		1064035	
15-64 г.	67548		149460		4139056	
65+	21393		61222		1713457	

Източник: Национален статистически институт..

Общите изводи и за трите териториални нива е видимото застаряване на населението, намаляването на общия му брой и свиване на възрастовата група 15-64 год. потвърждаващо се от изводите преди таблица № 18.

Коефициентът на възрастна зависимост указва броя на лицата в „зависимите“ възрасти (населението под 15 и на 65 и повече години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (от 15 до 64 години). Кратка ретроспекция - за община Пазарджик стойностите на този показател от 40.7% през 2007 г. се покачва на 42.9% през 2010 г. и 48.9% през 2013 г. **Повишаването на стойностите му**, дължащо се предимно на по-високият дял на населението на общината във възрастовата група над 65 години се засилва като тенденция. Така, от 50,3% за 2014 год. се увеличава на 55,7% за 2020 год. със стабилни темпове. За годините 2014-2020 г. коефициентът на възрастна зависимост на населението от община Пазарджик е все пак с 1% по-нисък в края на периода от съответните коефициенти за Област Пазарджик и страната.

Таблица 23. Коефициенти на възрастна зависимост за Община Пазарджик, Област Пазарджик и в национален мащаб за периода 2014 – 2020 г.

Териториални нива	Коефициент на възрастна зависимост в %						
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Област Пазарджик	51,6	52,8	53,6	54,4	55,5	56,2	56,58
Община Пазарджик	50,3	51,9	52,7	53,4	54,6	55,3	55,7
Р България	51,2	52,4	53,4	54,5	55,5	56,4	56,7

Източник: Национален статистически институт.

Както вече беше споменато констатираното намаление на броя на населението е 5,3%. От тях 53 933 (51,3%) са жени и 51 228 души (48,7%) са мъже, или на 100 мъже се падат 105,3 жени.

За сравнение – **в областен мащаб** на 100 мъже се падат 104,6 жени, а **за страната** – на 100 мъже – 106,5 жени.

Посочената по-долу статистика сочи на бавно и плавно намаление на населението в общината за посочения период – с 5,3% за 7 години. Намалението в общинския център е 5,2%.

Таблица 24. Съотношение мъже/жени в общински, областен и национален мащаб за община Пазарджик за 2014-2020 год.

Териториални единици	Брой население към:						
	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.
Община Пазарджик							
общ брой	111551	110302	109413	108376	107505	106526	105161
Мъже	54728	54027	53538	52961	52509	51965	51228
Жени	56823	56275	55875	55415	54996	54561	53933
бр. жени/100 мъже	103,8	104,2	104,4	104,6	104,7	105,0	105,3
Област Пазарджик							
общ брой	266549	263630	260814	257965	255479	252776	251300
Мъже	130829	129319	127882	126454	125103	123715	122821
Жени	135720	134311	132932	131511	130376	129061	128479
бр. жени/100 мъже	103,7	103,9	103,9	104,0	104,2	104,3	104,6
Република България							
общ брой	7202198	7153784	7101859	7050034	7000039	6951482	6916548
Мъже	3502015	3477177	3449978	3422409	3395701	3369646	3349715
Жени	3700183	3676607	3651881	3627625	3604338	3581836	3566833
бр. жени/100 мъже	105,7	105,7	105,9	106,0	106,1	106,3	106,5

Източник: Национален статистически институт.

Таблицата по-долу предоставя важна и интересна информация, независимо от наличието на конфиденциална данни и липсата на такива, според естеството им. По същество тя дава обективна картина на броя на заетите в обществения и частен сектор, както и по посочената номенклатура икономически дейности.

Относно **броят на заетите в обществения и частен сектор** се установяват следните тенденции:

- ✓ макар и незначително е увеличен общият брой на заетите. От 27 094 граждани през 2014 год. на 29 094 души, което процентно представлява 5,1%;
- ✓ от общо заетите през 2014 год. 6 268 лица в обществения сектор, броят им е спаднал през 2019 на 6015 души – 4,1% намаление. От общо заетите в частния сектор през 2014 год. 21 361 души, броят им се е увеличил на 23 075 души, което е увеличение с 9,3%;
- ✓ броят работещи в обществения сектор през 2014 год. представлява 22,7% и 20,7% през 2019 год., броят работещи в частния сектор за посочените години – 77,3% и 79,3%;
- ✓ посочените тенденции в трите посоки са плавни и с незначителни за годините отклонения.

Относно **броят на заетите в различните номенклатури на икономически дейности**, е важно е да се отбележи, че през последната 2019 год. най-голям работодател с 8 819 работника – 30,3%, е „Преработващата промишленост“, следвана от дейността „Търговия, ремонт на автомобили...“ с 5 018 работника – 17,2% и дейността „Хуманно здравеопазване и социална работа“ с 2 277 работника – 7,9%.

Следват дейностите по „Образование“ със 7,2% , „Селско, горско и рибно стопанство“ с 5,3%.

Таблица 25. СРЕДЕН СПИСЪЧЕН БРОЙ НА НАЕТИТЕ ЛИЦА ПО ТРУДОВО ИЛИ СЛУЖЕБНО ПРАВООТНОШЕНИЕ В ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ЗА ПЕРИОДА 2014-2019 ГОД. ПО НОМЕНКЛАТУРА НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ДЕЙНОСТИ.

Година	Сектор	Номенклатура на икономическите дейности A21*																			
		Общо	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S
2014	Общо	27629	1624	29	7489	94	496	1736	5144	1300	793	225	343	354	381	756	1666	2243	2307	271	378
	Обществен сектор	6268	238	-	-	-	..	-	-	234	-	..	-	..	..	..	1666	2187	1266	154	..
	Частен сектор	21361	1386	29	7489	94	..	1736	5144	1066	793	..	343	..	..	..	x	56	1041	117	..
2015	Общо	27949	1574	32	7476	86	523	1901	5197	1234	819	220	346	312	400	859	1583	2256	2246	414	471
	Обществен сектор	6352	263	-	-	-	..	-	-	245	-	..	-	..	..	..	1583	2201	1222	272	..
	Частен сектор	21597	1311	32	7476	86	..	1901	5197	989	819	..	346	..	..	..	x	55	1024	142	..
2016	Общо	27801	1175	35	7365	487	537	1814	5056	1450	799	212	337	371	372	784	1538	2197	2408	435	429
	Обществен сектор	6231	271	-	-	-	..	-	..	259	-	..	-	..	..	..	1538	2154	1237	277	..
	Частен сектор	21570	904	35	7365	487	..	1814	..	1191	799	..	337	..	..	..	x	43	1171	158	..
2017	Общо	27969	1217	28	7707	374	524	1897	5018	1463	810	218	328	352	392	838	1536	2158	2242	453	414
	Обществен сектор	6080	265	-	-	-	..	-	-	244	-	..	-	..	..	..	1536	2121	1181	257	..
	Частен сектор	21889	952	28	7707	374	..	1897	5018	1219	810	..	328	..	..	..	x	37	1061	196	..
2018	Общо	28663	1203	26	8438	381	491	1915	5080	1464	745	197	328	439	367	826	1538	2147	2230	438	410
	Обществен сектор	6093	263	-	-	-	..	-	-	229	-	..	-	254	..	..	1538	2105	1150	262	..
	Частен сектор	22570	940	26	8438	381	..	1915	5080	1235	745	..	328	185	..	..	x	42	1080	176	..
2019	Общо	29094	1540	25	8819	73	597	1907	5018	1404	803	209	315	393	380	808	1511	2103	2277	457	455
	Обществен сектор	6015	246	-	-	-	..	-	-	219	-	..	-	223	..	..	1511	2053	1175	262	..
	Частен сектор	23079	1294	25	8819	73	..	1907	5018	1185	803	..	315	170	..	..	x	50	1102	195	..

.. Конфиденциални данни

- Няма случай

x - поради естеството на данните няма случай.

Източник: Национален статистически институт.

* Номенклатура на икономическите дейности A21

A	Селско, горско и рибно стопанство
B	Добивна промишленост
C	Преработваща промишленост
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
E	Доставяне на води, канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
F	Строителство
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети
H	Транспорт, складиране и пощи
I	Хотелиерство и ресторантьорство
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
K	Финансови и застрахователни дейности
L	Операции с недвижими имоти
M	Професионални дейности и научни изследвания
N	Административни и спомагателни дейности
O	Държавно управление
P	Образование
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа
R	Култура, спорт и развлечения
	Други дейности

Източник: НСИ.

За посочения период **равнището на безработица** варира в различни граници – от 7,9% за 2014 год. до 3,6% през 2019 год. За последната 2020 год. тя е 4,7%. Високите стойности на това негативно социално икономическо явление са относими към населението на общината за началото на периода – 2014-2015 год. – по 7,9% и 6,7%, след това следва плавен спад до 3,6% през 2019 год., а част от лекият ръст за 2020 год. е очевидно пряко следствие на епидемичната обстановка в страната.

Таблица 26. Брой регистрирани безработни и равнище на безработицата за периода 2014-2020 год. на територията на община Пазарджик, област Пазарджик и страната.

Година	Община Пазарджик		Област Пазарджик		Общо за страната	
	Средногодишен брой	Средногодишно равнище, %	Средногодишен брой	Средногодишно равнище, %	Средногодишен брой	Средногодишно равнище, %
2014 г.	3938	7,9	17331	10,4	351051	11,4
2015 г.	3312	6,7	16453	8,6	328921	9,1
2016 г.	2597	5,2	1191	7,6	261015	7,6
2017 г.	2058	4,1	11888	6,4	232066	6,2
2018 г.	1906	3,8	10500	4,6	201466	5,2
2019 г.	1777	3,6	9342	5,1	194715	4,2
2020 г.	2354	4,7	11127	9,7	241413	7,4

Източник: Агенция по заетостта.

Таблица 27. Регистрирана безработица и равнище на безработица в област Пазарджик, ЮЦР и страната за периода 2014-2020 год.

Показатели	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020г.
Област Пазарджик							
Регистрирани безработни - ср.год.брой	17331	16453	13191	11888	10500	9342	11127
Равнище на безработица - %	10,5	8,7	7,7	6,4	4,7	5,2	9,7
Южен централен район							
Регистрирани безработни - ср.год.брой	15375	14155	10872	9733	8498	8043	9896
Равнище на безработица - %	12,1	9,3	7,2	5,3	4,3	3,1	8,7
Р България							
Регистрирани безработни - ср.год.брой	351051	328921	261015	232066	201466	194715	241413
Равнище на безработица - %	11,5	9,2	7,7	6,2	5,3	4,3	7,4

Източник – Агенция по заетостта.

В сравнителен план следва да се отбележи, че община Пазарджик следва националните, регионални и областни тенденции за намаляване на безработицата, като в последната таблица е добавен само Южен Централен Район. Показателите са сравними за периода 2014-2019 год. Следва да се отбележат няколко факта: **първо** - началните от 2 години- 2014 и 2015 год. се характеризират с по-висок процент на всички териториални нива, след който следват устойчиви спадове с по 2, близо 3 пъти за края на периода, **второ** – за посочените години общината винаги и без никакви изключения е била значително под средните стойности по отношение и на трите останали териториални нива, което - **трето** води на заключението за трайно създавани благоприятни предпоставки, предимно с усилията на местните власти за преодоляване деформациите в пазара на труда. Констатираното леко увеличение на безработицата през 2020 год. за общината от 4,7% отговаря на националните и регионални равнища, пред световната пандемия.

Средно годишна заплата на заетите по трудово и служебно правоотношение.

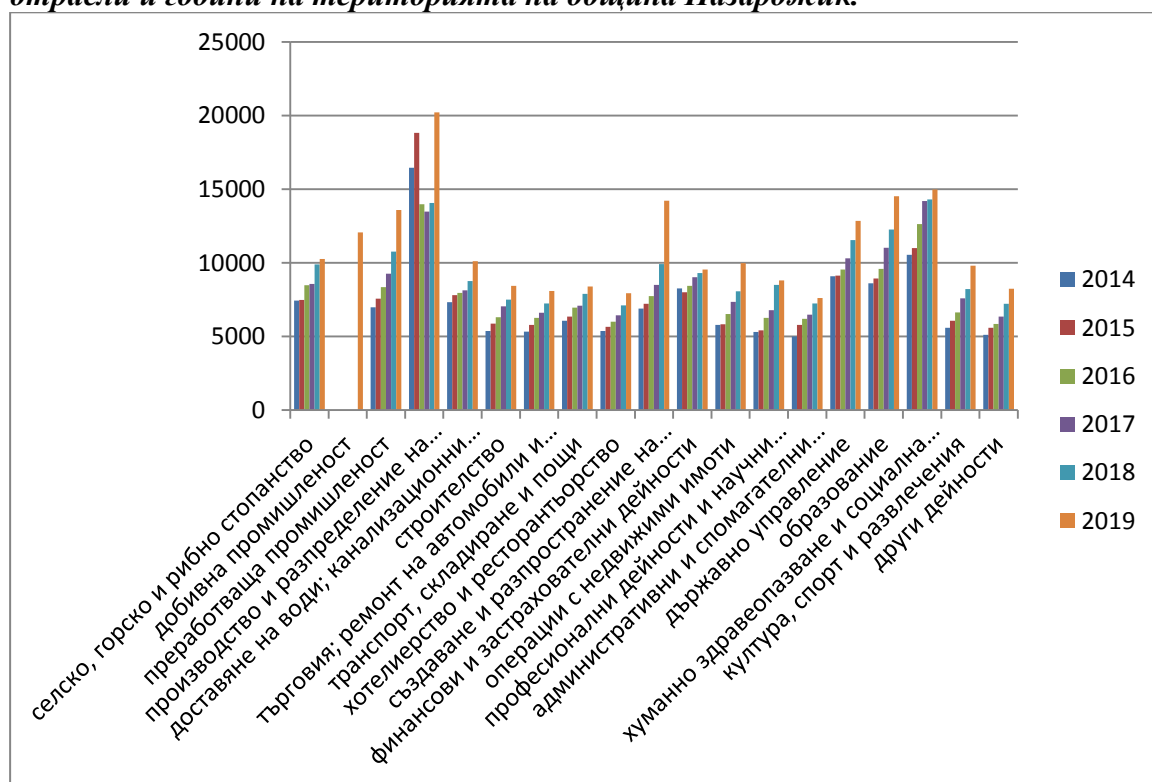
Важен показател за социално-икономическия статус на населението в местната общност е размерът на средната годишна заплата на заетите по трудово и служебно правоотношение в частния и обществен сектор. **Тенденцията за минималното ѝ увеличаване в устойчиви темпове** за целия планов период е очевидна. В долните фигура и таблица този факт е онагледен. Официалните статистически данни сочат на осезаемо увеличение на показателя в сферите на преработващата промишленост, следвана от създаване и разпространение на информационни и творчески продукти и далекосъобщения – с около и над 100%, както и на образованието – с около 60%. Липсва намаление, или задържане нивото на средногодишната заплата в която и да е от отрасловите сфери за целия планов период, което е най-важната и социално определяща констатация.

Най-високи като абсолютни стойности за 2019 год. са средногодишните заплати в производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и газообразни

горива с осреднени нива на годишната заплата от 20 214 лв., / 1 684,5 лв. брутна месечна заплата/, следвани от хуманното здравеопазване и социалните дейности – 14 971 лв./ 1 247,6 брутна месечна заплата/, както и образованието с 14 511 лв., /1 209,3 лв. брутна месечна заплата/. На другия полюс са най-ниските стойности на годишна и месечна база, както следва: в административни и спомагателни дейности – 7 605 лв. годишно, респ. 633, 6 лв. месечно, хотелиерство и ресторантьорство – 7 945 годишно, респ. 662,1 лв. месечно и търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети - 8 094 лв. годишно, или 674,5 лв. месечно. Радикалните изводи за тези ниски възнаграждения се съдържат в предходните и следващи заключения.

Фигура 7. Графично изображение на средната годишна работна заплата по отрасли и години на територията на община Пазарджик.

Таблица 28. Размер на средногодишната работна заплата в Община Пазарджик по икономически отрасли и години.

Сектор	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
селско, горско и рибно стопанство	7445,00	7477,00	8478,00	8561,00	9883,00	10252,00
добивна промишленост	X	x	X	x	X	12073,00
преработваща промишленост	6993	7576,00	8361,00	9272,00	10766,00	13596,00
производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни	16445,00	18825,00	13984,00	13478,00	14056,00	20214,00

горива						
доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	7319,00	7804,00	7962,00	8126,00	8768,00	10121,00
Строителство	5384,00	5874,00	6304,00	7041,00	7502,00	8441,00
търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	5336,00	5789,00	6276,00	6610,00	7236,00	8094,00
транспорт, складиране и пощи	6073,00	6343,00	6956,00	7101	7889,00	8402,00
хотелиерство и ресторантьорство	5380,00	5647,00	6008,00	6444,00	7120,00	7945,00
създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	6896,00	7215,00	7743,00	8493,00	9911,00	14218,00
финансови и застрахователни дейности	8253,00	8012,00	8436,00	9029,00	9297,00	9539,00
операции с недвижими имоти	5778,00	5834,00	6530,00	7357,00	8061,00	9981,00
професионални дейности и научни изследвания	5320,00	5426,00	6262,00	6781,00	8506,00	8802,00
административни и спомагателни дейности	5010,00	5794,00	6196,00	6476,00	7239,00	7605,00
държавно управление	9086,00	9129,00	9553,00	10301,00	11545,00	12849,00
Образование	8601,00	8938,00	9596,00	11027,00	12260,00	14511,00
хуманно здравеопазване и социална работа	10536,00	11009,00	12631,00	14195,00	14308,00	14971,00
култура, спорт и развлечения	5585,00	6080,00	6631,00	7585,00	8214,00	9803,00
други дейности	5124,00	5590,00	5851,00	6350,00	7232,00	8234,00

Източник: Национален статистически институт

По този показател община Пазарджик е на по-ниско ниво от средния показател за страната, района и областта. От таблицата по-долу се установява, че нивото **на средногодишната работна заплата в Община Пазарджик**, за работещите - наети по трудово или служебно правоотношение за 2019 год. **от 11 169 лв.** е по-ниска от тази за областта със 506 лв., което процентно е 4,5%, от тази – на ЮЦР с 12 190 лв., т.е. по-ниска с 8,2% и в национален мащаб с 15 209 лв. – по-ниска с 26,4%.

Таблица 29. Средногодишна заплата и в сравнение с Област Пазарджик, Южен централен район и страната за периода 2014-2020 год.

	<i>(левове)</i>					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо за страната	9860	10535	11379	12448	13755	15209
Южен централен	7954	8458	9228	10027	11059	12190
Област Пазарджик	7650	8006	8721	9468	10513	11675
Община Пазарджик	7137	7616	8207	8883	9818	11169

Източник: Национален статистически институт.

3.2.Здравни услуги. Видове здравни заведения.

Община Пазарджик е с добре развита здравна мрежа от лечебни заведения в доболничната и в болничната помощ. Състоянието на подсистемите в общината има следните параметри:

Доболнична помощ

Таблица 30. Доболнична помощ на територията на община Пазарджик за 2020 г.

Брой регистр. амбулатории				Брой регистр. амбулатории за специализирана медицинска помощ						Лаборатории СМТЛ и СМДЛ
Индивидуални практики		Групови практики		Индивидуални практики		Групови практики		МЦ	ДКЦ	
Лекари	Дент.	Лекари	Дент.	Лекари	Дент.	Лекари	Дент.			
57	113	8	7	43	4	2		2	5	28 /в т. ч. 2 СМДЛ/

Източник: РЗИ – Пазарджик.

Легенда:

СМДЛ – самостоятелна медико-диагностична лаборатория;

СМТЛ – самостоятелна медико-техническа лаборатория;

МЦ – медицински център;

ДКЦ – диагностично-консултативен център;

ДЦ – дентален център.

Очевидно, доболничната помощ е в унисон с националните стандарти, добре структурирана и с възможности да приема предизвикателства и изпитания.

Към доболничната помощ трябва да отчетем и филиала за Спешна медицинска помощ в Пазарджик, чиято дейност е от особено значение на населението на общината.

Болнична помощ.

Тя се осъществява от поредицата здравни заведения в общинския център, представени в таблицата по-долу.

Таблица 31. Болнична помощ, брой легла в ЛЧ на община Пазарджик – 2020 год.

Наименование	Брой легла в ЛЗ
МБАЛ – Пазарджик АД	434
МБАЛ – Хигия АД	130
МБАЛ „Ескулап“ ООД	73
МБАЛ „Здраве“ ООД	167
МБАЛ „Хигия Север“	60
СБАЛ на пневмо-фтизиатрични заболявания – Пазарджик ЕООД	36
Държавна психиатрична болница	100

Източник: РЗИ - Пазарджик.

Здравните заведения задоволяват нуждите на населението от общината и това - от областта. Те са 7 на брой, с обща леглова база от 1 000 болнични легла. Критични ситуации като настоящата COVID пандемия показват икономически, организационни и логистични проблеми, произтичащи от хронологични слабости на национално ниво.

В училищата и детските заведения на територията на община Пазарджик са разкрити медицински кабинети, които осъществяват дейности по профилактика и промоция на здравето на децата и учениците. В тях се осъществява и медицинско обслужване на спешните състояния при децата и учениците до пристигането на екип на Центъра за спешна медицинска помощ. В общината функционират и 8 детски ясли.

Към общинска администрация - Пазарджик са назначени здравни медиатори, които работят с граждани от всички населени места на територията на общината. Здравните медиатори от сектор „Работа с малцинствата и етническите групи“ оказват съдействие за профилактични имунизации, за настаняване в лечебни заведения, за консултации и подготвяне на документи за представяне пред ТЕЛК/НЕЛК и др. п.

3.3.Образователни и социални услуги.

Образователни услуги

Предучилищно образование:

По данни на РИО – Пазарджик и Община Пазарджик за 2019-2020 год., в град Пазарджик има 6 бр. ОДЗ и 5 бр. ЦДГ, а в населените места от общината - 2 бр. ОДЗ в с. Мало Конаре и ОДЗ в с. Юнаците, а ЦДГ има в селата Алеко Константиново, Братаница, Величково, Главиница, Говедаре, Дебръщица, Добровница, Звъничево, Ивайло, Мирянци, Мокрище, Овчеполци, Огняново, Паталеница, Синитово, Хаджиево, Црънча и Черногорово. Така, на територията на общината функционират към настоящия момент 31 бр. детски заведения, от които 11 бр. в общинския център, а останалите 20 бр.- в посочените населени места. **От тези 31 бр. детски заведения 8 бр. са ОДЗ – 6 бр. в общинския център и 2 бр. в селата Мало Конаре и Юнаците и 23 бр. ЦДГ – 5 бр. в града и 18 – в по-малките населени места.** Броят на детските заведения през плановия период е почти константна величина – от 29 бр. през 2014-2015 год. до 33 бр. през 2019 – 2020 год.

Таблица 32. Детски градини, учители, деца на територията на община Пазарджик за периода от 2014/2015 год. до 2020/2021 год.

Показатели	2014/ 2015 (Брой)	2015/ 2016 (Брой)	2016/ 2017 (Брой)	2017/ 2018 (Брой)	2018/ 2019 (Брой)	2019/ 2020 (Брой)	2020/ 2021 (Брой)
Детски градини общо	29	30	31	32	32	33	31
Детски учители	245	250	246	246	247	256	244
Деца	3735	3665	3526	3378	3328	3424	3336
Детски групи	142	145	142	134	137	130	125

Източник: Община Пазарджик.

Броят на децата, посещаващи детски градини в общината през 2014/2015 г. е 3 735 срещу 3 336 подрастващи за учебната 2019/2020 год. Констатира се **намаление** в абсолютни цифри с 399 деца, **равняващо се 10,7% намаление** за началото и края на периода. Тази констатация е в унисон с изводите за демографската картина в общината. Недостиг на места в детски градини се наблюдава в някои райони на града.

Броят на детските учители за периода също е почти константна величина – между 244 души за 2020-2021 год. до 256 учители – за 2019/2020 год. Относителното запазване броя на учителите в предучилищното образование е в унисон с изискванията за по-добро и пълноценно обгрижване на децата.

Броят на групите намалява съобразно намалението в броя на децата: от 142 групи за учебната 2014-2015 год., на 125 групи за 2020-2021 год.

През последните години от общината са предприети мерки за разкриване на нови места в детските заведения според гъстотата на населението и за търсене на възможности за изграждане на нови обекти, респ. за разкриване на филиали на съществуващи детски градини.

През м. март 2014 г. в град Пазарджик е открито ново детско заведение - филиал „Явор“ към ЦДГ „Дъга“, започнал с една група от 26 деца на възраст от 3 до 5 г. Разкрита е и втора група, както и Комплекс за интегрирани услуги за деца от 0 до 7 г. и родителите им.

Комплексът е изграден по Проект „Община Пазарджик – приятел на децата“, на стойност около 2 млн. лв., финансиран по проект „Социално включване“ от Световната банка, Министерство на труда и социалната политика с подкрепата на НСОРБ. Предвижда се в детското заведение да има 4 групи за общо 96 деца и Консултативен център за работа със социално слаби деца, деца в неравностойно положение и техните родители. Проектът има социална насоченост и цели да се подобри училищната готовност на децата във възраст от 3 до 7 г., да се разшири обхватът на услугите, свързани с подпомагането на семейства с ниски доходи и такива, в които има дете с увреждане, като едновременно с това се предоставят социална и образователна услуга и подкрепа на семействата.

Начално, основно и средно образование:

За учебната 2020/2021 г. на територията на община Пазарджик функционират общо 40 училища. Голяма част от по-големите ученици от населените места на територията на общината се обучават в средните общообразователни училища и гимназиите в град Пазарджик.

Липсват училища по изкуствата, самостоятелни колежи, университети и специализирани висши училища.

Таблица 33. Учебни заведения на територията на община Пазарджик по видове и брой за учебната 2020/2021 год.

Училище	Общ брой ученици	Брой ученици ПГ и 1-4 клас /начален етап/	Брой ученици 5-7 клас /прогимназиален етап/	Брой ученици 8-12 клас /гимназиален етап/	Общ брой паралелки	Брой персонал
НУ "Васил Левски"	279	279	0	0	13	33
НУ "Васил Друмев"	235	235	0	0	10	29
НУ "Отец Паисий"	305	305	0	0	14	36,22
НУ "Никола Фурнаджиев"	210	210	0	0	9	23,5
НУ "Георги С.Раковски"	216	216	0	0	11	29,5
ОУ "Климент Охридски"	366	149	217	0	16	43,5
ОУ "Стефан Захариев"	83	50	33	0	5	12
ОУ "Проф.Иван Батаклиев"	536	156	380	0	22	58
ОУ "Христо Смирненски"	294	157	137	0	12	34,5
ОУ "Любен Каравелов"	316	214	102	0	17	43,5
ОУ "Христо Ботев"	151	83	68	0	8	23,5
ОУ "Св.Св. Кирил и Методий"	186	60	126	0	9	25,5
СУ "Георги Брегов"	533	157	271	105	23	73,6
СУ "Димитър Гачев"	351	140	131	80	18	43,5
СУ "Д-р Петър Берон"	502	185	231	86	22	56
СУ "Георги Бенковски"	800	368	304	128	34	103,5
Спортно училище	388	0	147	241	17	61
ПГ "Иван С. Аксаков"	94	0	0	94	6	16,5
ПМГ "Константин Величков"	796	0	157	639	32	69,5
ЕГ "Бертолт Брехт"	971	0	0	971	387	83
ПГСС "Царица Йоанна"	387	0	0	387	16	44
ОУ с. Алеко Константиново	195	130	65	0	9	27,5
ОУ с. Братаница	101	55	46	0	7	17
ОУ с. Величково	43	20	23	0	4	10,5
ОУ с. Гелеменово	90	40	50	0	6	15

ОУ с. Главиница	35	18	17	0	4	9,5
ОУ с. Говедаре	84	47	37	0	7	15
ОУ с. Звъничево	61	40	21	0	5	11,5
ОУ с. Ивайло	53	31	22	0	4	10
ОУ с. Мало Конаре	167	106	61	0	8	28,5
ОУ с. Мокрище	40	20	20	0	4	9
ОУ с. Огняново	89	44	45	0	7	20,2
ОУ с. Паталеница	90	37	53	0	6	19,08
ОУ с. Пищигово	49	19	30	0	4	11,5
ОУ с. Сарая	65	35	30	0	4	7
ОУ с. Синитово	35	18	17	0	4	8,8
ОУ с. Хаджиево	27	18	9	0	3	9
НУ с. Черногорово	87	87	0	0	4	15
ОУ с. Черногорово	68	0	68	0	3	11,5
ОУ с. Юнаците	52	21	31	0	4	8,25
Общо:	9430	3750	2949	2731	798	1206,15

По данни на РИО Пазарджик, на територията на общината са разположени: **6** начални училища, **25** основни училища, **4** средни общообразователни училища, **4** професионални гимназии, както и **1** спортно училище, в т. ч. - езикова и математическа гимназии.

В общинския център са 21 учебни заведения, а 19 – в селата, където са представени начални и основни училища.

Таблица 34. Общ брой ученици на територията на община Пазарджик за учебната 2020-2021 год., в т. ч. брой ученици в различни етапи на образованието, разпределение по видове учебни заведения, брой преподаватели и разпределение по видове учебни заведения.

Справка - училища в община Пазарджик					
1.Общ брой ученици в училищата /1-12 клас/ в община Пазарджик	9430				
2.Брой ученици в начален етап - 1-4 клас /вкл. ПГ/	3750				
3.Брой ученици в прогимназиален етап - 5-7 клас	2949				
4.Брой ученици в гимназиален етап - 8-12 клас	2731				
5.Брой ученици в професионални паралелки	829				
6.Разпределяне на учениците по видове учебни заведения:	Начални училища	Основни училища	Средни училища	Гимназии	Спортно училище
брой училища:	6	25	4	4	1
брой ученици:	1332	3276	2186	2248	388
брой преподаватели:	166,22	489,33	276,6	213	61

7.Общ брой преподаватели в училищата	1206,15				
8.Закрити или новооткрити ДГ и Училища за периода 2014-2020 г.	Преобразувани от ДГ в Изнесени групи към ДГ – 18				
	Закрита - ДГ село Величково /2020 г./				

Източник – РИО - Пазарджик.

Общият брой учащи се на територията на община Пазарджик за учебната 2020-2021 год. е общо 9 430 ученици. Броят им начален етап 1-4 клас са 3 750, представляващи 39,8%, в прогимназиален етап са 2 949, представляващи 31,2% и в гимназиален етап – 2 731, равняващи се на 29%.

Разпределени по видове учебни заведения, цифровите изражения са следните: в начални училища учат 1 332 ученика – 14,1%, в основни училища – 3 276 ученика – 34,8%, в средни училища – 2 186 ученика – 23,2%, в гимназии – 2 248 ученика – 23,8% и в спортно училище – 388 ученика – 4,1%. От посочения общ брой, едва 829 ученика – 8,8% учат в професионални паралелки.

По данни на РИО – Пазарджик, в началото на програмния **период за учебната 2014-2015 год.** общият брой ученици е бил 13 465 учащи се, равняващ се на спад от 30% за 6 години. Констатираният факт е пряко следствие от намалелото население в общината и очевидната тенденция на застаряването му.

По данни на община Пазарджик за посочения период, преобразуваните от ДГ в Изнесени групи към ДГ са 18, ДГ в с. Величково е закрыта през 2020 год., няма новооткрити, или закрыти учебни заведения.

В образователната сфера на територията на общината са заети **общо 1 206 преподаватели**. **Разпределени по видове учебни заведения**, са както следва: в началните училища – 166 – 13,8%, в основните училища – 489 – 40,5%, в средните училища 276 – 23%, в гимназиите 213 – 17,7% и в спортното училище 61 – 5%.

Таблица № 35. Учащи първи-осми клас, напуснали общообразователните и специални училища – община Пазарджик за периода от 2014/2015 год. до 2020/2021 год.

Територия	2014/ 2015 (Брой)	2015/ 2016 (Брой)	2016/ 2017 (Брой)	2017/ 2018 (Брой)	2018/ 2019 (Брой)	2019/ 2020 (Брой)
Община Пазарджик	449	570	536	508	426	352

Източник – Национален статистически институт.

Броят на преждевременно напусналите ученици в ниска възраст очевидно намалява. Синхронизацията в основните приоритети между държавна и местна власти предоставят на вниманието на обществеността благоприятни резултати, без те да могат да се определят като трайна тенденция. Все пак, след показаното цифрово колебание, вкл. очевидно намаление броя на напусналите за учебната 2019/2020 год. – 352 ученика, спрямо 449 ученика /нарастващи особено през 2015/2016 г. до 426 през 2018/2019 год./, говори по-скоро за интерес на подрастващите и техните семейства към

образованието. Намалението на преждевременно напусналите по горната таблица е 21,2%.

В град Пазарджик функционира **обединен детски комплекс за извънкласни форми**, който предоставя възможност за осмисляне на свободното време на децата и учениците, като удовлетворява техните потребности посредством участие в различни групи в сферата на науката, изкуството, приложните и спортни дейности и др.

В града има също **Център за специализация и професионална подготовка към Академията на МВР, Център за образование и предприемачество „Pathways“** – образователното публично-частно сдружение по проект финансиран от Американската агенция за международно развитие, **Българо-германски център за професионално обучение (БГЦПО) – клон Пазарджик**, който предлага курсове за икономическа, техническа и езикова квалификация и професионално ориентиране, както и частни езикови школи, училища за чуждоезиково и компютърно обучение и др.

Обществено известни са основните и глобални проблеми, спрямо които са **предприети ефективни мерки, чието осъществяване ще продължи** – недостатъчно ефективното управление на образователната система, необхванатите и отпадащи от училище деца, едностранното предимно интелектуално-репродуциращо развитие на личността на ученика, недостатъчните грижи за живота и здравето на децата, ниския социален статус и недостатъчен авторитет на учителя, несъответстващата на модерните изисквания материална и учебна база.

В унисон с констатираната проблематика, структурирането на образователната система в община Пазарджик е фокусирана към максимално и пълноценно обхващане на децата и учениците от всички населени места и малцинствени групи, като се поддържа пряк контакт с работодатели, или работодателски организации за нуждите от съответни специалности. Този процес е труден и дълъг, но взаимните усилия започват да дават своите резултати.

Мерките са в съответствие с Националната програма за развитие на образованието, науката и младежките политики в Република България (2014 – 2020 г.) и стратегическите усилия на общината за чрез осигуряване на равен достъп до качествено образование, намаляване броя на маломерните и слети паралелки, ефикасност при разходването на финансовия ресурс, здравословно хранене на учениците от средишните училища, подобряване на материално-техническата база чрез извършване на основни и текущи ремонти на начални и основни училища и детски градини в град Пазарджик, които не са били обект на ремонтни дейности в предходен период.

Социални дейности, услуги и социално включване:

Социалните услуги имат ключова роля за подобряването качеството на живот на уязвимите групи. Тази форма на подкрепа подпомага и разширява възможностите на лицата да водят самостоятелен начин на живот и са насочени към подкрепа на подпомаганите лица за осъществяване на ежедневните им дейности. Социалните услуги в общината се предоставят **в специализирани институции и в домашна среда**. Те се предоставят **съобразно желанието и личния избор на лицата**, които се нуждаят от тях.

В този смисъл и в резултат от своята изключително богата социална програма, община Пазарджик се е утвърдила като водеща в сферата и до момента предоставя всички видове социални услуги, предвидени от българското законодателство.

По-конкретно – социалните услуги в общината са насочени към приоритетните целеви групи, върху които влияние оказват различни рискови фактори. Такива са – уязвими семейства с деца в риск, деца и лица, отглеждани в специализирани институции, деца в риск, включително необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от образователната система, деца и лица с увреждания, самотно живеещи стари хора, деца и лица живеещи в изолация, т.е. без достъп до междусекторни услуги.

Проследявайки предоставяните услуги по възрастови групи – за непълнолетни /малолетни/ деца, пълнолетни и възрастни лица, те изглеждат така:

Таблица № 36. Предоставяне услуги по възрастови групи

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
УСЛУГИ ЗА ДЕЦА						
1.Център за обществена подкрепа. Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е Консорциум "Алианс за социално развитие"- Пазарджик	Деца от 0 до 18 години; уязвими семейства с деца от 0 до 18 години от всички населени места в общините; деца в специализирани институции; деца необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище; деца жертви и извършители на насилие.	Пазарджик	84	Превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, обучение в умения на самостоятелен живот и социална интеграция на деца от институции, консултиране и подкрепа на семейства в риск. Оценяване и обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Финансирана от ДБ.	Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
2.5.В.т.ч. спешен прием. Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е Консорциум "Алианс за	Деца жертва на насилие и семейства в социален риск	Пазарджик	4	Услуга с цел спешно извеждане на деца от ситуация на непосредствена опасност за физическото или психическото им здраве, докато се изясняват обстоятелства на семейната ситуация и детето се реинтегрира в семейна среда или се приложи друга мярка за закрила.	Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местопол- ожение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
социално развитие” – Пазарджик.						
2.Звено ”Майка и бебе” Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Консорциу м”Алианс за социално развитие”- Пазарджик	Двойка майка- дете, самотни майки, непълнолетни, майки в затруднено социално положение, двойка майка-дете, подложена на насилие, бременни	Пазарджик	6	Подпомага младите майки чрез социално, психологическо и юридическо консултиране; предоставяне на подслон и грижи на майката и детето в условия на сигурност и уважение; осигуряване на подходящи условия за полагане на грижи за майката и детето с цел превенция на изоставянето.	Пазарджи к	Налична – Финансирана от ДБ
3.Дневен център за деца и младежи с увреждания –седмична грижа Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение” Вяра и Любов 92”- Пазарджик	Деца и младежи с увреждания	Пазарджик	50	Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, логопедична помощ, информирание и обучение, специа- лизирани медицински грижи	Пазарджи к	Налична – Финансирана от ДБ
4.Център за работа с деца на улицата Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е ОС на БЧК – Пазарджик	Деца на възраст от 8-14години. -от семейства с нисък родителски капацитет, намиращи се в социален риск / непълни семейства; - родители със зависимости и хронични заболявания; - семейства, при	Гр. Пазарджик и прилежащите села към общината	30	Осигуряване на базови умения и потребности и подслон на децата; -формиране на социални умения и изграждане на хигиенни навици; повишаване интереса и мотивацията към образователния процес и формиране на образованието като ценност; -съдействие за пълноценно включване,	с.Алеко Константи ново, общ. Пазарджи к	Налична- Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
	<p>които се наблюдава продължително отсъствие на родителите от страната поради икономически причини;</p> <p>-социално занемарени деца;</p> <p>- деца, отпаднали и/или с риск от отпадане от образователната система;</p> <p>-деца от семейства с нисък социален статус.</p>			<p>социална подкрепа и социална интеграция</p> <p>-осигуряване на емоционална и психологическа подкрепа;</p> <p>-превенция на най-тежките форми на детски труд</p> <p>Социалната услуга се предоставя с. Алеко Константиново от професионален екип, който включва социални работници, психолози педагози, ръководител и др.</p>		
5.Център за настаняване от семеен тип, за деца без увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата ОС на БЧК	Деца и младежи, без увреждания, лишени от родителска грижа от закриващи се институции и местната общност, за които не се предоставя друг вид услуга.	Пазарджик, и прилежащите села към общината	15	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги.	Гр. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
6.Център за настаняване от семеен тип, за деца без увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата Община Пазарджик	Деца и младежи без увреждания, лишени от родителска грижа, от закриващи се институции и местната общност, за които не се предоставя друг вид услуга.	Пазарджик и прилежащите села към общината	14	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги.	Гр. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
7.Център за настаняване от семеен	Деца и младежи без увреждания, лишени от	Пазарджик, и прилежащите	10	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за	С. Звъничево,	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
тип, за деца без увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата Община Пазарджик,	родителска грижа, от закриващи се институции и местната общност, за които не се предоставя друг вид услуга.	села към общината		самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги	Общ. Пазарджик	
8.Център за настаняване от семеен тип, за деца и младежи с увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата Община Пазарджик	Деца и младежи, с увреждания, лишени от родителска грижа от закриващи се институции и местната общност, за които не се предоставя друг вид услуга.	Пазарджик и прилежащите села	14	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги.	Гр.Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
9.Център за настаняване от семеен тип за деца и младежи с увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата Община Пазарджик	Деца и младежи, с увреждания, лишени от родителска грижа от закриващи се институции и местната общност, за които не се предоставя друг вид услуга.	Пазарджик, и прилежащите села към общината	14	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи, изграждане на умения за самостоятелен живот, осигуряване на здравни и образователни услуги.	Гр.Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
10.Център за социална рехабилитация и интеграция Държавно делегирана дейност Доставчик	Деца с увреждания в семейна среда (физически, умствени и множествени)	Пазарджик	24	Медицинска рехабилитация Социална рехабилитация Консултиране – правно, здравно, социално, психологическо Програми за социални умения за самостоятелен живот.	Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местопол- ожение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
на услугата е Сдружение „Егида”						
УСЛУГИ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ И ВЪЗРАСТНИ ЛИЦА						
11.Център за социална рехабилита- ция и интеграция за хора с увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение „Бъдеще”	лица с увреждания (физически, умствени, множествени, психически), лица с тежки заболявания.	Пазарджик	40	Предоставят комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване.	Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ
12 Център за социална рехабилита- ция и интеграция за хора с психични проблеми Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение „Човеколюб- ие.	Лица с психични проблеми	Пазарджик	32	Предоставят комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентиране, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване	Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ
13.Център за социална рехабилита- ция и интеграция за лица с онкологичн и заболявания Държавно делегирана	Целевата група включва лица с онкологични заболявания и техните семейства.	Пазарджик и прилежащите села към общината	30	Осигурява включваща, приемаща и стимулираща развитието среда, при отчитане на рисковите за развитието на човека фактори; Предлага специализирано оборудване и обзавеждане, в	Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
дейност Доставчик на услугата е “Сдружение за онкоболни и приятели”				зависимост от конкретните потребности на лицата; Създаване на оптимални условия за корекционно-компесаторна и интеграционна работа с потребителите на услугите; Оказване на подкрепа на лицата и техните семейства;		
14.Център за социална рехабилитация и интеграция за лица правонарушители Доставчик Сдружение ”ИГА”	Лица изтърпяли присъда и освободени от местата за лишаване от свобода/периода преди и след освобождаване/ Лица осъдени условно; Лица изтърпели наказание пробация.	Община Пазарджик	20	Осигурява включваща, приемаща и стимулираща развитието среда, при отчитане на рисковите за развитието на човека фактори. Предлага специализирано оборудване и обзавеждане, в зависимост от конкретните потребности на лицата. Създаване на оптимални условия за корекционно-компесаторна и интеграционна работа с потребителите на услугите; Оказване на подкрепа на лицата и техните семейства;	Гр. Пазарджик	Налична-Финансирана от ДБ
15.ЦСРИ за лица със зрителни увреждания , Делегирана от държавата дейност, Доставчик на услугата, Фондация „Съпричастие”	Лица със зрителни увреждания	Пазарджик	20	Осигурява включваща, приемаща и стимулираща развитието среда, при отчитане на рисковите за развитието на човека фактори; Предлага специализирано оборудване и обзавеждане, в зависимост от конкретните потребности на лицата; Създаване на оптимални условия за корекционно-компесаторна и	гр. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
				интеграционна работа с потребителите на услугите; Оказване на подкрепа на лицата и техните семейства;		
16.Наблюдателно жилище Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение “Алтернативи”	за лица, от 18 до 30 години, изведени от специализирани институции; от непълни или социално слаби семейства.	Пазарджик	6	подкрепа за социална интеграция и професионална реализация при прехода към самостоятелен независим живот. Изграждане на умения за самостоятелен живот, услуги, свързани с повишаване на квалификацията, преквалификация, кариерно консултиране и посредничество за намиране на работа.	Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
17.Защитено жилище за лица с умствена изостаналост Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение „Егида”	За лица с умствена изостаналост	Пазарджик	8	Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности, организация на свободното време и личните контакти (културотерапия, музикотерапия, трудотерапия и други)	гр.Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
18.Защитено жилище за лица с умствена изостаналост делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение „Егида”	За лица с умствена изостаналост	Пазарджик	8	Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности, организация на свободното време и личните контакти (културотерапия, музикотерапия, трудотерапия и други)	гр. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
19.Защитено жилище за лица с физически увреждания Държавно	За лица с физически увреждания	Пазарджик	8	образователни, рехабилитационни, потребности, организация на свободното време и личните контакти	гр.Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
делегирана дейност Доставчик на услугата Сдружение „ЕГИДА”				(културотерапия, музикотерапия, трудотерапия и други)		
20.Център за временно настаняване (ЦВН) Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Община Пазарджик	Бездомни хора, лишени от грижа. Хора с проблеми.	Пазарджик	8	Предоставяне на подслон и задоволяване на ежедневните потребности на клиентите за срок не повече от 3 месеца в рамките на календарната година.	Гр.Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
21.Дневен център за пълнолетни лица с увреждания Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Сдружение „ЕГИДА”	Пълнолетни лица с трайни увреждания	Пазарджик	40	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни, потребности от организиране на свободното време и личните контакти	Гр. Пазарджик	Налична-Финансирана от ДБ
22. Дневен център за пълнолетни лица с увреждания Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е Сдружение „ПАРТНЬОРИ ДИТ” – гр. Пазарджик	Пълнолетни лица с трайни увреждания над 51% на двигателния апарат, захарен диабет и други.	С. Звъничево (с.Дебрацица, с.Братаница с.Мокрище с.Паталеница)	30	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации. Задоволяване на ежедневни, здравни, образователни, рехабилитационни потребности, организиране на свободното време и личните контакти.	С. Звъничево, общ. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
23.Дневен център за пълнолетни лица с	Пълнолетни лица с трайни увреждания	с. Величково (с.Юнаците и гр. Пазарджик)	20	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации. Задоволяване на	с. Величково, общ.	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капа- цитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местопол- ожение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
увреждания · Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е Сдружение „Човечност ” – гр. Пазарджик				ежедневни, здравни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти	Пазарджи- к	
24. Дом за стари хора Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Община Пазарджик	Стари хора със затруднения в самообслужването , с нужда от резидентна грижа	Общ. Пазарджик	170	нужда от постоянно 24- часово обгрижване	Гр. Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ
25. ДСХ Държавно делегирана дейност Доставчик на услугата е Община Пазарджик	Стари хора със затруднения в самообслужването , с нужда от резидентна грижа.	Общ. Пазарджик	48	нужда от постоянно 24- часово обгрижване	С. Главиница , общ. Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ
26. ЦНСТ за пълнолетни лица с деменция. Държавно делегирана дейност. Доставчик на услугата е Сдружение „ПАРТНЬО РИ ДИТ” – гр. Пазарджик.	Пълнолетни лица с деменция и придружаващи заболявания.	Гр. Пазарджик и прилежащи- те села към общината	10	Осигуряване на храна, лични и социални контакти, консултации. Задоволяване на ежедневни, здравни, рехабилитационни, потребности от организация на свободното време и личните контакти.	Гр. Пазарджи- к	Налична – Финансирана от ДБ

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
27.ЦНСТ за лица с психични разстройства Държавно делегирана дейност Сдружение за психосоциална рехабилитация и ресоциализация „НОВА 2010“	Пълнолетни лица с психични разстройства, за които са изчерпани възможностите на осигуряване на семейна среда с превенция на институционализация	Община Пазарджик	15	Превенция на настаняването на лица с психични разстройства в СИ; деинституционализация на настанените в СИ; медицински, социални, здравни и психологически дейности; индивидуални програми за социална интеграция и трудова терапия.	Гр. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
28.ЦНСТ за пълнолетни лица с умствена изостаналост. Делегирана от държавата дейност Доставчик Сдружение „ЕГИДА“	Пълнолетни лица с умствена изостаналост, за които са изчерпани възможностите на осигуряване на семейна среда, с цел превенция на институционализацията. Възрастни над 18 години с тежка и дълбока умствена изостаналост, изведени от институции, самотножеещи и останали без подслон.	Пазарджик	10	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи; изграждане на умения за самостоятелен живот; осигуряване на здравни услуги (извън мястото за живеене); преодоляване на социалната изолация; придобиване на нови знания, умения за по-добро справяне с нуждите на ежедневието.	С. Хаджиево общ. Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ
-Общинска дейност 1.ДСП-Доставчик –	Самотно живеещи стари хора с увреждания и/или със затруднения в	гр.Пазарджик и населените места на общината	600	Изпълняват дейности за доставка на храна на самотножеещи стари хора в отдалечени	С.Огняново, общ. Пазарджик	Налични – Финансирана от Общинския

Услуга, Вид	Потребители		Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Териториален обхват				
„Лидерстар” ЕООД- гр. Пазарджик 2. Домашен помощник – Доставчик ОС на БЧК 3. Трапезария- Доставчик-ОС на БЧК-	самообслужване, които имат нужда от грижа в семейна среда	гр. Пазарджик гр. Пазарджик	20 50	населени места без достъп до услуги; предоставянето на услуги на възрастни хора и лица с увреждания, съобразно техните нужди и желания за подобряване на условията им на живот, в социално-битов, публично-правен и здравословен аспект.	гр. Пазарджик гр. Пазарджик	бюджет
Личен асистент-услуга в общността по ОПРЧР	Самотно живеещи стари хора, лица и деца с увреждания в тежко здравословно състояние, които не могат или са много затруднени да се обслужват сами.	Община Пазарджик	130	Осигуряване на грижи в семейна среда за лица, които поради различни ограничения от здравословен характер са изключени от социалния живот и са в риск от зависимост от институционален тип грижи	Пазарджик	Налична – Финансирана от ДБ по ПМС №320/20.12.2018 г.

Източник: община Пазарджик.

ТАБЛИЦА 37. ПЛАНИРАНИ СОЦИАЛНИ УСЛУГИ В ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК, КОИТО СЛЕДВА ДА БЪДАТ ОТКРИТИ ПРЕЗ 2021- 2022 ГОДИНА.

Услуга, Вид	Потребители			Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Брой	Териториален обхват				
УСЛУГИ ЗА ДЕЦА							
1.Център за настаняване от семеен тип за деца;	Деца от 0 до 3 години с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи	1	Област Пазарджик	8	Оказване на професионална помощ на родители и семейства на деца с увреждания, за справяне с различни проблеми, с наличие на увреждане на член от семейството, както и за развитие на умения за грижи за него и съвместен живот.	Град Пазарджик	Нови-2021г. по проект ОП „РЧР” и делегирана от държавата дейност и МЗ
2.Център за майчино и детско здравеопазване	Деца от 0-3 години с увреждания	1		50	Организиране на почасови услуги за деца – заместваща грижа за различни периоди от време (гледане вкъщи, придружаване до детски		
3.Семейно-консултативен център				30			
4. Дневен център за деца от 0-3 години с	Деца от 0-3 г.с увреждания	1		20			

Услуга, Вид	Потребители			Капацитет	Съдържание – основни дейности, фокус на услугата	Местоположение	Статус (нова или налична)
	Целеви групи	Брой	Териториален обхват				
увреждания 5. Комплекс от интегриран и здравно – социални услуги за деца	Деца от 0-3 години с увреждания Деца от 0-7 години с увреждания	1		50	заведения). Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси) в случай на тежки социални проблеми. Превенция на изоставянето. Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, логопедична помощ, информирание и обучение, специализирани медицински грижи. Предоставяне на услуги и дейности, насочени към ранна интервенция в подкрепа на родители на новородени деца с увреждания с ниско тегло.		

1.Център за настаняване от семеен тип за деца;	Деца от 0 до 3 години с увреждания с потребност от постоянни медицински грижи	1	Област Пазарджик	8	Оказване на професионална помощ на родители и семейства на деца с увреждания, за справяне с различни проблеми, с наличие на увреждане на член от семейството, както и за развитие на умения за грижи за него и съвместен живот. Организиране на почасови услуги за деца – заместваща грижа за различни периоди от време (гледане въщи, придружаване до детски заведения). Предоставяне на подпомагане (храна, дрехи, памперси) в случай на тежки социални проблеми. Превенция на изоставянето. Консултиране, дневна грижа, рехабилитация, логопедична помощ, информирание и обучение, специализирани медицински грижи. Предоставяне на услуги и дейности, насочени към ранна интервенция в подкрепа на родители на новородени деца с увреждания с ниско тегло.	Град Пазарджик	Нови-2021г. по проект ОП „РЧР” и делегирана от държавата дейност и МЗ
2.Център за майчино и детско здравеопазване	Деца от 0-3 години с увреждания	1		50			
3.Семейно-консултативен център	Деца от 0-3 години с увреждания	1		30			
4. Дневен център за деца от 0-3 години с увреждания	Деца от 0-3 г.с увреждания	1		20			
5. Комплекс от интегриран и здравно – социални услуги за деца	Деца от 0-3 години с увреждания Деца от 0-7 години с увреждания	1		50			

Център за работа с деца на улицата	Деца избягали от дома си или от СИ; Деца необхванати от образователната система или отпаднали от нея; Скитащи деца; деца жертви на злоупотреба, насилие или експлоатация; деца чиито родители са със зависимости и хронични заболявания; - семейства, при които се наблюдава продължително отсъствие на родителите от страната поради икономически и причини; -социално занемарени деца; другомани.	1	Община Пазарджик	30	Превенция на попадането на деца на улицата и отпадане от училище, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, чрез индивидуална работа с детето и неговото семейство, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.	Град Пазарджик	Нова -2021 г. По проект „РР”, Делегирана от държавата дейност
------------------------------------	---	---	------------------	----	---	----------------	---

УСЛУГИ ЗА ПЪЛНОЛЕТНИ ЛИЦА И СТАРИ ХОРА

Дневен център пълнолетни лица с увреждания и техните семейства	Лица с увреждания и техните семейства	1	Община Пазарджик	20	Дневни и почасови грижи; медицинска и социална рехабилитация; мобилни услуги; осигуряване на храна, лични и социални контакти;	град Пазарджик	Нова -2021 г. По проект и Делегирана от държавата дейност
ЦСРИ за лица	Лица с диабет	1	Община Пазарджик	30	Превенция на настъпването на лица с психични разстройства в	Град Пазарджик	Нова -2021 г. По проект и

диабет					СИ; медицински, социални, здравни и психологически дейности; индивидуални програми за социална интеграция и трудова терапия;		Делегирана от държавата дейност
Приют	Безпризорни и просещи лица на улицата.	1	Община Пазарджик	25	Осигуряване на подслон; предоставяне на храна; предоставяне на дрехи, обувки и здравна помощ .	гр. Пазарджик	Нова – 2021 г. По проекти „РР”, държавно делегирана дейност.
Хоспис медико-социална услуга	За хора, които не могат да се обслужват сами с тежки заболявания.	1	Община Пазарджик и областта	15	Предоставяне на подслон и ежедневни грижи. Медицински грижи. Медицинска рехабилитация	Град Пазарджик	Нова - 2021г. По проекти или делегирана от държавата дейност и МЗ
ЦНСТ за лица с психични разстройства Държавно делегирана дейност	Лица с психични разстройства, за които са изчерпани възможности те за осигуряване на семейна среда и се предполага, че настаняването ще бъде дългосрочно.	1	Община Пазарджик	15	Медицински, социални, здравни и психологически дейности; индивидуални програми за социална интеграция и трудова терапия;	Гр. Пазарджик	Нова – 2021 г. делегирана от държавата дейност.

Източник – Община Пазарджик.

Изложеното е очевидно доказателство за многообразна, разнопосочна и ориентирана изцяло към идентифицираните нужди на населението социална политика. Малко са общините с толкова разнообразни дейности със социална насоченост, формиращи трайна, последователна и ефективна помощ за населението.

Пряко доказателство за горните заключения са осъществяваните над 50 вида социални услуги, насочени към деца, пълнолетни и възрастни лица и стари хора, финансирани по различни оперативни програми, делегирани от държавата дейности, дотирани и от общинския бюджет, обикновено в партньорства със специализирани НПО. Изложените факти доказват една изключително многообразна, ориентирана към нуждите на местната общност социална политика.

Целите през следващия планов период се фокусират към насърчаване на доброволчески практики и осъществяване на по-тясно взаимодействие с неправителствения сектор в процеса на осигуряване на ефективността и качеството на услугите, разкриване на междуобщински социални услуги, обхващащи потребители от повече от една община чрез изграждане на междуобщинско партньорство, инициране и развитие на смесени междусекторни услуги и/ или мерки (проекти) за социално включване на уязвими общности и рискови групи.

Социално подпомагане:

Община Пазарджик поддържа и увеличава доставянето на социални услуги и програми с цел подобряване на условията на живот на лицата в риск от социална изолация и изключване, чрез превантивни мерки, които са от голямо значение за техните ползватели.

- ✓ По програма **„Предоставяне на социални помощи при прилагане на диференциран подход“** се осигуряват основни жизнени потребности и допълване на доходите на бедни лица и семейства до диференцирания минимален доход, чрез предоставяне на месечни, целеви и еднократни помощи, съгласно Закона за социално подпомагане и Правилника за неговото прилагане. Приоритетно помощите се предоставят на самотни възрастни хора, хора с увреждания, самотни родители.
- ✓ По Програма **„Целева социална защита за отопление“** се осигурява помощ на целевата група от самотно живеещите възрастни хора, хората с трайни увреждания и самотни родители.
- ✓ По програма **„Закрила на детето“** се оказва финансова подкрепа на семействата и е в съответствие с изпълнение на принципите за закрила – отглеждане на децата в семейна среда. Тя е част от работата по превенция на изоставянето, реинтеграция, настаняване на деца в семейства на роднини и близки, настаняване в приемни семейства.

Социалното включване обхваща разнородни дейности – подобряване достъпа до заетост, образование, обучение, социални и здравни услуги за уязвими етнически общности с фокус върху ромите. По-конкретно тези дейности се отнасят до предоставяне на форми на обучение и комплексни социални услуги за интеграция на деца от малцинствените групи, за повишаване на социалните умения и мотивация за родителите; разкриване на нови услуги и повишаване на професионалната подготовка и изграждане на нови умения на персонала, разширяване капацитета на услугите от домашния социален патронаж, разширяване на дейността „Обществена трапезация“ в общинския център.

В сочените аспекти през годините, в партньорство с Бюрото по труда са реализирани множество проекти и програми насочени към социално включване на различни групи, насочени към нарастване на коефициента на заетост и намаляване на безработицата, като „Асистенти на хора с увреждания“, „Обучение и заетост на хора с увреждания“, „Обучения за земеделски производители“, „Старт на кариерата“, „От социални помощи към осигуряване на заетост“, „Помощ при пенсиониране“, „Красива България“, „Компютърно обучение на младежи“, Проект „Активни услуги на пазара на труда“.

Съвместно с неправителствени организации, Бюрото по труда – Пазарджик е организираща борси за продължително безработни лица, в сферата строителството, селското стопанство и ромската трудова борса.

Дейностите „Личен асистент“ и „Социален асистент“ имат своя положителен ефект, както върху потребителите, така и върху наетите лица, защото осигуряват както качествена грижа за лицата с увреждания, така и трудова заетост на асистентите.

Независимо от много добрите постижения в областта на социалните услуги, община Пазарджик продължава работа в посока надграждане на знания и формиране на трайни умения за интегрирането на децата, уязвимите групи и възрастните хора в обществото. Към настоящия момент продължава и работата по развиване на приемната грижа.

По отношение на работата с малцинствата и етническите групи, сектор „Работа с малцинствата и етническите групи“ ежедневно работи с граждани от малцинствен произход по различни проблеми, консултиране за нормативните основания за получаване на социални помощи съгласно Закона за социалното подпомагане, оказва им се помощ при попълване на всякакъв вид необходими документи – молби, декларации, заявления и др. Създадени са контакти с Дирекция „Бюро по труда“ – Пазарджик и работодатели, за назначаване на работа на хора от малцинствен произход. На лицата се оказва съдействие в попълването и окомплектоването на документи за кандидатстване за общински жилища, както и за пренастанителните заповеди и за закупуване на общински жилища.

Община Пазарджик има добре развити партньорски взаимоотношения с външните доставчици на социални услуги, като партньорството следва да продължи в привличане на нови ресурси от финансиращи програми и да се търсят възможности за изграждане на медико-социални услуги в партньорство със здравните заведения.

Значително се е подобрило предлагането на социални услуги от резидентен тип – ЦНСТ.

Желаещите да бъдат настанени в специализираните институции за възрастни хора са повече от капацитетите им, което води до обоснован извод за голям интерес и необходимост на нуждаещи се от грижа и настаняване възрастни хора.

Продължава да е в наличност необходимостта от непрекъснато обучение, обмяна на опит и добри практики за развитие на капацитета на екипите на доставчиците на социални услуги.

За превенция на рисково поведение на децата и младежите е препоръчително разработване и прилагане на образователните програми и кампании, съвместно с училищата и НПО.

Нужно е предлагане на гъвкави социални услуги за лицата в риск, чрез изграждането на механизми за партньорства между институциите в подкрепа на деца и семействата в риск, както и за преодоляване на бедността и социалната изолация, в т.ч. търсене на форми за ПЧП за разкриване и управление на социални услуги.

3.4. Спорт, спортни клубове и прояви, материално-техническа база.

Израз на дългогодишна и активно провеждана общинска политика, насочена към повишаване и поддържане на здравния статус на населението на общината **са спорта, спортните клубове и спортните прояви. Материално-техническата им база е** неразделна част от градския интериор и инфраструктурното развитие на общината и предоставя възможности за активизиране на физическото възпитание, спорта и туризма.

Град Пазарджик разполага с 4 големи спортни зали, 3 стадиона, 1 колодрум и 2 плувни басейна (открит и закрит), като тази база задоволява потребностите на спортните клубове в града. За развитието на спорта, община Пазарджик поддържа и е осигурява целогодишно нормалното функциониране на всички общински спортни обекти на територията на града, вкл. и на много нови спортни съоръжения в парк остров „Свобода“ и в реконструиранията пространства на кв. Запад.

Стадиони

Стадион „Георги Бенковски“ в гр. Пазарджик е общинска собственост, с 12 хил. седящи места и се използва от футболните клубове „Бенковски“ (Пазарджик), „Пазарджик 2012“ (Пазарджик), „Хебър“ (Пазарджик), „Хебър 2011“ (Пазарджик). Ползва се предимно за професионалното развитие на спорта.

Стадионът в комплекс „Младост“ в гр. Пазарджик се използва за масов спорт от гражданите.

В много от селата в общината има изградени и относително добре поддържани футболни игрища – в с. Черногорово, с. Драгор, с. Братаница, с. Величково, с. Мирянци, с. Огняново, с. Дебръщица, с. Синитово, с. Гелеменово, с. Сарая, с. Главиница.

Спортни зали

Спортна зала „Васил Левски“ е третата по големина в страната. Предназначена е за тренировъчно-състезателна дейност, разполага с 1 250 седящи места и е общинска собственост. Освен за спортни прояви, тя се използва за концерти, конкурси и други масови прояви. В залата провеждат тренировъчна дейност спортни клубове по баскетбол, волейбол, тенис на маса, бадмингтон, карате – до, самбо и джудо.

Спортен комплекс „Хебър“ има една голяма зала, с 200 места, три по-малки, както и открити спортни площадки. В залата тренират отбори по волейбол, карате киокушин, бокс, вдигане на тежести.

Допълнителни възможности предлага залата по художествена гимнастика „Младост“.

Басейни

На територията на община Пазарджик са застроени частни плувни басейни и Общински плуven комплекс (в града), в който се помещават голям и малък плуven басейн, сауна, зала за фехтовка и стрелба, фитнес зала, душ-кабини и съблекални. В

комплекса тренират отборите по плуване и модерен петобой. Комплексът е в добро състояние и разполага с 300 места.

Други спортни обекти в града са Тенис комплекс „Писковец“, Шах клубът, колодрумът и фитнеса на открито на Остров „Свобода“, както и игрищата по минифутбол и плажен волейбол.

Спортни клубове.

На територията на община Пазарджик спортна дейност развиват спортни клубове по различни видове спорт – футбол, волейбол, баскетбол, плувни спортове, шахмат, корабомоделизъм, лека атлетика, художествена гимнастика, борба, карате, самбо, джудо, бокс, вдигане на тежести, колоездене, стрелба, модерен петобой, спортни танци, тенис, тенис на маса, туризъм, фехтовка, конен спорт и др., като има и спортен клуб за хора с увреждания.

Футболните клубове в град Пазарджик са ФК „Пазарджик“, ФК „Бенковски“, ФК „Хебър“, а в населените места от общината са „Братаница“ (с. Братаница), „Величково“ (с. Величково), „Левски“ (с. Паталеница), „Марица“ (с. Огняново), ФК „Сарая“ (с. Сарая), „Светкавица“ (с. Синитово), „Тракия-Пазарджик“ (с. Мирянци), ФК „Пазарджик“ (с. Гелеменово), „Тракиец 1954“ (с. Главиница), „Атлетик“ (с. Мокрище), „Родопи“ (с. Дебръщица).

Общината полага усилия и за развитието на масова спортна дейност за различните групи население – учаци, младежи, работещи и хора с увреждания, както и за възстановяване на организираната спортна дейност.

Провеждат са редица спортни състезания и дейности, за които е осигурено както необходимата спортно-техническа база, така и финансови средства от общинския бюджет, като някои от тях са „Лъвски скок“ за ученици, Коледен волейболен турнир, Държавно първенство по корабомоделен и автомобил спорт и Регата „Пазарджик“ с организатор „Модел яхт клуб“, крос „Златна есен“, Национален турнир по спортни танци, Международен турнир по художествена гимнастика, футболен турнир „Млади надежди“, Национален ден на спорта през месец май, Международен турнир по бадмингтон за младежи и девойки от европейската верига до 19 г., Купа „Пазарджик“ по колоездене, Турнир по мини футбол, Турнир по джудо за „Купа Пазарджик“, Турнир по самбо, Купа „България“ и турнир по самбо „Кодокан“, „Алекова седмица“ със съпровождащите я туристически прояви, футболен турнир „Млади надежди“, Общински турнир по плуване за купа „Пазарджик“, Турнир по минифутбол на община Пазарджик, Ромски турнири по футбол в селата Драгор и Братаница, Общински работнически спортни игри, Купа „Пазарджик“ по колоездене за кадети и др.

Общината подпомага финансово и логистично местни клубове и състезатели за участието им в състезания и лагери и извършва ремонти на спортни зали и игрища в града. Неотдавна са били ремонтирани спортна зала „В. Левски“, спортна зала „Младост“, където тренират клубове художествена гимнастика и хандбалното игрище в СОУ „Димитър Гачев“.

Спортни площадки са изградени в селата Говедаре, Дебръщица и Черногорово, реновиран е теренът на игрището в с. Ивайло, ремонтирани са съблекални.

Обособена е спортна площадка на бул. „Г. Бенковски“ в гр. Пазарджик и е реализиран проект „Спортни и детски площадки на ул. „Ангел Кънчев“ в гр. Пазарджик.

В началото на плановия период – пролетта на 2014 г. община Пазарджик е изготвила и внесла в РИО – Пазарджик заявка за финансиране на спортните дейности за 2014 г. в общинските училища и детски градини, която практика е продължена. Половината от средствата се използват за закупуване на спортни материали и пособия, а останалите – за организиране и участие в спортни прояви.

3.5. Дейности в областта на културата.

В община Пазарджик са развити множество културни дейности, представени от театралното, музикалното и танцовото изкуство, изобразителните изкуства, библиотечната и музейната дейност, читалищната дейност и др., като пряко и естествено продължение на изключително богати културни традиции. Общината има богат културен календар, в който са застъпени разнообразни и различни културни събития.

Театър

Драматично-кукленият театър „Константин Величков“, в гр. Пазарджик е единственият театър в областта и общината. Сегашният театър и персонален състав обединява Драматичен театър „К. Величков“ и Куклен театър „Светулка“.

Извършени са ремонти на южната и западната фасади на театъра, по проект „Красива България“, Мярка 01 „Подобряване на градската среда“.

Музика и танци

Симфонично-оперетно дружество „Маестро Георги Атанасов“ в гр. Пазарджик е симфоничният оркестър, който се финансира от общината. През своята над половинвековна история, оркестърът е изнесъл множество международни турнета и концерти в Европа, участвал е и продължава да участва в престижни културни мероприятия, като „Софийски музикални седмици“, „Мартенски музикални дни“, „Австрийски музикални седмици“, „Нова българска музика“. Оркестърът участва в подготовката и реализацията на Международния фестивал „Зимни музикални вечери Проф. Иван Спасов“ – Пазарджик.

Ансамбъл „Пазарджик“ е основан е през 1962 г. към читалище „Виделина“. Той поставя началото на традиционните национални празници на професионалното фолклорно изкуство, с което се цели приобщаване и популяризиране на разнообразното и богато фолклорно изкуство. Ансамбълът е носител на награди за постижения в областта на изкуството и културата, има многобройни участия в културни тържества в общината.

Музеи

Музейното дело е представено от:

- ✓ Регионалният исторически музей (РИМ) в гр. Пазарджик, постоянно представящ различни експозиции – археологическа, възрожденска, етнографска и нова история, за периода след Освобождението. Музеят е основен организатор на Международния симпозиум „Златното пето хилядолетие: Тракия и съседните райони през каменно-медната епоха“. РИМ е реализирал и редица проекти – Програма за работа деца под наслов „През вековете...“, „Изследване на тракийската култура в Пазарджишкия регион“, „Осигуряване на достъп на хора с увреждания в сградата на РИМ – Пазарджик и ХГ „Станислав Доспевски“;
- ✓ Къщата-музей „Константин Величков“ е средище за културни прояви, като традиционните „Величкови дни“ заемат важно място в културния календар на общината. Сградата е обявена за архитектурно-художествен и исторически паметник на културата от национално значение, а в нея са възстановени оригиналните интериори;
- ✓ Селищната могила „Юнаците“ е наричана още „Плоската могила“. Тя се намира на 1,5 км югозападно от с. Юнаците и на 6 км от град Пазарджик. При разкопките в нея са разкрити пластове от енеолита (V хил.пр.Хр.), от бронзовата епоха (III-II хил.пр.Хр.), останки от тракийско селище, от римско укрепление и от средновековен некропол;
- ✓ Къщата-музей „Станислав Доспевски“ е построена през 1864 г. и е със статут на архитектурно-художествен паметник от национално значение;
- ✓ Къщата-музей „Георги Герасимов“ представя творчеството на художника Георги Герасимов, завещал на съгражданите си над 7 хиляди. Свои произведения. Музеят е филиал на художествената галерия „Станислав Доспевски“.

Галерия

Художествена галерия „Станислав Доспевски“ е основана през 1966 г. Експозицията представя българското изобразително изкуство от края на миналия век до наши дни в пет изложбени зали.

Библиотеки

Регионалната библиотека „Никола Фурнаджиев“ в гр. Пазарджик има дългогодишна история. Фондът на библиотеката към 2020 г. надхвърля 268 хил. тома и непрекъснато нараства с нови постъпления. Библиотеката има и детски отдел. Успешно са реализирани проекти, които осигуряват допълнителни финансови средства за развитие на дейността ѝ.

Читалищна мрежа

Община Пазарджик има много добре развита читалищна мрежа, в т.ч. и читалищни библиотеки. На територията на град Пазарджик функционират 5 читалища – Читалище „Виделина“, Читалище „Тодор Траянов“, Читалище „Никола Йонков Вапцаров“, Читалище „Пробуда“ и Читалище „Христо Ботев“.

Във всички 31 села на общината функционират читалища. Общината подкрепя дейността им главно чрез съфинансиране и проекти по донорски програми, съдейства за организацията и провеждането на редица културни прояви, за развитието на библиотечното дело, за опазването и популяризирането на народните традиции.

Читалищата са културни средища и предлагат предимно комплекс от културни дейности, най-вече с подчертан местен характер и разполагат с богата история и традиции. Основните културни дейности, развивани в тях, са любителското творчество и местен фолклор, допълвани от библиотечна дейност и от различни типове школи - предимно езикови и музикални.

Паметници с културно-историческо значение

- ✓ Старата поща, построена през 1910 г. от арх. Пенчо Койчев е един от символите на град Пазарджик. На нея има оригинална часовникова кула. През 1995 г. е възстановена след избухнал пожар;
- ✓ Храмът „Успение на Пресвета Богородица“ е най-големият в България от епохата на Възраждането, шедьовър на самобитната българска строителна школа, паметник с национално значение. Църквата е изградена в периода 1836-1837 г. Иконостасът ѝ е един от най-добрите образци на възрожденското изкуство на Балканския полуостров, дело на майстори от Дебърската школа;
- ✓ Градският парк – „Остров Свобода“ се намира на р. Марица. На територията му има увеселителен парк, колодром, търговски обекти, барбекю с маси и пейки, паметници на културата, животни.

Културни прояви

Община Пазарджик финансира провеждането на утвърдени събития от културния календар, местни празници, национални и международни конкурси, фестивали, годишнини, сред които Международния фестивал за симфонична музика „Зимни музикални вечери Проф. Иван Спасов“, Международния театрален фестивал „Есенни театрални срещи“, Националният конкурс за поезия „Теодор Траянов“, Националната литературна награда „Иван Динков“, Националният конкурс за млади изпълнители „Медени звънчета“, Младежкия рок фестивал, който се реализира се в градския парк „Остров Свобода“, Фестивала за стара градска и забавна песен „Георги Шаранков“, Регионалният фестивал на изкуствата „Арт Идея – Арт Алея“ по проект по ОП „Регионално развитие“, и традиционни концерти „Лято в парка“ на Остров Свобода, Празника на Пазарджик, Международни скулптурен симпозиуми и проекти. Сключен е договор за сътрудничество с Унгарския културен институт и са проведени „Вечери на органовата музика“. Реализиран е проект за цикъл симфонични концерти с творци от Япония и Корея.

Общината работи активно в партньорство с държавата, различни творчески организации и осъществява връзки с НПО, работещи в сферата на културата и изкуството, подкрепя финансово и логистично проекти на различните институции и местни творци, в т.ч. и проекти изпълнявани по оперативните програми.

Реализирани проекти в сферата за периода 2014 – 2021 год.:

- бенефициент по проект с рег. №РД-11-06-123/14.07.2014г. „Реставрация и консервация на културни ценности от фонда на РИМ-Пазарджик за представянето им пред обществото“, финансиран от МК, 2014 г., на обща стойност 5 000 лв.;

- бенефициент по проект с рег. № 9-ОР/11.05.2015г. «Оптимизиране на работно място за лице с увреждания в Регионален исторически музей-Пазарджик,

съответстващо на характера на неговото заболяване», финансиран от АХУ и РИМ-Пазарджик, 2015 г., на обща стойност 10 000 лв.;

- бенефициент по проект „Създаване на оптимални условия за опазване и съхранение на движимите културни ценности чрез реновиране на фондохранилище в Регионален исторически музей – Пазарджик”, финансиран от МК през 2017 г., на обща стойност 2 600 лв.;

- бенефициент по проект „Голям празник Великден, по-голям – Гергьовден.....“, финансиран от НФ „КУЛТУРА“ през 2019 г., на обща стойност 6 327 лв.;

- бенефициент по проект „Изложба „Селищна могила Юнаците – 80 години от началото на археологическите проучвания“, финансиран от МК, 2019 г., на обща стойност 10 719 лв.;

- бенефициент по проект „Консервация, реставрация и реконструкция на компрометирани дървени носещи елементи на къща музей „Константин Величков”, ограда и обслужваща сграда”, финансиран от МК, 2019 г., на обща стойност 55 585.06 лв.;

- бенефициент по проект „Заснемане на движими културни ценности от фонда на Регионален исторически музей – Пазарджик“, финансиран от МК, 2020 г., на обща стойност 12 198 лв.;

- бенефициент по проект „Консервация и експониране на Селищна могила Юнаците”, финансиран от МК, 2021 г., на обща стойност 35 820 лв.;

- бенефициент по проект „Създаване на видеофилми за експозициите на Регионален исторически музей – Пазарджик, разположени в недостъпна среда за хора с увреждания“, финансиран от МК, 2020 г., на обща стойност 14 904 лв.;

- Проект „Изготвяне на проект за художествено-пространствено оформление за създаване на нова експозиция в зала „Археология“ на Регионален исторически музей – Пазарджик“, финансиран от МК, 2021 г., на обща стойност 13 125 лв.

По бюджетни Програми на Министерство на културата за финансиране на теренни археологически проучвания и теренна консервация са реализирани на „Селищна могила Юнаците” от 2012 г. до приключване на настоящия планов период, а и след него, Бенефициент Регионален исторически музей – Пазарджик.

ОБЩАТА СТОЙНОСТ НА РЕАЛИЗИРАНИТЕ ПРОЕКТИ В ПЕРИОДА 2014 – 2021 г. по бюджетна линия на МК са 159 870 лв., а по извънбюджетни – 153 153,06 лв.

Към настоящия момент се подготвя: Проект: „Ревитализиране на пространството и обновяване на експозицията в зала „Археология“ на Регионален исторически музей – Пазарджик“ по програма „Културно предприемачество, наследство и сътрудничество“, Резултат 1 „Подобрено управление на културното наследство“, Подрезултат 1.1 „Културно наследство, представяно в ревитализирани, реставрирани и реновирани места“ съгласно Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014–2021 г. със стойност на проектното предложение 782 000 лв.

По отношение на специфичната читалищна дейност, се наблюдава същото позитивно развитие. Неупоменатото читалище в настоящото изложение означава, че няма форми на отпаднали, или нови дейности.

Читалище в с. Мокрище:

Нови и отпаднали форми на културни прояви за периода 2014-2020г.

- 2014г. – ВФ”Деница”- група за обработен фолклор – нова; детска група за модерен балет –нова; група по каланетика –нова;
- 2016г. – Детска вокална група- нова; детска група за модерен – отпаднала;
- 2019г.- фолклорна Формация „Мокрищянка” – за обработен фолклор-нова;
- детска вокална група – отпаднала; група по каланетика – отпаднала
- 2020г.- група за народни танци – новооткрита и с въвеждане на извънредното положение – отпаднала.

2.Реализирани, реализиращи се, или в процес на изготвяне проекти в областта на театралното, музейното и библиотечно дело, или читалищната мрежа:

- 2014г.- Проект за подпомагане дейността на народните читалища -3000лв. За художествено- творческа дейност и попълване на библиотечния фонд;
- 2018г.-Проект по Програма „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност” – 1869.00лв.;
- 2020г.-Проект по Програма „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност” – 1213.52лв.;
- 2021г.-Проект по Програма „Българските библиотеки – съвременни центрове за четене и информираност” – 1246.86лв. – спечелен, в процес на реализация;
- програма „Глобални библиотеки – България” - целева библиотека.

Читалище с. Црънча:

Оборудван е компютърен кабинет дарение от фондация “Възраждане на българските села” през 2018г.

Спечелен проект от МК за нови книги през 2019 –втора сесия.

Сформиран танцов състав към читалището през 2020г.

Читалище в с.Паталеница.

-2019г. преустанови работа детската група за народни песни;

-2020г. преустанови работа детска школа за народни танци

Нови прояви :

-2017 - 3 ноември –Предаване за с. Паталеница- запис в Българско национално радио с водещ Валери Леков;

-22 декември – премиера на пиесата „Църква за вълци” самодейци;

-15.03.2017г.- получени 2500лв. от Община Пазарджик- за увеличение на електрическата мощност на читалището;

-16.11.2017г. получени 1500лв. от Община Пазарджик- за изграждане на допълнителна електрическа инсталация на читалището необходима за монтиране на прожектори;

-2018г.- празнуване на Сирни заговезни за първи път;

- спечелен проект „Българските библиотеки съвременни центрове за четене и информираност 1779,95лв. ;

-2019г.- за първи път „Лазаруване” в селото;

- на танцова формация „Тракийка” на фестивал в Черна гора;

-2020г. – спечелен проект за покупка на книги-1166,65лв.

Читалище в с. Братаница.

Няма отпаднали форми на културни прояви

Нови прояви:

- лятна занималня с деца;
- реализирани, реализиращи се, или в процес на изготвяне проекти в областта на театралното, музейното и библиотечно дело, или читалищната мрежа.
- реализиран проект от НФК;
- спечелен проект от Конкурс Агора.

Спечелени проекти за книги към Министерството на културата – 2019 -2020 г.

Читалище с. Величково.

Няма отпаднали форми на културни прояви.

Нови прояви :

- лятна занималня за деца;
- винария с. Величково и
- етнографски кът.

Реализирани, реализиращи се, или в процес на изготвяне проекти в областта на театралното, музейното и библиотечно дело, или читалищната мрежа.

- реализирани 2014г.- проект за носии към Министерството на културата;
- 2018 г.- обзавеждане на детски кът и компютърна зала от Фондация „ Да възродим българските села“;
- 2018 г., 2019, 2020 г.- проекти за придобиване на литература към Министерство на културата.

Изложението сочи, че в общината се води богата като културен календар и тематична разнопосочност културна дейност. Налице е изключително позитивна общинска политика за развитието на културата и културните дейности, като същевременно е насочена към различни правни субекти с различно местоположение. Същата се организира, ръководи и финансира основно с общински средства, при осезаемата финансова и логистична подкрепа от РБ и на различни културни институции. Не могат да се констатират трайно установени контакти с бизнеса, в каквато насока следва да се предприемат активни действия. Подобна активност е належаща и за популяризиране на съответните културни прояви не само сред местната общност, но и в регионален и национален мащаб, контакти с туристически оператори на български и чуждестранни туристи за предоставяне на пакетни услуги, а би могла съществено да облекчи общинския бюджет.

4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията.

4.1.Транспортна инфраструктура.

На територията на общината действа сухопътният транспорт – шосеен и железопътен. Община Пазарджик разполага с очевидното предимство да обслужва пряко общоевропейски транспортни коридори (ОЕТК) № 4 и № 8 и № 10, а именно:

- № 4 - Дрезден - Прага - Братислава - Гьор - Будапеща - Арад - Крайова - София - Пловдив - Истанбул, с разклонение София - Кулата - Солун е път, свързващ страните от Централна Европа с Егейско море/ пристанище Солун;

- № 8 - Дурас - Тирана - Кафтан/Кафасан - Скопие - Деве Баир - Гюешево - София - Пловдив - Бургас - (Варна), който прави връзка между Адриатическо море и страните от черноморския регион, Русия и страните от Централна Азия и пресича Албания, Македония и България, както и

- № 10 - Залцбург - Любляна - Загреб - Белград - Ниш - Скопие - Велес - Солун, с разклонения: Грац - Марибор - Загреб; Будапеща - Нови Сад - Белград; Ниш - София - Димитровград – Истанбул.

Най-голямо значение за интегрирането на община Пазарджик с националната и европейската пътна мрежа имат автомагистрала „Марица” и път Е-80 като част от европейския транспортен коридор № 4, автомагистрала „Тракия” и път - Е 773, като част от коридор № 8. Това е възможност за бързо и ефективно транспортиране на произведените в общината и областта стоки, предвидени за износ по направление на ЕС или Централна Азия, като същевременно представлява и предпоставка за развитие на услугите, логистиката и на нови предприятия. Интензивният трафик на товари, автомобили, хора, капитали, информация и услуги стимулират изграждане на транзитни складове, обслужващи дейности, сервиси, търговски обекти, тържища, интернет центрове, като част от тези дейности се развиват достатъчно бързо и ефективно.

Транспортната схема е отворена и има възможност за развитие – при формирането на допълнителен товарен, или пътникопоток.

Железопътната инфраструктура на територията на област Пазарджик, по закон – държавна собственост, е с обща дължина 213 км., в т.ч. 80 км. теснолинеен железен път в участъка Септември - Добринище. Железопътната инфраструктура на територията на община Пазарджик е с обща дължина 31,878 км. Техническото състояние на релсо-траверсовата скара е добро и гарантира движението на влаковете на високи скорости. Габаритите на негабаритни и тежки товари са съгласно инструкцията за натоварване и превозване.

Железопътната линия от София до Пловдив през Септември и Пазарджик е част от коридор VIII от железопътната трансевропейска транспортна мрежа и от коридора TRASECA към Южен Кавказ и Централна Азия.

На територията на общината са разположени:

- част от I-ва жп. линия София –Пловдив, от км.111 + 000 в междугарието Септември – Пазарджик до км. 130 + 700 в междугарието Пазарджик - Стамболийски с дължина 19700м, в тази част от жп. линията се намира спирка Звъничево (км.11 +985), спирка Мокрище (км.116+575), гара Пазарджик (км.118+955) и спирка Синитово км.(1243287).

- част от 81-ва жп. линия Филипово – Панагюрище, от км.31+200 до 41+600 в междугарието Съединение – Панагюрище с дължина 10400 м. В тази част от жп. линията се намира спирка Тополи дол (км.31+600), спирка Овчеполци /км.37+016/ и спирка Цар Асен(км.40+428).

Допълнителната максимална скорост за движение на влаковете по отношение на железопътния път е, както следва:

- по първа жп. линия в междугарието Септември – Пазарджик и Пазарджик -

Стамболийски път №1 и Път №2.

✓ от гара Септември (км.102+795) до гара Пазарджик (км.118+955) – 160км/ч;

✓ от гара Пазарджик (км.118+955) до гара Стамболийски (км.138+148)) – 160км/ч.;

- по 81 жп. линия в междугарието Съединение – Панагюрище

✓ от гара Съединение(км.21+164) до км.34+850 е V= 60км/ч;

✓ от км.34+850 до спирка Стрелча (км.58+634) е V= 50км/ч.

Допустимата максимална скорост за движение на влаковете ДМВ”Дезиро”по отношение на железопътният път е показан по-горе.

По 81-ва жп. линия в участъка от км.31+200 до 41+600 съществуват два жп. Прелеза - несъоръжени на км.(31+767) и км.(36+554). По I-ва жп. линия релсовият път е в изправно състояние и е с дължина 19700м. Железопътната линия е двойна, електрифицирана категория на “ж. п. магистрала”, съгласно “Наредбата за категоризация на жп. линиите в Р България”.

По 81-ва жп. линия релсовият път е в изправно състояние и е с дължина 10400м. Железопътната линия е единична и неелектрифицирана, II-ра категория, съгласно горната наредба.

През м. февруари 2014 г. е извършено пълно архитектурно обновяване на целия комплекс на жп гарата, която е строена през 70-те години на миналия век. Обектът е обновен и преустроен като част от проекта за рехабилитация на гарови комплекси по ТЕН-Т мрежата София – Бургас.

През същата година е извършена модернизация на железопътни отсечки по проект „Модернизация на железопътния участък Септември – Пловдив“, част от Трансевропейската железопътна мрежа. Трите железопътни отсечки, които ще бъдат изцяло модернизирани са Септември – Пазарджик, Пазарджик – Стамболийски и Стамболийски – Пловдив.

Във връзка с натоварването на железопътната мрежа на община Пазарджик в отсечката Септември – Пловдив за периода 2018 г. са преминали 18999 бр. влакове и возила, като в близко бъдеще се очаква запазване на същия обем.

4.2. Пътна мрежа.

Състоянието на пътната мрежа е определящ фактор за обслужването на населените места и възможностите за развитие в района. Пътищата от по-висок клас осигуряват на определена община категоризация в по-високо териториално ниво, определяйки възможностите за пространствена организация на икономическите, социалните и административните комуникации в по-голям мащаб, респективно – с повече други общини и центрове от по-висок ранг. И обратно, обслужването с по-нисък клас пътна мрежа „свива“ комуникациите в по-малък периметър на територията и ограничава възможностите за развитие.

Пътната мрежа в Област Пазарджик е сравнително добре изградена, което предполага същото заключение и за общината. Средната ѝ гъстота е 3,934 км на квадратен километър, което е над средната гъстота за страната. Разпределението ѝ на

територията на областта е неравномерно. До всяко населено място в общината съществуват пътни отсечки, но някои от тях, или части от тях не са добре поддържани. Повечето от селата са в близост до общинския център Пазарджик, който е с очевидна много добра транспортна достъпност.

Републиканската пътна мрежа на територията на община Пазарджик включва пътища, чиято обща дължина 400,8 км. Разделянето ѝ по класове в територията е, както следва:

- пътища I-ви клас - 59 км;
- пътища II-ри клас - 53,2 км;
- пътища III-ти клас - 163,6 км;
- пътища IV-ти клас - 125,0 км

Важните оси на урбанизация са Пазарджик - Пловдив, София - Пазарджик и Пещера - Пазарджик – Панагюрище, които формират основните вътрешнотранспортни потоци и конфигурацията на пътната мрежа в общината. Предвижда се изграждане на нови обходни трасета за изнасяне на транзитния трафик извън ЦГЧ и жилищните квартали на Пазарджик.

Половината от дължината на пътната мрежа е с добри и по-високи технически характеристики, което позволява обикновено безаварийното придвижване по нея. Пътищата със средно състояние са 25%, а в лошо състояние – също 25%.

Таблица 38. Състояние на пътищата от републиканската пътна мрежа по класове към 2019 г. на територията на община Пазарджик.

Път, №, наименование	Дължина на територията на общината, км	Добро състояние на настилка	Средно състояние на настилка	Лошо състояние на настилка	Вид настилка
Автомагистрала-АМ „Тракия“					
А-1 граница Сърбия-София-Пловдив-Свиленград-граница Турция	19,842	13,960	5,882		Асфалтобетонна
Пътни възли	3,000		3,000		Асфалтобетонна
Първи клас					
Път 1-8 гр. Сърбия-Калотина-Драгоман -ок.п.София-о.п.Ихтиман-Костенец-Белово-Пазарджик-Пловдив-Поповица-о.п. Хасково-Харманли-Любимец-Свиленград-Капитан Андреево-гр.Турция	27,396	9,221	3,855	14,32	Асфалтобетонна
Втори клас					
Път 11-37 /Ябланица-Ботевград/-Джурово-Етрополе-Пирдоп-Панагюрище-Пазарджик-Пещера-Батак-Доспат-Барутин	29,071	15,625	7,194	6,252	Асфалтобетонна
Път II-84/Белово-Пазарджик/Звъничево-Ветрен	5,873	5,873			Асфалтобетонна

дол- Вел и н град- Ю н до ла- Якоруда-о.п. Разлог					
Трети клас					
Път Ш-803 /о.п.Ихтиман - Костенец/ -Мухово- яз.Тополница-Лесичево- Калугерово-Динката - /Панагюрище-Пазарджик/	7,458		1,530	5,928	Асфалтобето нна
Път Ш-3703 Пазарджик- Добровница-/М.Конаре- Пищигово/	10,367	4,440	3,867	2,06	Асфалтобето нна
Път Ш-3704 Пазарджик-Бошуля -Ветрен-АМ „Тракия“	9,381	1,65	4,731	3,000	Асфалтобето нна
Път Ш-3706 /Пазарджик- Пещера/- Дебращица-Црънча- Паталеница-Ветрен дол	13,112	3,600	8,312	1,200	Асфалтобето нна
Път Ш-6062 /Красново- Строево/ Любен-Правище- Съединение-Пищигово	5,110	3,600		1,510	Асфалтобето нна
Път Ш-8003 /Пазарджик- Пловдив-Мало Конаре- Пищигово-Черногорово- Овчеполци-Блатница-Смилец- Дюлево-/Стрелча-Кръстевич/	22,064	18,484	1,18	2,400	Асфалтобето нна
Път Ш-8004 /Пазарджик- Пловдив-/Огняново- Исперихово	9,620	6,030	0,26	3,330	Асфалтобето нна

Източник: община Пазарджик.

В периода 2014 - 2020 г. са рехабилитирани следните участъци от републиканската пътна мрежа:

Таблица 39. Рехабилитирана републиканската пътна мрежа на територията на община Пазарджик за периода 2014 – 2020 г.

№ по ред	Обекти	Участък от км-до км	Дължина на участъка на територията на община Пазарджик Км
РЕХАБИЛИТАЦИЯ			
1	А-1 /АМ „Тракия“/ граница Сърбия-София-Пловдив-Свиленград-граница Турция	86+585 + 106+427	19,842
	Пътни възли		3,000
2	Път 1-8 гр. Сърбия-Калотина-Драгоман -ок.п.София-о.п.Ихтиман-Костенец-Белово-Пазарджик-Пловдив-Поповица-о. п. Хасково-Харманли-Любимец-Свиленград-Капитан Андреево-гр.Турция	179+384-206+780	27,396
3	Път 11-37 /Ябланица-Ботевград/-Джурово-Етрополе-Пирдоп-Панагюрище-Пазарджик-Пещера-Батак-Доспат-Барутин	117+410- 124+685	7,275
		132+141 +136+571	4,430

Източник: Областно пътно управление – Пазарджик.

Пътната мрежа 2-ри, 3-ти и 4-ти клас на територията на община Пазарджик се нуждае от значителни средства за реконструкция, основен ремонт и поддържане, въпреки направените ремонти в последните години.

Таблица 40. Общински пътища на територията на област Пазарджик, обслужващи община Пазарджик, съгласно чл. 4, ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за пътищата.

№	№ по Решение на МС	Път №	Наименование	Обслужвани общини
1	323	PAZ1106	/ PAZ2105 / Памидово - Граница общ.(Лесичово - Пазарджик) -Величково / III - 3704 /	Лесичово, Пазарджик
2	324	PAZ1120	/ II - 37, Левски - Пазарджик / - Априлци - Граница общ. (Пазарджик - Панагюрище) - Елшица / PAZ1102 /	Пазарджик, Панагюрище
3	325	PAZ1122	/ II - 37 / Пазарджик - Черногорово - / III - 8003 /	Пазарджик
4	326	PAZ1125	/ II - 37/ Пазарджик - Пещера / Главиница – Алеко Константиново - Црънча / III-3706 /	Пазарджик
5	327	PAZ1126	/ PAZ1138, Пазарджик - Огняново / - Мирянци	Пазарджик
6	328	PAZ1128	/ I - 8, Лозен - Пазарджик / - Граница общ.(Пазарджик -Септември) - Ковачево - Злокучене / III - 8402 /	Пазарджик, Септември
7	329	PAZ1129	/ I - 8, Лозен - Пазарджик / - Мокрище - Ляхово - Паталеница / III - 3706 /	Пазарджик
8	330	PAZ1132	/ I - 8, Пазарджик - п.к.Стамболийски / - Говедаре - Хаджиево / PAZ1138 /	Пазарджик
9	331	PAZ1133	/ PAZ1106 / Величково - Юнаците - / III - 3704 /	Пазарджик
10	332	PAZ1135	/ PAZ1325, Триводици - Пазарджик/ - Синитово	Пазарджик
11	333	PAZ1138	/ I - 8 / Пазарджик - Огняново - Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик - Стамболийски) - / PDV1325 /	Пазарджик, Стамболийски
12	335	PAZ1151	/ II - 37, Панагюрище-Левски / - Граница общ.(Панагюрище - Стрелча) - Свобода - Граница общ.(Стрелча - Пазарджик) -Росен - / III - 8003 /	ПанагюрищеСтрелча, Пазарджик

Пътища II-ра категория

№	№ по Решение на МС	Път №	Наименование	Обслужвани общини
1	408	PAZ2121	/ II - 37, Левски - Пазарджик / - Сбор - / II - 37 /	Пазарджик
2	409	PAZ2123	/ III - 8003 / Черногорово - Тополи дол - Граница общ. (Пазарджик - Съединение) - Драгомир / PDV1342/	Пазарджик, Съединение
3	410	PAZ2124	/ PAZ1122, Пазарджик - Черногорово / - Крали Марко -/ PAZ1122 /	Пазарджик
4	411	PAZ2127	/ III - 8003 / Овчеполци - / PAZ2123 /	Пазарджик

5	412	PAZ2134	/ II - 84, Звъничево - Ветрен дол / Братаница - Ляхово / PAZ1129 /	Пазарджик
6	919	PAZ2155	/ II - 37 / Левски - Граница общ.(Панагюрище - Пазарджик) - Цар Асен - жп спирка Цар Асен	ПанагюрищеПазарджик

Пътища III-та категория

№	№ по Решение на МС	Път №	Наименование	Обслужвани общини
1	718	PAZ3130	/ PAZ1129, Ляхово - Паталеница / - Психо-невралгична болница	Пазарджик
2	719	PAZ3131	/ PAZ1129/ Мокрище - разсадник Мокрище	Пазарджик

Източник: Официална интернет страница на Областна администрация Пазарджик - http://www.pz.government.bg/documents/ob_patishta13.pdf

Система на МОПТ

С разбираема нарастваща актуалност в европейски мащаб е поощряването на използването на масовия обществен пътнически транспорт (МОПТ) за превоза на пътници. Мрежата на МОПТ в община Пазарджик се състои от вътрешно градска тролейбусна маршрутна мрежа, от вътрешно градска автобусна маршрутна мрежа и от външни общински автобусни линии.

Автобусният обществен транспорт се осъществява по 10 вътрешноградски автобусни линии, които към днешна дата биха могли да се осъвременят. Дружеството, осъществяващо превозите закупи нови автобуси ISUZU NOVO CITY през 2017-та година, оборудвани с климатик, рампа за трудноподвижни хора и инвалиди, система за са оборудвани с GPS-устройства, част от тях вече са с инсталирани системи за видеонаблюдение и са с екологичен двигател – ЕВРО6. Всички автобуси видеонаблюдение.

Тролейбусната мрежа е изградена през 1993 година и обхваща общо 5 линии. Общата еднопосочна маршрутна дължина на контактната мрежа е 30 км. Тролеите, обслужващи жителите и гостите на град Пазарджик са закупени през 2013 година.

На спирките в града има изградени заслони, с поставени табла, които информират пътниците за маршрутите и разписанията.

Развити са междуселищните автобусни линии в общината, които осигуряват превоз до всички населени места. От Пазарджик има редовни автобусни линии до София, Пловдив, Велинград, Панагюрище, Благоевград и др. градове.

4.3.Водоснабителна мрежа – общи условия за територията и конкретни дадености.

„В и К“ операторите предоставят водоснабителни и канализационни услуги и осъществяват дейността си в съответствие с разпоредбите на Закона за регулиране на водоснабителните услуги. Територията на „ВиК“ ЕООД - Пазарджик обхваща три

общини от област Пазарджик (Пазарджик, Септември и Лесичово) и 1 населено място от община Белово. Понастоящем операторът „В и К“ Пазарджик е със 100% държавно участие.

Водоснабдяването в община Пазарджик е предимно помпажно. Гравитачно е водоснабдяването само на с. Дебръщица, а смесено водоснабдяване - помпажно и гравитачно, е водоснабдяването на селата Паталеница, Црънча и Овчеполци.

Всички водоизточници са от подземни води. Водата за основните големи водоснабдителни групи е от дълбоки тръбни кладенци, захранвани от долни водоносни пластове, като по-плитките водоносни слоеве са изолирани. Това е сериозен екологичен проблем.

Всички санитарно-охранителните зони (СОЗ) на „ВиК“ - Пазарджик са с води отговарящи на стандарта, с изключение на ПС „Ивайло“, която е единственият водоизточник с показатели за качество, неотговарящи на нормите. След пускане в експлоатация на частично изградената канализация в с. Ивайло концентрацията на нитратите постепенно е намаляла от 50-55 мг./ л. в продължение на всички години, в които се правят изследвания, до 40 мг./ л. в края на 2020 г., като около и над нормите е само по показателите Сулфати, Калций и „Обща твърдост“.

Таблица 41. Водоснабдителни системи на селищата и тип водоснабдяване - община Пазарджик.

Водоснабдителни Системи (ВС) в т.ч. водоизточници по помпени станции (ПС)	Дебит л/сек.			Жители (брой) към 01.02.2020 г. по постоянен адрес	Вид водоизт. и тип водоснабдяване	Водоснабдявани селища
	Фактически за 2020г.и	Проектен	Експлоатационен			
ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК	390	828	2200	114 817		
Пазарджик, в т.ч. ПС „Мокрище“ ПС „Ивайло“ ПС „Гарата“ ПС „Главиница“	289.7 115.6 95.8 18.3 0.0	481 311 120 40 10	1 201 950 170 53 28	83 679	помпажно 24 тр.кл. 3 тр.кл. 2 тр.кл. 2 тр.кл.	Пазарджик, Драгор, Ивайло, Сарая, Мокрище, Мирянци, Главиница, Добровница
Мало Конаре - Пищигово	10.5	34	80	5 390	помпажно 3 тр.кл.	Мало Конаре - Пищигово
Черногорово-Крали Марко	7.8	13	45	2 393	помпажно 2 тр.кл. 1 ш.кл.	Черногорово Крали Марко
Тополи дол – Овчеполци	4.9	13	19	1 240	помпажно 1 тр.кл. 3 ш.кл. 1 извор	Овчеполци - Тополи дол
Росен-Цар Асен	4.0	15	34	797	помпажно 2 ш.кл.	Росен, Цар Асен
Априлци – Сбор	2.2	11	12	775	помпажно 1 тр.кл.	Априлци, Сбор
Гелеменово	2.4	15	64	695	помпажно 2 тр.кл.	Гелеменово

Величково	7.1	20	77	1 020	помпажно 4 тр.кл.	Величково
Юнаците	2.5	18	84	1 522	помпажно 3 тр.кл.	Юнаците
Звъничево	5.1	15	43	1 899	помпажно 3 тр.кл.	Звъничево
Ляхово-Братаница	7.3	25	76	2 484	помпажно 2 тр.кл.	Ляхово, Братаница
Паталеница-Црънча	17.4	74	122	2 335	помпажно / гравитачно 2 тр.кл. 1 ш.кл. 8 извора	Паталеница, Црънча
ПС"Паталеница"	8.4	45	59			
Капт. Паталеница	1.8	4.0	4.0			
ПС"Црънча"	3.6	20	54			
Капт. Црънча	3.6	5.0	5.0			
Алеко Константиново	6.1	15	27	2 714	помпажно 2 тр.кл.	Алеко Константиново
Дебращица	3.2	9	9	910	гравитачно 5 извора	Дебращица
Синитево	3.5	20	55	1 950	помпажно 3 тр.кл.	Синитево
Огняново	9.5	30	90	2 353	помпажно 2 тр.кл.	Огняново
Хаджиево	4.5	10	12	1 027	помпажно 1 тр.кл.	Хаджиево
Говедаре	2.6	10	15	1 634	помпажно 1 тр.кл.	Говедаре

Източник: „ВиКУ“ – Пазарджик.

Водоснабдителна система (ВС) „Пазарджик“ е най-голямата водоснабдителна група, включваща град Пазарджик и седем близо разположени до него села.

Водоизточниците на град Пазарджик са помпените станции (ПС) „Ивайло“, „Мокрище“, „Гарата“, „Главиница“, която е резервна мощност в случаи на аварии. Оборудването и арматурите в ПС са технически остарели и амортизирани, помпите се класифицират като ниско ефективни, с висока консумация на ел. енергия и с ниска енергийна ефективност.

Останалите ВС са самостоятелни за конкретното населено място, или обхващат две населени места с общ водоизточник и ПС и/или самостоятелни НР за всяко от селата. По-сложни са ВС „Црънча-Паталеница“ с по два броя ПС за всяко от селата и аварийна връзка между водоемите, ВС „Овчеполци-Тополи дол“ с три броя ПС.

В периода 2014 – 2020 г. няма изградени нови, или бракувани стари водоизточници.

Водоснабдителна мрежа

Водоснабдяването на обслужваната от дружество „ВиК“ ЕООД - Пазарджик територия е с непрекъснат характер, поради наличие на достатъчни водни ресурси за питейно-битови нужди.

Общинският център е със 100 % изградена водопроводна мрежа в рамките на строителната граница на града. Без водоснабдяване са части, разположени извън регулацията - в кв. „Махалата“, които по Общ устройствен план (ОУП) са предвидени за включване в границите на града, а междуременно са застроени хаотично от преобладаващото ромско население терени.

Незначителен е броят на обитаваните жилища, които нямат достъп до източник на вода. Делът им в общия брой обитавани жилища в общината представлява 0,6%.

Част от жилищата в селата на общината имат по два начина на водоснабдяване – обществено и собствено.

Таблица 42. Обитавани жилища по източник на водоснабдяване и местонамиране и брой.

Община Пазарджик	Общо	В градовете	В селата	Общо	В градовете	В селата
		39234	24953	14281	100.0%	100.0%
Обществено водоснабдяване	38112	24683	13429	97.1%	98.9%	94.0%
Собствен водоизточник	170	43	127	0.4%	0.2%	0.9%
Обществено водоснабдяване и собствен водоизточник	699	74	625	1.8%	0.3%	4.4%
Няма източник на вода	253	153	100	0.6%	0.6%	0.7%

Източник: Национален статистически институт.

Над 77 % от водопреносната мрежа на град Пазарджик до 1990 г. е изградена от етернитови (АЦ-азбестоциментови) тръби, които са с изтекъл амортизационен срок и забранени за употреба във водоснабдяването за питейно-битови нужди. Експлоатационният период на тези тръби е отминал и аварията по тях са много чести, както на територията на града, така и в голяма част от селата в общината. Това е голям проблем, който предстои да бъде решен и една от причините за сравнително големите загуби на вода. Старите, но значително по-качествени стоманени (манесманови) тръби са едва 16,6 %, най-некачествените след 20-30 г. на експлоатация са сравнително новите, стоманени (спирално заварени) тръби, с дял от 5 %. За последните двадесет години са основно подменяни и в по-малка степен изградени нови водопроводи, представляващи 14,2 % от общата водопроводна мрежа с дължина 141,5 км.

Таблица 43. Общо вътрешни водопроводни мрежи (ВВМ) по общини и вид материал.

№	Община	Общо /м/	АЦ	Стомана	Чугун	Поцинкован	РЕ, PVC
1	Пазарджик	461 176	400 343	51 310	116	4 012	5 395
	%	100,00	86,81	11,13	0,03	0,87	1,17
2	Септември	192 295	162 517	28 208		1 570	0
	%	100,00	84,51	14,67	0,00	0,82	0,00
3	Лесичево	60 339	59 680	122		228	309
	%	100,00	98,91	0,20	0,00	0,38	0,51
	ТД „ВиК“	713 810	622 540	79 640	116	5 810	5 704
	%	100,00	87,21	11,16	0,02	0,81	0,80

Източник: „ВиК“ ЕООД – Пазарджик

През периода до 2020 г. нивото на покритие с водоснабдителни услуги в общината е над 99 %. През новия програмен период 2021 – 2027 г. се предвижда изграждане на ВиК мрежи и ПСОВ за селата от общината, както и включване на много от селата в ГПСОВ/ПСОВ Пазарджик.

Таблица 44. Административни единици в община Пазарджик, технически данни.

№	Община Пазарджик/ Населено място	ЕКАТТЕ	Площ км2	Н м. ср. надм. вис.	Население 2011 г.	Данни за включване в ПСОВ
I Група ГПСОВ Пазарджик						
1	Град Пазарджик	55155	38,5	205	71 979	ГПСОВ-Пазарджик, реконструкция за отстраняване на азот и фосфор
2	с. Алеко Константиново	00254	15,9	-	2 714	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик I етап
3	с. Главиница	15028	10,3	220	2 282	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик I етап
4	с. Хаджиево	77061	12,4	195	1 027	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик I етап
5	с. Ивайло	32010	14,2	222	2 841	Липсва канализация. СОЗ 830 м. включва се в ГПСОВ -Пазарджик
6	с. Огняново	53335	20,4	195	2 353	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик I етап
7	с. Добровница	21556	16,3	207	1 380	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
8.	с. Драгор	23457	6,3	240	1 422	В близост до с. Ивайло. Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
9.	с. Гелеменово	14619	15,5	246	696	Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
10.	с. Сарая	65437	13,9	240	1 356	В близост до Ивайло зауства в отв.канал Дели арк. Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
11.	с. Мирянци	48444	5,2	195	568	р. Марица. Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
12.	с. Мокрище	48876	7,7	208	1 851	Разполага се южно от р.

						Марица. Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
13.	с. Синитово	66559	24,1	195	1 950	р. Марица. Предвижда се включване в ГПСОВ - Пазарджик II етап
II Група Мало Конаре						
14.	с. Мало Конаре	46749	51,3	203	4 353	Предвижда се изграждане на ПСОВ за агломерация Мало Конаре Капацитет 7783 еж. приемник р. Луда Яна
15.	с. Черногорово	81089	47,1	230	2 203	
16.	с. Крали Марко	39428	7,1	219	190	
17.	с. Пищигово	56561	30,2	224	1 037	
III Група Паталеница						
18.	с. Паталеница	55556	39,0	352	1 228	Предвижда се включване в ПСОВ- Паталеница Капацитет 4049 еж.
19.	с. Дебръщица	20362	26,4	395	910	
20.	с. Црънча	78570	29,3	320	1 107	
IV Група Братаница						
21.	с. Братаница	06149	10,2	228	2 093	Предвижда се включване в ПСОВ - Братаница Капацитет 4383 еж. приемник р. Тополница
22.	с. Ляхово	44879	6,7	-	391	
23.	с. Звъничево	30572	13,8	215	1 899	
V Група Юнаците						
24.	с. Юнаците	86074	13,1	218	1 522	Предвижда се включване в ПСОВ - Юнаците Капацитет 2847 еж. приемник р. Марица
25.	с. Величково	10505	26,0	228	1 020	
VI – Населени места, невключени в ПСОВ						
26.	с. Априлци	00571	14,4	260	526	
27.	с. Говедаре	15271	15,1	184	1 634	
28.	с. Овчеполци	53285	30,2	298	972	
29.	с. Росен	63032	21,0	-	516	
30.	с. Сбор	65468	27,8	-	249	
31.	с. Топли дол	72713	12,6	261	268	
32.	с. Цар Асен	78056	15,7	354	281	
	Община Пазарджик		637		127 900	

Източник: Регионален генерален план на „ВиКУ“ ЕООД – Пазарджик.

4.4. Телекомуникационна и съобщителна мрежа.

Информационните и комуникационните технологии (ИКТ) предлагат нови възможности за фирмите и регионите и са важен фактор за регионална конкурентоспособност, влияещ върху качеството, ефективността и бързината на промените в регионите и териториалното разпределение на икономическата активност.

По данни на Евростат до 2019 г. делът на домакинствата в ЕС-27 с достъп до интернет се е увеличил до 90 %, което е с приблизително 26 процентни пункта повече в сравнение с 2009 г. , когато са 64 %. През 2019 г. ширококолов достъп до интернет имат 88 % от всички домакинства в ЕС-27, което е с 33 процентни пункта повече спрямо отчетения дял през 2009 г. - 55 %. През 2019 г. делът на лицата на възраст от 16 до 74 години в ЕС-27, които са поръчвали или закупували стоки или услуги за лично ползване по интернет, е 60 %, което е с 14 процентни пункта повече от отчетения дял през 2014 г. (46 %).

По данни на НСИ за 2020 г. на 79,2 % от домакинствата на Южен централен район планов район е осигурен достъп до интернет..

В община Пазарджик работят 106 пощенски, телеграфни и телефонни станции, включително АТЦ и 90 агентства. В условията на либерализиран пощенски пазар, територията на общината е изцяло покрита от дейността на пощенските оператори, предоставящи услуги от обхвата универсалната пощенска услуга (УПУ), съгласно издадени от Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) индивидуални лицензии.

В град Пазарджик има комбинирана цифрова телефонна централа, реализираща връзките на селищата с населени места в страната и по света. Централата е свързана с оптичен кабел от националния пръстен и се намира на международния път, свързващ Европа с Азия.

Възможностите на фиксираната комуникационна мрежа на община Пазарджик се разширяват с използването на оптични кабели. В цялата общината има 100 % цифровизация на телефонните връзки. Трите мобилни оператора предлагат широка гама от телекомуникационни мобилни и интернет услуги за населението на територията на общината.

Развитието на електронните съобщения в световен мащаб в последното десетилетие се доминира от мобилните гласови услуги и интернет, следвани от мобилния ширококолов достъп.

Информационните и комуникационни технологии (ИКТ) са един от основните двигатели за изграждането на конкурентоспособна икономика, основана на знанието и иновациите, за иновативно и приобщаващо информационно общество, осигуряващо високо качество на живот на гражданите.

В община Пазарджик е осигурен ширококолов и високоскоростен достъп до интернет във всички населени места в общината. В някои населени места с оглед подобряване на сигнала има разположени усилвателни станции, а в други са изградени базови станции на оператори

Освен мобилните оператори, на територията на община Пазарджик има и много други интернет доставчици, които предоставят услуги с високо качество.

Системата на **съобщителната мрежа** е представена от две поделения запълващи спектъра от услуги в тази област - "Пощенски съобщения" и "Далекосъобщения".

"Пощенски съобщения" осъществява дейност чрез вътрешни и международни пощенски услуги, парично-преводна дейност и разпространение на печата. Материалната база напълно задоволява нуждите на общината.

На територията на община Пазарджик телекомуникационната дейност се осъществява чрез технологичен район "Далекосъобщения" (ТРД) – гр. Пазарджик.

Цялата междуселищна мрежа на територията на общината е кабелизирана. Междуселищните кабели са 36 бр., с обща дължина 326 км. "Линейно кабелно строителство" (ЛКС) ООД поддържа 8 бр. кабели с дължина 131 км.

На територията на община Пазарджик са в действие 29 бр. АТЦ, с общ монтиран капацитет 44 954 поста. Всички населени места са телефонизирани, като 6 от тях са с изнесена мрежа. Всички централи имат директни връзки с КЦАТЦ и са включени в националната и международната мрежа за входящо и изходящо избиране.

Наличието на съвременна и ефективна телекомуникационна инфраструктура е един от най-важните фактори за повишаването на качеството на живота на населението. При показателя „мобилна телефонна плътност" се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение, като населението ползва услугите на трите мобилни оператора „А1", "Теленор", "Виваком", които осигуряват покритие на територията на цялата община.

Развитието на широколентовия достъп е в пряка връзка с темпа на цифровизацията, като се предлагат предимно XDSL технологии. На пазара много добре са представени кабелните оператори и LAN/WLAN операторите, което заедно с наличието на предлаганите от мобилните оператори услуги за пренос на данни практически прави възможен достъпа до интернет от всяка точка.

БТК ЕАД предоставя телевизионна услуга по технология Direct to The Home TV(DTH TV) на територията на цялата община и услуга IP TV на територията на гр. Пазарджик.

БТК ЕАД предлага фиксирани телефонни услуги при 100 % степен на цифровизация на територията на цялата община Пазарджик.

На територията на гр. Пазарджик се предоставя достъп до фиксиран високоскоростен интернет по ADSL технология.

БТК ЕАД предоставя мобилен достъп до интернет, чрез UMTS технология със 100 % покритие по население и чрез LTE технология със 90 % покритие по население за община Пазарджик.

Данните за наличието на компютър в жилището и достъп до интернет в община Пазарджик показват, че 42% от обитаваните жилища в общината имат компютър, а с достъп до интернет са 41%, като тези показатели са значително по-високи от средните

за областта - 37.0% и 33%. Наблюдават се съществени териториални различия по отношение на използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ), което се отразява и на местния потенциал за икономически растеж, конкурентоспособността на местната икономика и равните възможности за населението. В селата, където все още степента на оборудване на фирмите и домакинствата с компютри е по-ниска, е необходимо изграждането на публични места за ползване на интернет, с цел преодоляване на различията и осигуряване на достъп от страна на максимално широк кръг жители. Важно място в този процес заемат местните читалища и библиотеки. Интернет вече е достъпен и в малките селища, като някои от читалищата в селата се предоставя достъп до компютър и интернет. Необходимо е внедряването на иновативни услуги в библиотеките чрез използването на ИКТ.

4.5. Енергийна инфраструктура, енергия от ВЕИ и енергийна ефективност.

Настоящият анализ включва енергийна мрежа, електроснабдяване, възобновяеми енергийни източници /ВЕИ/ и енергийна ефективност /ЕЕ/.

На територията на област и община **Пазарджик електроенергийната система** е на добро равнище.

Изградеността на електропроводната мрежа в областта се характеризира с показатели по европейски стандарти за гъстота на мрежата и плътност на инсталираните мощности, които са около средните за страната, а потреблението на електроенергия в областта е 3535 MVh/ 1000 жители, което е по-високо от средното за страната - 3190 MVh/ 1000 жители.

Всички населени места в Община Пазарджик са 100 % електрифицирани. Електроснабдителната мрежа и съоръженията в общината са в относително добро техническо състояние. Електроразпределителната мрежа на община Пазарджик се състои от въздушни линии, кабелни линии, възлови страници и трафопостове.

В община Пазарджик електроразпределителната мрежа /20 kV/ се обслужва от „Електроразпределение Юг“ ЕАД, като правоприемник на „ЕВН България Електроразпределение“ ЕАД КЕЦ Пазарджик. Дружеството обслужва трансформаторни постове – 635 бр., от които 221 чужди; трансформаторна мощност - приблизително 320 MVA; кабелни линии СН – 225 км; въздушни линии СН – 472 км; проектни въздушни линии СН – 14 км. Към следва да се добавят 3 бр. подстанции 110/20 kV, собственост на ЕСО и 623 км електропроводи 20 kV.

По данни на оператора в средносрочен план се предвиждат изграждане на нови кабелни линии и подмяна на линии с изтичащ срок на експлоатация за ниско напрежение – 5 бр. с обща дължина 14 км, изграждане на нови кабелни линии и подмяна на линии с изтичащ срок на годност за средно напрежение – 33 бр. с обща дължина 15 км, подмяна на въздушни електропроводи НН чрез кабелни – 19 бр. с обща дължина 15 км, изграждане на нови трансформаторни постове и/или възлови станции – 40 бр. Информацията се съдържа в писмо изх. № 18-00-108/001 от 18.08.2021 год. на „Електроразпределение Юг“ ЕАД. Най-важните акценти в инвестиционната и ремонтна програма на оператора са развитието на мрежата, повишаване качеството и сигурността на захранването чрез подмяна на кабелни линии с изчерпан капацитет, изграждане и модернизиране на възлови станции с телеуправление и телемеханика за средно

напрежение. Програмата е ориентирана към реалността - част от съоръженията са физически и морално остарели и с незадоволителна степен на надеждност

В изпълнение на текущите си ангажименти по поддържане и ремонт на улични осветителни уредби, община Пазарджик извършва и кабелизация и монтиране на стълбове и енергоефективни осветителни тела по улици, по които операторът премахва въздушна мрежа. Всички населени места получават захранване на средно напрежение, като на места се явяват временни проблеми с възможностите за захранване на нови товари. Остарелите мрежи и ниската им надеждност в някои райони оказват негативно влияние на снабдяването на консуматори в рамките на нормативните параметри.

При влошаване на климатичните условия често възникват аварии и се наблюдават резки спадове в напрежението на подаваната ел. енергия.

От възобновяемите енергийни източници община Пазарджик е с добри възможности за използване на слънчева енергия. По данни от МТО станция – Пазарджик, територията на общината се характеризира с голяма продължителност на слънчево греене - 2240-2260 часа, с максимуми за месеците юли и август. Община Пазарджик разполага с потенциал между 80 – 100 MWt, което показва добра възможност да се оползотворяват свободни участъци и покривните пространства за производство на електричество и/или топла вода за битови нужди. Общината има много добри фотоелектрически параметри, което я прави обект на сериозен инвестиционен интерес за изграждане на фотоволтаични електроцентрали особено през последните години.

Основният вид ВЕИ, който се използва в община Пазарджик е биомаса – дърва за горене. Докато в обществения сектор използването на дърва за отопление се редуцира, то потреблението им сред населението се увеличава. Част от основните проблеми се изразяват в множеството нискоэффективни, физически и морално остарели горивни системи. На покривите на частни жилища има инсталирани единични термосоларни системи, предимно със селективни панели. Липсват термосоларни инсталации в общинския сектор.

Таблица 45. Възобновяеми енергийни източници, присъединени към подстанции на МЕПР Пазарджик.

№	Вид	Наименование на присъединението	Мощност /MVA/
1	Ко-генератор	„Гимел“	10
2	ФВЕЦ	„Хаджийски ливади“	2x10
3	ФВЕЦ	„Солар парк – Драгор“	3

Източник: МЕПР.

В община Пазарджик се наблюдава запазване на интереса за реализиране на инвестиционни намерения за производство на електроенергия от ВЕИ и енергийна ефективност /ЕЕ/.

За периода 2021-2027 год. се предвижда присъединяване на още 2 фотоволтаични електрически централи: първата-в землищата на с. Сбор и Априлци с инсталирана мощност 150 MW втора – в землището на с. Синитово с мощност 48 MW.

В този смисъл като конкретна препоръка, е необходимо въвеждане от правила на местно ниво - програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и/или биогорива за периода 2020 – 2023 г. , или допълване в Програмата за управление, съгласно изискванията на чл. 10, ал.1 и ал.2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), Националния план за действие за енергията от възобновяеми източници и Указанията на Агенцията за устойчиво енергийно развитие за изготвяне на общински програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и/или биогорива.

Един от най – важните приоритети за Община Пазарджик е продължаване обновяването на **многофамилните жилищни сгради**, като за плановия период само за тях са усвоени над 45 000 хил.лв. Въвеждането на **мерки за енергийна ефективност** в сградите на ОД на МВР, ОСл.С и РУП, филиала на НАП са на стойност над 3 150 хил.лв. За целта отново активно следва да бъдат използвани възможностите, които предоставят различните програми, в т.ч. и Национална програма за енергийна ефективност на многофамилни жилищни сгради и др. източници на финансиране.

Главната стратегическа цел е повишаване енергийната независимост на общината, чрез насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и/или биогорива в публичния и частния сектор.

Потенциалът и възможностите за използване на видовете ресурси на територията на общината, се изразяват в следното:

Първо: Необходим е професионален анализ с категорична идентификация за района, в който се намира общината, определяне интензивността на слънчевото греене и какво е средно-годишното количество слънчева радиация, попадаща на единица хоризонтална повърхност (kWh/m²).

Енергийното потребление в бита и услугите може да бъде значително намалено чрез акцентирано и разширено използване на ВЕИ, предимно от слънчева енергия, както във възстановени (ремонтирани), така и в новопостроени сгради при спазване изискванията за енергийна ефективност.

Климатичните и географски дадености за община Пазарджик с голяма вероятност и различна интензивност, ще са благоприятни за някои видове добив на енергия, но за това са необходими научни изследвания.

По принцип - в съпоставка с наличното слънчево греене, фотоволтаичната технология за производство на електрическа енергия от слънчевата радиация води до 40 процентов растеж на пазара в глобален аспект и е на път да се превърне в един от най-значителните световни икономически отрасли.

При проектиране и изграждане на фотоволтаична инсталация за производство и продажба на електрическа енергия, рискът е премерен. Слънчевата радиация съществува независимо от човешките действия, бездействия, намерения и научни възможности да се предвидят отклоненията с точност от 10 до 12%, което е напълно премерен риск.

Оползотворяването на този потенциал ще позволи намаляването на зависимостта от конвенционални енергийни ресурси и външни доставки, а също и до

оптимизиране на общинските разходи. Това ще позволи пренасочване на ресурси за решаване на други обществено значими проблеми.

Освен икономически ползи, подобна инвестиция ще има и значителен социален ефект. Изграждането на мощности за добив на енергия от слънчевата радиация, ще позволи максимално ефективното използване на сградите общинска и държавна собственост целогодишно, което ще подобри достъпа на населението до културни, социални и административни услуги.

Непосредствено пряка е и връзката между изграждането на инсталации от ВЕИ и опазването на околната среда, като важен ефект от тяхното приложение в общината е намаляване на вредните емисии и на парните газове в атмосферата.

Второ: със същата важност са и констатациите относно създаване и експлоатация от ВЕИ, дължащо се на природни дадености за интензивно движение на въздушните маси. По настоящи данни интерес в това направление липсва, поради специфичните климатични особености и ветровите инверсии.

Трето: с идентична възможност разполагат и ВЕИ източници от богатия воден ресурс на територията на общината, но липсват конкретни проекти, поради сезонните значителни колебания в речния ресурс.

Четвърто: Геотермалната енергия представлява екологично чист продукт, доколкото представлява неизчерпаем и устойчив ресурс, също би могъл да бъде предмет на обследване.

Основните причини за високата енергоемкост, констатирани на всяко ниво в жилищния сектор, услугите, транспорта, селското стопанство и индустрията, се изразяват ней-вече в наследена енергоинтензивна структура:

- в производствения сектор се ползват високоенергийни машини и технологии, морално остарели технологии;
- в строителството – външните стени на повечето стари сгради имат до 5 пъти по-големи топлинни загуби в сравнение с нормите за ново строителство, сутерените и таванските плочи са без топлоизолация, топлинните загуби през прозорци и врати достигат до 50 %;
- транспортът е с остарял машинен парк, лоша инфраструктура и нерегулиран трафик;
- в селското стопанство използваната техника за механизация и отоплението на селскостопанските обекти е високо енергоемка и морално остаряла;
- в общественения сектор сградите на училища, детски градини, административни сгради и читалища, с малки изключения, са в същото състояние – с неизолирани стени, стара дограма, неефективно отопление и осветление.

Пречките за реализация на целенасочените действия за енергийна ефективност са предимно отсъствие/непоследователност на държавна прогнозируема политика: липса на стимули за рационално енергопотребление, недостатъчна осведоменост на потребителите за възможностите за намаляване на консумацията, недостатъчна институционална база, липса на средства и др.

Описаните наследени и нерешени енергийни фактори, касаещи територията на цялата държава, вкл. и територията на общината, стимулира местни, държавни власти, частни структури и публично-частни партньорства в търсене на алтернативни решения.

Газоразпределителна инфраструктура

Кратка история: изграждането на газоразпределителната мрежа в град Пазарджик: започва през 1996 г. след закупуването на разпределителния газопровод от АГРС - Пазарджик до „Елхим – Искра“ АД от Овергаз.

През 1996 г. и 1997 г. се изграждат разпределителни газопроводи и отклонения до консуматори в промишлената зона от стоманени тръби с работно налягане 12 bar. Има изградени и газопроводи от PE-HD тръби, с работно налягане 4 bar.

През 1997 г. и 1998 г. главно се изграждат разпределителни газопроводи и газопроводни отклонения в градска част до обществено-административни сгради и преди всичко до училищата и детските градини. През следващите години газопреносната мрежа значително се разширява, като се набляга на изграждането на разпределителни газопроводи и газопроводни отклонения за захранване с природен газ на битовите консуматори в града. В последните години мрежата се разширява в зависимост от появата на икономически ефективни консуматори.

Към 2014 г. дължината на газоразпределителната мрежа е общо 85 273 м., в т.ч. 15 546 м. газопроводи от стоманени тръби и 69 727 м газопроводи от PE-HD тръби.

По данни на „Овергаз Юг“ АД към м. юли 2014 г. броят на обществено-административните консуматори в град Пазарджик е 136, на промишлени консуматори - 25, а на присъединените битовите абонати – 1 725.

Към края на 2019 год. дължината на газопроводната мрежа в Община Пазарджик е около 120 км., от които 10 км са изградени в индустриалната част на града. Най-големите консуматори са заводът за каучукови изделия, хлебопекарна „МИО“, болницата и трите метанстанции в града. През областта преминават два преносни газопровода, един от които е Републиканският магистрален газопровод, чието отклонение захранва гр. Пазарджик.

По-голяма част от промишлените обекти и тези от социалната сфера в Община Пазарджик – училища, болници и административни сгради, са газифицирани.

В последните години социално-икономическата обстановка в страната е създала предпоставки за разширяване на газоразпределителната мрежа само в райони, където това е икономически целесъобразно. В районите без изградена газоразпределителна мрежа, при изявено желание на потребители за газифициране от газоразпределителното дружество се извършва оценка на икономическата ефективност от газоразпределителното предприятие. При преценка, че инвестицията е неефективна, изграждането на газоразпределителната мрежа се извършва само, ако потребителят поеме и неефективната част от нея.

Управленският мандат включва в себе си мерки в направление „**Осветление**“ като част от публичните услуги - поддържане на изградената система за улично осветление, въвеждането на енергоспестяващи технологии и източници на енергия от ВЕИ, продължаване на дейности по реконструкция, монтаж и поддръжка на външно осветление в предблокови и междублокови пространства, зелени площи и второстепенни улици, които се изпълняват поетапно.

4.6. Сметосъбиране. Дял на обслужваното население.

Община Пазарджик е разработила и приела **Програма за управление на отпадъците 2019 – 2023 г.** (ПУО), поддържа стегната система за организирано събиране и транспортиране на отпадъците, обхващаща 100% от населението на общината - град Пазарджик и съставните 31 населени места от територията на общината. Качеството на предлаганата услуга се подобрява. Цялата територия на община Пазарджик е обхваната от системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци.

Във връзка с реализацията на проект „Регионална система за управление на отпадъците - Регион Пазарджик“, на 08.07.2010 г. е учредено Регионално сдружение между общините Пазарджик, Пещера, Белово, Лесичово, Брацигово, Септември, Ракитово, Батак и Велинград. Инвестиционният проект включва изграждане на съоръжения на основната площадка в землището на с. Алеко Константиново и тези на претоварна станция град Ракитово, в т.ч.: закриване на съществуващото сметище – с. Алеко Константиново, изграждане на 1-ва клетка на регионалното депо за неопасни отпадъци – Алеко Константиново, изграждане на довеждаща инфраструктура до предвидените за изграждане съоръжения – с. Ал .Константиново, машини и съоръжения за 1-ва клетка, изграждане на регионален център за рециклиране на площадката на регионалното депо в същото село, изграждане на регионален център за рециклиране и претоварна станция Ракитово, включително довеждаща инфраструктура, машини и оборудване и други.

Проектът на I етап - изграждане на „Регионално депо за неопасни отпадъци-регион Пазарджик, клетка 1 - съпътстваща инфраструктура“ е реализиран в периода 2015 – 2020 г. За обезвреждането на отпадъците от края на 2020 г. вече се използва инсталация за сепариране и компостирането на отпадъци на сметището, находящо се в с. Алеко Константиново, местност „Баира“, разположено на 12 км южно от град Пазарджик. По проекта, който е финансиран от ОП „Околна среда“ 2014 – 2020 г. е извършена и рекултивация на съществуващото сметище, с изключение на биологичната, която предстои. В депото се кумулират битови, строителни и производствени отпадъци с неопасен произход. Извършва се входящ контрол на отпадъците. Напълно изградени са системите за събиране на негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО).

Регионалната система за управление на отпадъците в регион Пазарджик обслужва общините бенефициенти: Пазарджик, Пещера, Белово, Лесичово, Брацигово, Септември, Ракитово, Батак и Велинград. Транспортната връзка до системата е шосейна, свързваща депото с републиканската пътна мрежа, асфалтирана и добре поддържана

От всеки годишен общински бюджет, Община Пазарджик отделя средства за

почистване на нерегламентираните сметища, предхождани от стриктен контрол на районните специалисти.

Със средства от ПУДООС предстои да бъде изградена нова претоварна станция в землището на град Ракитово.

На територията на община Пазарджик действат 6 центъра за комплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), собственост на частни лица.

Строителните отпадъци на територията на общината са предимно от строителна дейност на юридически лица, малка част от отпадъците са вследствие ремонтни дейности на физически лица. Неприемлива практика е смесването на строителните с битовите отпадъци.

От началото на 2013 г. биоразградимите отпадъци от паркове и градини на територията на гр. Пазарджик по закон следва да се събират разделно и се третират чрез компостиране или анаеробно разграждане. В предградията на града и в отдалечените квартали, това може да се постигне чрез домашно компостиране, а в ЦГЧ може да бъде организирано чрез предоставяне на контейнери за разделно събиране на хранителни отпадъци от ресторантите и магазините за хранителни стоки. При събиране на био-отпадъци във централните части на градовете, опитът показва, че степента на оползотворяване е около една трета.

В община Пазарджик е извършено заснемане на географските координати на складове и „Б-Б“ кубове за съхранение на негодни за употреба ПРЗ изискано от ИАОС. По Българо-швейцарската програма за сътрудничество е изпълнен проект на МОСВ за екологосъобразно обезвреждане на негодни за употреба пестициди и други препарати за растителна защита.

С оглед постигане на целите, заложи в Закона за управление на отпадъците, община Пазарджик е изпълнила значителна степен задължението си да изгради площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, едрогабаритни отпадъци, ОЧЦМ, опасни отпадъци.

Територията на община Пазарджик и региона се покрива от дейността на двете най-големи колективни системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки - „Екопак - България“ АД и „Екобулпак“ АД. И двете организации по оползотворяване имат изградени сепариращи площадки - тази на „Екопак - България“ АД е в гр. Пазарджик, а на „Екобулпак“ АД - в с. Главиница. Между 30% и 65% от отпадъците, постъпили в специализираните контейнери за опаковки, реално, не са отпадъци от опаковки за рециклиране, което налага те да се насочват за последващо депониране, затрудняващо функционирането на системата за разделно събиране, водещо до нежелани допълнителни разходи за по-честото извозване на контейнерите и претоварване на сепариращите линии. Към настоящия момент, **системата за разделно събиране на отпадъци** от опаковки обхваща 68% от населението на община Пазарджик.

Общината е реализирала и проект „Почистване и озеленяване на замърсените с отпадъци места и въвеждане на разделно събиране на отпадъците в с. Огняново“ - обект „Пазар на производителя“.

Таблица 46. Количества генерирани и рециклирани отпадъци в община Пазарджик за периода 2015-2019 год.

Година	2015	2016	2017	2018	2019
Общо количество генерирани битови отпадъци (тонове)	77,073	94,172	73,986	73,206	52,357
от домакинствата	65,689	72,016	63,411	62,768	42,661
от стопански субекти	11,347	21,788	10,018	10,066	9,411
Рециклирани (тонове)	37	368	557	372	285
от пластмаса	8	72	105	79	70
от хартия и картон	22	204	307	215	152
от стъкло	7	90	145	78	63
други		2			

Източник: РИОСВ – Пазарджик.

5. Екологично състояние и рискове.

5.1. Състояние на компонентите на околната среда – замърсявания и антропогенни въздействия.

5.1.1. Въздух – качество, емисии и рискове.

Мотивацията, стремежът и предприетите мерки на общинска администрация Пазарджик да съхранява и защитава здравето на гражданите и предотвратява щети за обществото при влошаване качеството на въздуха, причинено в резултат от различни дейности, са очаквани управленски поведения, в унисон с нормативните изисквания на Закона за чистотата на атмосферния въздух, Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, Наредба № 12 за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух и Рамковите директиви на ЕС. Те са задължителната причина за разработване и приемане на редица програмни документи, планове и мерки за подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Контролът на качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Пазарджик се осъществява чрез един стационарен пункт за мониторинг (ПМ) на ИАОС - София, включен към НАСЕМ, подсистема „Въздух емисии“, за ръчно пробонабиране, намиращ се на площад „Васил Левски“ № 5 в град Пазарджик. Ръчният пункт за мониторинг на въздуха работи само в светлата част на денонощието (4÷6 пробовземания на ден, 5 дни в седмицата). Пробите се изследват по следните познати основни показатели - общ прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород, фини прахови частици и оловни аерозоли и стойностите се публикуват ежемесечно. Замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), които се изпускат директно в атмосферата от транспорта, енергетиката и бита, продължава бъде основен проблем за

качеството на атмосферния въздух в града. Измерените високи нива по този показател са резултат от все по-масовото използване на твърди горива за отопление през зимния сезон, интензивния автомобилен трафик, състоянието на пътната и прилежащата инфраструктура и относително малък дял - на промишлеността. За високите нива допринасят също и специфичните метеорологични условия в района, който се характеризира с голям брой дни с тихо време (скорост на вятъра под 1,5 м/сек., в около 40% от дните в годината) и температурните инверсии.

В селищата на общината, изключвайки областния град, не се наблюдават проблеми с КАВ по отношение на годишните норми за ФПЧ10. Изключения правят селата Огняново, Мирянци, Хаджиево и Росен, намиращи се в непосредствена близост до кариерите за добив на инертни материали.

По отношение на фоновите концентрации за Пазарджик приносът на добива на инертни материали на територията на общината е незначителен.

Регистрираните нива на **серен диоксид** в пункта за мониторинг, разположен на територията на Агломерация Пазарджик показват трайно намаляване на стойностите до нива под нормативно определените и трайна тенденция към регистриране на стойности под СДН.

Няма регистрирани превишения на СДН на **азотен диоксид** - NO₂. Регистрираните нива на азотен диоксид в пункта за мониторинг, разположен на територията на Агломерация Пазарджик показва трайно намаляване на стойности до нива под нормативно определените.

Като цяло в района, контролиран от РИОСВ – Пазарджик, се запазва тенденцията към трайно задържане на годишните концентрации на **оловни аерозоли** под съответната средногодишна норма и поради това, този параметър вече не се контролира. За разглеждания период не са регистрирани превишения на прага за информирание на населението за **озон** – 180 µg/m³.

Най-голям източник на **въглероден оксид** е автомобилният транспорт (около 65%), следван от топлоцентрали и промишлени източници.

За територията на община Пазарджик се запазва тенденцията по показатели NO₂ и SO₂ за спазване на установените норми. Разработените програми и заложените мерки за този замърсител са постигнали целите си. Значително под нормативно определените пределни стойности са нивата на олово, бензен, озон и въглероден оксид.

За намаляване на вредното въздействие от транспортните средства е променена транспортната схема на град Пазарджик. Намален е броят на автобусните линии, които са неефективни. В града е развит и електротранспорт – тролейбусна мрежа, за която през 2013 г. са закупени и доставени 8 нови тролейбуса, отговарящи на най-съвременни екологични и технологични изисквания.

В актуализираната **Програмата за управление на качеството на атмосферния въздух 2016 – 2019 г.**, след проведени мониторингови наблюдения и направените изводи в анализа се установява, че те са свързани с влошаване на качеството на въздуха по отношение на ФПЧ, приносът на битовия сектор и транспортния сектор, неблагоприятни метеорологични условия през зимния сезон и

увеличените на емисии от битовия сектор Документът определя като реалистични следните цели:

- постигане на съответствие за КАВ по отношение на средногодишната норма (СГН) и значително намаление на броя превишения на средноденонощната норма (СДН);
- постигане на съответствие за КАВ по отношение на броя превишения на СДН.

Планът за действие за подобряване качеството на атмосферния въздух и достигане на нормите за ФПЧ10 прави анализ на ефективността на мерките залегнали в предишния План за действие и се правят препоръки за изпълнение на различни мерки, свързани основно с пътната инфраструктурата, почистването и транспорта по основни приоритети. Реализиран е проект „изграждане на нови и развитие на нови зелени площи и пространства, провеждане на залесителни кампании“, на стойност 190 хил.лв. с източници от ЕСИФ и ОБ.

5.1.2. Шум.

В обследваните 6 пункта, разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик (булеварди, възлови кръстовища) измерените стойности варират в различни стойности, създават шумови нива с почти постоянна характеристика върху градската територия и акустично замърсяване в коридор от 70-100 м около интензивно натоварени пътни артерии. Такива са булевардите „Хр. Ботев“, „Ал.Стамболийски“, „Г.Бенковски“ - пред бившата автогара, хотел „Елбрус“, Община Пазарджик, ул. „Кочо Честименски“, ул. „Г. Бенковски“ - при щаба, ул. „Болнична“, ул. „Пловдивска“, ул. „Ст. Караджа“ – кръстовище, Зона комплекс Марица-Болницата, Зона Широк център Юг, Зона Петковски квартал, Зона Център, Зона ПЗ Запад, Зона кв. Чиксалън и Зона Полицейското училище.

В жилищните зони и територии, както и в зоните за обществен и индивидуален отдих, както и в зоната за лечебни заведения и санаториуми измерените стойности надвишават граничната стойност - 45dB(A).

В производствено-складовите територии и зони, направените измервания са 24 и варират от 57,9dB(A) до 66,9dB(A). Всички измерени стойности са в границите на нормата - 70 dB(A).

С цел подобряване на градската среда и ограничаване на шумовото натоварване общинската администрация е предприела мерки и извършила поредица от мероприятия, за които РЗИ Пазарджик е надлежно уведомена.

Поддържа се и се реконструира вътрешноградската улична мрежа, като едновременно с нея се благоустрояват околблоковите пространства, подходите към тях, вторични центрове в кварталите на града. Извършени са ремонти по всички главни пътни артерии на града. Освен на настилките, благоустрояване е извършено и по тротоарите към улици, площадки и други публични пространства, поддържани и благоустроени територии, отредени за паркове и зелени площи, в които се извършва и постепенна подмяна на дървесните видове. Община Пазарджик е предприела редица мероприятия за ограничаване шумовото натоварване в града, но въпреки това нивата се запазват на високо ниво.

За ограничаване на шумовото натоварване на града са извършени следните ремонти:

-основен ремонт и реконструкция на пътни артерии: ул. „Петър Бонев“ (от кръстовището с бул. „Ал. Стамболийски“ до кръстовище с бул. „Г. Бенковски“), ул. „Никифор Поп Константинов“ (от ул. „Ов. Соваджиян“ до ул. „К. Честименски“), ул. „Ов. Соваджиян“ (от ул. „В. Левски“ до ул. „Н. Поп Константинов“);

-изкърпване и преасфалтиране на уличната мрежа: ул. „Гаврил Кръстевич“, ул. „Братя Консулови“, ул. „Х.Р.Хаджилиев“, ул. „Райко Даскалов“, ул. „Република“, ул. „Свети Архангел“, ул. „Макгахан“, ул. „Коце Хаджи Ангелов“, ул. „Оборище“, ул. „Стоян Василев“, ул. „Граф Игнатиев“, ул. „Козлодуй“;

-ремонт на: ул. „Тодор Каблешков“ (от ул. „Хан Кубрат“ до ул. „К. Честименски“), ул. „Гарибалди“ (от ул. „Луда Яна“ до ул. „Портокал“), ул. „Васил Петлешков“ и паркинг, ул. „Цар Симеон“ (от ул. „К. Честименски“ до ул. „Свобода“);

-текущи ремонти на междублокови пространства.

5.1.3 Земи и почви.

Полезни изкопаеми

На територията на община Пазарджик има находища на нерудни полезни изкопаеми. Най-разпространени са мраморите и доломитите. Добре разработено е находището на варовик в близост до с. Огняново, където се добива каменно брашно, чакъл, негасена и хидратна вар и пепелина. Кариери за добив на скални облицовъчни материали има в землището на с. Величково - от тях не са достатъчно проучени и разработени запасите от гранит, скалит и габро. Големи са залежите от инертни материали (речен пясък и филц), които са проучени, но не се експлоатират.

Почви.

В община Пазарджик замърсените с тежки метали почви са 15971 дка, или 3,1% от общия земеделски фонд. Средно замърсени до 1-2 пъти ПДК са малко повече от половината от тях - 8325 дка или 1,6% от земеделския фонд. Невъзстановимо замърсени над 5 пъти ПДК са 942 дка (0,2% от общия земеделски фонд) главно в землищата на с. Крали Марко – 402 дка и на селата Черногорово и Росен – 389 дка.

В тези райони не са въведени ограничителни режими на земеползване за предотвратяване евентуално замърсяване на земеделската продукция.

На територията, контролирана от РИОСВ - Пазарджик не са регистрирани случаи на замърсявания на площи в резултат на употребата на разрешени продукти за растителна защита (ПРЗ).

Основни деградационни опасности за почвите и почвеното плодородие са почвената ерозия, намаляването на органично вещество, загуба на почвеното биоразнообразие, замърсяването на почвите, засоляването и вкисляването, уплътняването на почвите, запечатването на почвите и хидро-геологичните рискове (наводнения и свлачища).

Големи кариери за ломен камък има в с. Огняново – едни от най-големите варници в страната. Предстоящи за рекултивация са терени в размер на около 1 400 дка.

Размерът на нарушените терени от дейността на каменната кариера при с. Синитево възлиза на 126 дка, размерът на нарушените терени от дейността на каменната кариера „Мерата” при с. Величково за добив на каменни изделия и за добив на бял гранит, възлиза на 2 дка, които предстои да бъдат рекултивирани.

Рудник „Цар Асен“ към „Панагюрски мини“ в момента е в ликвидация, но съоръженията към него работят. Размерът на нарушените терени от насипището извънбалансови руди на рудника е 304,5 дка, а от окисния отвал – 25 дка.

Особена форма на нарушаване на терените се явява черпенето на инертни материали от речните корита, с което се нарушават речните русла, особено по р. Марица. Дейността е незаконна и нарушителите трудно могат да бъдат идентифицирани. Инертни материали – пясък и баластра се добиват от поречията на реките Тополница и Марица до с. Звъничево и с. Мирянци. Баластриера има в с. Црънча на площ 6 дка. Кариерите, баластриерите и др. нарушени терени заемат около 0,3% от територията – около 190 дка.

На общинското депо за ТБО в землището на с. Алеко Константиново се съхраняват негодни за употреба препарати за растителна защита (ПРЗ) с изтекъл срок на годност в пет стоманобетонни контейнери за опасни отпадъци „Б-Б куб“.

РИОСВ - Пазарджик е извършила проверка на всички площадки, на които са разположени „Б-Б“ кубове. Даденото предписание на община Пазарджик е изпълнено. Не е констатирано замърсяване на почвите около площадките. Техническото състояние на „Б-Б“ кубовете е много добро.

През 2013 г. е извършено заснемане на географските координати на складове и „Б-Б“ кубове за съхранение на негодни за употреба ПРЗ изискано от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

По Българо-швейцарската програма за сътрудничество в края на 2019 г. е реализиран проект на МОСВ за екологосъобразно обезвреждане на негодни за употреба пестициди и други препарати за растителна защита. Проектът е на обща стойност 23 411 765 швейцарски франка, или около 38 млн. лв., от които 85 % безвъзмездна финансова помощ от Швейцария и 15 % национално съфинансиране.

5.2 Водни ресурси.

В района на община Пазарджик водните ресурси се формират от подземни и повърхностни водоизточници, които се подхранват от падналите валежи.

Повърхностни води.

Главната водна артерия за района на община Пазарджик е р. Марица с притоците и. Тя разделя на две части Пазарджишкото поле. Ляв приток на р. Марица е р. Тополница, която приема водите от реките Медетска, Берейска, Мътивир, Павел, Бунувска и Златишка.

Язовир Тополница е изграден на р. Тополница, като същият се използва за напояване и добив на енергия. Друг ляв приток на р. Марица е р. Луда Яна, която събира водите на реките Молей, Магарешка река, Свинарско дере, а по-надолу Банска и

Стрелченска реки. Р. Луда Яна се влива в р. Марица при с. Мирянци. Водите на р. Луда Яна понякога са много замърсени, поради това, че реката приема непречистените отпадъчни води от гр. Панагюрище, гр. Стрелча и други по-малки населени места, разположени по течението ѝ.

Благоприятните топографски, климатични, хидроложки условия и почвеното плодородие в поречието на р. Марица са създали предпоставки за интензивно развитие на земеделието, значително и разнообразно хидротехническо строителство и висока степен на усвояване и използване на наличните водни ресурси. Тук са изградени големи водостопански системи с комплексно използване на водите – най-крупните хидроенергийни каскади в страната и едни от най-големите напоителни системи.

Контролен мониторинг на повърхностни води при град Пазарджик се извършва в два пункта - р. Тополница, гр. Пазарджик преди устието и р. Марица, гр. Пазарджик. В тези пунктове се извършва биологичен и физико-химичен мониторинг за определяне на екологичното и химичното състояние.

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добър статус. Съгласно Годишни доклади за състоянието на околната среда за няколко поредни години на плановия период, РИОСВ Пазарджик е констатирала, че ВТ с код BG3MA800R158 - Р. Тополница от с. Драгор до устие и р. Елшишка е в общо лошо състояние; ВТ с код BG3MA800R159 - р. Тополница от яз. Тополница до вливане на р. Елшишка (с. Драгор) е в общо състояние - умерено лошо, като в същото „умерено лошо“ е общото състояние на ВТ с код BG3A700R143 - р. Марица от р. Тополница до вливането на р. Вьча.

Участъци с лошо състояние на водните тела.

Басейн на р. Марица.

Р. Марица от р. Тополница до вливане на р. Вьча и ГОК-9 и ГОК II - водното тяло е в умерено екологично състояние по биологични и физико-химични елементи за качество. Изместващи физико-химични показатели са азот амониев и фосфати.

В Плана за управление на речните басейни 2010-2015 г. за това водно тяло е предвидена мярка за доизграждане на канализационна мрежа на населените места, доизграждане на ПСОВ на град Пазарджик, модернизирани на индустриална ПСОВ на АД „ЕЛХИМ –ИСКРА“ град Пазарджик (завод за производство на акумулаторни батерии), ефективен контрол на изпусканите води от индустриални емитери („Дуропак-Тракия папир“ АД - гр. Пазарджик, „Огняново К“ - с. Огняново).

За пречиствателната станция на гр. Пазарджик стартиралият проект за пречистване на азот и фосфор е временно спрял, а проектът за модернизирани на индустриална ПСОВ на „ЕЛХИМ-ИСКРА“ гр. Пазарджик е изпълнен и функционира добре, като е под постоянен мониторинг.

Р. Тополница от с. Драгор до устието и р. Елшишка – водното тяло е в лошо екологично състояние, което се дължи на заустване на непречистени битови и промишлени отпадъчни води. В двата пункта „Река Тополница при с. Драгор след

вливане на р.Елшишка“ и „Река Елшишка – устие“ се констатира отклонение от СКОС по показателите манган и мед.

В плана за управление на речните басейни за това водно тяло е предвидена мярка за доизграждане на канализационна мрежа и осигуряване на подходящо пречистване на населените места под 2000 е. ж.

Поречието на р. Марица, след р. Чепеларска до границата е обявено за чувствителна зона, съгласно Заповед № РД-970/28.03.2003г. на Министъра на околната среда и водите, която характеризира водоприемника, че е рисков за достигане състояние на евтрофикация - обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Това състояние е свързано с ускорен растеж на водорасли и по-висши растителни видове, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите.

Въведената в експлоатация още през 2008 г. ПСОВ на община Пазарджик включва механично, биологично пречистване, анаеробно стабилизиране и обезводняване на утайките чрез центрофугиране. Предвижда да бъде изградено трето стъпало за пречистване на отпадъчните води от азот и фосфор, при реализация на проекта за „Воден цикъл“ - доизграждане на ВиК мрежата в града и разширение на ПСОВ за отпадъчни води за постигане изискванията за приемник „чувствителна зона“. Това ще прекрати замърсяването на р. Марица, обявена за чувствителна зона. В северната част на града ще бъде изградена 8 км канализация за отклоняване на дъждовната вода, а в южната част ще бъдат положат 2 км колектори с капацитет 50 000 е. ж. Над 1 300 жители от кв. „Гарата“ и кв. „Изток“ ще имат 3 км нова канализация, като ще се осигури капацитет за включване и на бъдещата мрежа от селата Алеко Константиново, Главиница, Огняново и Хаджиево. Наложителна е рехабилитацията на 14 км остарял водопровод. Изготвен е проект на община Пазарджик по схема „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 еквивалент жители“ на ОП „Околна среда 2007-2013“. Поради отказа на повечето общини в областта да се включат в Асоциация по ВиК на обособената територия, обслужвана от „Водоснабдяване и канализационни услуги“ ЕООД, гр.Пазарджик, инвестицията не е финансирана.

Подземни води.

Районът на община Пазарджик е добре изследван в хидрогеоложко отношение. На територията на района разпространение имат шест подземни водни тела (ПВТ) с пресни подземни води:

- подземно водно тяло BG3G000000Q013 (Порови води в Кватернер – Горнотракийска низина);
- подземно водно тяло BG3G000000N018 (Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район);
- подземно водно тяло BG3G000000Pt037 (Карстови води - Малко Белово);
- подземно водно тяло BG3G000000Pt041 (Карстови води - Централно Родопски масив);
- подземно водно тяло BG3G000000Pt044 (Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив);
- подземно водно тяло BG3G000000Pt047 (Пукнатинни води - Западно Родопски комплекс).

Таблица 47. Оценка на химическото състояние на подземни води в района на община Пазарджик - РИОСВ - Пазарджик за 2019 год.

№	Код ПВТ	Име ПВТ	Оценка на химическото състояние на подземни води - 2019 год.		
			Параметри с концентрации на РС над ПС	Параметри с концентрации на РС над Стандарт	Състояние
1	BG3G000000Q013	Порови води в Кватернер-Горнотракийска низина			Липсва мониторинг
2	BG3G000000NQ018	Порови води в Неоген - Кватернер - Пазарджик - Пловдивския район	н.з.	н.з.	Добро
3	BG3G000000Pt037	Карстови води - Малко Белово	н.з.	н.з.	Добро
4	BG3G000000Pt041	Карстови води - Централно Родопски масив			липсва мониторинг
5	BG3G000000Pt044	Пукнатинни води - Западно - и централнобалкански масив			липсва мониторинг
6	BG3G000000Pt047	Пукнатинни води - Западно Родопски комплекс		Перманганатна окисляемост - 5,05 mgO ₂ /l	Лошо

Източник: РИОСВ - Пазарджик, „Регионален доклад за състоянието на околната среда 2019 г.“

По-стари и актуални настоящи замервания сочат, че в подземните води е установено замърсяване в повечето селища на територията на община Пазарджик. Причините за установените замърсявания са: повишеното съдържание на нитрати е свързано главно с пренаторяване на насажденията в миналото, животновъдството (лагуни, течни отпадъци) и липса на ПСОВ в много населени места. Нитрати и амоняк свидетелстват за пряко замърсяване, главно от отпадни води. Подземните води в обсега на всички населени места, са замърсени с фосфати. Наличието им се дължи главно на използването на торове, на промишлеността и имат абиотичен произход. Високото съдържание на желязо и манган е следствие и на корозия на обсадната колона на водовземното съоръжение и по-малко стои в тясна връзка с химико-минералогичния състав на водоносните скали (колекторите).

Общината се водоснабдява от три системи водовземни съоръжения, разположени съответно в землищата на селата Мокрище и Ивайло и в кв. „Гарата“, гр. Пазарджик.

Замърсяване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване на част от Пазарджик се наблюдава във всички сондажни кладенци, изградени в землището на с. Ивайло. Наднормени съдържания са установени за нитратите (NO₃⁻), сулфатите (SO₄²⁻), а съдържанието на калций е почти равно на пределно допустимото. Концентрациите на нитратите са малко над пределно допустимите, но тези на сулфатите надхвърлят с 30% граничната стойност.

Източниците на Mn^{2+} в подземните води са основно манганосъдържащите руди в магмените и метаморфните скали и мангановите конкреции в дисперсните и монолитни седиментни скали. В най-голяма степен са наситени с Mn^{2+} подземните води от водовземни съоръжения, разположени в близост до коритото на р. Марица.

На територията на община Пазарджик има изградена и въведена в експлоатация само една ПСОВ – тази в гр. Пазарджик, която е включена е в графика за комплексните проверки на РИОСВ – Пазарджик и подлежи на задължителен емисионен контрол. Предстои разширяване на ПСОВ с био-стъпалото за отстраняване на общ азот и фосфор, което ще стане с реализацията на проекта „Воден цикъл“ на град Пазарджик.

Обектите от леката промишленост и селското стопанство в общината осигуряват локално пречистване на производствените отпадъчни води. При извършените от РИОСВ - Пазарджик проверки е констатирано, че в голямата си част операторите поддържат в добра техническа изправност пречиствателните съоръжения.

Пречиствателната станция за производствени отпадъчни води на „Елхим Искра“ АД, гр. Пазарджик подлежи на задължителен емисионен контрол. От РИОСВ – Пазарджик е констатирано, че същата е в добро техническо състояние, работи на автоматичен режим и не са установени отклонения от технологичния режим.

През 2013 г. е извършена реконструкция и модернизация на пречиствателна станция за производствени отпадъчни води на „Дуโรปак Тракия“ АД, гр. Пазарджик, която подлежи на задължителен емисионен контрол. От РИОСВ – Пазарджик е наложена текуща месечна санкция по показателите „неразтворени вещества“ и „нефтопродукти“.

На територията на община Пазарджик има разположени 13 микроязовира, чието състояние се проверява от контролните органи и институции, както и съоръженията им.

При последно извършената проверка през настоящия планов период, комисия от местната администрация, която обхождала водоизточниците в общината е извършила проверка на състоянието им и констатирала, че всички микроязовири на територията на общината са обрасли с храсти и ниска растителност и се нуждаят от почистване, за да не прелеят при поройни дъждове. Същото е констатирано и за коритата на р. Марица, р. Тополница и р. Елшишка, които са извън територията на населените места. Взети са превантивни мерки, за да не се допуснат преливания на водни съоръжения.

5.3 Биоразнообразие и защитени територии.

Богатата палитра на биоразнообразието и защитените територии на територията на Общината са подробно описани в Раздел „Общи характеристики“, т.1.3 „Природни ресурси“, поради което е ненужно да бъдат обект на подробен повторен коментар. На посочената територия се локализируют 2 защитени местности, 6 защитени зони по „Натура 2000“, 4 защитени дървесни вида и 12 защитени животински видове. Екологичното състояние на описаните територии и биологично разнообразие е добро, като не могат да се предвидят значими екологични рискове.

Целите на общинската политика за опазване в защитените територии са насочени към:

- запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

5.4. Канализационна мрежа – изграденост. Пречистване на отпадъчните води.

В община Пазарджик липсва изградена канализационна мрежа за съвременно и адекватно обслужване на всички населени места в общината. Изключенията са за град Пазарджик и селата Ивайлово, Величково, Добровница, Мирянци, Синитиево, където такава е частично изградена.

За отвеждане и заустване на отпадъчни води на територията, обслужвана от „ВиК“ ЕООД – Пазарджик, има изградена канализационна мрежа с обща дължина 123,0 км по данни от ДМА на дружеството и 188 км реално експлоатирана, разпределена по населени места, както следва:

-град Пазарджик - по ДМА 83,9 км, реално експлоатирани 142,3 км, като услугата се ползва от 94,9 % от броя потребители;

- с. Главиница - около 1,5 км експлоатирана стара канализация, като услугата се ползва от 28,6 % от броя потребители, а фактурираният канал е 18 % от водата. Канализацията в селото не е свързана с градската канализация и ПСОВ;

-с. Ивайло - 4,3 км новоизградена през 2011 г. канализация, като услугата се ползва от 40,5 % от броя потребители и фактурираният канал също е около 40 % от фактурираната вода в селото. Канализацията в селото е свързана помпажно с градската канализация и ПСОВ;

- град Септември - по ДМА 32,5 км, реално експлоатирани 40,0 км, като услугата се ползва от 93,7 % от броя потребители.

Таблица 48. Обитавани жилища по наличие на канализация и местонамиране на територията на община Пазарджик за 2019 год.

	Общо бр.	В градовете	В селата	Общо %	В градовете	В селата
Община Пазарджик	39234	24953	14281	100.0%	100.0%	100.0%
Свързана с обществена канализация	24358	23665	693	62.1%	94.8%	4.9%
Свързана с изгребна яма	1002	114	888	2.6%	0.5%	6.2%
Свързана със септична яма или друго пречиствателно съоръжение	1673	151	1522	4.3%	0.6%	10.7%
Свързана с попивна яма	10848	519	10329	27.6%	2.1%	72.3%
Няма канализация	1353	504	849	3.4%	2.0%	5.9%

Източник: Национален статистически институт

Канализационната система на град Пазарджик е гравитична за смесени дъждовни и битови води. В отделни ниски райони с по-ново застрояване и канализация, и невъзможност за включване в съществуващи колектори гравитачно, има изградени и действащи 4 бр. канални ПС, събиращи водите от територии с площ 85 ха, или 10 % от северната част на града.

Основните проблеми, освен минималните наклони, при изграждането, реконструкцията и експлоатацията на канализационната мрежа, продължават да са на дневен ред: ниският бряг на р. Марица, непозволяващ заустване на дъждовните води над кота на допустимата обезпеченост при 1% на речните води, както и р. Тополница от западна и р. Луда Яна от източна страна, които допълнително подхранват с дренажни води района между трите реки, в който е разположен града.

Общата дължина на съществуващата канализационна мрежа в гр. Пазарджик е 140,6 км. Улици, по които няма изградена нормална улична канализация, са с дължина 4 400 м., или около 3,3 %, без да се включват районите от кв. „Изток“, които са извън регулацията на този етап.

Над 25% от канализацията е на възраст над 50 г., още 33 % - над 40 г. и само 6,3 % - по-малко от 20 год.

Таблица 49. Население гр. Пазарджик, невключено към канал, ПСОВ и водопровод към 2019 г.

№	Обхват на територията	Бр. жители	Забележка /изходни данни/	невключе ни към Канал	невключе ни към ПСОВ	невключе ни към Водопр.
1	кв. Гарата	280	Преброяване 2011 г., НСИ	280	280	0
2	кв. Казармата	275	Преброяване 2011г., НСИ	0	275	0
3	Улица „Драва“, южна промишлена зона	44	Данни на ВиК дружеството за консумирана вода	44	44	0
4	Население от северната зона в регулация без изграден канал	650	Данни на ВиК дружеството за консумирана вода	650	650	0
5	Население от северната зона извън регулация, което не ползва канал (частта от кв. Изток, която е извън регулация)	940	Данни на ВиК дружеството за консумирана вода	940	940	0
6	Население от северната зона извън регулация, което не ползва вода и канал (частта от кв. Изток, която е извън регулация)	300	Обход на територията	300	300	300
7	Население от северната зона в регулация (основно в кв. Изток), което не ползва канал, но има такъв изграден по улицата	1200	Данни на ВиК дружеството за консумирана вода	1200	1200	0

Брой жители общо	3414	3689	300
% от населението на града	4,78	5,16	0,42

Източник: „В и К“ ЕООД – Пазарджик.

Така, по данни на оператора състоянието в града е далеч по-добро като цяло в съотношение с останалите 31 села. Междуселищните различия са очевидни, защото градът като общински и областен център, практически е водоснабден на 99,6% от градското население, включен в канализационната система на 95,2% и към пречиствателната станция за отпадъчни води – 94,8%. За селата състоянието е тревожно: водоснабденост – 94%, включване към канализационната мрежа - 4,9% и към ПСОВ – 2,6% от селското население /част от с Ивайло/.

ПСОВ Пазарджик.

В града, практически услугата пречистване се ползва от 94,8 % от броя потребители и 40,5 % от потребителите в с. Ивайло. Канализационната мрежа трябва да отвежда отпадъчните води за пречистване в изградената пречиствателна станция за механично и пълно биологично пречистване на отпадъчните води, анаеробно стабилизиране на утайките, формирани в процеса на пречистването и механичното им обезводняване с помощта на центрофуги. ПСОВ Пазарджик е проектирана за население от 150 хил. е. ж. за периода до 2025 г. за обработване на отпадните води от града и индустриалната зона. По проектни разработки 68 хил. м³/ден е максималният ѝ капацитет, а средно дневното водно количество - 52 хил. м³/ден. Станцията е пусната в експлоатация през септември 2008 г. и се намира в землището на с. Мирянци, местност „Чамур Тарла“.

Община Пазарджик е със сключен договор за БФП № DIR 51011119-S010/14.09.2011 г. за изпълнението на Проект „Воден цикъл“: „Разширение на ПСОВ за отстраняване на биогенни елементи - азот и фосфор, рехабилитация и разширяване на ВиК мрежа на гр. Пазарджик“, финансиран по ОП „Околна среда 2007-2013 г.“, Приоритетна ос 1: „Подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води“, Процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG161PO005/10/1.11/03/19 „Подготовка и изпълнение на проекти за подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води в агломерации над 10 000 е. ж.“, съгласно която инвестиционните проекти, одобрени за финансиране, се изпълняват на два етапа – етап на подготовка и етап на изпълнение.

Проектът е с регионално значение, но към настоящия момент изпълнението на проекта е временно спряно, поради променени приоритети за финансиране от МОСВ.

Община Пазарджик е внесла за одобрение окончателен вариант на подготвените идейни проекти за „Разширение на ПСОВ за отстраняване на биогенни елементи – азот и фосфор“ и „Рехабилитация и разширение на канализационната и водопроводната мрежа на гр. Пазарджик“. Проектът предвижда рехабилитация и разширение на канализационната мрежа на гр. Пазарджик е с обща дължина 20760 м. и рехабилитация и разширение на водопроводната мрежа на града с обща дължина 16 077 м. Инвестиционният проект включва рехабилитация на водопроводна мрежа по трасето на канала със следния обхват - подмяна на амортизирани главни и второстепенни водопроводи в улици, по които се изгражда или рехабилитира канализация.

Поради високата стойност на инвестициите, споменати в предходните 2 абзаца, те биха могли да се осъществят само при наличие на съфинансиране от европейските фондове и програми. За осъществяване на вече подготвените подготвените по-горе проекти е наложителна нова промяна в приоритетите на МОСВ, съвпадащи с тези – по ОП „Околна среда 2007-2013 год.“, осигуряващи финансиране за агломерации с население над 10 000 е. ж., където попада община Пазарджик.

Качеството на пречистената вода е обект на непрекъснат контрол. Регистрирани са отклонения само в показателите общ азот и общ фосфор, но това ще се промени с предстоящото разширение на ПСОВ, като се изгради третично стъпало за отстраняването на азота и фосфора.

Към ПСОВ не се отвеждат водите от бившата промишлена зона, южно от р. Марица, като двете най-големи и все още работещи промишлени предприятия имат собствени ПСОВ и не ползват градската канализация. В района живеят около 600 души, неползващи услугата пречистване и около 320 души без канализация.

В град Пазарджик липсват големи промишлени замърсители. Част от предприятията на този етап не заустват в градската канализация, или имат самостоятелно пречистване на отпадните води. Само около 6 % от отпадните води се водят индустриални. В ПСОВ Пазарджик предимно постъпват битово-фекални, дъждовни и подпочвени води.

Общината продължава да изпълнява проекти за доизграждането и реконструкцията на ВиК инфраструктурата на града и прилежащите населени места. Поради промени в нормативната уредба и приоритетите е спряно изпълнението и на други проекти, започнали през 2009 г. - Техническа помощ за подготовка на пълен инвестиционен проект за „Изграждане на канализация и ПСОВ и подмяна на водопроводна мрежа в с. Паталеница“, Техническа помощ за подготовка на пълен инвестиционен проект за „Изграждане на канализация и ПСОВ и подмяна на водопроводна мрежа в с. Црънча“, Техническа помощ за подготовка на пълен инвестиционен проект за „Изграждане на канализация и ПСОВ и подмяна на водопроводна мрежа в с. Дебръщица“.

Община Пазарджик е реализирала следните проекти - Техническа помощ за подготовка на интегриран инвестиционен проект във водния сектор на с. Алеко Константиново и с. Главиница, Подготовка на инвестиционен проект „Доизграждане, реконструкция и рехабилитация на водопроводната и канализационна мрежи и изграждане на ПСОВ за селата Огняново и Хаджиево“, Изготвяне на работни проекти за ВиК мрежи и ПСОВ за с. Пищигово и с. Черногорово. Поради липса на регионални прединвестиционни проучвания за област Пазарджик през програмния период 2014 – 2020 г. инвестицията не е реализирана.

Извършени са строително-монтажните работи по проект BG161PO001/1.4-06/2010/042-01 „Укрепване на речното корито на река Телки Дере и предотвратяване на риска от наводнения в с. Гелеменово“. Работите включват изграждане, ремонт и възстановяване на съоръжения, част от инфраструктурата за защита на с. Гелеменово от наводнение (изграждане на диги, преоткосиране на бреговете и укрепването на петите на водните откоси, както и почистване и разширяване на речното легло на р. Телки Дере). Търсят се възможности за финансиране и за други рискови обекти.

Състоянието на цялата канализация е незадоволително, като диаметри, наклони, нарушена водоплътност и затлаченост.

Чрез реализиран проект „Воден цикъл“ на град Пазарджик се извърши изграждане и рехабилитационни дейности по водопроводната и канализационната мрежа, което значително намали риска за здравето на населението от употребата на питейни води, намали се инфилтрацията в канализационната система. Заустването на отпадни води в р. Марица от Промислената зона се прекрати след включването ѝ към ПСОВ.

Значително ще се повиши качеството на водата с реализирането на проектите за водопроводните и канализационни мрежи и изграждане на ПСОВ за с. Алеко Константиново, с. Главиница, с. Огняново, с. Хаджиево, с. Пищигово и с. Черногурово.

През следващия програмен период е необходимо да се търсят възможности за финансиране, за да продължи работа по реконструкцията и доизграждане на водопроводна и канализационна мрежа в град Пазарджик. Необходимо е изграждане на нови главни колектори с цел да се свържат нови квартали с ПСОВ, изграждане на канализационна ПС за присъединяване на населени места към ПСОВ, изграждане на канализационна мрежа и ПСОВ за Агломерации с над 2000 ЕЖ, за осигуряване съответствие с Директивата за Пречистването на градските отпадъчни води.

5.5. Управление на отпадъците – състояние и рискове.

За подобни и сходни дейности вече са изложени подробно описание в Част Пета - „Обща характеристика на Общината“, т.4.6 от настоящия План. Към него следва да се добави още и, че строителните отпадъци на територията на общината са предимно от строителна дейност на юридически лица, малка част от отпадъците са вследствие ремонтни дейности на физически лица. Лоша практика е смесването на строителните с битовите отпадъци.

Проблемите, които община Пазарджик следва да реши, вменени със Закона за управление на отпадъците, се свеждат основно до поетапно намаляване количествата на депонираните отпадъци. До момента генерираните строителни отпадъци се депонират на сметище с. Алеко Константиново.

Както вече бе упоменато, Община Пазарджик е разработила и приела **Програма за управление на отпадъците 2019 – 2023 г.** (ПУО). и поддържа стегната и безкомпромисна система за организирано събиране и транспортиране на отпадъците. Тя обхваща 100% от населението на общината - град Пазарджик и всичките 31 села от територията. подобрява Качеството на предлаганата услуга се подобрява. Цялата територия на община Пазарджик е обхваната от системата на организирано сметосъбиране и сметоизвозване на БО.

Във връзка с реализацията на проект „Регионална система за управление на отпадъците - Регион Пазарджик“, на 08.07.2010 г. е учредено Регионално сдружение между общините Пазарджик, Пещера, Белово, Лесичово, Брацигово, Септември, Ракитово, Батак и Велинград. Инвестиционният проект включва изграждане на съоръжения на основната площадка в землището на с. Алеко Константиново и тези на претоварна станция град Ракитово, в т.ч.: закриване на съществуващото сметище – с. Алеко Константиново, изграждане на 1-ва клетка на регионалното депо за неопасни

отпадъци – Алеко Константиново, изграждане на довеждаща инфраструктура до предвидените за изграждане съоръжения – Ал .Константиново, машини и съоръжения за 1-ва клетка, изграждане на регионален център за рециклиране на площадката на регионалното депо в същото село, изграждане на регионален център за рециклиране и претоварна станция Ракитово, включително довеждаща инфраструктура, машини и оборудване и други.

Проектът на I етап - изграждане на „Регионално депо за неопасни отпадъци-регион Пазарджик, клетка 1 - съпътстваща инфраструктура“ е реализиран в периода 2015 – 2020 г. За обезвреждането на отпадъците от края на 2020 г. ще се ползва инсталация за сепариране и компостирането на отпадъци на сметището, находящо се в с. Алеко Константиново, местност „Баира“, разположено на 12 км южно от град Пазарджик. По проекта, който е финансиран от ОП „Околна среда“ 2014 – 2020 г. е извършена и рекултивация на съществуващото сметище, следва биологичната рекултивация. На депото се кумулират битови, строителни и производствени отпадъци с неопасен произход. Извършва се входящ контрол на отпадъците. Напълно изградени са системите за събиране на негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО).

Регионалната система за управление на отпадъците в регион Пазарджик обслужва общините бенефициенти: Пазарджик, Пещера, Белово, Лесичово, Брацигово, Септември, Ракитово, Батак и Велинград.

Строителните отпадъци на територията на общината са предимно от строителна дейност на юридически лица, малка част от отпадъците са вследствие ремонтни дейности на физически лица. Лоша практика е смесването на строителните с битовите отпадъци.

От началото на 2013 г. биоразградимите отпадъци от паркове и градини от територията на гр. Пазарджик събират разделно и се третирачт чрез компостиране или анаеробно разграждане. В предградията на града и в отдалечените квартали, това все още не е постигнато и може да се осъществи чрез домашно компостиране. В ЦГЧ би могло да се организира чрез предоставяне на контейнери за разделно събиране на хранителни отпадъци от ресторантите и магазините за хранителни стоки. При събиране на био-отпадъци във централните части на градовете, опитът показва, че степента на оползотворяване е около една трета.

По Българо-швейцарската програма за сътрудничество е изпълнен проект на МОСВ за екологосъобразно обезвреждане на негодни за употреба пестициди и други препарати за растителна защита.

С оглед постигане на целите, заложенi в Закона за управление на отпадъците община Пазарджик е изградила площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, едрогабаритни отпадъци, ОЧЦМ, опасни отпадъци.

Територията на Община Пазарджик и региона се покрива от дейността на двете най-големи колективни системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки - „Екопак – България“ АД и „Екобулпак“ АД. И двете организации по оползотворяване имат изградени сепариращи площадки – тази на „Екопак – България“ АД е в гр. Пазарджик, а на „Екобулпак“ АД – в с. Главиница.

В заключение:

Съществуващото депа за ТБО - „Регионално депо за неопасни отпадъци Пазарджик – Клетка 1“ обслужва 9 общини в регион Пазарджик. В същинска експлоатация е от 01.01.2018 г.

Извършени са закриване и рекултивация на съществуващото общинско депо за отпадъци на община Пазарджик в землището на с. Алеко Константиново, Приключена е техническата рекултивация, в процес на започване е биологична рекултивация.

Няма налична претоварна станция на територията на Община Пазарджик.

Община Пазарджик не разполага с специализирани площадки за разделно събиране на отпадъци. С цел осигуряване на съответните площадки, в изпълнение на разпоредбите на ЗУО, са сключени договори за приемане и предаване на масово разпространени отпадъци от домакинства, организации, учреждение, училища и т.н.

Реализираните проекти с екологична насоченост в тази област са:

- изграждане на „Регионално депо за неопасни отпадъци-регион Пазарджик, клетка 1 съпътстваща инфраструктура“ - Изграждането е приключено и обекта е въведен в експлоатация.
- „Комбинирана процедура за проектиране и изграждане на компостиращи инсталации и на инсталации за предварително третиране на битовите отпадъци за общини: Пазарджик, Пещера, Батак, Брацигово, Белово, Септември и Лесичово” – Изграждането е приключено и обекта е въведен в експлоатация.

В процес на изготвяне и реализация:

- разширение на ПСОВ за отстраняване на биогенни елементи – азот и фосфор на гр. Пазарджик.

5.6. Акустично натоварване на територията.

В обследваните 6 пункта, разположени върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик (булеварди, възлови кръстовища) измерените стойности варират в диапазона от 65,2 dB(A) до 70,2 dB(A), при гранична стойност от 60 dB(A), съгласно Наредба № 6 от 26 юни 2006 г. За сравнение, през 2018 г. най- ниската измерена стойност е 63,6 dB(A), а най-високата 69,0 dB(A). Интензивният автомобилен транспорт, имащ почти непрекъснат линеен поток, създава шумови нива с почти постоянна характеристика върху градската територия и създава акустично замърсяване в коридор от 70-100 м, около интензивно натоварени пътни артерии, каквито са булевардите „Хр. Ботев“, „Ал.Стамболийски“, „Г.Бенковски“ - пред бившата автогара, хотел „Елбрус“, Община Пазарджик, ул. „Кочо Честименски“, ул. „Г. Бенковски“ - при щаба, ул. „Болнична“, ул. „Пловдивска“, ул. „Ст. Караджа“ - кръстовище, Зона комплекс Марица-Болницата, Зона Широк център Юг, Зона Петковски квартал, Зона Център, Зона ПЗ Запад, Зона кв. Чиксалън и Зона Полицейското училище.

В жилищните зони и територии измерените стойности варират в диапазона от 56,4 dB(A) до 65,7 dB(A). Всички надвишават граничната стойност на дневното ниво на шума 55 dB(A). За сравнение - през 2018 г. са варирали от 55,8 dB(A) до 66,4. В зона за обществен и индивидуален отдих и в зона за лечебни заведения и санаториуми има по един пункт завишение, в тях всички измервания надвишават граничната стойност - 45dB(A).

В производствено-складовите територии и зони, направените измервания са 90 и 73,3% са наднормени.- над 70 dB(A). Останалите варират от 57 dB(A) до 66 dB(A) и се отдалечават значително от пределната норма. Община Пазарджик е запозната с акустичната обстановка в града. С цел подобряване на градската среда и ограничаване на шумовото натоварване общинската администрация предприема мерки и извършва поредица от мероприятия, за които уведомява РЗИ - Пазарджик.

Поддържа се и се реконструира вътрешноградската улична мрежа, като едновременно с нея се благоустрояват околблоковите пространства, подходите към тях, вторични центрове в кварталите на града. Извършени са ремонти по всички главни пътни артерии на града. Освен на настилките, благоустрояване е извършено и по тротоарите към улици, площадки и други публични пространства, поддържани и благоустроени територии, отредени за паркове и зелени площи, в които се извършва и постепенна подмяна на дървесните видове. Община Пазарджик е предприела редица мероприятия за ограничаване шумовото натоварване в града, но въпреки това уличният шум се запазва на високо ниво.

Причина за нарушенията на акустичната среда са недоброто състояние на пътната настилка, прогресиращото износване на асфалтовия слой, дупките и неравностите по платното, високата възраст на автомобилния парк и др., които допринасят за увеличаването на шума. Ограничаването на скоростта на моторните превозни средство по натоварените улици и пътища до 40 км/ч е благоприятно за безопасността на движението, но увеличава интензивността на шума и замърсяването, емитирани от двигателите на автомобилите.

5.7. Електромагнитно замърсяване

През последните десетилетия нараства броя на изкуствените източници на електромагнитни полета, при което стойностите на лъченията, няколкократно превишават стойностите на естествения електромагнитен фон. Такива съществени източници на електромагнитни лъчения в района на община Пазарджик са далекопроводите с високо напрежение, ултракъсовълновите радиостанции, телевизионните ретранслатори, антенните съоръжения на мобилните оператори, радиотакситата и др.

За регулиране в определен честотен диапазон излъчванията на електромагнитните полета, определяне на техните пределно допустими нива в селищните територии и лимитиране на хигиенно- защитни зони около излъчващите обекти, има приета Наредба на МЗ и МОСВ. Нейното прилагане в повечето случаи в страната, включително и в община Пазарджик не се съблюдава, с което местоположението на източниците на електромагнитни полета не се контролира и не се спазват отстоянията за хигиенно-защитни зони. Това създава опасност за оформяне на зони с "електромагнитен" дискомфорт, чието неблагоприятно действие не се възприема пряко от хората, но то оказва влияние върху тяхното здравословно състояние.

5.8. Радиационна обстановка

Естествения радиационен фон в района на община Пазарджик е съвкупност от лъченията на земната кора, космоса, атмосферата, въздуха и др. и той е относително постоянен, ако няма никакви извънредни ситуации. Съдържанието на естествени радиоактивни елементи в почвени проби, взети от територии в близост до община Пазарджик са със стойности, характерни за района.

В резултат на изхвърляне на радиоактивни вещества в околната среда при авария в ядрен реактор може да се стигне до радиоактивно замърсяване на част от територията на страната и в частност на община Пазарджик, както и до облъчване на лица от населението. За да се минимизират последиците от това в съответните планови документи за защита на общината е отбелязано, че е необходимо:

- поддържане на система за оповестяване при възникване на авария в АЕЦ или на друго място;

- разработване на аварийни планове за потенциално опасни обекти, с цел създаване на организация за аварийно реагиране и поддържане на аварийна готовност;

- поддържане на екипи за провеждане на спасителни и неотложни аварийно възстановителни работи (СНАВР) в зоните за аварийно планиране;

- периодично обучение на екипите за СНАВР, чрез проиграване на аварийните планове;

- информирание на населението при радиационна авария.

5.9. Рискове от природни бедствия и аварии

Физико-географското местоположение на община Пазарджик предопределя сравнително ниски и ограничени рискове от природни бедствия и аварии. За Област Пазарджик има разработен и приет **План за защита при бедствия**. В него са изследвани и определени всички възможни рискове от бедствия и аварии, които могат да се случат на територията на общината.

По отношение на опасността от **земетресения**, Пазарджишка област попада в Средногорския сеизмичен район, който включва Софийска – Маришка и Тунджанска сеизмични зони. Друг сеизмичен район, който оказва влияние на областта е Рило-Родопския сеизмичен район, който включва Струмската, Местенската и Велинградските зони. Възможно земетресение с епицентър гр. Велинград би засегнало община Велинград, общ. Ракитово, общ. Септември, общ. Пазарджик и общ. Белово. Последното голямо земетресение на територията на област Пазарджик е станало на 03.11.1977 г . в 04:23 ч. с магнитуд 7-ма степен по скалата на Рихтер с епицентър гр. Велинград. Усетено е в общините Велинград, Ракитово, Пазарджик, Белово и Септември, при което има 7 916 повредени сгради, от които 375 негодни за обитаване. Жертви няма. Осигурен и изграден е бил палатков лагер за 2500 човека. Сеизмичната активност е продължила от 03.04.1977 г. до 22.11.1977 г. Общо почувстваните трусове от населението са 89, а непочувствани - 236.

Опасността от **наводнения** за района на община Пазарджик идва от факта, че във високите части на Рила планина са изградени хидротехнически съоръжения, от които при аварии могат да настъпят бедствия. При евентуално скъсване на язовирната стена на язовир “Белмекен”, под опасност са редица населени места в община Пазарджик. От общо 60 малки язовира на територията на област Пазарджик, 26 са картотекирани като потенциално опасни и тяхното наблюдение е завишено.

Частични (локални) наводнения могат да настъпят вследствие поройни дъждове и бързо снеготопене по поречията на реките Марица, Тополница и Луда Яна. При наводнение от големите язовири в Рила, от проливни дъждове и от обилно снеготопене, е възможно заливане на участък от I-ва ж.п. линия, както и участък от първокласен път Е 80 между Белово и Пазарджик.

Авариите, които могат да възникнат от химическата промишленост в общината са аварии, съпроводени със спиране или сериозно нарушаване на технологичния процес с взривове, образуване на пожари или огнища на химическо заразяване на територията на общината. **Пожароопасни обекти** на територията на общината са горските масиви особено от преобладаващата иглолистна дървесна растителност, както и житните посеви.

Ежегодно в определени райони на общината се образуват дебели снежни покривки, преспи, поледици и заледявания, които затрудняват движението на транспортните средства, а оттам парализират и стопанския живот на общината. **Градоносни бури** на територията на общината често се появяват през месеците юни, юли и август. Развилите се бури нанасят големи поражения върху реколтата, насажденията, електрозахранването, като може да предизвикат и пожари.

В Плана за защита при бедствия както на областта, така и на община Пазарджик са набелязани мерки и действия, които трябва да се предприемат при възникване на такива опасни за стопанството и населението събития

5.10. Здравен риск.

Обобщено, моментното състояние на заболеваемостта в района на община Пазарджик не показва наличие на потенциален здравен риск, но той в бъдеще може да нарасне, ако не се вземат своевременни превантивни, в това число и устройствени мерки. Прегледът на текущото състояние на компонентите на околната среда и ландшафта в община Пазарджик показва, че съществуват редица проблеми, чието решаване изисква вземането на своевременни планови устройствени мерки, за да се запазят живота, здравето и имуществото на гражданите.

5.11. Нарушени територии.

На територията на община Пазарджик има находища на нерудни полезни изкопаеми. Най-разпространени са мраморите и доломитите. Добре разработено е находището на варовик в близост до с. Огняново, където се добива каменно брашно, чакъл, негасена и хидратна вар и пепелина. Кариери за добив на скални облицовъчни материали има в землището на с. Величково - от тях не са достатъчно проучени и разработени запасите от гранит, скалит и габро. Големи са залежите от инертни материали (речен пясък и филц), които са проучени, но не се експлоатират. Вследствие на различни видове антропогенно въздействие, на територията на община Пазарджик

не са формирани значителни нарушени територии, които да изискват планиране и извършване на сериозни рекултивационни работи.

5.12. Защитени територии и зони по Натура 2000.

Биоразнообразие на растителния и животински свят. На територията на община Пазарджик се намират няколко защитени зони, една от които са Бесепарските ридове, част от българската и европейска екологична мрежа Натура 2000, обявена със заповед на МОСВ от 2008 г. с цел опазване и поддържане в благоприятно състояние на защитени и застрашени видове грабливи птици и техните местообитания. От 2005 г. зоната е обявена от BirdLife International за орнитологично важно място (ОВМ). Бесепарските ридове са включени в Европейската конзервационна програма „Корине биотопи“. В границите на Бесепарските ридове се намират няколко растения, чийто ареал е локално-ендемичен като например текирската мишорка (*Gypsophila tekirae*). Друг такъв ендемит е румелийска жълтуга (*Hipericum remelicum*). Тук са разположени и българските ендемити *Lromus moesiacus vel.*, *Genista rhodopea vel.*, *Medicago rhodopea vel.*, *Medicago bondevi koz.*, *Centaurea managettae podp.*, *Centaurea pseudoaxillaris*. Могат да се намерят и много балкански ендемити, както и редки и застрашени растения, като 4 вида реликтни орхидеи. Особеност на зоната са ниските варовити безлесни хълмове с надморска височина между 350-536 м. Специфичните климатични и орографски особености на Бесепарските ридове са причина за изключително богата флора на местността. Там са открити 586 вида растения, като това е 1/5 от растителното многообразие в страната, което за площта и орографията на Бесепарските ридове ги прави уникални биотопи. Най голям брой реликтни, ендемични и редки видове растения се срещат в защитената територия „Огняновско-Синитевски рид“.

В община Пазарджик има четири защитени дървесни вида, всички на територията на град Пазарджик:

- черна топола - *Populus nigra l.*, с височина 28 м, обиколка на ствола 4,65 м., на възраст 240 год., находяща се на територията на парк-остров „Свобода“. (м. „Острова“). Обявена е с Постановление № 1169/18.03.1950 г.;
- ливански кедър - *Gedrus libanii a.rich*, с височина 12 м на възраст 70 год., находящ се на ул. „Орлово гнездо“ № 6 в частен имот. Обявен е със Заповед № 197/03.1987 г. на КОС (ДВ, бр.25/1987 г.);
- дървесният вид - дръжкоцветен дъб (летен дъб) - *quercus pedunculiflora*, е на възраст 200 год., с височина 25 м и обиколка на ствола 3,45 м. Намира се в имот УПИ 11-5015, кв.399, кад. район 503, град Пазарджик (ул. „Мария Луиза“ № 86). Обявен със Заповед № РД-648/ 05.09.2006 г. (ДВ, бр.85/2006г.) на Министъра на околната среда и водите;
- секвоя, с височина 18 м и обиколка на ствола 2,57 м. Намира се в гр. Пазарджик, м „Чуренска градина“ (на изхода на гр. Пазарджик). Обявена е с Постановление № 1169/18.03.1950 г.

Защитени животински видове.

Въпреки въздействието на човека върху околната среда, местообитанието си са запазили определени животински видове, срещат се невестулка и лалугер. В землището

на с. Юнаците има колония на обикновен пчелояд. Рибарниците на селата Звъничево и Алеко Константиново са орнитоложки зони на мониторинг за средно зимно преброяване на зимуващите птици. Тук са наблюдавани орел-рибар, малък корморан и ням лебед. Други зимуващи птици, които са наблюдавани в региона са голяма сива чапла, сива чапла, голям синигер, кълвачи, ястреб-врабчар и ветрушка. Най-голямата колония на Балканите на брегова лястовица се намира на сгуроотвала, в източната част на град Пазарджик. Срещат се нощните птици - бухал, ушата сова, кукумявка.

Защитени територии

На територията на община Пазарджик за защитени местности са обявени:

- защитена местност „Огняновско-Синитевски рид“ - в землищата на с. Огняново и с. Синитево (площ 8 426,23 дка). Местността се характеризира с редки и ендемични видове, субсредиземноморски тревисти и полухрастови съобщества;
- защитена местност „Воденичарска кория“ - гора, в землището на с. Сбор (площ 2,2 ха).

Родопската част от територията на общината попада в планински иглолистен район, което предполага едно много добро развитие на естествената иглолистна растителност естествено и изкуствено настанена тук. По предвиждания на горскостопанския план, процентното участие на иглолистните в бъдещия състав на насажденията ще се увеличи от 34,9% на 35,8%. Увеличението идва основно от елата и смърча, което се дължи на по-високото им участие в подраства както в смърчовите и елови насаждения, така и в боровите дървостои. Другите иглолистни видове като присъствие ще останат сравнително непроменени, за запазване на видовото разнообразие в района.

В полите на Родопите освен иглолистните, много широко разпространение имат и буковите насаждения, чиято площ също се предвижда да се увеличи занапред. Габървите насаждения се разпространяват успоредно с бука по по-ниските части на склоновете. В област Горна Тракия преобладават дъбовите формации. Основните дървесни видове са зимният дъб и благуният, чието площно участие в бъдеще се очаква да се увеличи. Слабо ще се намали площта на по-малоценните дъбове, като церът и косматият дъб. В следващите години се предвижда да се намалят площите и на някои слабопродуктивни дървесни видове като келяв габър, мъждрян и други там, където са се настанили на типично дъбови среднобогати месторастения.

Дървесния състав в горите на територията на община Пазарджик е със запазено видовото богатство на дървостойте.

В заключение може да се каже, че бъдещите насаждения на територията на община Пазарджик ще са по-устойчиви биологически, с по-висока продуктивност и с по-добри защитни и здравно-украсни функции.

Биологичното разнообразие освен на дървесни видове се допълва и от наличие в горските територии на гъби и горски плодове - къпини (*Rubus sp.Diversae*), малини (*Rubus idaeus L.*), боровинки (*Vaccinium*), ягоди (*Fragaria vesca L.*) и билки - жълт кантарион (*Hypericum perforatum L.*), левурда (*Allium ursinum L.*), липов цвят (*Tilia tomentosa Moench.*), бъз (*Sambucus nigra L.*), вратига (*Tanacetum vulgare L.*), мащерки

(*Thymus sp. diversae*), риган (*Origanum vulgare* L), шипка (*Rosa canina* L.), хвойна (*Juniperus communis* L.) и други, което осигурява допълнителни доходи на голяма част от местното население.

Екологичните условия на територията на община Пазарджик благоприятстват развъждането на ценен дивеч - Благороден елен (*Cervus elaphus*), Сърна (*Capreolus capreolus*), Дива свиня (*Sus scrofa*), Заек (*Lepus europaeus*), Глухар (*Tetrao urogallus*) и други и създават добри условия за развитие на ловен туризъм, в която дейност има добро бъдеще.

По р. Марица и притоците ѝ има различни видове риба - Бабушка (*Rutilus rutilus*), Балканска пъстърва (*Salmo trutta morpha fario*), Бял амур (*Stenopharyngodon idella*), Бяла риба (*Sander lucioperca*), Змиорка (*Anguilla anguilla*), Канален сом (*Ictalurus punctatus*), Каракуда (*Carassius carassius*), Костур (*Perea fluviatilis*), Кротушка (*Gobio gobio*), Лин (Каленик) (*Tinea tineo*), Мъздруга (*Leuciscus idus*), Распер (*Aspius aspius*), Речен кефал (Клен) (*Leuciscus cephalus*), Скобар (*Chondrostoma nasus*), Слънчева риба (*Lepomis gibbosus*), Сом (*Silurus glanis*), Уклей (*Alburnus alburnus*), Уклейка (*Alburnus alburnus*), Червеноперка (*Scardinius erythrophthalmus*), Черна мряна (*Barbus meridionalis petenyi*), Шаран (*Syrprinus carpio*), Щука (*Esox lucius*) и други, които се използват за риболов.

Дърводобивът, страничните ползвания и ловният и риболовен туризъм ще осигуряват не само работни места, но и значителни приходи на стопанството, местното население и държавата.

За опазването и съхраняването на извънредно богатия генетичен материал в района са открити, създадени и обявени семепроизводствени насаждения, географски култури и семепроизводствени градини. Биоразнообразието в горските територии на община Пазарджик засилва и техните защитни функции. Горските територии за защита на водите обхващат редица вододайни зони.

Липсата на индустриални предприятия и населени места в горните течения на реките, протичащи през територията на община Пазарджик е допринесло за запазване чистотата на водата им. Реките са важен биокоридор за биологичното разнообразие, а запазените крайречни гори са приоритет за опазване. На някои обезлесени горски територии негативно въздействие оказва пашата. Наблюдава се и незаконните сечи в горските територии.

Като мерки с природозащитен статус за защитените зони се препоръчва опазване на естествения характер на горите. Основна задача в бъдеще ще бъде ограничаване на сечите и браконерските сечи. Досегашната човешка дейност е оказала негативно въздействие върху защитените зони вследствие на изкуствено залесяване, горскостопански сечи, селскостопански и горскостопански дейности, паша на животни и други.

Режимите, които се препоръчват за опазване на защитените зони са :

- ✓ забрана за водене на всички видове възобновителни сечи;
- ✓ забрана за водене на всички видове сечи;
- ✓ забрана за водене на действия, свързани с промяна на хидроложкия режим;

- ✓ забрана за добив на листников фураж;
- ✓ забрана за ограждане, включително за бази за интензивно развъждане на дивеча;
- ✓ забрана за паша на кози;
- ✓ забрана за промяна предназначението на земята, освен в интерес на общественото здраве и безопасност или по други причини от първостепенен обществен интерес включително такива, изразяващи се в изключително благоприятни последици за околната среда;
- ✓ запазване на ключови елементи на биоразнообразието – острови на „старостта“, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

5.13. Рискове за околната среда и за населението в община Пазарджик и мерки за предотвратяването им. Ролята на ПИРО.

Община Пазарджик попада в Средногорския сеизмичен район, който включва Софийско-Маришката и Тунджанска сеизмични зони, както се посочва в регионалния сеизмотектонски модел от „Сеизмичното райониране на страната, съобразено с изискванията на Еврокод 8“ на НИГГГ-БАН87.

Намаляването на сеизмичния риск се свързва преобладаващо с необходимостта от придържане към нормите за проектиране на сгради и съоръжения и разумни устройствени решения по проектирането и последващата експлоатация на инфраструктура със сериозно влияние върху устойчивостта на скалните пластове.

В западната част на област Пазарджик, на територията на ДГС Белово се намира част от Националния парк-Рила с площ от 4888 хектара, като 2 от Защитените местности са на територията на община Пазарджик, които са рискови при възникването на пожар. Характерно за горските пожари е, че те се разпространяват бързо на големи площи в пресечени местности и труднодостъпни места за техника и хора. Нанасят огромни щети на горския фонд, флората и фауната, и могат да доведат до екологична катастрофа.

През общината преминават реките Марица, Тополница, Яденица, Елшишка и т. н. Независимо от представената информация, риск от наводнения в различна степен и по различни причини съществува за всички населени места, през чиито територии преминават потоци, дерета или реки. Последното голямо наводнение на територията на областта е през месец август 2005 година, при което са залети части от населени места и обекти от инфраструктурата по поречието на реките: Марица, Тополница, Яденица и Чепинска.

Наводненията в следствие преливане на голям язовир или повреда на язовирна стена са неочаквани и бързи, с висока скорост на водата, а последиците за населените места и инфраструктурата са катастрофални. Времето за реакция е минимално. Водата от язовир Тополница представлява опасност за населените места и инфраструктурата по поречието на река Тополница и на река Марица от град Пазарджик по течението в посока Пловдив.

Наводняване на сгради и територии в следствие на високи подпочвени води и преовлажняване на почвата - този тип наводнявания са характерни за равнинните територии и се дължат на продължителни и обилни валежи или снеготопене и невъзможността на почвата да поема или да оттича повърхностните води. Възможно е

да се появят и на места, които са по-ниски от коритото на река или дере. Подобни явления оказват влияния върху основите на сградите, появяват се слягания и пукнатини, съществува опасност от увреждане на електрическите инсталации в сградите, увреждане на котелни помещения, архиви, мазета и други. Особено опасни са за постройките от кирпич и е възможно разрушаване на сградите.

На територията на областта подобни наводнения се получават в селата около град Пазарджик: Мало Конаре, Добровница, Главиница, Мокрище, Хаджиево и Огняново, като последното наводняване е през месец март на 2015 г.

В зависимост от технологичните процеси и използваните вещества в производството е възможно да се получат опасни разливи с изпарения, възникване на взрив или пожар с отделяне на опасни продукти на горене, чрез които в зависимост от посоката на въздушните течения да се получи загазване на определени територии. Като такива с нисък рисков потенциал в община Пазарджик са класифицирани:

- Складовата база на „Агрогарант” ООД - продукти за растителна защита в гр. Пазарджик.
- Складовата база на „Агрофарм” ООД - продукти за растителна защита в гр. Пазарджик.
- Складовата база на „Агрокемикъл” ЕООД - продукти за растителна защита в землището на село Величково.
- „Марица олио” АД гр. Пазарджик - производство на растителни масла.

Община Пазарджик изпълнява „Програма за намаляване на риска при бедствия, 2021- 2025“. Тя има за цел: предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия, защита на живота, здравето и имуществото на населението, опазването на околната среда, културните и материалните ценности, чрез последователно и поетапно повишаване на възможностите за регулиране.

Освен изведените мерки на всеки един от описаните по-горе в предходната и настоящата точки компоненти на околната среда, ПИРО ще допринесе и за следните направления за предотвратяване на рисковете за околната среда:

Адаптация на дейностите към последиците от климатичните промени изисква спешно внимание и предприемане на мерки за дейности, които да се насочат към подготовка за справяне с неизбежните въздействия от климатичните промени. Община Пазарджик е сред рисковите региони в България по риск от уязвимост от наводнения вследствие на климатичните промени и ниските брегове на р. Марица. Това налага да се планират дейности, осигуряващи адаптирането на района към климатичните промени и редуциране на природните рискове до допустими нива, както и да се стимулират научните изследвания за прогнозиране на регионалното и местно въздействие на климатичните промени.

Дейностите, които се предвижда да бъдат реализирани, са насочени към създаване и непрекъсната актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения, изграждане на съоръжения за борба с ерозията, залесяване на обезлесени участъци, устойчиво използване на земите и др.

Важно място следва да се отреди на мерките, свързани с възстановяването на горските масиви засегнати от бедствия – наводнения, пожари и др., чрез залесяване и повишаване качествата на горските култури, като фактори за противодействие на наводненията и вредното въздействие на климатичните промени.

Мерките за енергийна ефективност са важна стъпка в енергийната политика и предприемането на мерки за ограничаване на изменението на климата. Видимо интелигентна и устойчива енергийна политика е съвкупност от интегрирани действия и дейности за опазване на околната среда, икономическата, иновационната и социалната политики. Тя предоставя големи възможности за съчетаване на нужните мерки за опазване на климата с нови технологични и икономически дейности с перспективни работни места.

Състоянието на сградите, оборудването и инсталациите в повечето общински и обществени обекти налагат провеждането на мерки за намаляване разхода на енергия както и влагане на инвестиции във физическото обновяване на сградите и подмяната на съоръженията. Потреблението на горива и енергия се извършва чрез амортизирани в повечето случаи отоплителни инсталации и котли в сградите без ефективен контрол на горивния процес и автоматизирано подаване на горива, лошо физическо състояние на сградите и конструкциите – без стандартните изолации на покриви и стени, стари дограми, позволяващи безпрепятствена инфилтрация на студен въздух; осветление с енергоемки светлоизточници, липса на режими за топлоподаване, липса на локални организационни мероприятия.

Реализирането на проекти в тази сфера ще спомогне за подобряване на екологически фактор - по-ниско изразходване на ресурси, отдаване по-голяма важност на климата и качеството на въздуха.

За недопускане на замърсяване на въздуха от автотранспорта е необходимо да се поддържа извършеното и осъществява ново озеленяване, особено свързано при натоварените транспортни артерии. В този смисъл общината има богат опит. Наличието на дървесна, храстова и тревна растителност около тези пътни артерии ще предотврати разсейването на вредните газове и праха и ще блокира миграцията на тежки метали в почвата и околната среда.

Необходимо е изграждането на пречиствателни станции за отпадъчни води (битови и промишлени).

По отношение управление на замърсяването с отпадъци в средносрочен и дългосрочен план се препоръчват следните действия:

- ✓ оптимизиране на периодичността на извозване на твърдите битови отпадъци, особено в малките села, за достигане на максимална степен на санитарно-хигиенни условия за опазване здравето на населението и осъществяване дейността с възможно най-ниски разходи;
- ✓ усъвършенстване на системата за организирано сметосъбиране;
- ✓ изготвяне на проекти за премахване на стари замърсявания;
- ✓ изследване на съществуващите замърсявания на територията на землищата;
- ✓ актуализация и обновяване на краткосрочните екологични програми в общината;

- ✓ провеждане на квалификационни курсове за заетост в сферата на управлението на отпадъците;
- ✓ изграждане на оптимална и динамична система за събиране на опасни отпадъци /промишлени, селскостопански, медицински/.

Ниското обществено съзнание и недостатъчният контрол са причина за неадекватно отношение на част от населението към околната среда, чистотата, инфраструктурата и др. п. Усилията в тази насока трябва да се насочат към системно информиране на населението за състоянието на околната среда, екологично образование на гражданите и особено на младите хора, организиране и провеждане на кампании за почистване и опазване на средата и природните богатства, подобряване на градската среда чрез запазване, поддържане и увеличаване на зелените площи.

Въз основа на гореизложеното е целесъобразно да се предприемат и следните мерки:

- разработване и провеждане на системни прояви за повишаване екологичното образование, култура и съзнание на гражданите, по-лесен достъп до информацията относно състоянието на околната среда и активно участие на обществеността и бизнеса в процесите по опазване на околната среда;
- запознаване на представители на регионалните и местни власти с ключовите аспекти на европейското законодателство по околна среда;
- технологично обновяване и привличане на инвестиции /наши и чужди/ в опазването, възстановяването и възпроизводството на околната среда. Разработка и реализиране на проекти и ноу-хау на наши и чужди програми, финансирани от ЕС и български екофондове;
- разработване на програми и регионални мерки за насърчаване, развитие и финансово подпомагане на дейности, свързани с интегрираното управление на отпадъците. Събирането, рециклирането, оползотворяването и обезвреждането, и трайното депониране на различни видове отпадъци са изключително голяма област за реализиране на различни по вид бизнес дейности на смесено общинско-частно ниво, на частен бизнес и особено на джойнвенчер с водещи европейски и международни институции в областта на третирането на отпадъците;
- приемане и функциониране на програма за екологосъобразно животновъдство;
- регионът ще бъде и туристически ориентиран, следователно трябва да се обърне по-съществено внимание на развитието на интегриран туризъм, базиран на природно-ландшафтните и културни дадености и ресурси.

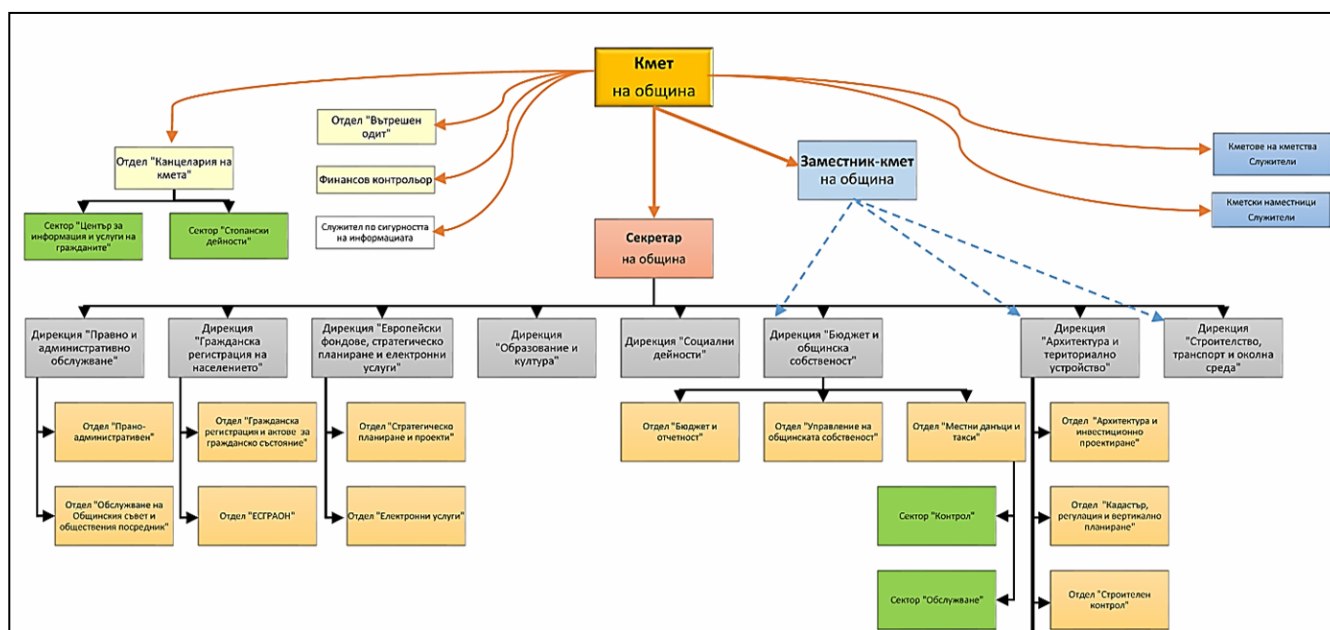
Тази тематика е свързана с разработката за „Мерки за адаптиране към измененията в климата...“ и е разработена в Част Шеста от настоящия План.

6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО Пазарджик, както и необходимостта от укрепването ѝ.

Администрацията на община Пазарджик е структурирана съобразно действащия Устройствен правилник, в сила от 17.02.2014 г., приет с решение на ОбС и разработен в съответствие с действащото законодателство.

Устройствения правилник на общината, структура на общинската администрация и длъжностно разписание са част от документите, изготвени във връзка с направените конкретни препоръки в областите на подобрене, идентифицирани в резултат на извършен функционален анализ, изготвен през 2014 г.

Фигура 8. Структура на общинската администрация на община Пазарджик.

Източник: Официална интернет страница на община Пазарджик <http://www.pazardjik.bg/>

Дирекция „Европейски фондове, стратегическо планиране и електронни услуги“ е административното звено в общинската администрация с функции в процеса на програмиране, разработване, управление, изпълнение, мониторинг и контрол на проекти, с финансиране от ЕС или други донорски програми и финансови инструменти. Дирекцията се състои от два отдела - Отдел „Стратегическо планиране и проекти“ разработва документи за кандидатстване за финансиране на проекти от фондовете на ЕС и/или други финансови инструменти; наблюдава напредъка при реализацията на проектите; координира осигуряването на публичност и прозрачност относно получените средства; участва в разработването на краткосрочни, средносрочни и дългосрочни планове и стратегически документи; осъществява и др. дейности, предвидени в Устройствения правилник. Отдел „Електронни услуги“, организира предоставянето и разширяването на електронните услуги; проучва необходимостта от потребителски програмни продукти; осигурява информационната сигурност на използваните информационни системи; поддържа актуалността и развива Интернет страницата на общината; поддържа наличната компютърна техника, мрежовите операционни системи, сървърите и локалната мрежа на общината.

Дирекция „Гражданска регистрация на населението“ предоставя услуги чрез Центъра за информация и услуги и Центъра за гражданска регистрация, в които за удобство на гражданите е въведено работно време без прекъсване. Пълна информация

за видовете услуги по гражданска регистрация и нормативната уредба, свързана с тях е осигурена чрез интернет страницата на общината.

В община Пазарджик има утвърдени Харта на клиента и Етичен кодекс на общинския служител при община Пазарджик.

В работата си общинската администрация е обезпечена с различни по тип вътрешни правила и процедури, регламентиращи комуникацията между звената и реализирането на отделните стъпки от реализиране на различни процеси по планиране, управление, изпълнение и мониторинг на проекти с финансиране от фондовете на ЕС, вкл. ефективно действа СФУК.

Община Пазарджик е разработила и прилага Вътрешните правила за възлагане на обществени поръчки в съответствие актуалната нормативна уредба.

През изминалия програмен период за увеличаване на експертния потенциал, за повишаване квалификацията и капацитета на общинските служители са реализирани програми и са провеждани различни обучения от Института по публична администрация.

Община Пазарджик предоставя различни **административни услуги** като за някои от тях се използва автоматизирана система за електронно управление. Част от предлаганите услуги могат да се извършват в кметствата или от изнесено работно място. По този начин е постигнато предоставяне на качествени услуги на възможно по-голям брой гражданите, осигуряване на благоприятна бизнес среда, както и повишаване удовлетвореността на крайните потребители на административните услуги.

Внедрени са 7 версии на програмния продукт Актуер (ActWare), 5 версии на Локална база данни „Население“, както и приложна програма за регистриране на събитията раждане, брак и смърт и проследяване номерата на съставените актове по гражданското състояние.

Изграден е цифров еквивалент на семейните регистри на цялата община, поддържани до внедряването на ЕСГРАОН. Създаден е електронен еквивалент на регистрите по гражданското състояние. Цифровизацията обхваща всички актове на общината, съставени след 1911 г. Цифровият еквивалент дава възможност за ползването му от всяко работно място в ресорната дирекция и кметствата и от изнесени работни места. С него се гарантира и съхраняване на информацията на цифров еквивалент при евентуално унищожаване на хартиения носител. Обхванати са актовете за раждане на град Пазарджик за периода 1970 - 2010 г., актовете за сключен граждански брак след 2000 г. и смъртните актове, съставени след 1990 г. Работи се по създаването на цифров еквивалент и на актовете по гражданското състояние на кметствата. Цифровизацията е проект с бъдеща значимост, тъй като ще обхване и архивирани документи, чийто срок на съхранение е 130 г. Създаден е електронен каталог, който показва мястото на съхранение на всеки документ и предоставя възможност за по-бърза работа на администрацията. Обвързването с изградената електронна система за управление улеснява значително обслужването на гражданите и бизнеса.

В общината е въведена информационна система за събиране на местни данъци и такси в общината - програмен продукт „ИМЕОН“, обслужващ отдел МДТ. Работата със

системата е повишила събираемостта на приходите и е постигната по-добра пряка връзка чрез интернет от общината към кметствата и изнесения център за обслужване на гражданите. Информационният продукт е web базиран, което е позволило системата да се разширява с изнасяне на допълнителни работни места, функциониращи онлайн. Изградена е за обмен на данни за задълженията по местните данъци и такси. Това е осигурило възможност за по-бързо и по-качествено обслужване на данъкоплатците и повишаване на събираемостта.

В община Пазарджик е внедрената и ефективно действа система за управление на качеството по европейския стандарт БДС EN ISO 9001:2000, посредством която общинската администрация цели постигане на подобрене в дейността си и затвърждаване на доверието на своите клиенти.

Интернет страницата на Община Пазарджик предоставя богата и актуална информация за дейността на общината. От официалната интернет страница на общината, чрез електронна справка в електронното деловодство гражданите могат да получат информация от деловодната система на общинската администрация за съответна преписка - информация за регистрирането на документ, определеният срок, контрол по него и отговорните за изпълнението лица, всички движения на документа в общината и резултата от тях.

Чрез електронни справки за проверка на задължения се дава възможност на физически лица, еднолични търговци и юридически лица да получат обобщена информация за финансовото си състояние от регистрите с финансова информация, поддържани от общината. Подробна справка за финансовото състояние може да бъде получена от лица и институции, притежаващи удостоверение за електронен подпис, като и от всички други лица, но при направена регистрация, с потребителско име и парола.

Предвидените в програмата мерки за реализацията на качествено административно обслужване на населението включват осигуряването на ефективно функциониране на електронното правителство и увеличаване броя на услугите предоставяни по електронен път. За постигането на тази цел следва да се осъществи: автоматизиране на административното обслужване по гражданско състояние в кметствата на община Пазарджик чрез инсталиране на софтуерния продукт ActWare, което ще допринесе за отстраняване на техническите грешки и неточности в издаваните актове по гражданско състояние; изграждане на VPN свързаност между локалните бази данни „Население“ на кметствата и общинската база данни с цел обмен на информацията по гражданската регистрация в реално време; прием на искания за документи, които трябва да се издадат от кметствата на общината.

Община Пазарджик е създавала **дългогодишни партньорски отношения** извън рамките на страната. Отношенията на сътрудничество са основно в сферата на международните контакти между местната власт, гражданските организации и културния обмен в различни области.

Община Пазарджик е участвала в редица форуми на международно и национално ниво. полага усилия за популяризиране на дестинацията, но с оглед резултатите, трябва да се засилят целенасочените усилия на ръководството в последователни мерки, обвързани в обща политика за приоритетите на развитие на общината в международен план.

Общината участва в многобройни сдружения, както на национално, така и на международно ниво. Тя членува в следните организации с нестопанска цел:

- ✓ Националното сдружение на общините в Република България;
- ✓ Асоциацията на общините от Южен-Централен район „Хебър“;
- ✓ Асоциацията „Енержи Сите“ - Безансон, Франция - участието на общината в организацията подпомага работата на общинската администрация в областта на енергийната ефективност чрез обмяна на опит с други общини, получаване на специализирана информация и участие в проекти;
- ✓ Корпус на мира;
- ✓ Програма за развитие на ООН (ПРООН);
- ✓ Фондация „Бертелсман“.

Град Пазарджик е побратимен с 9 чуждестранни градове от Европа, Азия и Америка:

- гр. Аеродрум, Република Македони;
- гр. Ал Салт, Хашемитското кралство Йордания;
- гр. Борисов, Република Беларус;
- гр. Драма, Република Гърция;
- гр. Ставропол, Руска Федерация;
- гр. Татабания, Република Унгария;
- гр. Тхай Бин, Република Виетнам;
- гр. Уест Бенд, (Уисконсин), САЩ;
- гр. Чехов, Руска Федерация.

Изпълнението на ПИРО Пазарджик в голяма степен зависи от административния капацитет на общинската администрация и постиганата координация и съгласуваност с участниците в процеса на планиране и развитие на местната общност. Повишаването на административния капацитет и координацията е гаранция за стимулиране на процесите, свързани с развитието на общината и засилват приложимостта на ПИРО Пазарджик и по-ефективното усвояване на регионалните предимства и потенциали на областта.

През изминалите два периода на действие на стратегиите за регионално планиране на национално, регионално областно и локално общинско ниво, участниците в процесите, вкл. и администрациите натрупаха опит и повишиха значително своя капацитет. Планирането на общинското и местното развитие изисква време, ресурси и сериозни усилия от страна на персонала.

Като индикатори за определяне на постигнатото ниво на административния капацитет могат да служат изготвените програми, осъществяваните проекти по линия на европейските фондове, осъществените партньорства, прилагането на информационни системи, качеството на предлаганите услуги.

В общината са разработени и се изпълняват редица програми, свързани с развитието на инфраструктурата, на социалната сфера, на околната среда и др. - Програма за опазване на околната среда; Програма за управление на отпадъците; Програма за ВЕИ, за енергийна ефективност; Стратегия за развитие на социалните услуги и др. п.

Добрият административен и институционален капацитет гарантират прилагане на политика за устойчиво регионално и местно развитие, качество и резултатност в управлението.

Повишаването на квалификацията, обученията за развитие и усъвършенстване на човешките ресурси са ключови фактори за подобряването на работата и административното обслужване на община Пазарджик.

Въвеждането на комплексно административно обслужване, развитието на електронните административни услуги и активно използване на специализирани софтуерни системи ще допринесат за постигане на по-добро административно обслужване и по-високо качество на обществените услуги.

С оглед удовлетворяване на по-високите очаквания на гражданите и бизнеса за програмния период 2021-2027 г. е необходимо укрепване на капацитета на общинската администрация в следните насоки:

- ✓ оптимизиране процесите на административното обслужване при гарантиране на: равен достъп до административните услуги и до информация; различни форми за достъп до административните услуги и информация за тях; координация и взаимодействие с всички страни, заинтересовани от подобряване на административното обслужване в различните администрации, осигуряващо надеждна обратна връзка, изпълнение на задълженията във връзка с административното обслужване по предварително разработени и обявени правила и качество на предоставяните услуги. Конкретните мерки и действия са разработени по-долу - във формата на Четвъртата стратегическа цел.
- ✓ преодоляване недостига на човешки ресурси в специализирани области на познанието, въвеждане на система за оценка на нуждите от обучения на общинските служители;
- ✓ организиране и провеждане на общински служители по основните приоритети на европейските политики до 2030 год. и Националната стратегическа рамка;
- ✓ разработка и реализация на програми за „стажуване“ в различни ВУЗ-ове и обучителни центрове, вкл. и дистанционни;
- ✓ създаване на партньорства между различни заинтересовани – община/и бизнес, неправителствен сектор на национално и наднационално ниво за трансфер на добри практики и модели за управление.

7. Анализ на културно-историческото наследство.

Пространно изложение е изготвено в Раздел 3.5. – „Развитие на социалните дейности, област „Култура“, но то касае конкретно осъществявани дейности в областта на културата на територията на общината към настоящия момент. Тук ще се акцентира на анализа, свързан с присъщите съставни части на КИИ.

Като пряко и естествено продължение на богатите културни традиции, в общината са развити множеството културни дейности, представени от театралното, музикалното и танцовото изкуство, изобразителните изкуства, библиотечната и музейната дейност, читалищната дейност и др. Общината има богат културен календар, в който са застъпени разнообразни и различни културни събития.

Анализ на недвижимите културно-исторически ценности

Според принадлежността им към определен исторически период недвижимите културни ценности са: праисторически, антични, средновековни, възрожденски, от ново и най-ново време.

Праисторически.

Селищна могила „Юнаците”, м. Прокара, с. Юнаците

Селищна могила „Юнаците" е археологически обект, който се намира в най-западната част на Горнотракийската низина непосредствено до старо корито на р. Тополница, малко преди вливането ѝ в р. Марица. Самата могила представлява последователно построени и разрушени селища: 8 от енеолитната (каменно-медната) епоха (V хил. пр. Хр.), 17 от ранната бронзова епоха (края IV - III хил. пр. Хр.), 2 от късножелязната епоха. Те са оформили 12 м висок хълм с диаметър на основата 110 м. Върху него е имало укрепление от римската епоха и средновековен некропол.

Археологическите проучвания на обекта започват през 1939 г., като са прекратени поради избухването на Втората световна война. Работата е подновена през 1976 г., а от 1982 до 2000 г. експедицията става международна с участието на учени от РАН (СССР). От 2002 до 2011 г. проучванията продължават с нова международна експедиция, този път с участието на екип от Гърция. В последните 5 години средствата за разкопки на „Селищна могила Юнаците" идват от Министерство на културата, тъй като обектът е сред най-важните в списъка му с приоритети. В експедициите участват също и доброволци от САЩ, Канада, Австралия и Италия чрез сключен договор между Регионален исторически музей - Пазарджик и Фондация „Балканско наследство”.

Проучванията през последните 10 години показват, че днешната могила е само малка част от много по-голямо селище (с площ над 100 000 кв. м), възникнало в началото на неолитната епоха - около 5000 г. пр. Хр. Около 4750-4650 пр. Хр. в най-високата му част е изградена стена от трамбована глина, която е широка около 4 м, като във височина е запазена на 2,5 м, но вероятно е била висока поне 5 м. Пред нея има ров, широк над 10 м и дълбок 4 м. Така те образуват най-ранния известен досега акропол (цитадела). Редица предмети свидетелстват за изключително високо ниво на материалната и духовната култура на тогавашното население, за силно развит естетически вкус и технологични умения. Сложната и масивна укрепителна система, обособяваща вътрешно пространство в рамките на по-голямото селище, както и откритите в самото селище находки, говорещи за развито занаятчийско производство и търговия (която достига до егейското крайбрежие), са белези, характерни за градските центрове, появили се цели 2 хилядолетия по-късно.

Селищната могила е паметник, свидетелстващ за периодично обитаване в продължение на над седем хиляди години. Непрекъснатата от повече от 50 години работа на специалисти от България, Европа и Америка сама по себе си е доказателство за значението на обекта както на национално, така и на европейско ниво. Резултатите от дългогодишните проучвания са събрани в 2 тома, както и в книгата „Златното пето хилядолетие”, съставена от доклади на международна конференция, посветена на „Селищна могила Юнаците". Публикувани са и над 80 научни статии в български и чуждестранни списания и сборници. Находките от обекта се съхраняват в Регионален исторически музей - Пазарджик.

От 2017 г. могилата е музеен обект и може да бъде посетена след предварителна заявка.

С оглед на социализацията и превръщането на могилата в туристическа дестинация, предстои изработване на План за опазване и управление на недвижимата културна ценност. Започва изготвяне на проектна документация за консервация, защитни покрития и експониране на разкрити глинени структури и централния профил на могилата. Подготвя се Проект за финансиране на консервационно-реставрационните дейности, който ще бъде представен през месец декември 2018 г. пред Посланическия фонд към Посолството на САЩ в Република България.

Антични.

Антично селище „Бесапара”, м. Насреща, с. Синитово

Античното селище „Бесапара” се намира в землището на с. Синитово.

Най-ранните сведения за антична Бесапара се срещат още в античните пътеводители (Бурдигалският пътеводител, Пътеводителят на император Антонин, Певтингеровата карта). За местоположението на Бесапара в археологическата наука има изказани различни предположения (Г. Цукалка, Иречек, братя Шкорпил, В. Добруски). И. Велков и Д. Цончев локализируют Бесапара на юг от с. Синитово. Селището е разположено върху надзаливните тераси на десния бряг на р. Марица и по северните склонове на Бесапарските възвишения. Обектът не е проучван чрез разкопки, но територията му е прецизно документирана при теренни издирвания през 1989 г.

При проведените през 2011 г. теренни археологически издирвания са потвърдени определените преди това хронологически рамки на съществуването на селището и неговите пространствени параметри. В границите му са локализирани: праисторическо селище (ранен неолит), надгробна могила, както и няколко зони с повишена концентрация на археологически материали от двете фази на желязната епоха, Античността и Средновековието.

Предвиждат се теренни археологически проучвания на археологическия обект.

Тракийско светилище на Трите нимфи, м. Орешака, с. Огняново

Намира се в югозападната част на село Огняново в м. Орешака.

Тракийското светилище на Трите нимфи е едно от най-големите намирани тракийски светилища. Проучвано е още през 1888 г. от Вацлав Добруски и през 1984 г., 1988 г., 1990 г. Открити са голям брой оброчни плочки на Трите нимфи, Зевс и Хера, глинени съдове, оловни надписани огледалца, лампички, теракоти и антични монети. В момента находките се съхраняват в Археологическия музей в гр. София и Регионалния исторически музей в гр. Пазарджик.

Тракийски укрепен град, м. Хайдушко кладенче, с. Паталеница

Тракийски укрепен град има около светилището на Асклепий Земидренски, на 2.66 км северозападно по права линия от центъра на село Паталеница.

Крепостта е издигната за защита на главното светилище в региона и постепенно се е развило до голям тракийски град. Крепостните съоръжения на града се простират от двете страни на дерето, в което е изградено светилището и затварят площ от около

300 дка. Местността е лесно достъпна, поради което древния строител, за защита е изградил два или три пояса стени с множество кули. Стените в момента се проследяват като валове от нападали камъни. Градени са от местен ломен камък без спойка. След попадането на тези земи под римска власт, вероятно градът престава да съществува, но римляните възстановяват светилището. Свидетелство за това са намерените множество оброчни плочки от това време и голяма правоъгълна, каменна зала градена с ломени камъни споени с бял хоросан.

Обектът не притежава статут на недвижима културна ценност. Необходимо е да се извърши теренно проучване от археолози и да се изготви регистрационна карта.

Светилище на Асклепий, м. Хайдушко кладенче, с. Паталеница

Светилището се намира на 3 км. северозападно по права линия от центъра на село Паталеница.

Светилището на Асклепий Земидренски е упоменато от Стефан Захариев още в епохата преди Освобождението. През 1939 г. Димитър Цончев и Константин Христович обстойно изследват светилището. То се състояло от квадратна зала с размери 19x19 метра. Стените са били изградени от тухли и камъни. Залата е била покрита с дървена конструкция, опираща се на стените и на вътрешни дървени подпори. В тази зала се е намирал свещен извор, известен като светилището на Асклепий. При археологическите разкопки са намерени 42 оброчни плочки на Тракийския Херос, статуетки, жертвеник, много монети. Буди удивление фактът, че надписите върху оброчните плочки са на старогръцки, а не на латински (въпреки, че Тракия през разглеждания период е римска провинция). Светилището е изградено през втората половина на I век и е функционирало до края на IV век, когато е опожарено. В самия храм има кости от различни животни-овце, биволи и елени, вероятно принесени в жертва на бог Асклепий. Археологическите находки от светилището се съхраняват в Пловдивския и Пазарджишкия музей.

Римска пътна станция „Бесапара”, с. Синитово.

Антична и късноантична пътна станция и крепост "Бесапара" се намира в центъра на село Синитово, близо до училището.

Построена е като пътна станция на главния диагонален път от римляните в периода I-VI в. При археологически разкопки през 1921 година, са открити основи на сгради, архитектурни и скулптурни детайли, оброчни плочи, монети и др.

Римска пътна станция, м. Градището, с. Мало Конаре.

Антична и късноантична станция и крепост се намира на 1.47 км. южно по права линия от центъра на с. Мало Конаре и на 50 м. северно от пътя Пазарджик - Пловдив.

Станцията е построена на стар път наречен "друмът", идващ от север, който при с. Огняново е пресичал река Марица и е поемал на юг към планината. Крепостта е изградена от ломен камък, споен с червен хоросан (в хоросана е имало и счукана тухла). Имала е приблизителни размери 90 на 60 метра. По всяка вероятност крепостта е съществувала и през ранното Средновековие.

Крепост „Градище”, с. Паталеница.

Баткунската крепост се намира в село Паталеница.

Археологически разкопки са провеждани през 1942 г. Крепостта е от ранно византийско, дори римско време, за което се съди по намерените в нея археологически предмети: оброчни плочи на тракийски конник, римски монети от IV в. и от по-ранни времена. Баткунската крепост, заедно със своя град, е била главен стратегически, административен и културен център в Пазарджишко през размирното Средновековие. Била е изградена на равен терен с наклон към североизток. Крепостната стена е заграждала пространство от 22 дка с форма на продълговат многоъгълник. На четирите ъгли се издигали кръгли кули. Крепостният зид, с дебелина 3.8 м., се е състоял от три стени, прилепени една до друга. Строежът е от ломени камъни, споени с червен хоросан. Вътре са разкрити 2 черкви. Крепостта имала подземни входове - канали и водопровод. Издигаща се по средата на северния склон на каркарийския рид, крепостта е имала изключително благоприятно стратегическо местоположение с откриваща се обширна панорама към низината.

Вероятно през Баткун, по посока на Пещера и Неврокоп, а оттам по долината на Струма са минали войските на Филип и Александър Македонски. С този факт се оправдават и опитите за локализиране на прочутия Дионисиев храм, издигнат от бесите в непосредствена географска близост. През 1189 г. тук се сражават византийци и кръстоносци от Третия им поход. Крепостта е владяна и от Иванко, който я ползвал като главно седалище, откъдето повежда своите воители срещу византийските поробители. При крепостта „Баткун” станало сражение през 1199 г. Българска войска, предвождана от болярина Иванко, разбила византийските войски, предвождани от Михаил Камица. Византийският пълководец бил пленен. Предполага се, че по време на турските завоевания както други крепости, така и най-голямата и може би най-опасна за поробителите крепост в Пазарджишко - Баткунската, заедно с нейния град, са били разрушени.

Средновековни

Средновековна крепост „Гергьовград”, м. Калето, с. Овчеполци

Крепостта е изградена на вр. Острия връх, на 1,13 км. югозападно по права линия от центъра на село Овчеполци.

Събраният археологически материал (строителна и битова керамика, прешлен за вретено, железни предмети) датира от различни исторически епохи- късножелязна, римска, късноантична и средновековна. При прокопаването на канала северозападно от крепостната стена е установено, че както през Късната античност, така и през Средновековието, зоната на обитаване се е простирала и по склоновете на възвишението, далеч извън укрепената територия. Тук е бил намерен и фрагмент от мраморна оброчна плочка с частично запазено изображение на Асклепий. В най-горната част от северния склон на "Острия връх", непосредствено под камарата от вулканични туфи увенчаваща върха, са констатирани множество отчетливи следи от изкуствени изсичания в скалата: дълги, идеално огладени вертикални плоскости; прецизно оформени ъгли, жлебове. Тяхното предназначение и хронология засега са

неясни, но те намират добри паралели в тракийските скални, култови, комплекси от Къснобронзовата и Желязната епоха.

Най-ранните известни досега материали от територията на градището край Овчеполци датират от Късножелязната епоха. По всяка вероятност те са свързани с функциониращ тук, по това време, тракийски култов център. Известните досега две оброчни плочки от това място и намерените фрагменти от синхронна на тях червенолакова керамика от М-Ш в. свидетелстват, че върхът е запазил култовата си същност за околното население и през Римската епоха. През Късната античност тук възникнало укрепено селище.

През Средновековието, може би след известен хиатус, укреплението било отново заселено. Заварените фортификационни съоръжения били ремонтирани и въведени във функционална годност, а от три страни пред тях била изградена дублираща отбранителна линия, снабдена с полукръгли кули. Значителната обитавана площ, както и внушителните размери и солидно изградена фортификационна система на укрепеното ядро, дават основание за включване на средновековната крепост край Овчеполци в категорията на градовете от тази епоха. Пълното отсъствие на фрагменти от сграфито керамика сред известните досега материали от обекта дава основание да се допусне, че селищният център вероятно е престанал да съществува още към края на XI или началото на XII в.

През 1963 г. обектът е публикуван от Д. Цончев в книгата му за археологическите паметници по южните склонове на Средна гора. В публикацията има окомерна скица на крепостта. Според автора това е средновековно крепостно съоръжение с площ около 10 дка.

В по-голямата част от периметъра на крепостната стена съществува втори защитен зид, който отстои на 10-15 м. от вътрешната стена. По външния крепостен зид е имало 4 полукръгли кули. Крепостните зидове са с дебелина 2.1-2.3 м., като вътрешният и външният се различават по своя градеж. Вътрешната крепостна стена е изградена от ломен камък, споен с бял хоросан. Около входовете градежът е с червен хоросан. Укрепителната система на крепостта е доста сложна, от североизток в труднодостъпна местност обрасла с бодливи храсти се наблюдава и трети крепостен зид с полукръгли кули.

Средновековна крепост „Гергьовград“ притежава статут на архитектурно-строителен от Античността и Средновековието паметник на културата (НКЦ) с категория „местно значение“ - ДВ бр.58/26.07.1966 г.

Църква „Свети Димитър“, с. Паталеница

Църквата се намира в село Паталеница.

Съществуват различни мнения за времето на изграждането на храма. Академик Кръстю Миятев и Нели Чанева-Дечевска, които през 1965 г. изследват архитектурата на църквата, отнасят нейното строителство към края на XII — началото на XIII в. През 1975 г., въз основа на разкритите стенописи, проф. Атанас Божков датира изграждането и изписването на църквата към края на XII век.

През 1870 г. храмът е преустроен, пристроен от запад и наречен на военния светец Димитър.

Църквата е кръстополна, с четири г-образни подкуполни подпори и петстенна апсида. Върху стълбовете лежи осемстенният барабан на купола. Междурамията са засводени полуцилиндрично и по-ниско от напречното рамо на кръста. На южната фасада - три високи и широки двустъпални ниши, съответстващи на вътрешното разпределение на пространството. На северната ниша в средата има 2 двустъпални ниши една над друга. В нишите - прозорци. Градежът е от камък, тухла и бигор, който е употребен основно в сводовете. Църквата е с размери 9,20 x 7,60 м. Предполага се, че е била преустройвана три пъти. Първоначално е имала мраморен под. При второто преустройство на северната стена бил направен отвор, ограден с два пиластъра от страни. Подът е бил от трамбована глина. През третия строителен етап през XIX век към западната фасада е построен нов притвор, като старата западна стена е премахната и постройката придобива сегашния си вид.

Вътрешните стени и сводовете на църквата са били изцяло покрити със стенописи. Малки фрагменти от тях са оцелели до днес - около 70 сцени и фигури, голяма част от които не могат да бъдат идентифицирани. През 60-те години на XIX в. старите стенописи били изчукани, за да се закрепят здраво новата мазилка. През 1911 г. църквата е изписана с блажни бои от пловдивчанина Балтов и паталенчанина Кърпелов. През 1961 г. са открити следи от първия живописен слой. Свалянето на мазилката е извършено през 1970-1975 г. от група реставратори, ръководени от Драгомир Пешев. Те разкриват значителни фрагменти от оригиналните стенописи. През 1975 г. стенописната украса е изследвана от проф. Атанас Божков, който ѝ дава висока художествена оценка.

В свода на олтара е разположена сцената „Възнесение Христово“ с апостолите, в долния регистър - изображения на църковните отци, в свода отляво на апсидата - „Възкресение Лазарово“, до него - „Преображение Христово“. В междуолтарните членения - изображения на дякони, монаси и епископи. От юг на олтара - „Тримата момци и огнената пещ“ (т. нар. „Пещ халдейска“). На левия стълб пред олтара - „Богородица Застъпница“, на южния в западната част - свети Димитър. Върху стълбовете виждаме още свети Георги на бял кон, свети Ахилий Лариски, свети Никола.

През 1956 г. църквата е обявена за архитектурен паметник на културата (НКЦ) с национално значение, а през 1971 г., след проучването на изключително ценните стенописи - и за художествен паметник на културата (НКЦ) с национално значение.

От 1993 г. до 2007 г. с известни прекъсвания се осъществяват строително-консервационни и защитни работи. В периода 2011-2014 г. стенописите в храма „Св. Димитър“ са реставрирани с финансовата подкрепа на фондация „Левентис“.

От 2011 г. църквата е музеен обект и може да бъде посетена след предварителна заявка.

В базата данни на Автоматизираната информационна система „Археологическа карта на България“ обектът е регистриран с рег. Карта № 10002992 от 02.12.2015 г.

Куршум джамия, гр. Пазарджик

Джамията се намира в центъра на град Пазарджик.

В периода на османското владичество в Пазарджик са съградени 20 джамии. До днес е запазена само една - Куршум джамия, строена през XVII век, която била прочута с най-високото си минаре. Сградата представлява двупросторствена планова композиция. Централнокуполна, еднообемна сграда: от куб чрез тропи в ъглите преминава през осмоъгълен в цилиндричен тамбур и завършва в полусферичен купол с диам. 13 м. На кубообразния обем е противопоставен вертикализма на минарето - 50 м. По-ниското предверие е оформено с триделна аркада. Интериор: богато украсени михрабна ниша, мембер, дървена галерия над входа, полукръгла ниша /кюрджия/. Украсата е типична за вида сгради, ниска художествена стойност - надживопис с блажна боя от 1975 г. Запазена автентичност на конструктивната система - каменни основи, стени и купол - тънки тухли на варов разтвор, оловна обшивка на купола, късно укрепване с контрафорси.

Възрожденски

Църква „Успение Богородично“

Катедралната църква в гр. Пазарджик е най-голямата възрожденска църква в България. Построена е през 1836-1837г. и представлява просторна трикорабна псевдобазилика с две външни галерии, построени върху красиви аркади. Църквата представлява изключителна културно-историческа ценност със своята архитектура и великолепен дърворезбован иконостас - дело на майстори-резбари от Дебърско. Многопластовата ажурна дърворезба е уникално съчетание на геометрични, растителни и животински орнаменти, в които са вплетени фигурални композиции, изобразяващи библейски сцени. Иконостасът впечатлява със своето стилно съвършенство, изящество и сложност на композицията, богатство от светлосенки, чистота на формата и сигурност на изпълнението.

Църквата притежава статут на архитектурно-строителен и художествен паметник на културата (НКЦ) с категория „национално значение” - ДВ бр.98/11.12.1964 г.

Хаджистояновата къща

Хаджистояновата къща е възрожденска къща строена през 40-те години на XIX век от брациговски майстори. Къщата е отворена, симетрична едноетажна сграда с вкопано мазе. Етажът съдържа открит къшк, чардак, салон и две големи стаи. В интериора са запазени множество дърворезбовани елементи - тавани, врати, долапи (юклуци), рамки на дограми и др. с изключително висока художествена стойност. В гостната стая е запазен Ерусалим (иконен сюжет с житието на Христос, донесен от Божи гроб). Таваните на къшката и гостната стая представляват централни мотиви с лъчи и красиви дърворезбовани розети. Къщата е декларирана като недвижима културна ценност, реставрирана е и е частна собственост.

Пожарова къща с маза

Възрожденска къща, построена през 50-те години на XIX век. Сградата е симетрична, едноетажна с висок цокъл и триколонен портик с кобиличен фронтон.

Фасадите са изписани със сини и черни тонове на бял фон - пиластри, медальони, вази с букети. Върху фронтона на портика е изписан медальон с гирлянди. В интериора има дърворезбени тавани и стенописи. Към улица „Георги Бенковски” е запазена възрожденска едноетажна мааза (складова сграда).

Къща музей "Константин Величков"

Къща музей „Константин Величков" е роден дом на най-видната личност, която Пазарджик дава на българското Възраждане - Константин Величков (1855-1907). Сградата е построена през 1850 г. и е обявена за архитектурно-художествен и исторически паметник на културата от национално значение.

Предстои реставрация и консервация на архитектурни и художествени елементи от къщата.

Къща музей „Станислав Доспевски“

Построена е през 1864 г. от брациговски майстори. Къщата е двуетажна, кирпичена, с шест стаи и салон, характерна за периода на Възраждането. Това е единственият в България музей, посветен на възрожденски художник. Доспевски е един от първите български художници и иконописци с академично образование. Той се превръща в основоположник на светската портретна живопис.

Къщата музей е обявена за музей през 1952 г., а за архитектурен паметник през 1964 г.

Културно-историческото наследство на общината е богато и с хилядолетна история. За него са полагани системни, предимно от местната власт и целенасочени институционални грижи, налице е последователна и надграждаща местна политика. В нея се вписват и ежегодните, периодичните, или единични културни прояви, съответни на местните и национални приоритети, в съответствие с модерните европейските стандарти.

8. Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор.

Селищната мрежа представлява произволна или административно организирана и пространствено разположена съвкупност от взаимосвързани селища, населени места и територии, чрез различни икономически, социални, инфраструктурни или информационни връзки.

Селищната мрежа е пространствена форма на организация на обществения живот. Тя има за елементи различните населени места в съответния район, взаимно свързани помежду си посредством товаро - , пътнико- и информационни потоци, а също и посредством общността на природоползването.

Селищната мрежа в общината обхваща 32 населени места, вкл. и град Пазарджик, който е общински и областен център.

Според Националната функционална категоризация на административно-териториалните единици и населени места от 1 тип /категория/е само гр. Пазарджик, от

4 – 3 н. м., от 5 – 12 н. м., от 6 – 10 н. м. и от 7 – 3 н. м. 4 населени места с под 350 души население са с кметски наместници.

Територията на община Пазарджик с принадлежащите ѝ 639,8 кв. км представлява 14,3% от територията на Пазарджишка област, 2,8% от територията на Южен Централен Район и 0,58% от националната територия.

Както бе упоменато по-горе, 73,7% от територията на общината представляват земеделски земи, 11,2% - горски площи и 7,4% - урбанизирани и промишлени райони.

Към края на 2020 год. урбанизираните територии и промишлени зони на територията на община Пазарджик са 47,3 кв. км. Тази обща площ, вкл. и урбанизираната ѝ съставка, се населяват общо от 105 161 граждани. Тези аритметични стойности сочат, че **гъстотата на населението на кв. км** от общата площ е 1 643,7 жит./кв. км и 2 218 жит./ кв. км от урбанизираните територии. По този показател общината се нарежда на едно от челните места за страната.

Степента на урбанизация (делът на градското население) по данни на НСИ за 2020 год. е 63,4%, равняващо се в абсолютно цифрово изражение 66 690 души, срещу 38 471 души в селата, т. е. 36,6 %. Спадът в броя на населението е характерна и за община Пазарджик и съответна на националните тенденции. През последните 6 години от плановия период, намалението на населението в общината е с 5 390 души, което представлява спад с 0,9% на годишна база. По-нисък ръст на спада – 0,4% на същата годишна база отчита общинският и областен център - град Пазарджик.

Разпределение на населението по населени места.

Броят на населението по населени места е един от важните критерии за демографската им жизненост.

Данните за агломерирането на населените места за брой на населението по данни на НСИ за 2020 год. показват, че преобладават населените места с население до 1 000 души - 15 села.

В групата села с население между 1 000 и 2 000 човека попадат 10 села от общината.

Броят на населените места с население над 2 000 души е 6.

Най-големите села в община Пазарджик са село Мало Конаре с 3 792 души, село Алеко Константиново с 2 743 души, село Ивайло с 2 574 души, село Огняново с 2 160 души и с. Главиница с 2 015 души. По този начин, 37,4% от селското население живее в тези пет населени места, което представлява 12,6% от населението на цялата община.

Горните констатации предпоставят определени различия по отношение на селската и градска селищна мрежа. Един от най-важните проблеми на селищната мрежа в общината е промяната в обхвата и структурата на селската селищна мрежа. Тя има своето десетилетно историческо обяснение - бурният процес на урбанизация в България през втората половина на миналия век доведе до вътрешни миграционни процеси, поради големите преселвания към градовете. Градовете в областта и извън нея се оказаха силен притегателен център, предлагайки по-добри условия за заетост,

образование, здравеопазване, културен живот. Отварянето на Р България към ЕС и света са настояща предпоставка за търсене на по-добри условия на живот извън пределите на страната. Тази констатация важи с пълна сила и за гражданите на община Пазарджик.

В противовес на горните обективни дадености, общината разполага с много добър потенциал за ускорено социално-икономическо развитие, предопределено и от доброто състояние на селищната мрежа – добро инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на териториите, позитивно развитие на социалната сфера и човешките ресурси, добро екологично състояние, отлична географска характеристика и наличието на множество природни ресурси, богата история и културно-историческо наследство, добро взаимодействие между местна и централна власт с доказани възможности за ползване на средства по европейски фондове и програми и др. са фактори, които в средносрочно бъдеще създават предпоставки за успокояване на вътрешните и външни миграционни процеси, осигуряване на по-високи нива на заетост и доходи, по-висок естествен прираст на населението и уравнивяване на регионалните различия. Така, подобряващото се състояние на селищната мрежа е една от благоприятните предпоставки за балансирано и устойчиво развитие на местната общност.

Жилищен сектор.

Съществен дял в решаването на проблема на териториалното развитие на общината се пада на системата “Обитаване”, която под влияние на демографските нужди от една страна и на физическото износване на съществуващия сграден фонд - от друга, изисква проучване не само в качествено, но и в количествено отношение.

Състоянието на жилищния фонд на община Пазарджик е анализирано на база на статистически данни към 31.12.2018 г. На територията на общината има изградени 26 476 жилищни сгради с 51 859 жилища в тях, чиито характеристики са показани в таблицата по-долу.

Таблица 50. Общи характеристики на жилищния фонд в община Пазарджик към 31.12. 2018 г.

Община, Населено Място	Полезна площ - кв.м.				Жилищна площ на човек от населението	Средна полезна площ на едно жилище
	ОБЩО	жилищна	Слома - гателна	площ на кухни		
Община Пазарджик	3889749	2925666	573680	390403	26,74	75,01
в града	2475051	1849818	362434	262799	26,82	75,59
в селата	1414698	1075848	211246	127604	26,60	74,00
с. Алеко Константиново	62572	47068	10429	5075	17,13	68,09
с. Априлци	11850	8930	2633	287	18,22	53,38
с. Братаница	56595	46197	7578	2820	22,86	82,50
с. Величково	40390	30060	7118	3212	32,85	66,76
с. Гелеменово	24170	17622	5015	1533	25,69	73,47
с. Главиница	77745	61227	9404	7114	28,39	86,00
с. Говедаре	47917	37509	6949	3459	24,45	80,26
с. Дебръщица	39558	29239	6546	3773	35,06	67,28

с. Добровница	43272	32167	5575	5530	24,54	73,34
с. Драгор	37406	28938	5276	3192	20,91	74,51
с. Звъничево	66648	51347	8510	6791	29,31	80,79
с. Ивайло	76745	56289	10401	10055	20,69	75,09
с. Крали Марко	10420	8493	1720	207	51,16	61,66
с. Ляхово	15306	10693	2411	2202	30,21	68,64
с. Мало Конаре	128860	99454	18606	10800	24,33	70,26
с. Мирянци	19874	15432	2618	1824	28,79	75,85
с. Мокрище	60186	43749	10256	6181	24,91	84,29
с. Овчеполци	39591	31262	5676	2653	32,91	71,46
с. Огняново	75325	53998	10671	10656	23,60	79,71
гр.Пазарджик	2475051	1849818	362434	262799	26,82	75,59
с. Паталеница	62539	45070	10937	6532	40,60	61,92
с. Пищигово	50035	39445	7017	3573	42,10	84,23
с. Росен	20924	16132	3369	1423	32,26	64,78
с. Сарая	35505	26503	4808	4194	19,85	72,31
с. Сбор	9804	6619	2204	981	31,37	67,61
с. Синитово	61610	47332	8668	5610	26,32	82,70
с. Тополи дол	16083	12279	2704	1100	58,47	70,54
с. Хаджиево	34887	28126	5133	1628	28,35	72,53
с. Цар Асен	15300	11801	2478	1021	43,39	61,94
с. Црънча	43603	31742	7402	4459	33,13	73,78
с. Черногорово	69837	54371	10485	4981	27,20	66,13
с. Юнаците	60141	46754	8649	4738	32,49	83,88

Източник: Национален статистически институт.

От тези общи характеристики е видно, че средната полезна площ на 1 жилище за населението на общината е 75,1 кв. м, с почти изравнени показатели за градското /75,59 кв.м/ и селското /74,00 кв.м/. Обитаваната жилищна площ на човек от населението осреднено е 26,74 кв.м, с изравнени показатели за града /26,82 кв.м/ и за селата /26,60 кв.м/.

Според вида на конструктивната система жилищните сгради се разпределят както следва:

Таблица 51. Конструктивна система на жилищните сгради в община Пазарджик по данни към 31.12.2018 год.

Общини, Населено място	Жилищни сгради общо	По конструкция				
		Панели	Стомано - бетон	тухлени с бетонна плоча	тухлени с гредоред	друг
Общ.Пазарджик	26476	502	890	8357	12315	4412
в града	7961	416	487	2622	4050	386
в селата	18515	86	403	5735	8265	4026
с. Алеко Константиново	785	7	11	258	397	112
с. Априлци	215 кв.м, с изравнени	0	1	8	90	116
с. Братаница	656	2	24	274	306	50
с. Велич74,ково	693	1	9	208	371	104
с. Гелеменово	311	0	0	93	83	135
с. Главиница	666	14	33	199	381	39
с. Говедаре	663	3	21	263	262	114
с. Дебръщица	580	4	10	153	390	23

с. Добровница	551	3	9	238	196	105
с. Драгор	419	2	9	216	162	30
с. Звъничево	872	4	5	381	454	28
с. Ивайло	896	3	18	322	464	89
с. Крали Марко	160	0	1	46	56	57
с. Ляхово	219	3	42	35	112	27
с. Мало Конаре	1947	7	20	387	816	717
с. Мирянци	259	0	29	72	145	13
с. Мокрище	607	2	22	253	309	21
с. Овчеполци	573	5	11	135	188	234
с. Огняново	924	3	22	305	496	98
гр. Пазарджик	7961	416	487	2622	4050	386
с. Паталеница	1052	5	28	317	562	140
с. Пищигово	587	4	1	117	224	241
с. Росен	353	0	1	60	59	233
с. Сарая	490	1	8	178	127	176
с. Сбор	147	2	1	35	24	85
с. Синитово	715	2	16	193	396	108
с. Тополи дол	239	0	0	61	119	59
с. Хаджиево	492	1	25	156	235	75
с. Цар Асен	236	1	0	48	59	128
с. Црънча	584	0	11	147	386	40
с. Черногорово	981	4	3	340	167	467
с. Юнаците	643	3	12	237	229	162

Източник: Национален статистически институт.

Броят на жилищните сгради в селата – 18 515 надхвърля над 2 пъти броя на тези – в града. В общинския център и селата, по конструкция преобладават тухлените сгради с гредоред -4050 бр. за града, представляващи 50,87% от градския жилищен фонд, за селата – 8 265 бр., представляващи 44,64% от селския жилищен фонд.

На следващо място се нареждат тухлените сгради с бетонна плоча. За града те са 2 622 бр.- 32,94%, а за селата – 5 735 бр.- 30,97%.

Така, преобладаващият тип конструкция на жилищния сектор за града и селата са тухлените сгради с гредоред и тухлените сгради с бетонна плоча. За града те формират общо 83,51% от жилищата, а за селата – 75,61%.

За града следва стоманобетонното строителство – 6,12%, панелното – 5,26%, а останалите 4,81% - друг тип конструкция. За селата следват: друг тип конструкция – 21,74%, стоманобетон – 2,18% и 0,47% панелно строителство.

Данните за период на построяване на жилищата са показани в таблицата по-долу:

Таблица 52. Период на построяване на жилищните сгради в община Пазарджик.

Общини, Населени места	Жилища Общо	Периоди на построяване								
		до 1918	1919 1945	1946 1960	1961 1970	1971 1980	1981 1990	1991 2000	2001 2010	след 2011
Общ.Пазарджик	51859	218	2392	9038	9584	11802	10811	3846	3444	724
в града	32741	112	672	3771	5384	8576	7961	2762	2883	620
в селата	19118	106	1720	5267	4200	3226	2850	1084	561	104
с. Алеко Константиново	919	3	50	120	189	217	163	119	54	4
с. Априлци	222	5	92	71	11	18	22	2	1	0
с. Братаница	686	2	38	172	177	109	95	57	28	8
с. Величково	605	5	66	280	84	65	70	26	8	1
с. Гелеменово	329	4	57	100	27	54	48	19	20	0
с. Главиница	904	1	23	188	280	139	197	40	32	4
с. Говедаре	597	6	34	166	113	104	87	46	38	3
с. Дебръщица	588	4	50	196	113	64	119	23	12	7
с. Добровница	590	8	33	93	133	114	146	35	19	9
с. Драгор	502	1	8	69	93	120	123	45	38	5
с. Звъничево	825	1	39	222	244	160	90	42	26	1
с. Ивайло	1022	2	38	227	340	182	124	65	30	14
с. Крали Марко	169	6	22	58	23	27	22	9	2	0
с. Ляхово	223	0	13	72	44	23	46	19	6	0
с. Мало Конаре	1834	7	217	560	436	317	182	66	42	7
с. Мирянци	262	0	9	127	28	29	30	19	16	4
с. Мокрище	714	2	14	135	262	133	92	46	25	5
с. Овчеполци	554	1	81	150	137	95	66	18	4	2
с. Огняново	945	2	50	296	157	217	153	43	21	6
гр. Пазарджик	32741	112	672	3771	5384	8576	7961	2762	2883	620
с. Паталеница	1010	5	128	213	138	117	230	127	36	16
с. Пищигово	594	3	82	220	86	89	74	23	17	0
с. Росен	323	0	36	130	85	45	21	2	3	1
с. Сарая	491	2	37	174	72	93	68	24	20	1
с. Сбор	145	14	45	27	4	15	28	10	2	0
с. Синитово	745	2	41	255	227	116	69	21	13	1
с. Тополи дол	228	8	16	67	62	32	22	16	5	0
с. Хаджиево	481	0	28	148	113	90	71	19	9	3
с. Цар Асен	247	5	79	51	41	27	40	4	0	0
с. Црънча	591	2	65	186	165	73	71	27	0	2
с. Черногорово	1056	2	128	334	185	203	139	43	22	0
с. Юнаците	717	3	101	160	131	139	142	29	12	0

Източник: Национален статистически институт.

От данните е видно, че най-голямо жилищно строителство е имало в периода 1971-1990 година, като след 2000 г. то е в рамките на 3444 жилища, а след 2011 г. са построени едва 724 жилища в 190 жилищни сгради.

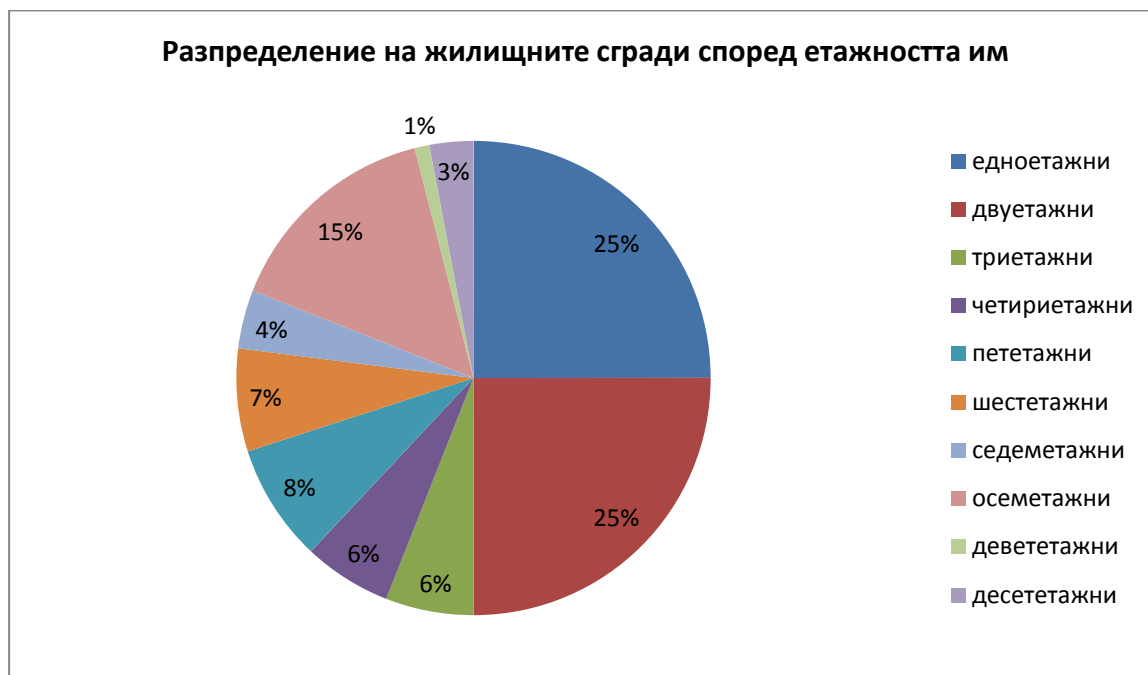
По-подробна разбивка налага следните **изводи**:

- най-многоброен е сградният фонд на 40-50 год. – 22,75%;
- на второ място е този, на възраст 30-40 год. – 20,84%;
- на трето място – 50-60 години – 17,43%;

- по-новите сгради между 10 и 30 год. – 14,6%,
- най-новите 0-10 год. – едва 1,40%;
- останалият сграден фонд от 23,52% е на възраст над 60 год.

Според етажността, жилищните сгради се разпределят, както следва:

Фигура 9. Разпределение на жилищните сгради според етажността им.

Източник: Национален статистически институт

С по 25% лидерското място се разделя между едноетажните и двуетажни жилищни сгради. Следват шестетажните сгради с 15%, пететажните – 8%, осеметажните – 7% и др.

Качествен показател за стандарта на обитаване е първичната техническа благоустроеност на жилищата. Данните към 31.12.2018 г., показват, че 77,7% от жилищата в общината са с наличие на ел. ток, вода и канал,. Жилища с най-висока степен на благоустроеност в общината са 17,9% или 9296 жилища, включващи и централно, или местно отопление. Без благоустройство са едва 187 жилища в общината, представляващи 0,36%.

Таблица 53. Степен на благоустроеност на жилищния фонд в община Пазарджик към 31.12.2018 год.

Община, Населено място	Жилища общо	Благоустроеност						
		ел. ток, водопровод, канализация, центр., местно отопление	ел. ток, водопровод, канализация	ел. ток, водопровод	ел. ток	водопровод, канализация	водопровод	без благоустройства
Общ.Пазарджик	51859	9296	40319	1300	756	0	1	187

в града	32741	7276	24807	443	190	0	0	25
в селата	19118	2020	15512	857	566	0	1	162
с. Алеко Константиново	919	60	750	90	17	0	0	2
с. Априлци	222	1	160	61	0	0	0	0
с. Братаница	686	160	464	44	17	0	0	1
с. Величково	605	33	487	55	28	0	0	2
с. Гелеменово	329	127	163	27	10	0	0	2
с. Главиница	904	176	678	26	21	0	0	3
с. Говедаре	597	75	498	18	6	0	0	0
с. Дебръщица	588	36	509	8	34	0	0	1
с. Добровница	590	40	543	5	0	0	0	2
с. Драгор	502	131	351	9	10	0	0	1
с. Звъничево	825	108	670	28	15	0	0	4
с. Ивайло	1022	113	896	9	1	0	0	3
с. Крали Марко	169	5	147	14	3	0	0	0
с. Ляхово	223	9	204	4	5	0	0	1
с. Мало Конаре	1834	117	1582	89	35	0	0	11
с. Мирянци	262	38	211	11	1	0	0	1
с. Мокрище	714	106	589	12	4	0	0	3
с. Овчеполци	554	28	463	41	19	0	0	3
с. Огняново	945	80	861	2	0	0	0	2
гр. Пазарджик	32741	7276	24807	443	190	0	0	25
с. Паталеница	1010	141	585	72	206	0	0	6
с. Пищигово	594	27	444	70	51	0	0	2
с. Росен	323	8	285	15	15	0	0	0
с. Сарая	491	38	448	4	1	0	0	0
с. Сбор	145	31	11	5	0	0	0	98
с. Синитово	745	90	633	10	7	0	1	4
с. Тополи дол	228	10	174	39	3	0	0	2
с. Хаджиево	481	32	405	33	9	0	0	2
с. Цар Асен	247	3	229	7	8	0	0	0
с. Црънча	591	107	464	8	9	0	0	3
с. Черногорово	1056	45	970	34	7	0	0	0
с. Юнаците	717	45	638	7	24	0	0	3

Източник: Национален статистически институт..

Жилищните дефицити (излишъци) се определят като разликата между приети стандарти за жилищно потребление и действителното потребление. Жилищните дефицити се измерват с брой жилища, стаи и площи (жилищна, полезна, брутна/разгъната). Като основа за изчисляване на жилищните дефицити е приет само броят на обикновените, обитавани и годни за обитаване жилища. Данните за жилищна задоволеност показват, че на 1000 жители се падат 474 жилища (475 за града). Едно жилище се обитава от 2,1 души.

Таблица 54. Жилищни потребности в община Пазарджик към 31.12.2018 год.

Жилищно потребление	Статистическо	Стандарт	Дефицит
Жилища на 1000 обитатели	474	420	+52
Обитатели на 1 жилище	2,1	2,4	+0.3

Източник: Национален статистически институт.

Възникнали в бъдеще жилищни потребности ще се задоволяват по стопански начин в отделни урегулirани имоти в населените места в общината.

Анализът на данните на жилищния фонд дават основание за следните **изводи**:

Населението в общината е със задоволени жилищни нужди. Сградният фонд е с висок стандарт на обитаване и висока степен на благоустроеност. Конструктивните елементи на застрояването отговарят на стандартите по години на осъществяване на строителството, а и на финансовите възможности на населението. Наред с това, друга част от заключенията касаят физическата амортизация като пряко следствие на застарялостта на голяма част от жилищния фонд, значителния финансов ресурс за неговото поддържане и рехабилитация, както и видими нужди от съвременни и актуални изисквания за благоустрояване – енергийна ефективност, пречистване на отпадъчните води и др. Тези обстоятелства, наред с констатираното по-горе не добре балансирано териториално развитие на общината /демографски параметри, селска канализационна и телекомуникационна мрежи, управлението на битовите отпадъци, замърсяване компонентите на околната среда и обезлюдяването на селата/, представлява част от общата картина и в този аспект.

9. Описание на елементите на градското културно наследство в град Пазарджик.

В гр. Пазарджик, като общински и областен център са развити множество културни дейности, представени от театралното, музикалното и танцовото изкуство, изобразителните изкуства, библиотечната и музейната дейност и читалищната дейност. Градът има богат културен календар, в който са застъпени различни културни събития.

От друга страна, на градска територия се намират огромната част от антропогенните културни обекти с национално и наднационално значение, които обстоятелства заслужено предопределят водещата роля на града.

Културни пространства и инфраструктура

Театралното изкуство се представя от Драматично-кукленият театър „Константин Величков“, който е единственият театър в областта и общината. Сегашният театър и персонален състав обединява Драматичен театър „К. Величков“ и Куклен театър „Светулка“.

Музикалното и танцуващо – от симфонично-оперетно дружество „Маестро Георги Атанасов“ в гр. Пазарджик, симфоничният оркестър, който се финансира от общината и Ансамбъл „Пазарджик“, чиито прояви са обсъдени по-горе. За повече от половин век история оркестърът е изнесъл множество международни турнета и концерти в Европа, участвал е и продължава да участва в престижни културни мероприятия, като „Софийски музикални седмици“, „Мартенски музикални дни“, „Австрийски музикални седмици“, „Нова българска музика“. Оркестърът участва в подготовката и реализацията на Международния фестивал „Зимни музикални вечери Проф. Иван Спасов“ - Пазарджик.

Ансамбъл „Пазарджик“ е основан е през 1962 г. към читалище „Виделина“. Той поставя началото на традиционните национални празници на професионалното фолклорно изкуство, с което се цели приобщаване и популяризиране на разнообразното и богато фолклорно изкуство. Ансамбълът е носител на награди за постижения в областта на изкуството и културата, има многобройни участия в културни тържества в общината и извън нейната територия.

Музеите и музейната дейност, с описание на част от тяхната дейност, са представени в Раздел 7 „Анализ на КИИ на общината“

- ✓ регионалният исторически музей (РИМ) в гр. Пазарджик, постоянно представящ различни експозиции - археологическа, възрожденска, етнографска и нова история, за периода след Освобождението. Музеят е основен организатор на Международния симпозиум „Златното пето хилядолетие: Тракия и съседните райони през каменно-медната епоха“. РИМ е реализирал и поредица проекти, описани по горе в аналитичната част;
- ✓ къщата-музей „Константин Величков“ е средище за културни прояви, като традиционните „Величкови дни“ заемат важно място в културния календар на общината. Сградата е обявена за архитектурно-художествен и исторически паметник на културата от национално значение, а в нея са възстановени оригиналните интериори;
- ✓ селищната могила „Юнаците“ е наричана още „Плоската могила“. При разкопките в нея са разкрити пластовете от енеолита (V хил. пр.Хр.), от бронзовата епоха (III-II хил. пр.Хр.), останки от тракийско селище, от римско укрепление и от средновековен некропол;
- ✓ къщата-музей „Станислав Доспевски“ е построена през 1864 г. и е със статут на архитектурно-художествен паметник от национално значение;
- ✓ къщата-музей „Георги Герасимов“ представя творчеството на художника Георги Герасимов, завещал на съгражданите си над 7 хиляди свои произведения. Музеят е филиал на художествената галерия „Станислав Доспевски“.

Галерия и библиотечно дело, представлявано от Художествена галерия „Станислав Доспевски“, основана през 1966 г. и Регионалната библиотека „Никола Фурнаджиев“.

Експозицията на галерията представя българското изобразително изкуство от края на миналия век до наши дни в пет изложбени зали.

Регионалната библиотека „Никола Фурнаджиев“ в гр. Пазарджик има дългогодишна история. Фондът на библиотеката към 2020 г. надхвърля 268 хил. тома и непрекъснато нараства с нови постъпления. Библиотеката има и детски отдел. Успешно са реализирани проекти, които осигуряват допълнителни финансови средства за развитие на дейността ѝ.

Читалищна мрежа.

Община Пазарджик има много добре развита читалищна мрежа, в т.ч. и читалищни библиотеки. На територията на град Пазарджик функционират 5 читалища - Читалище „Виделина“, Читалище „Тодор Траянов“, Читалище „Никола Йонков Вапцаров“, Читалище „Пробуда“ и Читалище „Христо Ботев“.

Във всички 31 села на общината има читалища. Общината подкрепя дейността им главно чрез съфинансиране и проекти по донорски програми, съдейства за организацията и провеждането на редица културни прояви, за развитието на библиотечното дело, за опазването и популяризирането на народните традиции.

Извършени са многобройни ремонти на сградните помещения и вътрешния интериор, описани в аналитичната част.

Културни инициативи и прояви.

Община Пазарджик финансира провеждането на утвърдени събития от културния календар, местни празници, национални и международни конкурси, фестивали, годишнини, голямата част от които са с пряка насоченост към градското население, най-вече съобразно специфични инфраструктурни наличия и предпочитанията на местната общност.

По-значимите от тях са:

-Международен фестивал за симфонична музика „Зимни музикални вечери проф. Иван Спасов“;

- ✓ Международен фолклорен фестивал – Пазарджик;
- ✓ Международен театрален фестивал „Есенни театрални срещи“;
- ✓ Национален конкурс за поезия „Теодор Траянов“;
- ✓ Национална литературна награда „Иван Динков“;
- ✓ Национален конкурс за млади изпълнители „Медени звънчета“;
- ✓ Младежкия рок фестивал, който се реализира се в градския парк „Остров Свобода“;
- ✓ Фестивал за стара градска и забавна песен „Георги Шаранков“;
- ✓ Регионален фестивал на изкуствата „Арт Идея - Арт Алея“ по проект по ОП „Регионално развитие“;
- ✓ Традиционн концерти „Лято в парка“ на Остров Свобода;
- ✓ Празника на Пазарджик;
- ✓ Международни скулптурни симпозиуми и проекти;
- ✓ По сключен договор за сътрудничество с Унгарския културен институт са провеждани „Вечери на органовата музика“;
- ✓ Реализиран е проект за цикъл симфонични концерти с творци от Япония и Корея.

Общината работи активно в партньорство с различни творчески организации и осъществява връзки с НПО, работещи в сферата на културата и изкуството, подкрепя финансово и логистично проекти на различните институции и местни творци, в т.ч. и проекти изпълнявани по оперативните програми

Община Пазарджик без прекъсване финансира провеждането на утвърдени събития от културния календар - местни празници, национални и международни конкурси, фестивали, годишнини, по-важните от които са описани по-горе.

Общината работи активно в партньорство с различни творчески организации и осъществява връзки с НПО, работещи в сферата на културата и изкуството, подкрепя финансово и логистично проекти на различните институции и местни творци, в т.ч. и проекти изпълнявани по оперативните програми.

Осмислянето на разглежданата материя е в пряка връзка с изискванията на международното и национално законодателство, като качествено отношение по тази тема имат предимно следните актове:

Конвенцията на ЮНЕСКО за защита на нематериалното културно наследство през 2006 год. С приемането ѝ от наша страна, нормите ѝ стават задължителни. **ЮНЕСКО разглежда нематериалното културно наследство** като фактор за социално включване и стимул за мобилизиране на обществата.

В Стратегията за развитие на българската култура 2019-2029 г. основният приоритет, който се поставя в сферата на културното наследство е свързан с опазването и социализацията на културното наследство и разкриването му като фактор за устойчиво развитие, идентичност и културен диалог. В проектът на стратегията е заложен подприоритет: „Актуализиране на съществуващата концепция за опазване, съхраняване и популяризиране на нематериалното културно наследство“ (НКН), което да отразява националната и регионалната специфика.

Основополагащите принципи са съхранение и развитие на местната идентичност, чрез ефективен маркетинг, популяризация и реклама, осигуряване съпричастност на местно ниво/предимно от общинските институции/ и търсене на съвременни форми на местно ниво за популяризирането на НКН.

В Закона за културното наследство (ЗКН), приет през 2009г., **нематериалното културно наследство е признато за културна ценност**. То може да има и материален характер, като тук се включват – материали, костюми, книги, които са свързани с бита на всеки човек. От тук следва и да се обособят отделните елементи на нематериалното културно наследство, които се включват в него и се проявяват в отделните области:

- устни традиции и форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство;
- художествено-изпълнителско изкуство, социални обичаи, обреди и празненства;
- знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената;
- знания и умения, свързани с традиционните занаяти.

Изследваната територия на община Пазарджик разполага с богато културно-историческо наследство още от дълбока древност – материално и нематериално, което се идентифицира с т. н. **антропогенни ресурси**. Към антропогенните ресурси се отнасят всички прояви на материалната и духовна култура на населението в България. Атрактивността им не се влияе от климатичните условия, което дава възможност за целогодишната им експлоатация. **Антропогенни туристически ресурси** за общината са: архитектурните паметници, археологическите находки, религиозни обекти /черкви, манастири, джамии, медресета и др./, музейни експозиции и музеи, театри културни институции /читалища, самодейни състави, художествената галерия/, спортни обекти /стадиони, фитнес центрове/, циркови представления, концерти, кинопрожекции и др.

Предаването на ценностите в автентичния им вид от поколение на поколение е от изключително голямо значение за развитието на територията, тъй като ценностите се явяват продължение на националната памет и в най-голяма степен допринасят за поддържането на българския бит и култура.

В заключение - в общината се води богата като културен календар и тематична разнопосочност културна дейност. Понастоящем същата се организира,

ръководи и финансира основно с общински средства, както и със средства от оперативните програми, при осезаемата логистична подкрепа на различни културни институции. Не могат да се констатират трайно установени контакти с бизнеса, в каквато насока следва да се предприемат активни действия. Подобна активност е належаща и за популяризиране на съответните културни прояви не само сред местната общност, но с акценти в регионален, национален и европейски мащаб, контакти с туристически оператори на български и чуждестранни туристи за предоставяне на пакетни услуги. Това би могло съществено да облекчи общинския бюджет.

Така, обектите на културното наследство следва да се разглеждат като единна функционална система, която обхваща центрове за културни изяви, читалища, библиотеки, музеи, художествени галерии, сцени на открито, пространства за визуални изкуства. Ключово значение имат и културните събития, инициативи и дейности.

Настоящият анализ е насочен към създаване на привлекателна културна и социална среда, която да стимулира значими местни, регионални, национални и международни събития. В този смисъл следва да се предприемат мерки за обновяване и модернизация на материално-техническата база на обектите с културни функции, на обзавеждането и оборудването за придаване на нови допълващи функции и интегриране с прилежащите им пространства за изяви на закрито, или открито.

10. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината.

Целта на този вид анализ е да се разгледат евентуалните въздействия (както положителни, така и отрицателни) на съседните територии върху община Пазарджик, да се идентифицират общи предизвикателства и евентуални възможности за коопериране с други общини за изпълнение на съвместни проекти.

Налице е историческа свързаност на територията на общината с други територии, пряко граничещи, или пространствено разположени през границите ѝ. В последните десетилетия е налице и процес на сближаване с общини и територии извън пределите на страната – Европа, САЩ, Азия, но последният няма да бъде обект на подробен коментар.

Тези връзки и взаимодействия в миналото са разглеждани предимно в културно-исторически аспект. Прилагането на целенасочен интегриран подход в стратегическата планова дейност на общината, стартирал практически преди приемането на страната ни в ЕС, както и през новия планов период 2021 – 2027 г., налага задължителното откриване, интензифициране и укрепване на връзките на общината със съседните територии извън административните ѝ граници, които имат потенциал да влияят върху развитието на населените места и териториите в рамките на общината и за повишаване на мултипликационния ефект от разработването и изпълнението на съвместни проекти. В този смисъл интерконтиненталното сближаване на общината, освен имиджово значение, практически е насочено и към заимстване и внедряване на чужди добри и иновативни практики, съобразени с националното ни законодателство.

Община Пазарджик е участвала в редица форуми на международно и национално ниво. полага усилия за популяризиране на дестинацията. Практиката

показва, че е наложително да се засилят целенасочените усилия в последователни мерки, обвързани в обща политика за приоритетите на развитие на общината в международен план.

Общината е част от многобройни сдружения, както на национално, така и на международно ниво. Беше вече споменато, че Общината е член на следните организации с нестопанска цел:

- Националното сдружение на общините в Република България.
- Асоциацията на общините от Южен-Централен район „Хебър“.
- Асоциацията „Енержи Сите“ - Безансон, Франция - участието на общината в организацията подпомага работата на общинската администрация в областта на енергийната ефективност чрез обмяна на опит с други общини, получаване на специализирана информация и участие в проекти.
- Корпус на мира.
- Програма за развитие на ООН (ПРООН).
- Фондация „Бертелсман“.

Както вече беше споменато Община Пазарджик е побратимена с 9 чуждестранни градове от Европа, Азия и Америка:

- гр. Аеродрум, Република Македония,
- гр. Ал Салт, Хашемитското кралство Йордания,
- гр. Борисов, Република Беларус,
- гр. Драма, Република Гърция,
- гр. Ставропол, Руска Федерация,
- гр. Татабания, Република Унгария,
- гр. Тхай Бин, Република Виетнам,
- гр. Уест Бенд, (Уисконсин), САЩ,
- гр. Чехов, Руска Федерация.

Във вътрешен план, съседните територии на община Пазарджик могат да окажат положителни въздействия върху нейното социално-икономическо развитие. Пряк пример за това е създаденото Регионално сдружение за управление на отпадъците.

Рамките на партньорските отношения следва да се интензифицират и разнообразят с иновативни мерки, задължително включващи цифрова трансформация на публичния сектор в полза на по-големи общностни групи, допринасящи за превръщане на информацията в ключов капитал и подобряване на дигиталната свързаност. Дигитализацията в услуга на гражданите и бизнеса и ефективните партньорства за споделяне на ресурси, осигуряват качествено функциониране на общината във всяко партньорство.

Благоприятното влияние на съседните общини върху развитието на населените места и териториите в рамките на община Пазарджик може да се разглежда в следните основни насоки:

1. Възможност за съвместно кандидатстване с големи проекти по Оперативните програми, изискващи значително съфинансиране от страна на бенефициентите, което е трудно осъществимо само от една община;

2. Реализация на съвместни проекти и инициативи на територията на съседни общини за опазване на околната среда, за ограничаване изменението на климата, за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;

3. Изграждане на значими съвместни инфраструктурни обекти, които могат да създават заетост на човешките ресурси в общината;

4. Сътрудничество на бизнеса между различните общини и създаване на съвместни предприятия;

5. Създаване на вертикални, хоризонтални и секторни клъстери и в икономиката на съседните общини;

6. Разработване на общи туристически продукти и маршрути, които ще съдействат за подобряване на икономическото състояние на общината – община Велинград и Пловдив;

8. Развитие на културните връзки и културния обмен;

9. Разнообразяване на културния живот в общината чрез задълбочаване на сътрудничеството с културните институции на съседните общини;

10. Изграждане на общи политики за най-ефективно използване на потенциалите на съседните общини, и др.

В заключение - на този етап не се отчитат отрицателни въздействия на съседните територии върху общината.. Конкуренцията между съседните общини от икономическа гледна точка е по-скоро положителен фактор за тяхното развитие, а съвместяването на усилията за ускорено социално и икономическо развитие на общината и региона, преминава задължително през подобно сближаване.

11.Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината.

През плановия период 2021 – 2027 г. се очаква да се извърши проектиране и строителство на Западния околоръстен път. Изграждането на западния обходен път е от изключителна важност за областния град , тъй като ще изнесе целия тежък трафик от общинския център до магистралата. Същевременно, за автомобилите, които пътуват от посока Белово, Велинград, Пещера, Брацигово и др. по-далечни, околоръстното трасе ще е най-краткия път до магистралата.

Предвижда се проектът да бъде реализиран на три етапа. Ще се изгради отбивка от с. Главиница с едно естакадно съоръжение, преминава се над с. Мокрище и се излиза на трасе, в посока с. Звъничево. При парк „Писковец“ се предвижда да се изградят 2 кръгови кръстовища и мостово съоръжение, като сегашният мост ще бъде рехабилитиран, Този участък е най-дълъг – около 2,5 км, а общото трасе е около 5,9 км.

Прогнозната стойност е около 68 милиона лева заедно с проектирането, а срокът на изпълнение е 2 години.

Западният околоръстен път изцяло ще промени характеристиката на движението в гр. Пазарджик – ще намали значително трафика на транзитно преминаващите през града, а това обстоятелство ще окаже видимо положителен ефект в екологичен, финансово-икономически и здравен аспект.

Освен Западния околоръстен път, се включат и следните транспортни проекти: -проект за изграждане на ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на южен обходен път част от Главен път I-8;

-проект за обходен път от кръгово кръстовище на съществуващ мост над река Марица част от Главен път I-8 до ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на южен обходен път част от Главен път I-8;

-проект за проектиране и изграждане на източен обходен път от Главен път I-8 до Второкласен път II – 37.

С тях ще се образува цялостен околоръстен пътен транспортен пръстен около гр. Пазарджик и със сигурност ще има не само местно но и регионално и национално значение, но те са нови идеи и не са включени в стратегически проекти, поне аз не знам.

Планираните нови транспортни връзки около и в общинския център осигуряват наличието на модерен и цялостен околоръстен транспортен пръстен, ще промени характеристиката на движението в самия град. Променените вътрешно градски транспортни връзки имат местно значение, но околорадския пръстен ще бъде придобивка от регионално и национално значение., защото ще облекчи националния трафик на МПС в целия район, ще пести време и средства.

Тъй като не са окончателно приети Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район, Националния план за възстановяване и Оперативните програми не може да предостави по-точна информация, особено за обектите с национално значение. Посочените транспортни проекти са несъмнено с важно местно и регионално значение.

Изпълнението на тези инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, ще благоприятства социално-икономическото развитие на община Пазарджик през плановия период в следните насоки:

1. При „нулева” алтернатива съществуващите улици, пътища и комуникационно-транспортни връзки ще продължават да бъдат все по-натоварени с допълнителен трафик, увеличаване на задръстванията, а оттам и вредните въздействия върху околната среда. С изнасяне на движението извън града, се очаква подобряване параметрите на жилищната среда: повишаване чистотата на атмосферния въздух, намаляване на емисиите на шум, намаляване предпоставките за инциденти с МПС и техните товари, както на територията на община, така и на всички пряко и косвено свързани с трасетата;

2. Съкратено разстояние и пестене средства и време за придвижване, което ще способства за развитие на туризма чрез улеснен достъп до водни, полски и горски местообитания, в следните направления:

2.1. Опознавателен, риболовен, спортен и екотуризъм чрез богатите горски ресурси и уникалните защитени природни обекти; реките Марица, основните й протока р. Тополница и р. Луда Яна с техните по-малки притоци, както и във всичките 12 язовира и 7 активни рибовъдни стопанства на територията на общината и областта, в които риболовът е разрешен и възможен. Големите водни площи са пригодни за сърф училище и атрактивни за всякакъв вид спортен туризъм;

2.2. Културно-исторически туризъм. Ежегодно провежданите културни събития, свързани с местния колоритен фолклор, с поезията и съвременното певческо и танцувално изкуство, ще предоставят достатъчно разнообразни тематични насочености не само за местната общност, но и за туристи от цялата страна и Европа, както и от съседна Турция, Гърция, Р Северна Македония, Сърбия;

2.3. Селски туризъм – по-големите поречни селища на общината в съвсем обозрим период от време ще бъдат във възможност да предлагат интересни и приемливи условия за развитието на селския туризъм;

2.4. Винен и кулинарен туризъм чрез провеждащите се културни събития с международно, регионално и национално значение: националната седмица на морето пресъздаване на обичаи, регионални фестивали; ежегоден конкурс „Най-добър винопроизводител“ и др.

За постигане на посочените минимални цели за този програмен период, са необходими сериозни усилия, вкл. и от органите на местната власт. Те биха се изразили в следните примерни направления:

- Повишаване на степента на изграденост на транспортната инфраструктура и качеството на предоставяните от нея услуги имат определящо значение за пространствената организация на територията и функционирането на системата от населени места в общината, респективно социално-икономическото развитие и сътрудничество между районите и съставните им области, което следва да се вмени в отговорност на ръководствата на общината;
- подобряване на транзитните потоци;
- подобряване на структурата на заетостта и адаптиране на образователната система с пазара на труда;
- повишаване на инвеститорския интерес;
- динамизиране на социално-икономическия растеж и минимизиране на регионалните различия.

На очакваното влияние на проектите в посочените направления следва да се гледа като на възможности за общината да подобри своето социално-икономическо положение през следващите години. Това обаче са само потенциални възможности, които, за да се реализират на практика, е необходимо да се осъществява стратегическо и оперативно планиране в тези направления, да се формулират съответни цели и мерки в ПИРО Пазарджик, както при неговото разработване, така и при следващите му актуализации.

12. SWOT - АНАЛИЗ.

За целите на стратегическата част на ПИРО Пазарджик, SWOT-анализът е разработен по основни сектори на социално-икономическата система на общината:

- **стопански сектор;**
- **човешки ресурси;**

- **възстановяване и опазване на околната среда, адаптация към климатичните промени и**
- **инфраструктурно развитие.**

Подобна детайлизация на SWOT-анализа позволява реалистичното формулиране на визията и приоритетите на ПИРО Пазарджик, както и конкретизация на отделните дейности и мерки в него.

Стремежът в анализа е на първо място да се обобщят силните страни, от които общината да се възползва максимално, за да постигне желаните мултиплициращ ефект. Той е в основата на интегрирания подход в регионалното и пространствено планиране. Необходимо е приоритетно насочване на ограничените общински ресурси в подкрепа и засилване на силните страни. Същият подход е задължителен като отношение, изразен в общински политики за преодоляване на слабите страни, разкрити чрез секторните SWOT – анализи. Особена важност на последния акцент трябва да бъде стремежът за недопускане на повторемост в тези негативни страни.

Известно е правилото на SWOT- матрицата, че силни страни, съчетани с благоприятни възможности, са предпоставка за постигането на по-голям ефект от планираните дейности; силни страни, в съчетание със заплахи от околната среда, са в състояние в голяма степен да намалят и/или да компенсират неблагоприятните последици. И обратното - слаби страни, съчетани с благоприятни възможности в средата, значително ще намалят очаквания ефект от предприеманите мерки. Най-лошата ситуация обаче би била, ако се съчетаят слаби страни със заплахи от средата. Тогава се получават и най-големите загуби, т.нар. „мултипликационни „дефекти“.

SWOT – АНАЛИЗ НА СТОПАНСКИЯ СЕКТОР	
Силни страни	Слаби страни
<ol style="list-style-type: none"> 1. Благоприятно географско положение 2. Добри природо-климатични условия за развитие на земеделие и животновъдство. 3. Екологично чиста природа. 4. Обновена и обновяваща се техническа база в селското стопанство. 5.Наличие на производствен опит и традиции в селското стопанство и в различни промишлени сектори. 6.Добра транспортна достъпност – през територията преминават трасета на 3 паневропейски коридора, както и автомагистрала „Тракия“. 7. Добри транспортни връзки между 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Влошени демографски показатели 2.Незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите лица. 3.Дефицит на предприемаческа култура, знания и умения. 4.Ниска производителност на труда. 5.Ниски доходи на населението. 6.Липса на активна политика за привличане на крупни инвеститори в местната икономика. 7.Висока миграция и обезлюдяване на малките населени места. 8.Частична замърсеност на водните

<p>населените места.</p> <p>8. Добре развита транспортна инфраструктура – железопътен и автомобилен транспорт и добри комуникации.</p> <p>9.Наличие на природни забележителности, защитени паркове, пространства и местности с богата флора и фауна и изобилие на водни ресурси, язовири и каскади, които правят общината атрактивна за развитие на различни форми на туризъм.</p> <p>10.Силно развити икономически дейности на база усвояване на стратегическото географско положение на общината;</p>	<p>ресурси.</p> <p>9.Липса на канализация в голям брой от селата.</p> <p>10.Недостатъчно инвестиции в модернизацията на производствените дейности;</p> <p>11.Ниска степен на усвояване на потребителския и икономическия потенциал на туристическия поток - в района;</p> <p>12.Относително нисък дял на високотехнологичните стопански дейности, както и на тези, които генерират висока добавена стойност;</p>
Възможности	Заплахи
<p>1.Подобряване достъпността, технологичната осигуреност и цялостното управление на съществуващата индустриална зона.</p> <p>2.Насърчаване развитието на зелената индустрия и кръгова икономика.</p> <p>3.Въвеждане на безотпадни технологии за реализиране целите на „кръговата икономика“.</p> <p>4.Повишаване на енергийната ефективност и насърчаване прехода към „зелена индустрия“.</p> <p>5.Подкрепа за предприятия, внедряващи иновативни технологични продукти с висока добавена стойност.</p> <p>6.Подкрепа за МСП със специализирана информация.</p> <p>7.Развитие и надграждане на туристическия отрасъл.</p> <p>8.Развитие на биологично земеделие и надграждане на модерното поливно земеделие.</p> <p>9.Привличане на съфинансиране от външни източници.</p>	<p>1.Риск от природни бедствия и влошаване на климатичните условия.</p> <p>2. Деструктивни промени в демографската ситуация на територията.</p> <p>3.Слаба, или недостатъчна намеса на държавата за подпомагане на селското стопанство, затруднен достъп до финансов ресурс.</p> <p>4.По-висока финансова подкрепа за субсидиране на земеделие в съседни страни, извън територията на ЕС.</p> <p>5.Силна външна конкуренция и фалит на дребните селскостопански производители.</p> <p>6.Удължаване на негативните ефекти от пандемията от COVID-19 върху глобалната и локалната икономика в дългосрочен план.</p> <p>7. Дефицити във водоснабдяването и инфраструктурното осигуряване.</p>

От SWOT- анализа на „Стопанския сектор“ е видно, че Община Пазарджик разполага с голям набор от уникални и силно въздействащи предимства, значителната част от които представляват силните страни. Повечето от тях са следствие на обективни характеристики от стратегическо и географско-климатично естество. Изключително важни са и предимствата от субективно естество, но и на двата вида предимства не може да се разчита безусловно. Обяснението е елементарно – подобни “безспорни“ предимства са характерни и за голяма част от други общини. Това налага постоянни и координирани усилия на местно ниво за мултиплицирането на тези характеристики. Те могат да се подсилят и с интензифициране на контактите на общината със съседните ѝ територии, като пряк пример за това е партньорството в развитието на туризма. Практически най-силните страни са свързани с развитието на „кръговата икономика“ и „зелената, ниско въглеродна индустрия“, внедряването на производства с висока добавена стойност, селското стопанство, индустрията и туризма. За територията на общината няма стопански сектори и икономически отрасли, които биха били обект на подценяване/недооценяване, защото голяма част от тях съществуват от столетия или десетилетия, ангажират квалифицирана в поколенията работна ръка и намаляват социалния натиск. Все пак, усилията следва да се съсредоточат, както вече бе упоменато върху иновативни производства, технологии и продукти с по-висока добавена стойност, намаляване емисиите на парникови газове, въвеждане на безотпадни технологии, които ще спомогнат за развитието на кръговата икономика, зелена индустрия и ще осигурят справедлив енергиен преход.

Методично, последователно и в дълъг период от време следва се работи върху най-съществените слаби страни – влошени демографски показатели, обезлюдяване на малките населени места, незадоволителна образователно-квалификационна структура на заетите лица, ниски доходи на населението и пр.

Идентифицираните възможности са дефинирани, но те са известни на общината и местната общност и до този момент. В този смисъл активното използване финансовия ресурс на ЕС би довел до повишаване конкурентноспособността на местната икономика.

Заплахите са относими най-вече към сериозни макроикономически негативни събития и природни процеси, за които съвременната наука все още няма достатъчно отговори. Естествено е те да се преодоляват в партньорство на регионално, национално и съюзно ниво. Като реална следва да се има предвид и заплахата от силна външна конкуренция и фалит на дребните селскостопански производители, както и силни деструктивни промени в демографски план.

Очевидно е, че настоящите анализи акцентират на констатираните възможности, защото те са съобразени със силните и слаби страни, както и потенциалните заплахи и са адаптирани към спецификата на съответната територия и население, като отговарят изцяло на най-модерните тенденции в развитието на националната, европейска и световна икономики.

SWOT – АНАЛИЗ НА ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ	
Силни страни	Слаби страни

<p>1. Устойчиво формирана система на здравеопазването чрез концентриране на обекти от болничната и доболнична помощ в града, добра леглова обеспеченост и относително добро състояние на МТБ.</p> <p>2. Богат културен календар и читалища, изпълняващи едновременно музейна и библиотечна дейност.</p> <p>3. Балансирано териториално развитие на образователните обекти в общината, целенасочена и устойчива общинска политика за приоритизация на образованието.</p> <p>4. Широк набор социални услуги, насочени към уязвими групи.</p> <p>5. Добре развита система с широк спектър от възможности за спортни дейности и добра обеспеченост със спортни обекти.</p> <p>6. Добро ниво на МТБ в социалната инфраструктура и постепенни процеси на поддръжка, обновяване и модернизация.</p>	<p>1. Тенденция за формиране на устойчива структурна безработица.</p> <p>2. Ниско образователно равнище на населението и осезаемо отсъствие на квалифицирани човешки ресурси.</p> <p>3. Трайно негативни демографски тенденции.</p> <p>4. Отрицателен механичен прираст.</p> <p>5. Наличие на дисбаланс във възрастовата структура на населението;</p> <p>6. Тенденция на нарастване на коефициента на възрастова зависимост;</p> <p>7. Нисък размер на средната работна заплата.</p>
Възможности	Заплахи
<p>1. Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешкия потенциал:</p> <p>2. Инвестиции в знанията и уменията на хората, изразяващи се в инициативи и обучения, осигуряване на финансиране.</p> <p>3. Участие в програми за обучение на работното място и услуги за създаване и подкрепа на бизнесинкубатори.</p> <p>4. Развитие на системите за присъствено и дистанционно обучение.</p> <p>5. Интензивно развитие на местния капацитет и потенциал, чрез създаване на насърчителни програми за стимулиране на предприемаческата култура.</p> <p>6. Подобряване на образователното ниво на деца и ученици, на техните преподаватели, осигуряване на равен достъп до образователните услуги, вкл. на</p>	<p>1. Влошаване на образователната и професионална структура на заетите по отношение на новите технологии.</p> <p>2. Задълбочаващи се негативни тенденции в демографското развитие;</p> <p>3. Натрупване на население във високите възрастови групи и създаване на устойчив възрастов дисбаланс в общината; 4. Емиграция на младо и образовано население</p> <p>4. Нарастващо отчуждаване между публичните институции и гражданите, политическа апатия и неразвито гражданско съзнание.</p>

малцинствата и социално слабите.	
7. Оптимизиране на образователната система спрямо потребностите на пазара на труда, въвеждане на модерни форми на обучение.	

От SWOT- анализа на този сектор могат да се направят следните заключения:

Силните страни са със значително по-висока относителна тежест и устойчивост, относими към всички присъщи на съвременните общества сфери на социални дейности – здравеопазване, образование, култура, спорт, специфична работа с уязвими групи. Ключов момент за развитието на човешкия потенциал са мерките, свързани с опазване и възстановяване на околната среда и климатичните промени, изискващи значителен финансов потенциал.

Слабите страни са изключително сериозни. Сред тях с най-голяма тежест за общината се открояват устойчивата структурна безработица, ниското образователно равнище на населението и отсъствие на квалифицирани специалисти, както и негативните демографски тенденции.

Сериозен потенциал за растеж са развитието на информационно-комуникационните технологии и достъпа до европейско финансиране и програми за развитие на човешките ресурси.

И тук акцентът е поставен върху съществуващите възможности. Предложените мерки са синтезирани и изложени обобщено, но съдържат най-важните и актуални проблеми на местно, регионално и национално ниво. Мерките са адресирани към всички граждани на общината, техни професионални и браншови организации, НПО, стопански и нестопански субекти, както и към местните органи на властта.

SWOT - АНАЛИЗ НА СЕКТОР ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, АДАПТАЦИЯ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ	
Силни страни	Слаби страни
1. Относително добре съхранена околна среда с акцентирана общинска политика по предотвратяване на бедствия и природни катаклизми, управление на отпадъците, канализация и пречистване на отпадните води.	1. Проблеми свързани с качеството на атмосферния въздух.
2. Наличие на екологично чисти територии.	2. Влошено състояние както на повърхностните, така и на подземните води.
3. Богато и ценно биоразнообразие – концентрация на обекти със статут на защитени територии и защитени зони.	3. Неравномерно териториално разпределение на озелените площи в общината.
4. Всички населени места в общината са обхванати от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване.	4. Съществен дял обособени, но нефункциониращи междублокови пространства.
	5. Липса на защитни зелени пояси

	между промишлените и жилищните територии.
Възможности	Заплахи
<p>1. Адаптация към измененията в климата, превенция и управление на риска, опазване и възстановяване на околната среда:</p> <p>2. Надграждане на Информационната система за превенция и управление на риска от наводнения.</p> <p>3. Приемане и актуализация на Програма за намаляване замърсяването на атмосферния въздух с разработени по-долу конкретни мерки.</p> <p>4. Насърчаване използването на обществен и частен електротранспорт.</p> <p>5. Идентификация на „горещи“ точки на прахово и шумово замърсяване, изграждане на система от зелени пояси.</p> <p>6. Доизграждане и реконструкция на В и К инфраструктурата и канализационната мрежа.</p> <p>7. Подобрена технология за пречистване на отпадъчните води и нови модели на пречиствателни съоръжения ма малките населени места.</p> <p>8. Изграждане на шумозаглушителни стени и плътни зелени пояси около натоварени транспортни артерии.</p> <p>9. Подобрена технология за пречистване на отпадъчните води и нови модели на пречиствателни съоръжения ма малките населени места.</p> <p>10. Подобряване на екологичното състояние чрез изграждане на инфраструктурни проекти, оказващи благоприятно влияние върху градската среда.</p> <p>11. Обогатяване и поддържане на „зелената“ градска и селищна система.</p> <p>12. Обвързване – структурно и функционално на зелената инфраструктура на</p>	<p>1. Недооценяване на негативните последствия от нарушени компоненти за опазване и възстановяване на околната среда и адаптация към климатичните промени.</p> <p>2. Естествените условия на средата – топографски и климатични, в съчетание с унаследена конфигурация на урбанизираната среда, създават трайни негативни предпоставки за задържане на замърсители в атмосферния въздух.</p> <p>3. Унаследени екологични проблеми – трайно замърсяване от индустрия;</p> <p>4. Невъзможност от реализация на големите инфраструктурни проекти.</p> <p>5. Недостатъчни финансови средства за поддържане на инфраструктурата и изграждане на нова.</p>

урбанизираните територии със съседстващите им защитени обекти.	
13.Иновационни решения за редуциране на водоползването и контрол върху замърсяванията, увеличаване на естествените ландшафти и процента на зелени площи.	

Ключово значение имат мерките за възстановяване и опазване на околната среда, както и адаптацията към климатичните промени. Идентифицирани заплахи са сериозни, като минимизирането на евентуалните последствия могат да бъдат плод на мащабни и резултатно ориентирани политики в поредица от сфери на общественото развитие. Подобаващи и ориентирани в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план, мерките за възстановяване и опазване на околната среда и адаптацията към климатичните промени следва да се считат за приоритетни и закъснели.

SWOT - АНАЛИЗ НА СЕКТОР „РАЗВИТИЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА ИНФРАСТРУКТУРА“.	
Силни страни	Слаби страни
1.Развита транспортна инфраструктура, осигуряваща добра транспортна достъпност до промишлената зона.	1.Липса на канализация в населените места и наличие на пречиствателни станции за отпадъчни води с ограничени възможности.
2.Добра транспортна свързаност между общинския център и съставните села.	2.Липса на пречиствателни станции за отпадъчни води в селата на общината.
3.Наличие на различни видове транспорт и наличието на добра свързаност между пътен и железопътен транспорт.	3.Амортизирана и остаряла урбанизирана среда.
4.Осигуреност на населението с питейна вода, сравнително добро състояние на водопреносната мрежа.	4.Незадоволително състояние на третокласната и четвъртокласна пътна мрежа.
5.Въведено организирано сметосъбиране и сметоизвозване във всички населени места на общината.	5.Незадоволително състояние на процесите по пречистване на отпадъчните води и управление на отпадъците.
6..Относително добро състояние на почвите, повърхностните води и атмосферния въздух.	
7.Добро състояние на елементите на градската среда	
8.Добро състояние на енергийната инфраструктура и телекомуникационната свързаност.	

Възможности	Заплахи
<p>1. Модернизация на транспортната инфраструктура и реконструкция на уличната мрежа; създаване на интегрирана система от обществени паркинги.</p> <p>2. Свързаност и интегрирано развитие на урбанизираните територии.</p> <p>3. Разширяване обхвата на газоснабдителната и газоразпределителна мрежи, на електроснабдителната и електроразпределителна мрежи, на телекомуникационните съоръжения, на възможностите за видеонаблюдение и осветление.</p> <p>4. Въвеждане на системи за интелигентно управление на трафика, насърчаване на електрическата мобилност, вкл. чрез закупуване на нов и екологично чист подвижен състав.</p> <p>5. Обновяване и модернизация на МТБ в здравните заведения; модернизация на мобилния състав на Спешната помощ – подобряване системите на управление и маршрутизация.</p> <p>6. Строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователните заведения, внедряване на модерни форми на обучение.</p> <p>7. Довършване и надграждане на Регионалната система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО.</p> <p>8. Дигитализация в полза на гражданите и бизнеса, превенция срещу бедствия и аварии.</p>	<p>1. Забавяне процеса на децентрализация в управлението на страната.</p> <p>2. Промяна в националната политика за финансиране на инфраструктурата, която да лиши общината от финансов ресурс.</p>

От SWOT- анализа на сектор „Развитие на техническата инфраструктурата“ на територията на общината, следват следните **изводи**:

Качеството на отделните елементи на инфраструктурата може да се определи като добро, но твърде далеч от съвременните изисквания на гражданството, бизнеса и чуждестранния поток от превозвачи и туристи, както и на потенциални бъдещи инвеститори. Като силни страни следва да се очертаят още и съхранената разнообразна природа, осигуреността на населението с питейна вода и доброто състояние на важните екологични компоненти – атмосферен въздух, почви и повърхностни води. Несъмнено

към тях следва да се добавят добрата квалификация на работната ръка в определени отрасли, съществуващи поне с десетилетия. Все пак, най-значими предимства се очертават в благоприятното стратегическо месторазположение, съвпадението между национални, регионални и общински проблемни въпроси, свързани с наличието на европейски транспортни коридори – 3 бр. на територията на общината и още 1 на територията на областта – обслужващ пряко местната територия. Това са национални артерии за транспорта, който осигурява обем от информационни масиви – търговия, пътникопоток, възможности за създаване и експлоатация на множество малки и средни предприятия, насочени в търговския сектор, като ресторантьорство, хотелиерство и такси от частни паркинги.

В същото време наличната инфраструктура, описана като възможности в този анализ, се нуждае от реконструкция и модернизация. Състоянието на третокласната и четвъртокласна пътна мрежа, която в значителни участъци се нуждае от рехабилитация. Канализационната система извън общинския център закъснява с изграждането и покрива малка част от населението, което не е подготвено за климатичните проблеми и опазването на околната среда към настоящия момент. Тези неизчерпателно упоменати проблеми изискват солидна подготовка, дълъг времеви период за преодоляването им и сериозен финансов ресурс, който е непосилен за възможностите на местната власт при наличното национално законодателство.

И в този анализ се очертава ясно „възможностите“, които са по-скоро ангажименти за местната власт. Съвсем основателно следва да се подчертае, че последната не разполага с финансов ресурс, с достатъчно квалифициран състав за решаване на национални проблеми от местно значение

Тъкмо поради посочената проблематика е налице известен скептицизъм в предлаганите възможности. С по-висока степен на заплахата е оценена опасността от намаляване размера на субсидиите и целевите трансфери от Републиканския бюджет.

13. Взаимовръзки на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

Хоризонталният социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие е изготвен за нуждите на Оперативна програма за регионално развитие и други програми, финансирани със средства от ЕСИФ, Националната стратегия за регионално развитие на Република България, Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2, Националната концепция за пространствено развитие и Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2 за периода след 2020 г.

Основната цел на анализа е насочена към подобряване на интеграцията и взаимосвързаността между секторните политики в полза на регионалното развитие и икономическия растеж и обвързването им с националното пространство. Социално-икономическият анализ на районите поставя основите на секторните анализи по отношение на общите параметри на развитие, но не може и не следва да ги замени.

Извършеният анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Пазарджик във връзка с подготовката на Плана за интегрирано развитие на общината през плановия период 2021 – 2027 г., показва надлежните взаимовръзки с проведения през 2019 г. хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво от Националния център за териториално развитие.

Тези взаимовръзки са налични и могат да се идентифицират по отношение на:

1. Тематичният обхват на хоризонталния социално-икономически анализ на районите на национално ниво и тематичният обхват на анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Пазарджик.

Тематичният обхват на хоризонталния социално-икономически анализ покрива значителна част от основните тематични направления на ПИРО Пазарджик: икономическо развитие; демографски анализ; инфраструктурно развитие; развитие на социалната сфера и човешките ресурси (образование, здравеопазване, социални услуги, заетост и безработица, пазар на труда); инвестиции; култура и културно наследство; екологично състояние и рискове, административен капацитет;

2. Методологията и методиката на извършване на социално-икономически анализ на районите на национално ниво и анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Пазарджик;

3. Основните източници на достоверна информация и данни за разработване на двата анализа;

4. Времевият обхват на анализите;

5. Резултатите и изводите от извършения социално-икономически анализ на районите на национално ниво и анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Пазарджик.

Налице е единство/сходство в основните **изводи** от двата анализа:

1. Демографската ситуация не предполага оптимистични прогнози. В страната и в общината тя се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст. Влошен е общият коефициент на възрастова зависимост. Неблагоприятни са тенденциите в структурата на населението, като това в трудоспособна възраст (между 15 и 64-годишна възраст) намалява значително, а абсолютният и относителен дял на населението на възраст над 65 години нараства. Поради намаляване на раждаемостта в абсолютни стойности, намалява населението до 14 годишна възраст, което води до намаляване на броя на учениците и налага закриването на отделни учебни заведения. Наложителни са системни реорганизации на системата за предучилищно и училищно образование, като се осигури равен достъп до образование за всички и се предотврати отпадането на децата от училище. Основен фактор за дела на отпадналите ученици както в страната, така и в общината е наличието на големи ромски общности в съответната територия;

2. Неравномерното разпределение на населението по области в страната и по населени места в община Пазарджик продължава. Ако не се вземат спешни мерки за осигуряване на заетост и подобряване на условията на живот, ще се ускорят процесите на обезлюдяване на малките населени места;

3. Пазарът на труда в страната и в общината показва известно подобрене. Налице е нарастване на коефициента на икономическа активност и на коефициента на заетост за страната като цяло. Коефициентът на безработица намалява. Влошаването на възрастовата структура на населението рефлектира върху размера и качеството на трудовите ресурси. Застаряването на работната сила в условия на динамичен пазар на труда с постоянно променящи се изисквания към квалификацията и професионалните умения на заетите, поражда необходимостта от насърчаване на ученето през целия живот. Сравнително ниски са стойностите на показателя население на възраст 25-64 години с висше образование;

4. Степента на регионално развитие зависи в значителна степен и от развитието на градовете. В конкретния случай определящо за развитието на община Пазарджик е развитието на общинския център. Пазарджик, обаче е силно урбанизирана община с отлични перспективи за ускорено социално-икономическо развитие. Негативните демографски тенденции, затрудненото функциониране на пазара на труда, на системите на здравеопазването, образованието и социалните услуги са на равнища, сходни с националните, а в някои икономически и социални показатели – по-добри от последните./Вж. аналитичната част на този План./ Местните власти в лицето на Кмета и администрацията му и Общинския съвет са с доказани управленски качества, мотивирани и активни да преодоляват поредици негативни явления, вкл. и световни здравословни кризи. Населението в града и общината не е по-уязвимо и по-застрашено от бедност и от по-голям риск от социално изключване, отколкото населението в която и да е сходна българска община.

5. Здравеопазването е добре развито и преодолява системните си национални слабости. Повишаването на здравната култура, особено сред малцинствените групи, които се характеризират с ограничен достъп до здравни услуги, е сериозно предизвикателство;

6. Социалната система покрива широк спектър от услуги, предоставени в общността и в специализирани институции за нуждаещите се групи от населението и ориентирани към пълноценно удовлетворяване на потребностите им в среда, по-близка до домашната;

7. Инвестициите в спортна инфраструктура са инвестиции в здравето на нацията;

8. Културните прояви и културните институции са с богати традиции, а ролята на културата като фактор за подобряване качеството на живота и за постигане на устойчиво развитие непрекъснато нараства. Театър, музеи, симфоничен оркестър, художествена галерия са част от културната инфраструктура. Читалищата, като призната обществена институция, имат специфична мисия за съхранение и развитие на традиционните културни ценности;

9. Културното наследство е основен извор на национална идентичност. Характерно за културата в районите на България и в община Пазарджик е нейното многообразие, проявяващо се в недвижимите и движимите културни ценности, в

„нематериалното културно наследство”. Сравнително малко са реализираните проекти за реставрация, адаптация и социализация на археологическите и природни забележителности;

10. Състоянието на техническата инфраструктура е структуроопределяща за териториалното развитие. Добрата поддръжка и навременни ремонти на пътната мрежа ще осигури по-рационална пространствена организация на транспортната мрежа. Въпреки съществените усилия за подобряване на енергийните характеристики на сградите - частни и публични, все още разхищението на електрическа/топлинна енергия в сградния фонд е високо. В програмите за енергийна ефективност е необходимо да се залагат мерки не само за подобряване на енергийните характеристики на сградите, но и за подобряване на ефективността на сградните инсталации. Газоразпределителната мрежа функционира нормално. Сериозен проблем за страната и за общината е високото ниво на загуби на вода, което показва неефективно използване и разхищение на ресурсите от питейна вода, дължащо се преди всичко на амортизацията на водопреносната мрежа. Процесът на отвеждане и пречистване на отпадъчните води изостава;

11. Широколеновият достъп до интернет е един от основните инструменти за подобряване на икономическото и социално благосъстояние на населението и за преодоляване на териториалните дисбаланси в страната и в общината. Разпространението на широколеновия достъп позволява и прави лесно достъпни икономическите и социалните ползи от информационните и комуникационните технологии (ИКТ), свързани и с преодоляване на пречките в разстоянието и развитието, особено на по-отдалечените населени места. Цифровата трансформация на публичния сектор в полза на обществото ще допринесе за превръщане на информацията в изключително важен фактор за подобряване на дигиталната свързаност;

12. Компонентите на околната среда са в относително добро състояние. Пълната информация за екологичното състояние и рисковете за общината са описани са описани тук в Раздел Пети „Екологично състояние и рискове“;

13. Територията на общината се отличава с голямо биоразнообразие, защитени зони и защитени територии;

14. Климатичните промени и природните бедствия заплашват да се превърнат в реална пречка пред икономическото и социално развитие на регионите и на общината;

15. Предимства и неусвоен потенциал съществуват в почти всички сектори на социално-икономическия живот на страната и на община Пазарджик.

Именно наличието на тези взаимовръзки показва общия характер и важността на разкритите проблеми както на регионално, така и на общинско равнище. Това потвърждава необходимостта от единен подход и съгласуване на стратегическите планови документи на всички равнища – национално, регионално и местно, за най-ефективно разрешаване на идентифицираните проблеми през плановия период 2021 – 2027 г.

II. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 г.

Стратегическата рамка за интегрирано развитие на община Пазарджик поставя в своя фокус стратегическите сравнителни предимства на територията на община Пазарджик, както и проблемите на общинската територия. Безспорно, постигнатото през изминалия програмен период 2014-2020 г. представлява солидна основа за бъдещото развитие на общината, като с най-съществено значение са следните основни моменти:

- Имиджова трансформация (от постсоциалистически и депресивен към иновативен и модерен модел на урбанистично развитие);
- Усъвършенстване на инфраструктурната обезпеченост на територията;
- Забележима трансформация на ключови за града зони с публичен и имиджов характер;
- Подобрене на средата за обитаване, основно в градската част;
- Прилагане на устойчиви модели за ефективно взаимодействие между администрацията, бизнеса и местните общности (включително тяхното информирание и обслужване);
- Създаване на основа за реструктуриране на икономическите пространства в рамките на урбанизираната територия, с цел трансформация на икономическия профил на инвестициите (търсене на по-висока добавена стойност);
- Смекчаване на проблемите с наследената дезинтегрирана структура на урбанизираните територии.

Общата логика на разработване и предвидените механизми за прилагане на ПИРО Пазарджик изцяло съответстват на дефинираните принципи, подходи и процедури, залегнали в ЗРР и подробно описани в одобрените от МРРБ Методически указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г. Стратегическата рамка на ПИРО Пазарджик е разработена и ще се прилага като интегриран стратегически документ с адаптирано обхващане на всички работни етапи, процеси и дейности.

Не на последно място, чрез разработването и последващото прилагане на настоящата стратегическа рамка за интегрирано регионално развитие на общината през програмния период 2021-2027 г. се цели да се постигне на необходимото съответствие с Европейските и национални политики в областта на регионалното развитие, като същевременно се приоритизира ефективното използване на местните сравнителни конкурентни предимства на общината, наличните ресурси и потенциали за нейното устойчиво развитие и просперитет на местната общност. Тя също така отразява необходимостта от постигането на комплексна стратегическа, функционална и пространствена координация на необходимите интервенции в територията на общината, които надграждат и доразвиват постигнатото през изминалия програмен период.

Във функционално отношение, настоящата стратегическата рамка на ПИРО Пазарджик представлява логическа и функционално-времева проекция на идентифицираните и оценени сравнителни предимства, потенциали и проблеми на общината, определената Визия за развитие и свързаните с нея целеви интервенции в ключови локации, територии и зони, определени за пряко въздействие.

При изготвянето на целите и стратегиите са вземе под внимание и следните актуални документи:

- ✓ Актуализирана Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г.;
- ✓ Актуализирана Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012 – 2030 г.);
- ✓ Актуализирана Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма в Република България 2014 - 2030 г.;
- ✓ Интегрирана транспортна стратегия в периода до 2030 г., одобрена с РМС № 336 / 23.06.2017 г.,
- ✓ <https://www.mtinc.government.bg/bg/category/42/integriranatransportna-strategiya-v-perioda-do-2030-g> ;
- ✓ Енергийна стратегия на Република България до 2020 г. За надеждна, ефективна и по - чиста енергетика, 2011 г.;
- ✓ Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014 - 2020 г.;
- ✓ Национална концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България (2012 – 2030 г.);
- ✓ Национален план за управление на отпадъците 2014 - 2020 г., https://moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Waste/NACIONALEN_PLAN/_N_PUO_2014-2020.pdf;
- ✓ Национална програма „Цифрова България 2015, <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=767>;
- ✓ Национална програма за развитие: „България 2030“;
- ✓ Национална стратегия за адаптиране към климатичните промени, МОСВ, 2018 г.;
- ✓ Национална стратегия за учене през целия живот (2014 - 2020 г.);
- ✓ Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020 г., <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?Id=892>;
- ✓ Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 – 2020 г.
- ✓ Стратегия за развитие на пътната инфраструктура в Република България 2016 - 2022 г., <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=1005>;
- ✓ Национален стратегически план за поетапно намаляване на количествата на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2010-2020 г., https://www.moew.government.bg/static/media/ups/tiny/file/Waste/Biowaste/biowaste_strategy_2010.pdf;
- ✓ Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2012 – 2022, http://www.mh.government.bg/media/filer_public/2018/06/06/reshenie361-29-05-2018-nzk.pdf;
- ✓ Целите и приоритетите на ЕС в областта на регионалната политика за следващия програмен период;
- ✓ Национална програма за развитие: „България 2030“;

- ✓ Приоритетите за финансиране на оперативните програми за програмен период 2021-2027;
- ✓ Европейска Стратегия за пластмасите в кръговата икономика.

В основата на разработването на стратегическата рамка е амбицията да се постигнат осезаеми и устойчиви позитивни резултати в териториалното развитие на община Пазарджик. Чрез нея се създава нужната планова основа за развитието на територията през следващия програмен период, като същата ще се прилага от логически и функционално взаимосвързана и териториално интегрирана система от стратегически цели, приоритети и мерки, насочени както към територията на общината като цяло и нейните функционални социалноикономически и природни екосистеми, така и към конкретни части на общинското пространство, които имат ключова роля в проектираният модел на интегрирано териториално развитие на общината към хоризонта на програмния период.

Разработването на ПИРО Пазарджик се основава на принципите, подходите и методите на стратегическото териториално планиране. Използвани са различни по характер, фокус и очаквани резултати подходи, които са приложени като интегрирана и свързана система. Тези подходи са фокусирани върху осигуряване на необходимите условия за структурирането на ясна и приложима система от цели, приоритети и мерки, които осигуряват плановия фундамент за постигането на осезаеми и съобразени с нуждите и желанията на местната общност резултати в развитието на територията на общината. Паралелно с това, създадената стратегическа и планова рамка съдържа и включва и конкретни мерки и механизми за гъвкаво и адаптивно обхващане и отразяване на предизвикателствата на средата (социално-икономически, политически и природноекOLOGични), в която ще се развива община Пазарджик през новия програмен период.

Стратегическият компонент на ПИРО Пазарджик за програмния период 2021-2027 г. се състои от следните основни части:

- Визия за развитие на общината във формата на синтезирано стратегическо послание, представящо очакванията на администрацията на общината и местната общност относно желаното бъдещо състояние на общината към хоризонта на програмния период;
- Стратегически цели, които конкретизират стратегическата визия по основни и ключови за развитието на общината области за интервениране;
- Приоритети, които отразяват начините и подходите за определените стратегически цели върху териториалните и функционални подсистеми, осигуряващи интегралното функциониране на общината;
- Мерки, във формата на специфични инструменти, групирани по тематичен обхват и области за интервениране;
- Дейности, които представляват конкретни инструменти за интегрирано въздействие чрез реални интервенции върху територията на общината и свързаните с нея функционални, икономически, социални и природни подсистеми и/или техните компоненти.

Целите и приоритетите за развитие на община Пазарджик за посочения период от време са съществена и най-важна част от Плана за интегрирано регионално развитие. За да бъдат правилно и точно определени, те трябва да бъдат естествено и логично продължение на **ВИЗИЯТА** за развитие на територията и местната общност. Както беше вече споменато, тя представлява идея, представа за желано и достижимо състояние и своеобразен поглед в бъдещето. Същата е консолидирана и обобщена представа/желание на идентифицирана общност за стандарта на живот и качествата на средата, която изгражда, поддържа и обитава.

Обобщено – жителите на община Пазарджик искат да имат „работа и по-висок жизнен стандарт“, да обитават „добре устроена жизнена среда“ и да чувстват „сигурност“ за живота си и за бъдещето на децата си. На тази основа е формулирана и визията за развитие на общината:

Община Пазарджик – иновативен административен център, с оптимална среда за развитие на бизнес и пълноценна реализация на човешкия фактор, място за устойчив и интелигентен растеж, привлекателен за младите хора, инвеститори и туристи, осигуряващ сигурност, чиста околна среда и висок жизнен стандарт за своите граждани.

Формулирана по този начин, визията отразява в средносрочен план перспективите пред регионалното и пространствено развитие на общинските територии, на основата на налични икономически и социални фактори и преодоляване на видимите различия между градските и селски територии:

- в по-близък план стартът на усилията следва да се насочи към смекчаване на проблемите с наследена дезинтегрирана структура на урбанизираните територии;

- необходимо е да се създаде солидна основа за поетапна модернизация, обновяване и реструктуриране на икономическите пространства с ясна цел за трансформация на икономическия профил на инвестициите и търсене на по-висока добавена стойност;

- укрепването на солидарна местна общност от анжажирани за позитивното развитие на общината граждани;

- инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност, инвестиции в иновации и модерни технологии.

Ключов фактор за успеха е надграждане на постигнатото през изминалия планов период и ускоряване на интервенциите за постигане на устойчив и приобщаващ растеж на икономиката, за насърчаване прехода към кръгова икономика и зелени индустрии.

За разлика от твърде общите характеристики на визията, целите и приоритетите следва да са съобразени с местните потенциали за развитие и да обективират разрешаването на конкретната проблематика на конкретната местна общност. Задължително условие за дефинираните приоритети е да са в унисон с предвижданията на НКПР и другите секторни политики, но не да ги преповтарят, а детайлизират и конкретизират, съобразно местните специфични условия. Само по този начин може да се гарантира връзката между националния, регионалния и местен стратегически интерес, чрез който се гарантира дължимия интегритет. Естествено е да бъдат изведени

няколко ключови приоритети, които да гарантират постигането на желаните резултати и взаимовръзката между настоящия План и стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива.

Или, казано по друг начин, обобщавайки местните потенциали за развитие и разрешаване на конкретни проблеми на местната територия и общност, стратегическите цели са формулирани по-общо, а приоритетите представляват конкретните направления и дейности, които следва да се отработят, за да се изпълнят целите и визията. Всеки приоритет е свързан с конкретна стратегическа цел и представлява практически по-краткосрочно средство за постигането ѝ, а именно:

Визия	Община Пазарджик – иновативен административен център, с оптимална среда за развитие на бизнес и пълноценна реализация на човешкия фактор, място за устойчив и интелигентен растеж, привлекателен за младите хора, инвеститори и туристи, осигуряваща сигурност, чиста околна среда и висок жизнен стандарт за своите граждани.
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда.
Приоритет 1.	Растеж, надграждане и модернизация на икономиката при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата.
Приоритет 2	Привличане на нови инвеститори, запазване и диверсификация на съществуващия бизнес за поетапно преминаване към кръгова икономика.
Приоритет 3	Поддържане на конкурентноспособна местна икономика, гарантираща стабилна заетост и съвременни публични услуги.
Стратегическа цел II:	Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура.
Приоритет 1	Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите, социалните и екологични процеси в населените места на общината.
Приоритет 2	Транспорт и транспортна достъпност.
Приоритет 3	Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща В и К мрежи и ПСОВ за населените места.
Приоритет 4	Повишаване на енергийната ефективност.
Приоритет 5	Благоустрояване на селищната среда при щадящо използване на природните ресурси.
Стратегическа цел III:	Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието,

	масовия спорт и социалното включване.
Приоритет 1	Развитие на социалната сфера чрез подкрепа за услуги за намаляване на безработицата, повишаване на заетостта и доходите.
Приоритет 2	Подобряване достъпа до образователните услуги и социалната инфраструктура.
Приоритет 3	Интеграция на малцинствата и социално включване.
Приоритет 4	Създаване на условия за масов и професионален спорт чрез рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова спортна инфраструктура.
Стратегическа цел IV:	Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет.
Приоритет 1	Съответствие с плановите процеси на европейско, национално и регионално ниво.
Приоритет 2	Обучения на общинската администрация и служители, пряко свързани с правомощията на местната власт, за повишаване и непрекъсната актуализация на техните умения и професионална квалификация в сферата на местното самоуправление.

Избраните в настоящия План ключови приоритети спомагат за постигане на дължимата концентрация и видим ефект, като се основават на базата на описаните в предходния раздел потенциали и местни специфики.

С настоящия План се прави предложение за приемане на следните **СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ:**

Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда.

Стратегическа цел II: Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура.

Стратегическа цел III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване.

Стратегическа цел IV: Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет.

Така определените стратегически цели са предназначени за интегрирано пространствено, функционално и системно въздействие върху ключови комплексни направления и области от общинското развитие:

- Повишаване на качеството на живот, бизнес и работа на местната общност;
- Еколого-устойчиво и енергийно ефективно развитие на общината, включително на нейните основни икономически, социални и функционални подсистеми;
- Качествено инфраструктурно осигуряване на територията на общината и ефективна пространствена организация общественото обслужване;
- Опазване на природната среда, качествена зелена инфраструктура и адаптация към климатичните промени на общинската територия и поддържащите я функционални подсистеми;
- Ефективно, компетентно и информирано управление на общината и прилежащата и територия.

На посочените стратегически цели съответстват следните **ОСНОВНИ ПРИОРИТЕТИ**:

Към стратегическа цел Първа - „ Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда“, са предложени следните приоритети:

Приоритет 1. Растеж, надграждане и модернизация на икономиката при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата.

Приоритет 2. Привличане на нови инвеститори, запазване и диверсификация на съществуващия бизнес за поетапно преминаване към кръгова икономика.

Приоритет 3. Поддържане на конкурентноспособна местна икономика, гарантираща стабилна заетост и съвременни публични услуги.

Към стратегическа цел Втора „ Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура“, се предлагат следните приоритети:

Приоритет 1. Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите, социалните и екологични процеси в населените места на общината.

Приоритет 2. Транспорт и транспортна достъпност.

Приоритет 3. Изграждане на нова и реконструкция на съществуваща В и К мрежи и ПСОВ за населените места.

Приоритет 4. Повишаване на енергийната ефективност.

Приоритет 5. Благоустрояване на селищната среда при щадящо използване на природните ресурси.

Към стратегическа цел Трета - „Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване“ се отнасят до следните предлагани приоритети:

Приоритет 1. Развитие на социалната сфера чрез подкрепа за услуги за намаляване на безработицата, повишаване на заетостта и доходите.

Приоритет 2. Подобряване достъпа до образователните услуги и социалната инфраструктура.

Приоритет 3. Интеграция на малцинствата и социално включване.

Приоритет 4. Създаване на условия за масов и професионален спорт чрез рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова спортна инфраструктура.

Към стратегическа цел Четвърта – „ Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и на населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет“, са относими следните предлагани приоритети:

Приоритет 1. Съответствие с плановете процеси на европейско, национално и регионално ниво.

Приоритет 2. Обучения на общинската администрация и служители, пряко свързани с правомощията на местната власт, за повишаване и непрекъсната актуализация на техните умения и професионална квалификация в сферата на местното самоуправление.

В съответствие с използването на интегрирания подход за планиране на регионалното и пространственото развитие, стратегическите цели и приоритетите в ПИРО са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, залегнали в заданието на Общия устройствен план за развитие на територията.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик е разработен като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие. Тя е в унисон с предвижданията на Националната концепция за пространствено развитие и другите секторни политики в страната.

Така изложени и формулирани, целите и приоритетите на настоящия ПИРО са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива, като са обвързани с постигането на конкретни резултати за територията на община Пазарджик. Те

отразяват местните потенциали за развитие и са съсредоточени върху решаването на конкретните местни проблеми. Приоритетите, дефинирани в ПИРО на община Пазарджик логически произтичат от аналитичната част на документа, като са фокусирани върху конкурентните предимства на общината. Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел. Основните приоритети на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021–2027 г. се декомпонират на конкретни мерки и дейности за тяхното постигане. Постигнато е пълно съответствие с изискванията на методологията.

От друга страна, Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик се приема в условията на нови предизвикателства и нови социално икономически цели, важащи отчасти за световната и изцяло - за европейската, национална, регионална, областна и общински подходи и стратегии, за чиято реализация на местно ниво, са институционално отговорни местните власти. В случая не се коментират поредицата обстоятелства, имащи характера на форсмажор, поради световната COVID пандемия, макар толяма част от стратегическите цели, приоритети и мерки пряко, или косвено да влияят в средносрочен план. Акцентите по-скоро включват поредица решения на всички управленски нива, като релевантните за всяка общинска власт / вкл.и за приемането на ПИРО - Пазарджик/, засягат обобщено и безусловно следните констатации:

- Планът за възстановяване и развитие на Р България е депозиран по предназначение и известен на обществото по възможните комуникационни средства- предимно чрез електронни медии и интервюта. Липсва подробна информация за евентуални възложители и бенефициенти, за времевото разпределение на очаквания паричен ресурс и параметрите по очаквано одобрение в различни сфери и сектори на оповестените политики;
- Липсват разписани – приети и утвърдени по надлежния ред Оперативни програми, или други източници на финансиране за плановия период 2021-2027 год., освен известните до настоящия момент. Последните очевидно ще бъдат обект на значими корекции, произтичащи от новите приоритети и цели на европейско, национално и всяко следващо по-ниско ниво на планиране и реализация;
- Липсват и Регионални и Областни планове за развитие, поради споменатите причини за настоящия планов период.

При тази социално икономическа обстановка, за местните власти остава една алтернатива: да приемат в ПИРО непроменливи политики за социално и икономическо развитие – напр. създаването на нова, реновация и модернизация на съществуващата инфраструктура, подкрепа на мерки на енергийна ефективност, облагородяване на жизнената среда, обитавана от местната общност и др.п. За тях в конкретното изготвяне на ПИРО – Пазарджик са представени съответните мерки и дейности по приоритети и стратегически цели. Разписани са и действия за институционална подкрепа и самостоятелни инициативи на местната власт, които ще допринесат съществено за планиране и реализация на новите политики на ЕС и държавата, каквито са въвеждането на производства с безотпадни технологии, с по-висока принадлежна стойност, внедряване на съществени елементи от създаване и утвърждаване на „кръгова икономика и зелена индустрия“ и други подобни действия. Към настоящия момент те не могат да бъдат посочени като конкретни мерки, но поетапно ще се запълват с необходимото и възможно съдържание. Ключов момент за тяхната идентификация ще

бъдат приемането и утвърждаването на стратегическите документи, цитирани в предходния абзац. Ето защо към някои мерки и дейности в ПИРО Пазарджик не са представени конкретни проекти, а се съдържат безусловни ангажименти на местната власт по нови европейски и национални политики. Без подобно планиране, настоящият План няма да отговаря на нуждите и целите на съюзно, държавно и местно ниво и ще противоречи на духа и смисъла на Методическите указания. Конкретиката ще бъде актуална и законосъобразна, защото ПИРО е отворен документ за средносрочно планиране.

С оглед на бележките, изложени по-горе, основните Стратегически цели и Приоритети на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021–2027 г. са декомпозирани на конкретни мерки и дейности за тяхното постигане.

Необходими мерки и действия към трите приоритета по Първа стратегическа цел.

Предложенията за конкретни мерки и дейности по Приоритети са следните:

Свързани с растежа, надграждането и модернизацията на икономиката, привличането на нови инвестиции и поддържане на конкурентноспособна местна икономика:

- изграждане и/или обновяване на транспортните комуникации, техническата и телекомуникационна инфраструктура и подобряване достъпността и технологичната осигуреност на съществуващата индустриална зона – **Приложение 1**, чрез проекти за:

- „Изграждане на ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на Южен обходен път част от Главен път I-8“.
- - „Обходен път от кръгово кръстовище на съществуващ мост над река Марица част от Главен път I-8 до ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на южен обходен път част от Главен път I-8“.
- „Проектиране и изграждане на източен обходен път от Главен път I-8 до Второкласен път II – 37“.
- „Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Мало Конаре“.
- „Изграждане на локални платна на Второкласен път II – 37 в участъка от гр. Пазарджик до разклона за магистрала „Тракия“.
- „Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Звъничево“.
- интелигентно и ресурсно щадящо ефективно управление на зоната и дигитализация на процесите чрез подходящи мерки, сочени тук;
- насърчаване развитието на зелената индустрия и кръгова икономика, основани на използвани от собствени ВЕИ електрическа и топлинна енергия;
- използване на алтернативни суровини и рециклирани материали, както и повторна употреба на материали вместо суровини за увеличаване производителността на ресурсите и реализиране целите за развитието на кръгова икономика;
- провеждане на кампании, вкл. и с други общини, за повишаване информираността на гражданите и бизнеса за предотвратяване образуването на отпадъци, както и рециклирането им на принципите на кръговата икономика;

- внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране за повишаване количествата на рециклираните отпадъци и стимулиране на повторна употреба;
- въвеждане на безотпадни технологии;
- намаляване на емисиите от парникови газове и насърчаване прехода към зелена индустрия и повишаване на енергийната ефективност;
- подкрепа за предприятия, внедряващи иновативни технологични продукти с висока добавена стойност;
- предоставяне на специализирана информация за специфични възможности на конкретния бизнес, ориентиран предимно към МСП, дигитализация и автоматизация на част от работните процеси, въвеждане на нови технологии, обезпечаващи развитието на кръговата икономика;
- акценти към туристическия отрасъл – развитие и надграждане на опознавателен, културен, ловен, риболовен, селски и др. видове туризъм в партньорство и активно включване туристически дружества и тур. оператори, производители, търговци, ресторантьори, хотелиери, НПО и др. за предоставяне на интегрирани туристически маршрути и маркетингови стратегии за налагане на местния туристически продукт – **Приложение 1**, чрез проекти за:
  - “Социализация и консервация на селищната могила край с. Юнаците“.
  - „Реставрация на религиозните храмове на територията на общината“.
  - разработване на годишни Програми и средносрочна общинска Стратегия за развитието на туризма;
  - разработка и реализация на проекти по Оперативните програми на ЕС с туристическа насоченост с други общини, членство на общината в туристически организации и сдружения за управление на туристическия район – **Приложение 1**, чрез проект за „Популяризиране на туристическите дестинации в общината и съседните общини“.
  - разширяване на легловата база на туризма;
  - подкрепа на фермерите за организиране на специализирани обучения относно европейските изисквания и стандарти в растениевъдството и животновъдството и условията на реализация на селскостопанската им продукция на пазарите в общността;
  - развитие на биологичното земеделие, възстановяване и надграждане на модерното поливно земеделие;
  - съдействие за разширяване на площите за биологично земеделие и за трайни насаждения;
  - предоставяне на пасища, мери и ливади от общинския поземлен фонд за насърчаване създаването на специализирани животновъдни ферми;
  - осигуряване чрез различни стимули на външно финансиране и съфинансиране за решаване проблемите на територията чрез развитие на публично-частното партньорство и финансовите инструменти на ЕС за повишаване конкурентноспособността на местната икономика и осигуряване на стабилна трудова заетост и европейски публични услуги;
  - изграждане на тържище/пазар за сладководна риба, рибни продукти и аквакултури;
  - привеждане в близък, средносрочен и дългосрочен аспект на плановия процес и на стратегическите и планови документи в съответствие с приоритетите на ЕС, на страната, на ЮЗРП и областната стратегия;
  - въвеждане на единен софтуер /ГИС/ с пълен набор модули за градско планиране;

Свързани с опазване и възстановяване на околната среда и за адаптиране към климатичните промени:

- повишаване качеството на зелената система, в т. ч. обществени зони за отдих и зелени площи – **Приложение 1**, чрез проект за „Реновиране на съществуващите и изграждане на нови зелени пространства и детски площадки на територията на цялата община“;
- мерки за енергийна ефективност в жилища и обществени сгради, усвояване на различни видове ВЕИ, климатизация и вентилация – **Приложение 1** по множество проекти, както следва:
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Регионален исторически музей“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Младежки дом-Пазарджик“.
  - „Прилагане на мерки на енергийна ефективност в сградата на РЗИ – Пазарджик“.
  - „Прилагане на мерки на енергийна ефективност в Центъра на специализирана полицейска подготовка“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Регионална Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Сектор „Пътна полиция“ към ОДМВР-Пазарджик“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Държавен архив“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградите на ТЗ на НАП-Пловдив, офиси – гр. Пазарджик, находящи се на ул. „Ас.Златаров“ № 7 и на ул. „П. Яворов“ № 1“ – 2 проекта.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на ЦПЛР Средношколско общежитие“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградния фонд на отделението за лежачо болни и административната сграда на Дом за стари хора „Г.Кръстевич“ - 2 проекта.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградния фонд на част от социалните заведения – Дневен център за възрастни хора с увреждания, Защитено жилище за лица с физически увреждания и Защитено жилище за лица с умствени увреждания“ – 3 проекта.
  - „Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за трансформация на спортна зала „Хебър“ в сграда с близко до нулево потребление на енергия“.
  - „Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в еднофамилни и многофамилни жилищни сгради“.
  - „Климатизация и вентилация на фондохранилището на Художествената галерия „Станислав Доспевски“.
  - изграждане на инсталация/препоръчително чрез ПЧП/за оползотворяване на метан – извличането му от депонираните ТБО, преобразуването му в електрическа енергия и намаляване опасността от пожари;
  - извършване на рекултивационни мероприятия за територии с потвърдена необходимост поради замърсявания;
  - насърчаване използването на обществен и частен електротранспорт;
  - идентификация на „горещи“ точки на прахово и шумово замърсяване, изграждане на система от зелени пояси;

- изграждане, доизграждане и реконструкция на В и К инфраструктурата и повишаване свързаността на населението с пречиствателни станции за отпадъчни води **Приложение 1** по проекти за:
  - „рехабилитация и изграждане на В и К мрежа, включително дъждовна канализация в гр. Пазарджик“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Алеко Константиново“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Братаница“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Главиница“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Звъничево“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Мало Конаре“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Мокрище“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Огняново“.
  - „изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Черногорово.
  - подобрена технология за пречистване на отпадъчните води;
  - разработка на нови модели за пречистване на отпадъчните води за населени места, по-малки от 2 000 е. ж.;

Необходими мерки и дейности към петте Приоритета към Втора стратегическа цел.

Основните предлагани **мерки и дейности** са следните:

-обновяване на градската жизнена среда, реконструкция на уличната мрежа и модернизация на транспортната инфраструктура /автогари, спирки и депа на обществения транспорт/ – **Приложение 1** чрез проекти за:

- „Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в квартал „Болницата“, гр. Пазарджик“.
- „Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в нереновираната част от квартал „Марица“, гр. Пазарджик“.
- „Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в квартал „Ябълките“, гр. Пазарджик“.
- „Реновиране на съществуващи и изграждане на нови спортни съоръжения: бившия стадион „Любен Шкодров“, зали, зони на открито“.
- „Изграждане на нов гробищен парк с крематориум и колумбарий“.
- „Изграждане на приют за безстопанствени кучета“.
- развитие на интегрирана инфраструктура за велосипеден транспорт, вкл. и с цел за трудови пътувания, ремонти на улични и тротоарни настилки – **Приложение 1** с проекти за:
  - “ Изграждане на интегрирана инфраструктура за велосипеден транспорт в града“.
  - „Ремонт на улични и тротоарни настилки в гр. Пазарджик“.
  - „Ремонт на улични и тротоарни настилки в другите населени места на общината“.
- Реконструкция и рехабилитация на общинската пътна мрежа, гарантираща свързаност и интегрирано развитие на урбанизираните територии, подобряване достъпа до местата, предоставящи публични услуги, недвижими културни ценности, спортни събития, празници и туристически маршрути, вкл. реконструкция на съществуващите селскостопански и горски пътища – **Приложение 1** с проекти за:

- „Ремонт на общински път с. Главиница –с. Алеко Константиново – с. Църнча /Ш-3706/“.
- „Ремонт на общински път с. Мокрище – с. Ляхово –с. Паталеница /Ш - 3706/“.
- „Ремонт на общински път /PAZ1106/ с. Величково – с. Юнаците - /Ш - 3704/“.
- „Ремонт на общински път /PAZ1325, с.Три водици – гр.Пазарджик/ - с. Синитево; Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски)“.
- „Ремонт на общински път /I - 8/ г. Пазарджик – с.Огняново – с.Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски) - /PDV 1325/“.
- „Ремонт на общински път /PAZ 1129/, с. Ляхово –с. Паталеница“.
- въвеждане на ефективна модернизация за външно осветление на територията на цялата община, изграждане на система за видеонаблюдение на ключови места, създаване на условия за разширяване обхвата на газоснабдителната и газоразпределителна мрежи, на електроснабдителната и електроразпределителни мрежи и на телекомуникационните съоръжения – **Приложение 1** с проекти за:
  - „ Енергийно ефективна модернизация на селищните системи за външно изкуствено осветление;
  - „ Изграждане на система за видеонаблюдение на ключови места в населените места на територията на Община Пазарджик“;
  - въвеждане на системи за интелигентно управление на трафика, инфраструктура и оборудване на системи за паркиране; насърчаване на електрическата мобилност, вкл. чрез закупуване на нов и екологично чист подвижен състав за нуждите на градския и междуселищен транспорт; **Приложение 1**, чрез:
    - „Изграждане на многоетажен паркинг, УПИ IV кв.358 гр. Пазарджик“/паркингът зад Музея/;
    - “ Изграждане на подземен паркинг УПИ I /Градски пазар/ кв.1254 по плана на гр. Пазарджик“.
  - обновяване и модернизация на МТБ в здравните заведения чрез ремонти и мерки за енергийна ефективност, осигуряване на високотехнологично съвременно оборудване – **Приложение 1** чрез проект „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградите на здравната инфраструктура“;
  - модернизация на мобилния състав на Спешната помощ – превозни средства, апаратура, подобряване системите на управление и маршрутизация;
  - строителство, реконструкция, ремонт и оборудване на образователните заведения; облагородяване на откритите пространства, реновиране на спортните площадки и зелени площи, внедряване на модерни форми на обучение – **Приложение 1** с 3 проекта: „ Изграждане на нови физкултурни салони в ОУ „Проф. И. Батаклиев“, НУ „В.Друмев“ и НУ „В. Левски“, всичките – в гр. Пазарджик;
  - довършване и надграждане на Регионалната система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО; разработка на пилотна Програма за намаляване количеството на хранителните отпадъци – **Приложение 1**: проект за „Подобряване на организацията за събиране на отпадъци, разширяване на разделно събиране на отпадъци, своевременно почистване на нерегламентирани сметища на територията на Общината“;

- дигитализация в полза на гражданите и бизнеса, разширяване на съществуващите и подобряване на електронните услуги; превенция срещу бедствия и аварии – **Приложение 1**, чрез проект за „Разширяване на съществуващите и създаване на нови безплатни Wi Fi зони на територията на гр. Пазарджик“.

Необходими мерки и дейности по четирите Приоритета по Трета стратегическа цел.

Първата част от мерките и действията за насочени **към развитието човешкия потенциал** в социалната сфера и интеграция на малцинствата. Те се изразяват в:

- достъп до европейско финансиране и програми за развитие на човешките ресурси, инвестиции в знанията и уменията на хората, изразяващи се в инициативи и обучения с акцент в ИТ технологиите – **Приложение 1** с проект „Изграждане на Младежки център Пазарджик – устойчив инструмент за прилагане на иновативни младежки политики“.
- участие в програми за обучение на работното място и услуги за създаване и подкрепа на бизнесинкубатори, подкрепа, вкл. финансова и взаимодействие с и между различни икономически структури и браншови организации;
- развитие на системите за присъствено и дистанционно обучение и информационно-комуникационните технологии, участие в национални и международни форуми;
- интензивно развитие на местния капацитет и потенциал чрез създаване на насърчителни програми за стимулиране на предприемаческата култура, организиране на тематични форуми с различни секторни производители и участие на БТПП, Занаятчийската камара и др. съсловни организации;
- подобряване образователното ниво на всички деца и ученици, независимо от възрастовите групи и на преподавателския състав, осигуряване на равен достъп до образователните услуги с акцент на малцинствата и социално слабите граждани;
- оптимизиране на образователната система, съобразно потребностите на пазара на труда, въвеждане на модерни форми на обучение, в т. ч. създаване на дигитални учебни ресурси, иновативни класни стаи и др. п., прилагане на мерки на енергийна ефективност на образователния сграден фонд – **Приложение 1** с проекти, както следва:
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на ОУ „Кирил и Методий“.
  - „Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградите на ДГ „Върбица“ и в нереновирания корпус на ДГ „В.Терешкова“ – 2 проекта.

С изключителна важност са **мерките, пряко относими и свързани с човешкия живот и здраве**, предхождащи осигуряването на благоприятна среда за развитие на индивида и обществото. Те са насочени към превенция и управление на риска и имат минимално съдържание, изразяващо се в:

- изграждане на защитни стени и други съоръжения за борба с ерозията;
- почистване коритата на реките с цел превенция от наводнения и предотвратяване на свлачищни процеси, надграждане на Информационната система за превенция и управление на риска от

наводнения – **Приложение 1** чрез проект: „Почистване на речни корита, отводнителни канали, дерета и други“;

- приемане и актуализация на Програма за намаляване замърсяването на атмосферния въздух, изразяваща се предимно в подкрепа на домакинства, използващи инсталации за твърдо битово гориво, с алтернативни, насърчаващи топлинна енергия от ВЕИ, подобряване енергийните характеристики на сградите и ефективността на сградните инсталации - **Приложение 1** с проекти:
- „Подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на община Пазарджик чрез подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи“;
- „Изграждане на система за мониторинг на качеството на въздуха с възможност за реално он-лайн наблюдение на показателите“;
- изграждане на шумозаглушителни стени и плътни зелени пояси около натоварени транспортни комуникации – **Приложение 1** с проект: „Реализиране на мерки за намаляване на шума в гр. Пазарджик“;
- предприемане на мерки за подобряване на природозащитното състояние на природните местообитания и видове, предмет на опазване по НАТУРА 2000.

Необходими мерки и дейности по двата приоритета към Четвърта стратегическа цел.

Те са предложени по следния начин:

- оптимизиране процесите на административното обслужване при гарантиране на равен достъп до административните услуги и до информация, осигуряване на различни форми за достъп до административните услуги и информация за тях;
- координация и взаимодействие с всички страни, заинтересовани от подобряване на административното обслужване в различните администрации и осигуряващо надеждна обратна връзка;
- изпълнение на задълженията във връзка с административното обслужване по предварително разработени и обявени правила и качество на предоставяните услуги;
- преодоляване недостига на човешки ресурси в специализирани области на познанието, въвеждане на система за оценка на нуждите от обучения на общинските служители;
- организиране и провеждане на съкратени във времеви хоризонт обучения на общинските служители по привеждане на плановия процес и на стратегическите планови документи в съответствие с основните приоритети на европейските политики до 2030 год., Националната стратегическа рамка, ЮЦРП и областните стратегии;
- провеждане на специализирани обучения на общинската администрация, свързани с новите ИТ технологии и Е-управление;
- разработка и реализация на програми за „стажуване“ в различни ВУЗ-ове и обучителни центрове, вкл. и дистанционни;
- създаване на партньорства между различни заинтересовани – община/и бизнес, неправителствен сектор на национално и наднационално ниво за трансфер на добри практики и модели за управление;

- спазване на строга финансова дисциплина чрез ефективно и икономично разходване на финансовия ресурс;
- поддържане на висок кредитен рейтинг с възможности за ползване на дългови финансови инструменти;
- увеличаване събираемостта на просрочени и текущи задължения на юридически и физически лица.

III. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ.

Настоящата комуникационна стратегия е изготвена във връзка с разработването на План за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021-2027 г. и изискванията, заложен в Методическите указания на разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.

Като управленска категория комуникационната стратегия включва всички инструменти и процеси, които спомагат да се достави правилното послание към правилните индивиди – физически лица и институционални представители по максимално ефективен начин. Съставни части на всяка комуникационна стратегия са: целева аудитория; цел на комуникационната стратегия; принципи на стратегията; комуникационно послание; форми и канали на комуникация.

Целевата аудитория на Комуникационната стратегия е **населението на община Пазарджик**. Комуникационната стратегия трябва да повиши информираността на местната общност за визията, целите, приоритетите и мерките на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г.

Основната цел на Комуникационната стратегия е да **стимулира съпричастността и участието на населението на община Пазарджик и на структурите на гражданското общество**, развиващи дейност на нейната територия, **във всички етапи** - при разработването, приемането и изпълнението на ПИРО за периода 2021 – 2027 г. Едновременно с това е насочена и към подкрепа за изграждане на облик на община като активна страна в провеждането на политики за усъвършенстване на териториалното и пространствено развитие и формирането на позитивни нагласи към дългосрочното стратегическо планиране. Комуникационната стратегия се разработва в помощ на развитието и поддържането на добронамерени и ефективни взаимоотношения с гражданите и техните сдружения; неправителствените организации; външните инвеститори; бизнеса, който развива своята дейност на територията на общината; на осигуряването на информация, необходима за идентифициране на възникващи проблеми, повишаване нивото на разбиране,

генериране на подкрепа за инициативите на местната власт за успешната реализация на ПИРО.

Комуникационното послание е, че **ПИРО се разработва в интерес на всички групи от населението**, за да се утвърди община Пазарджик в развиващ се район с добри икономически, социални и екологични условия в населените места, в привлекателно място за живот, работа и почивка, с оптимална среда за развитие на бизнеса и за пълноценна реализация на човешкия фактор, и че само с широката обществена подкрепа и участие тази цел може да бъде постигната.

Основните принципи на комуникационната стратегия са: публичност и създаване на условия за провеждане на дебат; предоставяне на балансирана и обективна информация на целевата аудитория; осигуряване на възможност гражданите да изразяват своите очаквания и предложения; защита на обществения интерес; изграждане на съпричастност в населението и структурите на гражданското общество към проблемите на общината и мотивирането им за участие в нейното управление; прозрачност и информираност; ефективност на дейностите по стратегията.

Формите на комуникация при осъществяване на комуникационната стратегия са публични дискусии, презентации, фокус-групи, печатни материали, а основни комуникационни канали са интернет -страницата на общината и регионалните медии.

Съгласно Закона за регионалното развитие основни принципи, на които се основава провеждането на държавната политика за регионално развитие, са принципите на партньорство, публичност и прозрачност на всички нива, при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката за изпълнение на плановете документи. В съответствие със закона, основен принцип при разработването на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г. е принципа на партньорство, а чрез осигурената информация и публичност се гарантира неговия успех и широка обществена подкрепа.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г. се разработва, обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Главната цел на действията за прилагане на принципа на партньорството е да се осигури прозрачност и да се информират заинтересованите страни и участниците в процеса на изработването и изпълнението на ПИРО за очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло, както и да се мотивират заинтересованите страни за активно участие в процеса на неговата реализация.

Реалното участие на икономическите и социални партньори на общината във всички етапи на разработване, изпълнение, наблюдение, оценка и актуализация на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. се препоръчва като задължително условие за успешната му реализация, защото:

1. Партньорите могат да имат важни знания в определена икономическа и социална сфера на развитие, която може да бъде слабо позната на общинските служители, които не са се сблъскали често с подобна конкретика;

2. Партньорите контролират капитала и човешките ресурси;

3. Партньорите са заинтересовани от развитието на своята община, защото икономическият растеж в общината означава и увеличение на техните доходи;

4. Участието на партньорите при подготовката, съгласуването, обсъждането и контрола на изпълнението гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на ПИРО;

5. Чрез участието на партньорите, ПИРО се обогатява както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението на общината.

Поддържането на изградените вече ефективни партньорства ще даде възможност в процеса на изпълнение да се постигне по-голяма икономическа целесъобразност и да се укрепи потенциала за разкриване на нови пътища към привличането на средства.

Участието на обществеността в процесите по разработване, наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО може да създаде благоприятни очаквания за ускорено икономическо и социално развитие на община Пазарджик. Положителните икономически очаквания могат да увеличат преките инвестиции и да увеличат позитивното въздействие на обществената политика.

Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. се разработи чрез прилагане на принципа на партньорство. Това включи информиране на всички заинтересовани страни. Предостави се възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения както чрез формални и неформални работни срещи с потесен кръг участници, така и чрез работа във фокус-групи и организиране на публични дискусии със социалните и икономически партньори и гражданското общество.

Обменът на мнения и информация съдържа и провеждане на анкети, вземане на интервюта, допитвания и отзиви, с кметовете и кметските наместници в населените места в общината, с общинските съветници, с представители на общинската администрация, на бизнеса, с представители на образователните и социални институции, на неформални структури на гражданското общество, с граждани. Спазването на принципите на партньорство и осигуряване на информация и публичност се осъществяват чрез следните конкретни действия:

1. Представяне в подходяща форма на информация за предвижданията на Плана за интегрирано развитие за периода до 2027 г., за ролята на гражданите и на бизнеса по отношение определянето на приоритетите за развитие на общината и реализацията им и очакваните резултати в икономическата, социалната сфера, в областта на човешките ресурси, на инфраструктурата и околната среда;

2. Фокусиране вниманието върху възможностите за изграждане на публично-частни партньорства и реализацията на проекти на тази основа в публичния сектор, насочени към подобряване на услугите, предоставяни на гражданите и бизнеса;

3. Разясняване на конкретните задачи, които стоят пред Кмета, Общинския съвет, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации и гражданското общество за осигуряване висока ефективност при изпълнението на ПИРО;

4. Разясняване на необходимостта и значението на стратегическото планиране на развитието на общината, за повишаване ефикасността на публичните разходи и осигуряването на по-голяма добавена стойност за общината;

5. Привличане вниманието на заинтересованите страни и гражданското общество за формиране на позитивно обществено мнение и активна гражданска позиция по отношение участието и подкрепата на ръководството на общината за реализация на ПИРО.

Основната цел на прилагането на принципите на информираност и публичност във връзка с ПИРО е да се повиши обществената осведоменост, както и прозрачността относно прилагането на мерките за местно развитие. Осигуряването на нужната информация и публичност е основна предпоставка за успешното разработване и изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. В началния етап на разработване на Плана, обществеността беше приканена да споделя предложения за разработването на ПИРО в писмен вид, както и да присъства на организирани открити обсъждания на Плана от работната група по неговото изработване.

За целта на сайта на Общината бяха публикувани съответни съобщения, информиращи обществеността за стартирането на процеса на планиране, анкетна карта за предварително проучване на актуалните икономически, социални, инфраструктурни проблеми и проблемите на човешките ресурси в общината и за нагласите на жителите на общината за визията, основните цели и приоритети на ПИРО, а също така бяха използвани и другите местни медии. Резултатите от проведената анкета, допитванията, предварителните обсъждания са документирани и са на разположение на ръководството на общината и на работната група за последващи анализи, корекции и допълнения към ПИРО, като отворен стратегически планов документ за следващите 7 години.

Проведени бяха редица фокус групи, като целта им бе е да се представят проектните предложения за зони за въздействие в рамките на територията на града, в които да се извършват основните интервенции, да се обсъди кои от тях биха могли да бъдат приоритетни въз основа на проблемите, евентуални бъдещи инвестиции и вече идентифицирани проекти идеи.

Обществените обсъждания за представяне разработения проект на ПИРО Пазарджик за периода 2021 -2027 г. включваха набиране на проектни идеи, като

проектна идея можеше да подаде всяка заинтересована страна на територията на общината (вкл. граждани, бизнес организации, НПО, образователни институции и административни структури), включително идеи за обекти от общинската инфраструктура.

В процеса на разработване на ПИРО Пазарджик всички продукти се разглеждат и одобряват от специално сформирания за целта Работна група от представители на общинска администрация Пазарджик. Екипите на консултанта и общинска администрация Пазарджик бяха в постоянна комуникация и при необходимост се провеждаха работни срещи за обсъждане на важни теми за разработването на документа.

Такъв подход трябва да се следва и при актуализирането и усъвършенстването на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г. Възможностите на модерните телекомуникационни средства могат успешно да се използват в процеса на приобщаване на партньорите и широката общественост към приоритетите и целите на ПИРО. Откритите обсъждания на Плана за интегрирано развитие на общината във всеки етап от неговото изпълнение могат да бъдат обявявани в пресата, самият ПИРО и неговите изменения да бъдат публикувани в Интернет-страницата на общината и други местни публични институции.

Основна отговорност за осигуряване на информация и публичност на процеса на разработване, съгласуване, актуализиране и изпълнение на ПИРО, имат Кмета на общината и Общинският съвет, в съответствие с техните компетенции. Но във всички етапи ще участват, и ще се разпределят отговорности между всички групи партньори: териториални и местни административни структури на изпълнителната власт, икономически и социални партньори, НПО, граждански сдружения, широка общественост, като в зависимост от етапа, нивото на съучастие ще бъде в различна степен. Ще се прилагат и трите форми на взаимодействие между посочените групи: информирание, консултиране и съгласуваност, ангажираност и активно участие.

В процеса на изпълнение на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г. **основните инструменти за осигуряване на информация и публичност са годишните доклади, междинната оценка, както и последващата оценка** след края на периода на действие на ПИРО. Те ще бъдат изготвени и обсъдени при спазване и изпълнение на основните форми на взаимодействие за осъществяване на партньорства и осигуряване на публичност: информирание, консултиране и съгласуваност и с активно участие на всички заинтересовани страни. Ще се публикуват на Интернет-страницата на общината.

Важен фактор са действията на партньорите в процеса на реализация на Плана за избягване на потенциалните екологични рискове. В етапите на наблюдение и оценка на ПИРО е желателно активно участие на местните и регионалните екологични власти за своевременно координиране и комуникиране при разрешаване на потенциални

„конфликти” между икономическото развитие на общината и задълженията по опазване на околната среда.

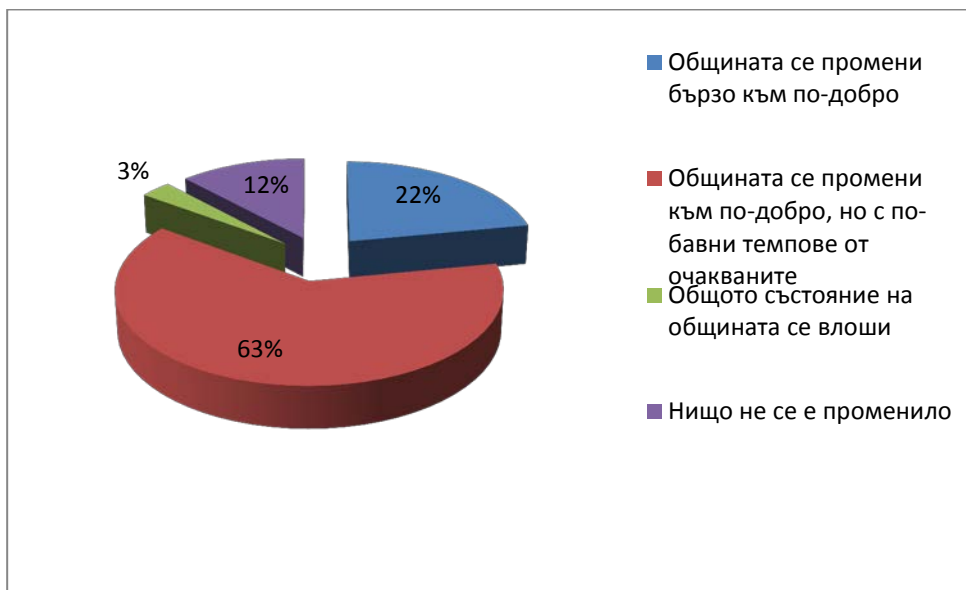
В унисон с духа на задължителните елементи от комуникационната стратегия и формите на гражданско участие за осигуряване на информираност и публичност, преди старта и при изготвянето на този стратегически документ, бе проведена анкета със значителна представителност от 100 души относно състоянието на общината като цяло, очакваните промени, важни проекти за общината и района, които ще бъдат обект на кратък анализ по-долу. Те характеризират обществените настроения, нагласи и очаквания и са взети предвид при изготвяне на настоящия План.

Първите 3 въпроса фокусират отношението на гражданите за общото състояние на общината и визията за развитието ѝ.

Анкета

1. В каква посока се промени общината през последните 7 години?/

Общината се промени бързо към по-добро	20
Общината се промени към по-добро, но с по-бавни темпове от очакваните	59
Общото състояние на общината се влоши	3
Нищо не се е променило	11

На **първи** въпрос „в каква степен се е променила общината през последните 7 години“, 22% от анкетираните считат, че промяната е позитивна и бърза, а 63% - че е позитивна, но с по-бавни от очакваните темпове. Т.е. 85% изразяват вижданията си за настъпила позитивна промяна. От останалите 12% намират, че положението не е променено, а едва 3% - че промяната е в негативен аспект.

2. Какво показва Вашето лично усещане за общината спрямо останалите в страната?

Общината е като повечето общини в страната	46
--	----

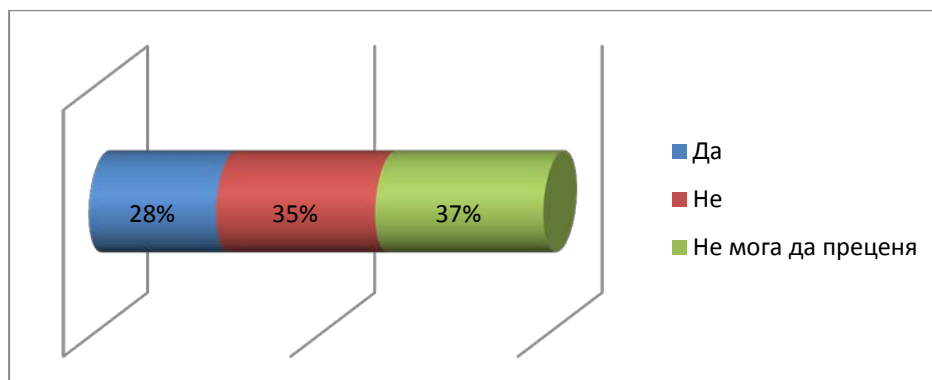
Общината е по-зле от повечето общини в страната	8
Общината е по-добра от повечето общини в страната	46

На **втори** въпрос за личното усещане за мястото на общината спрямо останалите общини, отново подчертано преобладават положителните преценки: по 46% считат, че тяхната община е по-добра от другите, или като повечето общини в страната. Или 92 % дават положителни, или по-скоро положителни отговори, срещу само 8 - на противното становище.

3. Считате ли, че е необходима нова визия за развитие на общината?

Да	26
Не	33
Не мога да преценя	34

4. Ако сте отговорили с „да“, моля, формулирайте Вашето предложение за визия на общината:

Обновяване на пътната инфраструктура, не само по околновръстните пътища на града.	3
---	---

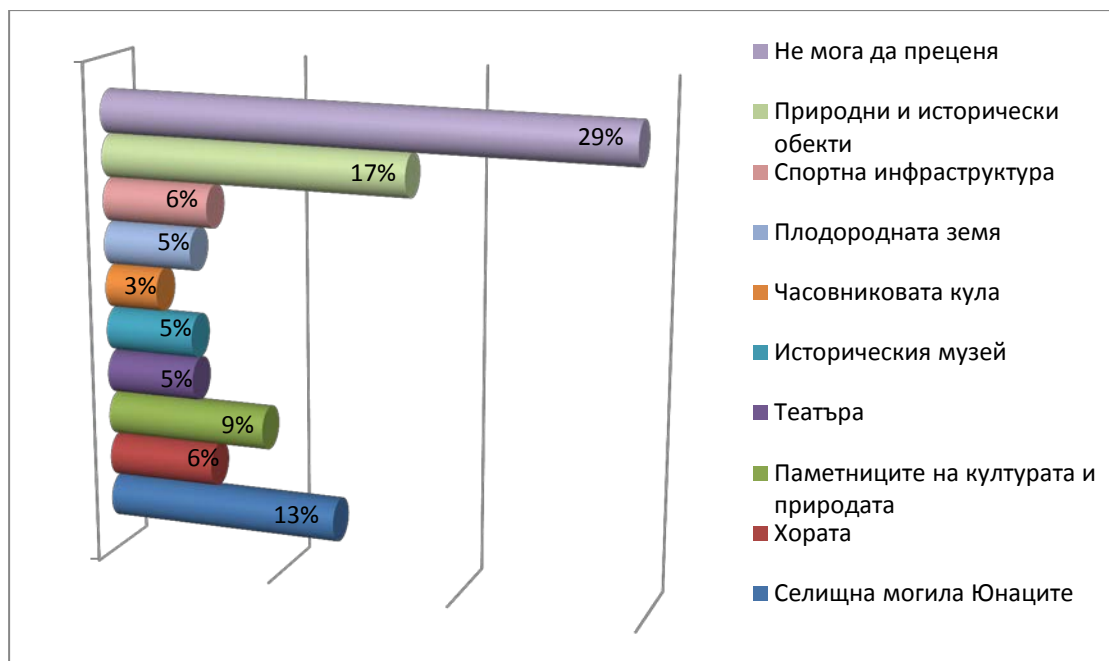
Привличане на инвеститори, големи фирми и производители, за да има повече работни места	2
Екологичен град на хората	6
Общината трябва да се грижи по-ефективно за своите жители чрез създаване на по-добри условия за живот	10
По-уредени села	2
Да се обърне повече внимание на живота на възрастното население.	2
Без отговор	68

На **трети** въпрос, касаещ коментирания вече визия за развитие на общината 70% не могат да дадат конкретен отговор. На доуточняващите въпроси за други предложения, анкетиранияте посочват „по ефективни общински грижи чрез създаване на по-дори условия за живот“ – 11% и „екологичен град за хората“ – 6% и с по 2% - повече внимание за възрастните, по – уредени села, привличане на инвеститори и увеличаване броя на работните места, обновяване на пътната инфраструктура не само в града и околностите му. Всички тези предложения практически се вписват във визията и са изведени като основни приоритети в развитието на следващите 7 години.

4. Кой са най-ценните ресурси на общината – забележителни местности, селища, природни и исторически обекти, – които трябва да бъдат съхранени и развити, и с които бихте искали да се гордеете?

Селищна могила Юнаците	12
Хората	6
Паметниците на културата и природата	8
Театъра	5
Историческия музей	5
Часовниковата кула	3
Плодородната земя	5
Спортна инфраструктура	6
Природни и исторически обекти	16
Не мога да преценя	27

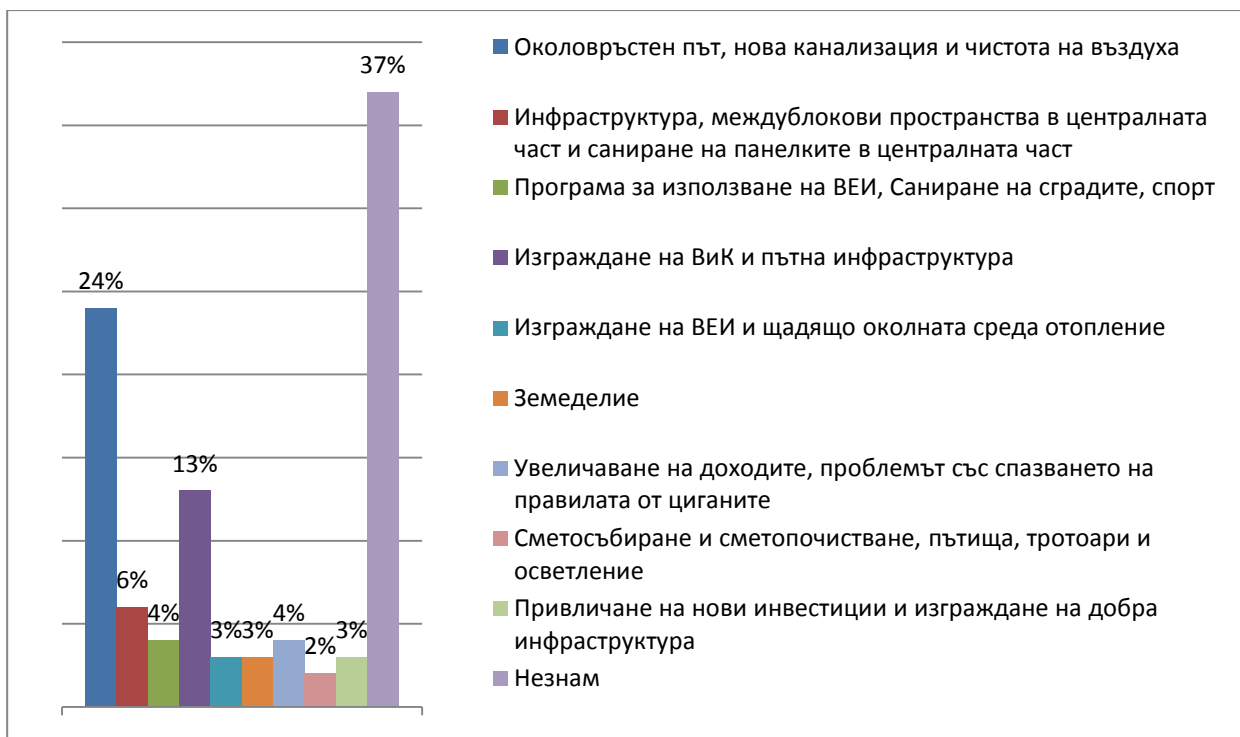

На този **четвърти** въпрос има множество конкретни отговори, в които преобладаващо място заемат упоменати в плана и подлежащи на интервенция обекти на територията на цялата община.

Преобладават обаче невъзможността за преценка – 29%, природните и исторически обекти като цяло – 17%, селищната могила „Юнаците“ - 13%, паметниците на културата и природата – 9%, хората, плодородната земя, спортна инфраструктура и други, упоменати по-горе.

5.Кои са трите най-важни проекта за общината, които трябва да бъдат реализирани до 2027 г.

Околновръстен път, нова канализация и чистота на въздуха	22
Инфраструктура, междублокови пространства в централната част и саниране на панелките в централната част	6
Програма за използване на ВЕИ, Саниране на сградите, спорт	4
Изграждане на ВиК и пътна инфраструктура	12
Изграждане на ВЕИ и щадящо околната среда отопление	3
Земеделие	2
Увеличаване на доходите, проблемът със спазването на правилата от циганите	4
Сметосъбиране и сметопочистване, пътища, тротоари и осветление	2
Привличане на нови инвестиции и изграждане на добра инфраструктура	3
Не знам	34

Отговорите на този **пети** въпрос са също многобройни и разнообразни, отразяващи личното мнение на анкетиранияте. С 37% отново преобладава липсата на мнение, по-скоро евентуалната разнопосочност и колебание за приоритетността на проектите.

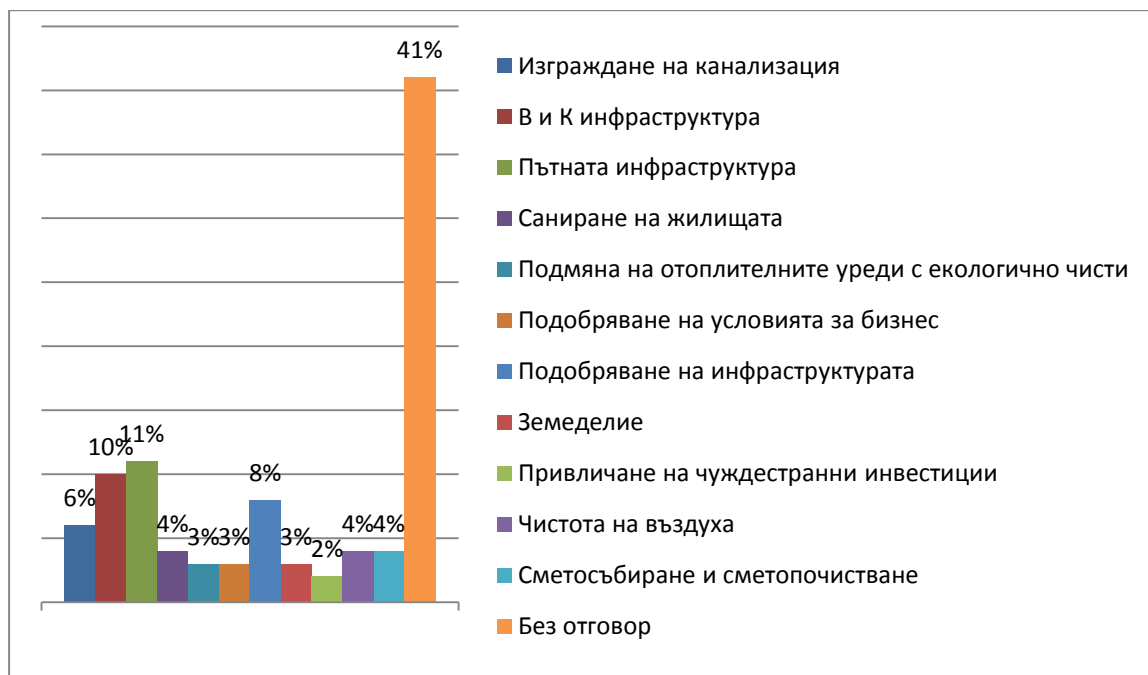
Конкретните отговори са насочени към отговори, които касаят цялата местна общност. На първо място с 24% са посочени проектите в областта на изграждане/доизграждане на околовръстния път, нова канализация и честотата на въздуха, 13% акцентират върху изграждане на В и К и пътна инфраструктура, 6% приоритизират инфраструктура, междублокови пространства и саниране на панелните блокове в централната част на града, с по 4% следват увеличаване на доходите, програми за използване на ВЕИ, саниране на сградите, спорт, както и области в социално икономическо развитие, като изграждане на ВЕИ и щадящо околната среда отопление, привличане на нови инвестиции и добра инфраструктура и др.

Посочените конкретни отговори се намират в пълно съответствие с изготвения план и отразяват мисленето на едно консолидирано общество.

6. Кой е най-важният проект за Вашето конкретно населено място, който трябва да бъде реализиран до 2027 г.?

Изграждане на канализация.	6
В и К инфраструктура	9
Пътната инфраструктура	10

Саниране на жилищата	4
Подмяна на отоплителните уреди с екологично чисти	3
Подобряване на условията за бизнес	3
Подобряване на инфраструктурата	7
Земеделие	3
Привличане на чуждестранни инвестиции	2
Чистота на въздуха	4
Сметосъбиране и сметопочистване	4
Без отговор	38

На **шести** въпрос за най-важния проект на съответното населено място с 41% лидерското място се заема от неотговорилите, вероятно изпитвайки сериозни колебания относно най-важните нужди.

Конкретните отговори поставят на първо място пътната инфраструктура с 11%, следвана от В и К инфраструктурата/очевидно особен акцент се влага във възможността за увеличаване плътността на канализационните услуги/ - 9%, виждане на подобрена инфраструктура като цяло – 8%, следвани от изграждане на канализация – 6%, с по 4% саниране на жилищата, сметосъбиране и сметопочистване и чистотата на въздуха, с по 3% подобряване условията за бизнес, земеделието, подмяна на отоплителните уреди с екологично чисти и др.

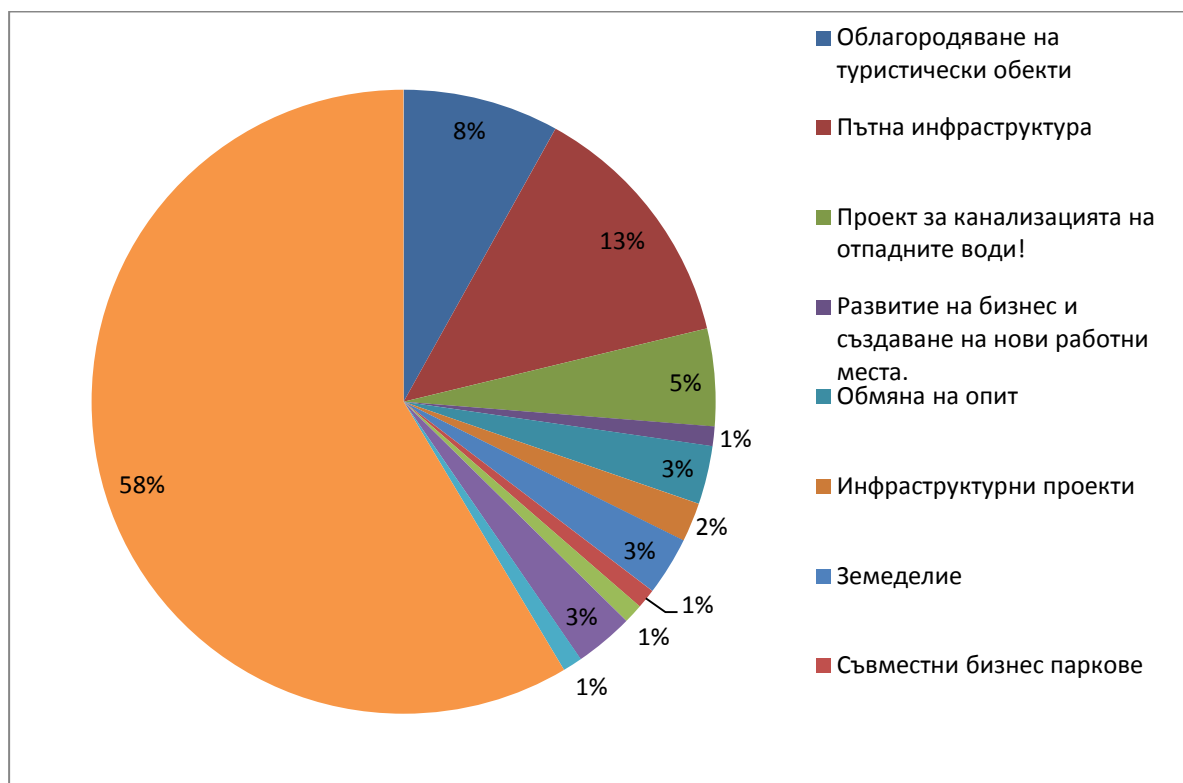
Конкретното ситуиране на конкретните отговори засягат фундаментални въпроси, свързани с инфраструктурата, подобряване на жилищния фонд, дейностите по управление на отпадъците, опазване на околната среда и др. За пореден път отговорите касаят предимно подобряване на инфраструктурата като най-важно условие за осигуряване на по-добър живот.

7. Какъв проект/и може да реализира община Пазарджик съвместно със съседните общини, който да допринесе за развитието на целия район?

Следващият **седми** въпрос се отнася до възможността за коопериране усилията на община Пазарджик със съседни общини и ползите за развитието на района като цяло.

И тук повече от половината анкетиране се затрудняват в отговора – 58%.

Облагородяване на туристически обекти	7
Пътна инфраструктура	12
Проект за канализацията на отпадните води	5
Развитие на бизнес и създаване на нови работни места.	1
Обмяна на опит	3
Инфраструктурни проекти	2
Земеделие	3
Съвместни бизнес паркове	1
ВИК	1
Спортна инфраструктура	3
Изграждане на индустриална зона	1
Без отговор	54

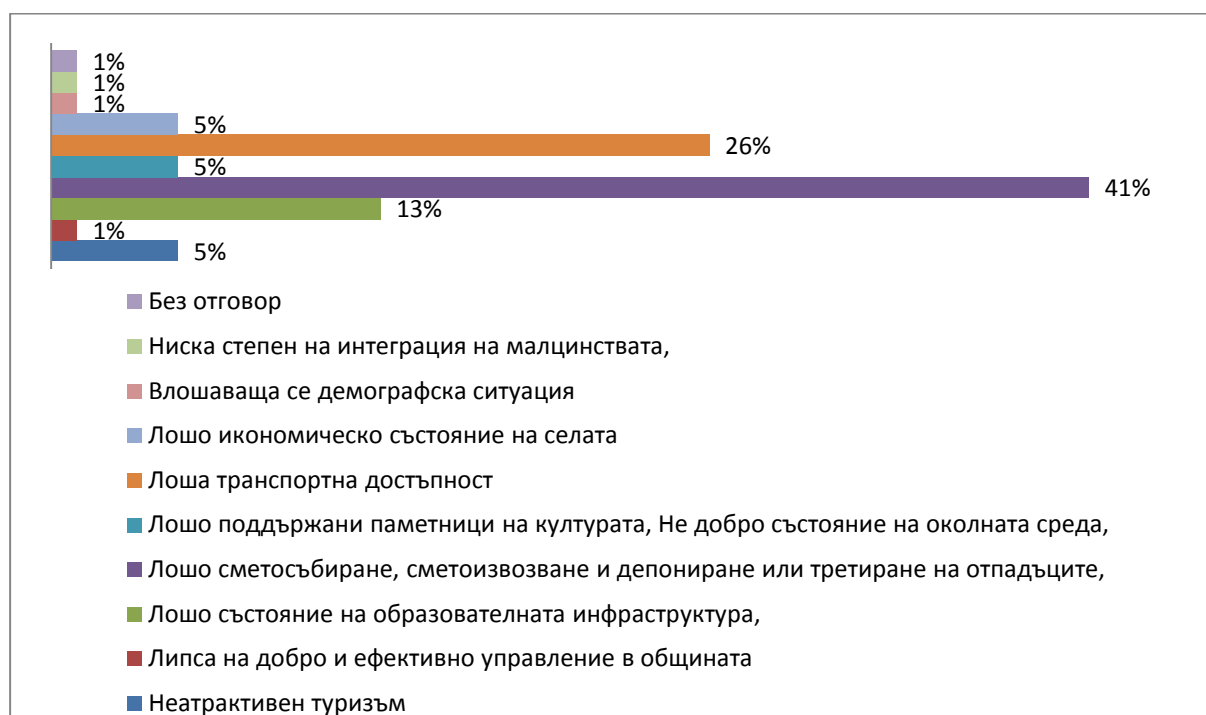
Конкретните отговори са разнопосочни: очакванията за подобрена пътна инфраструктура са най-многобройни – 13%, следвани от облагородяване на историческите обекти с 8%, проект за канализация на отпадните води с близо 5%,

земеделието, спортната инфраструктура и обмяната на опит с по 3%, изграждане на съвместни инфраструктурни обекти – 2% и др. по 1%, видими по-горе.

И в конкретните отговори на този въпрос преобладават очакванията за подобряване на пътната инфраструктура, наличието на канализация като забавен елемент от урбанизираното развитие на целия район, по-добри грижи за историческите обекти и др. Липсва конкретика с кои съседни общини може да се постигне желаните ефект.

8.Кои са основните проблеми, които характеризират община Пазарджик в момента?

Неатрактивен туризъм	5
Липса на добро и ефективно управление в общината	1
Лошо състояние на образователната инфраструктура,	12
Лошо сметосъбиране, сметоизвозване и депониране или третиране на отпадъците,	38
Лошо поддържани паметници на културата, Не добро състояние на околната среда,	5
Лоша транспортна достъпност	24
Лошо икономическо състояние на селата	5
Влошаваща се демографска ситуация	1
Ниска степен на интеграция на малцинствата,	1
Без отговор	1

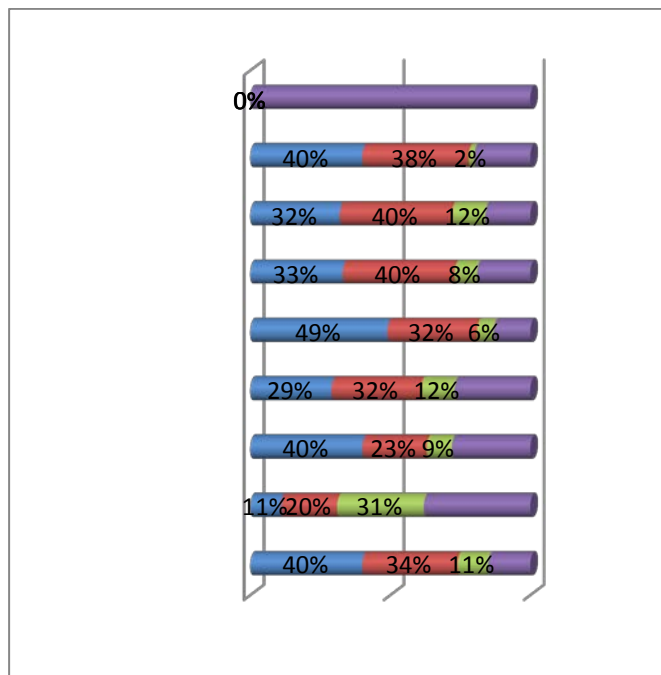

От предоставените 93 отговора по този осми въпрос огромното мнозинство има конкретни отговори.

Основният въпрос, който поставят анкетираните и лошо сметосъбиране, сметоизвозване и депониране, или третиране на отпадъците – 41% от отговорите. Следват по важност лошата транспортна достъпност с 26%, лошото състояние на образователната инфраструктура – 13%, лошо икономическо състояние на селата, недобро състояние на околната среда и лошо поддържане паметниците на културата, както и неатрактивния туризъм – с по 5%, влошаваща се демографска ситуация и ниска степен на интеграция на малцинствата и др. с по 1%.

9. Кои трябва да бъдат приоритетните направления за икономическо развитие в общината и оценете тяхната значимост за Вас?

	Много Важно	Важно	Не е важно	Без отговор
Селско стопанство	37	32	10	14
Горско стопанство	10	19	29	35
Лека промишленост	37	22	8	26
Високотехнологични производства	27	30	11	25
Енергия и възобновяеми енергийни източници	45	30	6	12
Транспорт и логистика	31	37	7	18
Туризъм	30	37	11	15
Обслужващи дейности с регионално значение	37	35	2	19
Друго	0	0	0	93

На въпрос **девети**, касаещ приоритетните направления за икономическото развитие в общината и значимостта им в 3-степенна скала „много важно - важно – не е важно“ са предоставени общо 583 отговора. В оценките „много важно“ и „важно“ попадат 493 мнения, а в оценката „не е важно“ – 90. С отговор други /други приоритетни направления/ са 93 становища. Т. е. общият брой на отговорите е 676 бр. „Другите“ направления са/ 93 бр./ нямат осезаема обществена подкрепа, а сериозна част от тях са с екзотичен характер.

Поради изложеното изводите следва да бъдат насочени предимно в сферата на споменатата тристепенна скала. Така, от изброените в нея **583 отговора, 493** от тях оценяват като „много важни“ и „важни“, споменатите в примерните отговори от анкетата, което се равнява на 85% одобрение и поддръжка, съобразени с визията и целите на ПИРО – Пазарджик.

Констатира се разместване и относителна равнопоставеност между познати вече и възникващи към настоящия момент водещи икономически отрасли. Нетрадиционно относително водещи приоритети са енергия и ВЕИ - 13% , обслужващите дейности – 12%, развитие и надграждане на туристическия отрасъл – 11%, срещу равностойни от традиционна гледна точка селско стопанство – 12%, лека промишленост – 12%, транспорт, логистика – 12% и високотехнологични производства – 10%. Тези общи 82% поддръжка /разликата се дължи на невключените „други“ 93 отговора/, доказва очевидната близост във визията и приоритетите на между общински власти и население от една страна и от друга – очевидното съвпадение на ПИРО – Пазарджик с припознатите от местната общност приоритетни икономически области.

10. Кои са най-необходимите мерки за подобряване на състоянието в общината и оценете тяхната значимост за Вас?

	Много Важно	Важно	Не е важно	Без отговор
Подобряване на достъпността между селищата в общината и туристическите обекти и паметници на културата	45	30	5	13
Подобряване на техническата инфраструктура (водоснабдителна, канализационна, електроснабдителна)	57	18	5	13
Намаляване нивата на замърсяване на въздуха	52	22	6	13
Подкрепа и стимулиране на бизнеса в различните сектори на местната икономика	32	30	4	27
Реконструкция/обновяване на промишлените територии	31	27	10	25
Изграждане на логистичен парк/икономическа зона	26	23	12	32
Развитие на туризма (поддържане	44	34	6	9

на паметниците на културата, инвестиции в културата/.				
Подобряване на енергийната ефективност на сградите и използване на ВЕИ	48	24	4	17
Подобряване на жилищния сектор	35	23	12	23
Запазване и създаване на нови зелени зони за отдих и спорт	44	27	6	16
Повишаване качеството на образованието	45	24	2	22
Подобряване качеството на предлаганите здравни и медицински услуги	46	23	2	22
Борба с безработицата и подобряване на пазара на труда	35	30	5	23
Борба с дискриминацията, социално включване и създаване на равни възможности	21	25	19	31
Подобряване на управлението на Общината (административния капацитет	29	32	9	23
Подобряване на административните услуги за населението и бизнеса	30	36	6	21
Засилване ролята на неправителствения сектор и стимулиране на гражданското	18	31	13	31
Подкрепа за развитие на научна и развойна дейност	20	25	9	39
Стимулиране на междуобщинско сътрудничество (проекти, вкл. международни)	22	32	6	33
Друго	0	0	0	93

На въпрос **десети**, касаещ най-необходимите мерки за подобряване състоянието на общината и значимостта им в 3-степенна скала „много важно - важно – не е важно“ са предоставени общо 1 337 отговора. В оценките „много важно“ и „важно“ попадат 1 196 мнения, а в оценката „не е важно“ – 141. С отговор други /други приоритетни направления/ са 93 становища. Т. е. общият брой на отговорите е 1 430 бр. „Другите“ направления са/ 93 бр./ нямат осезаема обществена подкрепа.

Поради изложеното, изводите следва да бъдат насочени предимно в сферата на споменатата тристепенна скала. Така, от изброените в нея **1 337 отговора, 1 196** от тях оценяват като „много важни“ и „важни“, споменатите в примерните отговори от анкетата, което се равнява на 89% одобрение и поддръжка, съобразени с визията и целите на ПИРО – Пазарджик.

Констатира се разместване на общественото съзнание и препоръки към водещи икономически отрасли. Като нетрадиционно водещи приоритети се очертават 2

лидерски места – модернизация на жилищния сектор и развитие на туризма с по 5,8%, подобряване на достъпността между селищата и туристическите обекти и подобряване на техническата инфраструктура с по 5,6%, намаляване нивата на замърсяемост на въздуха, създаване на нови зелени зони и зони за отдих и спорт – с по 5,5%, повишаване на енергийната ефективност и ВЕИ . с по 5,3%, и др., видими в горните граfi. Традиционно водещите – подкрепа на бизнеса, борба с безработицата, подобряване на административното обслужване на гражданите и бизнеса се нареждат с проценти от 4,8% до 4%. Тези общи 89% поддръжка /разликата се дължи на невключените „други“ 93 отговора/, доказва очевидната близост във визията и приоритетите на между общински власти и население от една страна и от друга – очевидното съвпадение на ПИРО – Пазарджик с припознатите от местната общност приоритетни икономически области.

11. Ако имате роднини/приятели в чужбина, при какви условия мислите, че биха се върнали?

Осигурена работа и добри условия на живот	11
По-добро заплащане на труд	11
Да се спазват законите	4
По-добри порядки	4
Не мислят да се връщат в България	4
Овладеяване на циганизацията	2
Без отговор	57

Около 61% от анкетираните отново не отговарят. Според по-голямата относителна част от отговорилите – общо 24%, по 12% за всеки подобен отговор, зависят от „по-доброто заплащане на труда“ и от „осигурената работа и добри условия на живот“.

12. На каква помощ разчитате в момента.

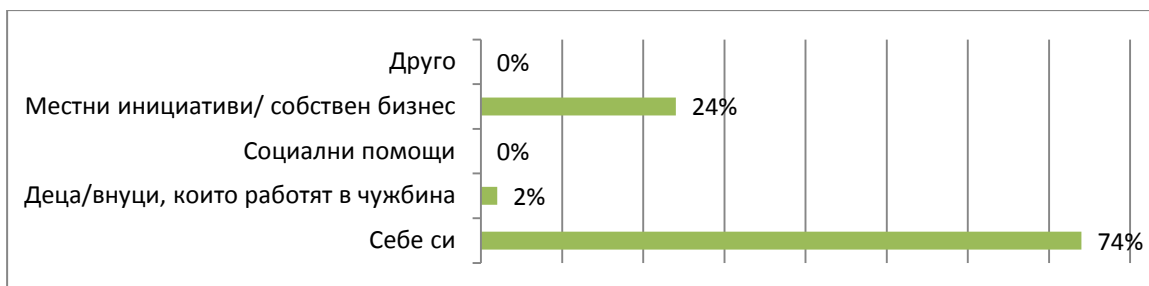
Себе си	70
Деца/внуци, които работят в чужбина	7
Социални помощи	1
Местни инициативи/ собствен бизнес	15
Друго	0

Анкетираната част е дала категоричен отговор. От всичките 93 лица, 70 са отговорили, че разчитат на себе си, което е 72% от тях. 16,1% разчитат на местни инициативи/собствен бизнес, малко над 7% - на деца и внуци, работещи в чужбина. Практически други очаквания липсват, вкл. и социални помощи.

13. На каква помощ бихте искали да разчитате?

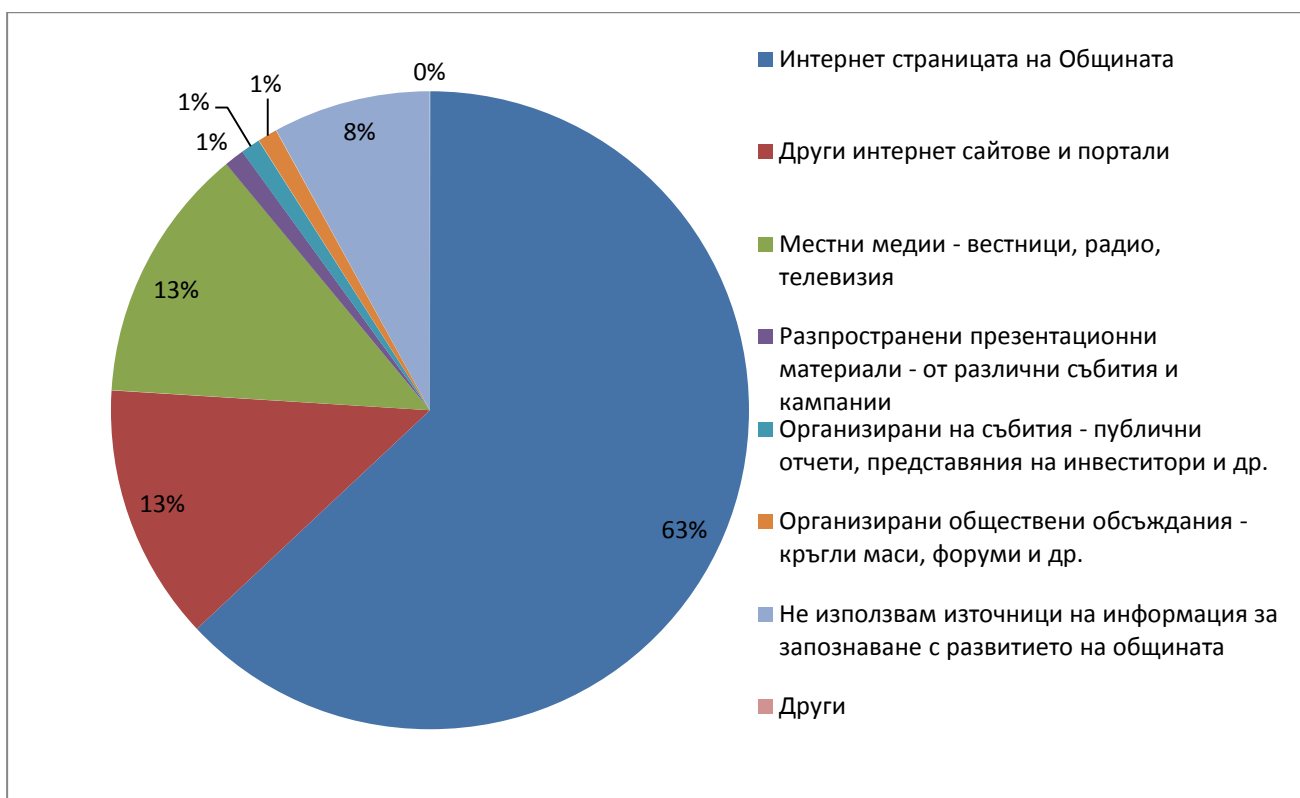
Себе си	69
Деца/внуци, които работят в чужбина	2
Социални помощи	0
Местни инициативи/ собствен бизнес	22
Друго	0

Отново от всичките 93 отговора, 69 души искат да разчитат на себе си – 74%, 22-ма - на местни инициативи и собствен бизнес – 24% и 2% - на деца и внуци, работещи в чужбина. На социални помощи и други доходи не иска да разчита нито един от анкетираните.

14. Какви източници на информация използвате за запознаване с развитието на общината?

Интернет страницата на Общината	59
Други интернет сайтове и портали	12
Местни медии - вестници, радио, телевизия	12
Разпространени презентационни материали - от различни събития и кампании	1
Организиран на събития - публични отчети, представяния на инвеститори и др.	1
Организиран обществени обсъждания - кръгли маси, форуми и др.	1
Не използвам източници на информация за запознаване с развитието на общината	7
Други	0

От предоставените 93 отговора, 59 души използват като основен източник на информация Интернет страницата на община – Пазарджик, съставляващи 63% от анкетираните. Останалите 24% се осведомяват от други интернет сайтове, портали и местни медии. Никакви източници не ползват малко над 7% от анкетираните.

Извършената анкета сочи на следните **изводи**: местната общност припознава настоящия ПИРО, като го одобрява и прави съществени препоръки, които са отразени в документа. Значителната част от населението, бизнеса и неправителствения сектор подкрепят традиционните отрасли - преработващата промишленост, селското стопанство, строителството, но съзнателно и целенасочено възприемат като средносрочни цели и нетрадиционни отрасли – производство на електрическа и топлинна енергия от ВЕИ, въвеждане на високотехнологични производства, саниране на сградния фонд и масово въвеждане на мерки за енергийна ефективност, развитие и надграждане в туристическия отрасъл и др. Във фокуса на вниманието стоят и нерешени екологични проблеми – намаляване замърсяемостта на въздуха, изграждане на нови зелени зони и зони за отдих и спорт, управление на отпадъците, пречистване на отпадъчните води. Като най-значими се определят недоизградената, както и амортизирана канализационна мрежа и експлоатационното състояние на пътната мрежа.

Анкетираните лица разграничават ясно неотложни от средносрочни мерки, като цялостното подобряване на техническата инфраструктура, модернизиранието на промишлената зона, междуселищната транспортна достъпност и достъпността до туристически обекти и паметници на културата. Претенции се предявяват към качеството на образователните, здравни и административни услуги, намаляване на безработицата и подобряване пазара на труда. Очевидно подобни очаквания могат да бъдат удовлетворявани поетапно, с решаваща намеса на държавата, европейските партньори, междубщинско и регионално сътрудничество между органите на местната власт.

Общите очаквания на местната общност за осигурена работа и добри условия на живот, по-добро заплащане на труда и спазване на законите, се възприемат като задължителни цивилизационни предпоставки за осигуряване на спокойствие и сигурност.

Голямото мнозинство от анкетираните лица разчитат и ще продължават да разчитат на собствените си възможности, малка част от тях – на родственици, работещи в чужбина. Прави впечатление обстоятелството, че социалните помощи не са решаващ фактор в съзнанието на населението.

Интернет страницата на общината е основен източник на информация на близо 2/3 от местната общност.

Общата оценка на населението, че общината се променя в положителен аспект – 85% от анкетираните, е обективен критерий за работата на местната власт.

Както вече бе споменато по-горе изработването и приемането на актуализирания ПИРО следва да се извършва при условията и по реда за изработване и приемане на плана за интегрирано развитие на общината – при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерките от комуникационната стратегия. Актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на кмета на общината.

За ефективното и ефикасното изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината програмата за неговата реализация, в която са посочени източниците на финансиране и е съобразена с размера на осигуреното финансиране в тригодишната бюджетна прогноза, когато е предвидено такова, може да се актуализира при необходимост с решение на общинския съвет по предложение на кмета на общината.

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Мерки за комуникация, информация и включване на заинтересованите страни и партньорите в процеса по бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана:

- Публикуване , на информацията относно актуализация на ПИРО в различни достъпни комуникационни канали;
- Провеждане на обществено обсъждане.

IV. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ - ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ.

Териториалният фокус на настоящия стратегически документ се явява пространствена проекция на стратегическите цели, приоритети и мерки в целеви локации и/или пространствени съчетания от територии, които са определени като ключови за цялостното развитие на общината през програмния период 2021-2027. Тези териториални локации и пространствени съчетания от територии са дефинирани на база следните основни фактори:

- Наличие на потенциали/ресурси/сравнителни предимства в рамките на определените локации/пространствени съчетания от територии;

- Установени и локализирани проблеми със стратегически пространствен/социален/икономически характер, които оказват задържащо и/или лимитиращо влияние върху териториалното развитие на общината;

- Припознати са от местната общност и/или бизнес като ключови за развитието на общината или като проблемни територии, които пречат за ефективната реализация на потенциала на общинската територия;

- Географската им характеристика и техните пространствено-функционални особености ги правят обуславят като ключови части от общинската територия, където чрез целеви интегрирани интервенции е възможно постигането на синергичен и мобилизиращ ефект в развитието на съседните им територии и на общината като цяло;

- Установена е пространствена, социално-икономическа и функционална специфика, която съответства на наложеният модел на развитие на общината, като надграждат и доразвиват установените позитивни тенденции в урбанистичното и териториално развитие на общината;

- Недостатъчно проектни интервенции през изминалия програмен период в тези териториални локации;

- Изявен инвестиционен интерес от страна на бизнеса в общината. Въз основа на така определените фактори, териториалният фокус ще се прилага чрез система от пространствено базирани териториални единици, които се поделят на два основни класа:

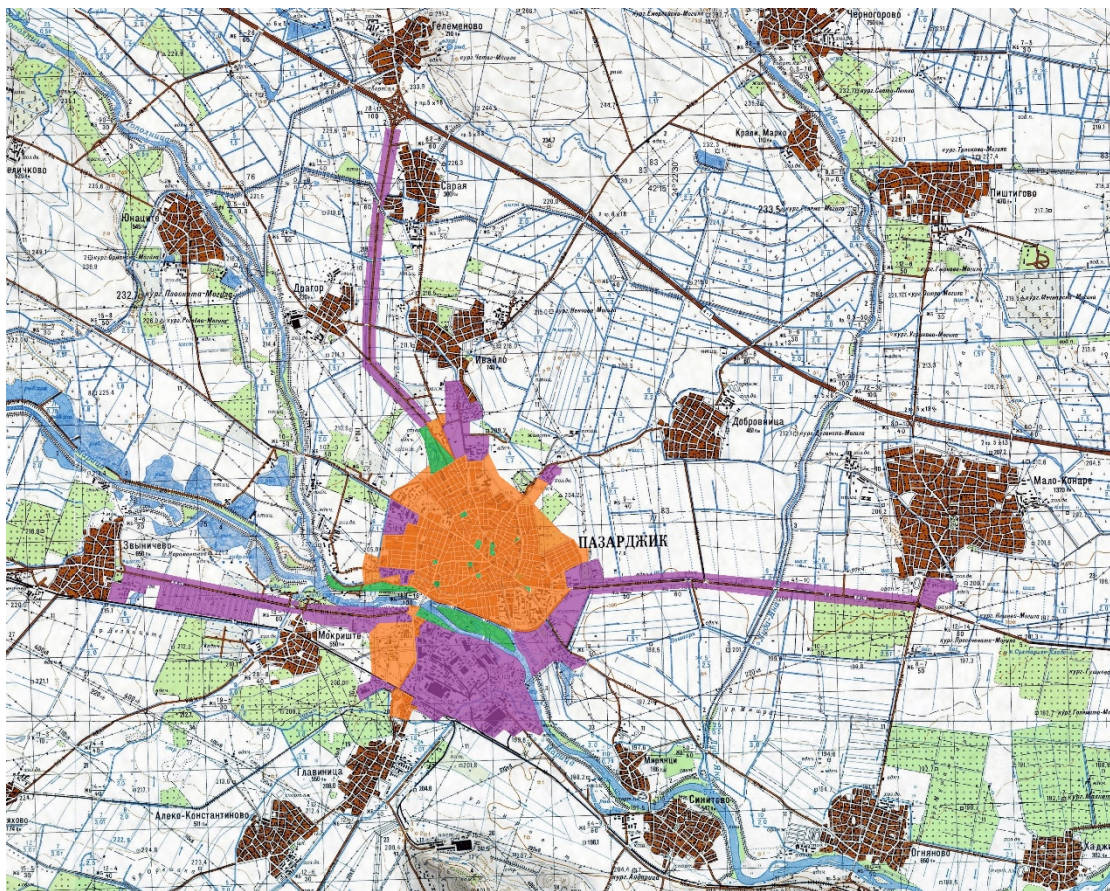
- Компактни зони за интегрирана интервенция

- Тематични зони за реализация на целеви интервенции

Компактните зони интегрирана интервенция (КЗИИ) са насочени към развитието на компактни територии от пространствената структура на общината, които имат съществено и приоритетно значение за развитието и в рамките програмният период. Те представляват концептуални пространствени образувания със поли структурен характер, в който са налице възможности за развитие и/или проблеми, които оказват задържащо влияние върху развитието на общината. На тези територии в рамките на плановия период ще се реализират функционално интегрирани проекти. Това са специализирани инструменти за интегрирано и комплексно въздействие върху конкретни локации в рамките на определените зони за въздействие. Същите имат ясен териториален фокус, като включват различни по характер интервенции и дейности, насочени към компактни територии, които са идентифицирани като приоритетни и с основно значение за развитието на общинския център.

Зоните за приоритетно стратегическо развитие могат да се идентифицират безалтернативно чрез представяне на обща фигура/карта за землището на община Пазарджик. Там са определени и зоните за приоритетно въздействие. Така, на фона на общинската територия се представя следващата фигура за онагледяване на зоните в общ план.

Фигура № 10. Едромашабна карта на землището на община Пазарджик.

Източник: Община Пазарджик.

Като голям областен град, амбициите на местната общност и общинските власти, определят 3 зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицирани нужди, съчетани с подкрепа на потенциалите за развитие, както следва:

1. Градска зона за въздействие, с оцветени в оранжев цвят локации за въздействие.

Обхват: Всички жилищни квартали на град Пазарджик, включващи:

- Кв. Запад;
- Кв. „Новата махала“;
- Кв. Вароша;
- Кв. Марица-Болницата;
- Кв. Център;
- Кв. Широк център-юг;
- Кв. Петковски;
- Кв. Изток;
- Кв. Махалата;
- Кв. Ябълките;

- Кв. Младост;
- Кв. Широк център –североизток;
- Кв. Чиксалън;
- Кв. Широк център-запад;
- Кв. Поликлиниката („Руски“);
- Кв. Устрем;
- Кв. Ставропол;
- Кв. Казармата;
- Кв. Гарата.

Проблеми:

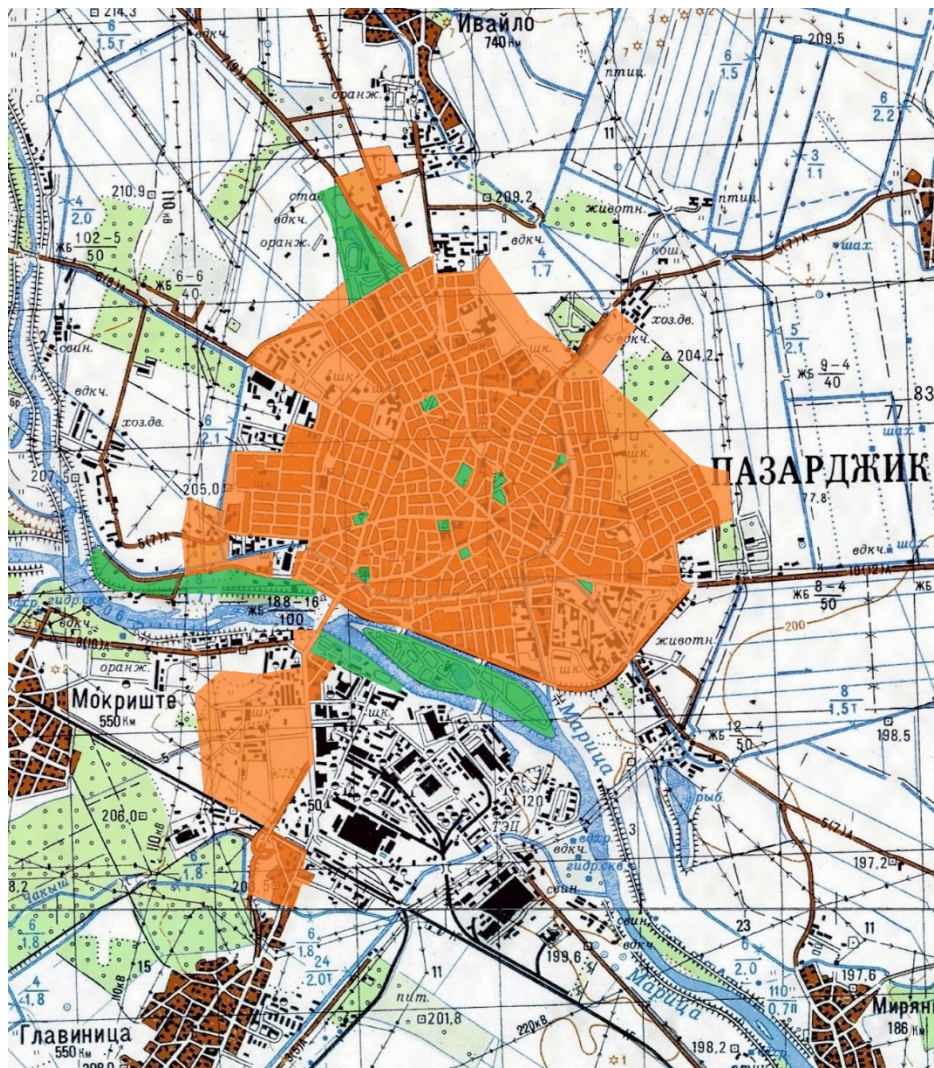
- Остаряла градска среда в нереновираните квартали;
- Остаряла пътна настилка и тротоари в нереновираните части на града;
- Липса цялостно изградена инфраструктура за достъпност за хора в неравностойно положение;
- Използване на отоплителни уреди на твърдо гориво и завърсяване и влошаване на качеството на атмосферния въздух;
- Остаряла В и К инфраструктура и липса на дъждовна канализация;
- Наличие на няколко нереновиранни сгради в сферата на образованието;
- Частично остаряла спортна инфраструктура и необходимост от изграждане на нови зали за спорт за населението;
- Остарял сграден фонд и необходимост от внедряване на мерки за енергийна ефективност на обществени и частни едно и многофамилни сгради;
- Липса на изградена система за видеонаблюдение;
- Надграждане на системата за събиране на битовите отпадъци;
- Липса на изграден цялостен околоръстен транспортен пръстен около града за извеждане на тежко и леко товарния транзитен трафик.

Чрез зоната за въздействие се цели: подобряване на градската среда, достъпност и повишено качество на въздух и питейна вода; подобрен достъп до здравеопазване, образование и спорт за населението; енергийно обновени обществени и многофамилни жилищни сгради.

Проектната насоченост за постигане на целите е съсредоточена в публична инфраструктура - пътна, В и К и чистота на въздуха. въвеждане на мерки за енергийна ефективност в обществени, едно- и многофамилни жилищни сгради.

Фигура 11. Градска зона на въздействие на община Пазарджик.

Източник: Община Пазарджик.

2. Зона за икономическо развитие, с оцветени в лилав цвят локации за въздействие.

Обхват:

- Индустриална зона на града;
- Изградени търговски и промишлени площи от двете страни на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Мало Конаре;
- Изградени търговски и промишлени площи от двете страни на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Звъничево;
- Изградени търговски и промишлени площи от двете страни на Второкласен път II – 37 в участъка от гр. Пазарджик до разклона за магистрала „Тракия“.

Проблеми:

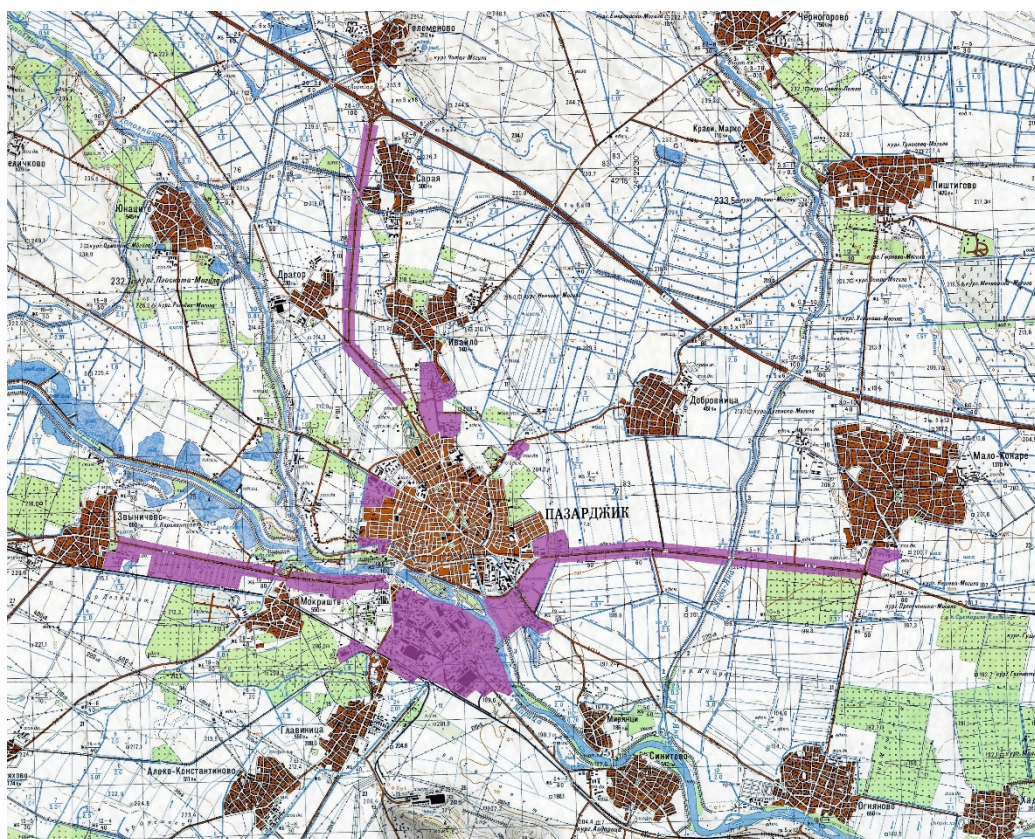
- Остаряла довеждаща инфраструктура до съществуващи промишлени зони;

- Липса на локални платна и затрудняване на достъпа до търговски и промишлени площи изградени по Главен път I-8 и Второкласен път II – 37.

Целта за включване в зоните за въздействие е постигане на иновативна индустриална и устойчива икономическа среда.

Проектната насоченост за постигане на целта е изразяваща се предимно в: изграждане на довеждаща инфраструктура до нови и съществуващи производствени предприятия, въвеждане на мерки за енергийна ефективност на промишлени сгради и използване на ВЕИ за производствени мощности.

Фигура 12. Зона за икономическо въздействие.

Източник: Община Пазарджик.

3. Зелена зона, с оцветени в зелен цвят локации за въздействие.

Обхват: Зони за отдих и зелени пространства на територията на град Пазарджик, включващи:

- Парк „Остров Свобода“;
- Парк „Писковец“;
- Парк „Зоната на здравето“;
- Парк „Стадиона“;
- Парк при църквата Св. Богородица;
- Парк при ДКЦ „Здраве“;
- Парк на пл. „Константин Величков“ („Тортата“);
- Парк на пл. „Възраждане“ (паметник на Св. Св. Кирил и Методий“);
- Парк „Градската градина“;

- Парк „Минералната баня“;
- Парк при „Блок на артистите“;
- Парк при ДКЦ „Ескулап“.

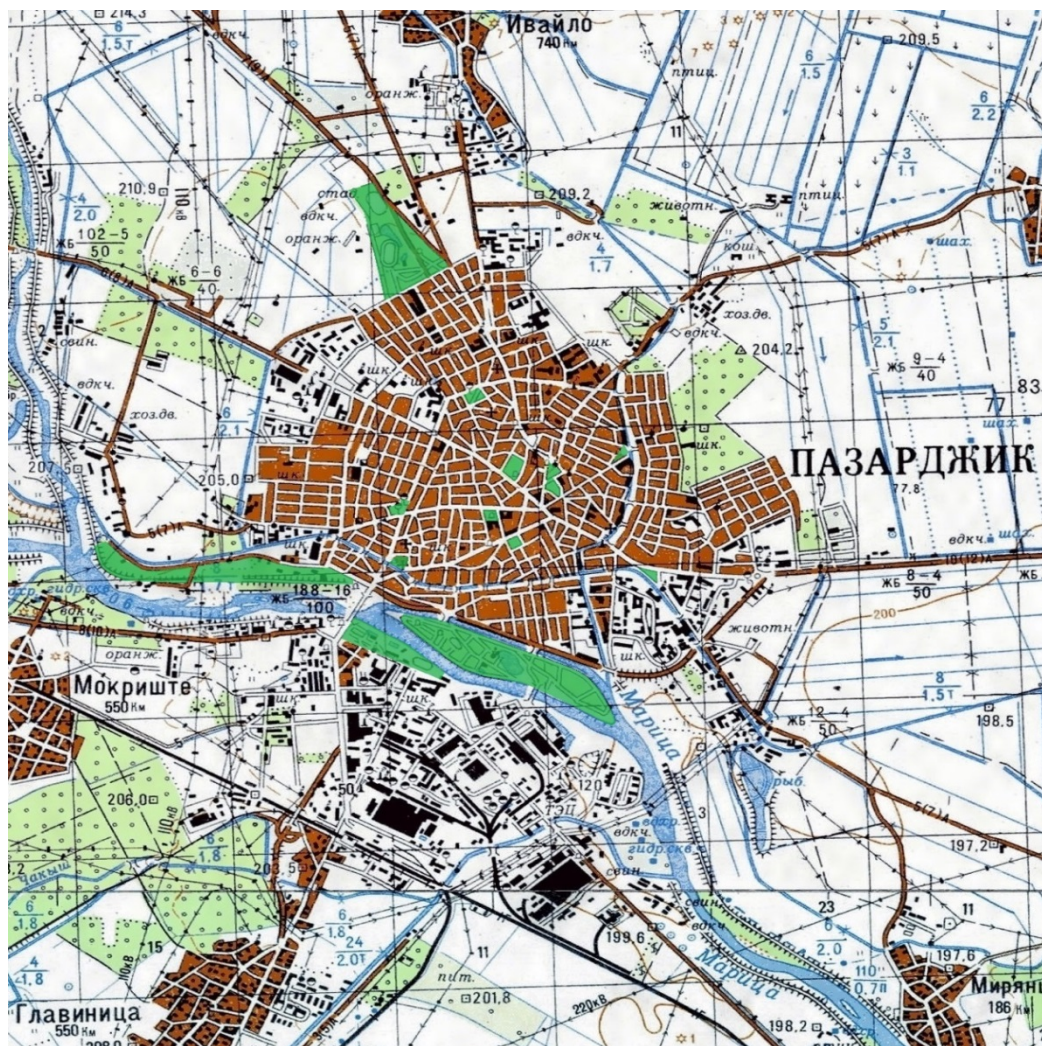
Проблеми:

- Остарял дървесен фонд и необходимост от поетапната му подмяна;
- Необходимост от надграждане на съществуващата паркова инфраструктура;
- Необходимост от нови зелени зони на територията на града.

Цел - подобряване на съществуващите и изграждане на нови зелени зони.

Проектна насоченост за постигане на целта - реализиране на проекти, насочени към подобряване на съществуващите и изграждане на нови зелени зони.

Фигура 13. Зелена зона за въздействие.

Източник: Община Пазарджик.

С идентификацията на описаните приоритетни територии и реализацията на предвидените интервенции ще се постигне забележима трансформация на ключови за града зони с публичен и имиджов характер, ще се подобри средата на обитаване, основно в градската част и ще се смекчат проблемите и наследена дезинтегрирана инфраструктура на урбанизираната територия.

V. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ.

Интегрираният подход е един от новите моменти в регионалното и пространствено планиране през плановия период 2021 – 2027 г. Този подход в стратегическо планиране на регионалното и пространствено развитие изисква да се търси и да се отчита не само локалния ефект от отделните мерки в Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021-2027 г., но и да се контролира възможния и съзнателно търсен мултипликационен ефект от тях.

Мултипликационният ефект е:

1. Интегрален, защото е общ и цялостен, неразривно свързан с мерките в стратегическото планиране на по-високи нива.
2. Синергичен, т.е. по-голям от сумата на ефектите от отделните мерки, ако последните биха се провеждали поединично, без връзка и взаимодействие с другите мерки;
3. Метричен и неметричен, като качествените ефекти в крайна сметка могат да доведат до подобряване и на метричните резултати от функционирането на социално-икономическата система;
4. Постоянно нарастващ, умножаващ се ефект. Реализиран в една сфера, винаги води след себе си пряко или косвено, до съответни ефекти и в други, по-близки или по-далечни, по-пряко или по-непряко свързани с конкретната сфера подсистеми.

Макар да са относително самостоятелни, икономическата, социалната и инфраструктурната системи на територията на общината, процесите на реализиране на мерките в тези системи функционално се преплитат помежду си, зависят едни от други, предопределят се едни други. Така подобряване качеството на човешките ресурси и на инфраструктурата ще доведе до ускоряване развитието на икономиката. Развитието на икономиката, от своя страна, ще позволи подобряване на инфраструктурата, повишаване качеството на човешките ресурси и мотивация на хората да останат и да работят в общината, повишавайки нейната привлекателност като предпочитано място за живот, труд и отдих. С подобен мултипликационен ефект ще бъдат и мерките, насочени към опазване и подобряване на околната среда.

Независимо от това, че всяка от посочените сфери има своите собствени цели, приоритети и бюджети, при интегрирания подход за развитие трябва да се държи сметка как тези институционално отделни елементи си въздействат взаимно. Принципът на интегрирания подход следва да бъде водещ при разработването на

стратегическия раздел на ПИРО и съответно да бъде прилаган по отношение на всяка част от неговата структура.

Всичко това налага, както при формулирането, така и при изпълнението на мерките и дейностите в стратегическата част на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г., представени в **Програмата за реализация на ПИРО**, съзнателно и целенасочено да се търсят, да се разкриват и да се развиват интеграционните връзки на всички равнища, както вътре в общината, така и в нейната обвързаност с други територии, извън нейния обхват.

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана да осигури съгласуваността на факторите за развитие и необходимите ресурси за реализация на плана, като посочва възможностите за финансиране, институционалната подкрепа и техническата помощ за изпълнението на плана. Основни структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните приоритети на плана. Всяка интервенция може да обхваща комплекс от дейности, подлежащи на финансиране със собствени или заемни средства, публично-частни партньорства, средства от програми на ЕС или от други източници.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. е представена в **ПРИЛОЖЕНИЕ № 1**.

Планът за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. представлява стратегически документ относно политиката за постигане на устойчиво интегрирано развитие на общината, докато Програмата за неговата реализация има оперативен характер и конкретизира начина, практическите мерки, инвестиционните дейности и проектите/проектните идеи, за постигане целите на развитието. Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в ПИРО, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите за развитие и ресурсите за реализацията му, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на ПИРО.

Основните структурни елементи на Програмата са мерките и проектите/проектните идеи по съответните приоритети на ПИРО. Програмата за реализация на ПИРО е със 7-годишен период на действие. Възможно и целесъобразно е да бъде актуализирана периодично, в зависимост от условията и прогнозите за реализацията на ПИРО, с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане целите и приоритетите за развитие.

За постигане на интегриран подход за развитие на общината е идентифицирана най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да допринесат за целенасоченото изпълнение на заложените цели или приоритети. В Програмата за реализация е определен пакета от мерки, проектни идеи, финансови ресурси, административните структури за управление.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. съдържа и **Индикативен списък** на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на Програмата (**ПРИЛОЖЕНИЕ № 1**).

Индикативният списък е изготвен по образец, регламентиран в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Индикативният списък с проекти, които са с по-значима важност за развитието на общината и за постигане целите на ПИРО, е неразделна част от Програмата за реализация, тъй като проектите по своята същност могат да представляват мерки, съвкупност от мерки, или част от мерки за реализация на отделните приоритети. В този смисъл и в зависимост от нивото на напредък на самия проект, включените в Приложение № 1 проекти по съответните мерки могат да фигурират и в Приложение № 1А.

Условието за включване на конкретни проекти или проектни **идеи в Приложение № 1А** е, че общината съвместно с партньорите са преценили, че : **а) съответният проект е от особена важност за развитието на общината и следва да бъде реализиран приоритетно и б) съответният проект има известна степен на проектна готовност.**

В тази връзка дори е възможно на етапа на изготвяне на ПИРО общината да няма готовност със списък съгласно приложение № 1, но той може да бъде добавен по-късно - при актуализация на Програмата за реализация на ПИРО. Индикативният списък с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство, чрез съответните мерки от комуникационната Стратегия.

Съгласно Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. от м. март на Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. съдържа и Индикативна финансова таблица (**ПРИЛОЖЕНИЕ № 2**).

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г. и **описва финансовата рамка** на поетите ангажименти по изпълнението на ПИРО. Ресурсите за реализацията на ПИРО включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проекти/проектни идеи. В този смисъл **Индикативната финансова таблица включва в прогнозен план** пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик 2021 – 2027 г.

Следва да се има предвид, **че общата сума** на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, **е индикативна** и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства, чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Както вече се упомена, Програмата за реализация на ПИРО и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти и източници на финансиране.

VI. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ.

Измененията в климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, рисковите територии и зони, дават отражение и върху разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране, върху управлението на водите, земята и природните ценности и на практика са относими към всички сфери на обществения живот.

Екологичната проблематика е неразделна част от формулираните цели и приоритети и намира конкретен израз в мерките, включени в програмата за реализация на ПИРО Пазарджик. В нея са формулирани мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия, като се отчита спецификата на съответната територия. Мерките могат да бъдат както идентифициране на инфраструктурни проектни идеи, така и меки мерки за повишаване на информираността, за създаване и поддържане на регистри и други.

Стратегическите документи в областта на околната среда на национално ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на климата и адаптация към климатичните промени, които следва да бъдат съобразени с характерните особености и проблеми на всеки регион, област и община. През 2019 г. Правителството на Р България **одобри Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие**, като на национално ниво разработването на стратегията е залегнало в Закона за ограничаване изменението на климата. Документът очертава стратегическата рамка и приоритетите по отношение на адаптацията към изменението на климата до 2030 г. Целта е да се намали уязвимостта на страната спрямо последиците от изменението на климата и да се подобри капацитета за адаптация на екологичните, социалните и икономическите системи към въздействията на изменението на климата.

Националната стратегия за адаптация към изменението на климата обхваща **девет сектора** - „Селско стопанство“, „Гори“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Води“, „Енергетика“, „Транспорт“, „Градска среда“, „Човешко здраве“ и „Туризм“. Неразделна част от нормативния документ е и разработеният План за действие, в който са определени целите и приоритетите за подобряване на капацитета за адаптация. В плана детайлно са разписани дейности за всеки от секторите, в това число необходим финансов ресурс, очаквани резултати, отговорни институции за тяхното прилагане. Изготвен е и макроикономически анализ, в който са оценени социално-икономическите последици от въздействията от изменение на климата. Изчисленията показват, че ако не се предприемат действия, изменението на климата може да окаже изключително негативно влияние, вкл. и във финансово отношение, като е възможно да ликвидира икономическия растеж на страната до 2050 г.

Адаптирането на подходите в планирането към измененията на климата в община Пазарджик ще осигури запазването на относителния екологичен комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия - хидроложки, метеорологични, геофизични и биологични природни явления и бедствия.

Новият Общ устройствен план на община Пазарджик е приет в окончателен вариант през май 2021 год., в който се прави и подробна екологична **характеристика** на компонентите на околната среда. ОУП-ът е приет, утвърден по надлежния ред и е с дългосрочна визия за развитие до 2050 год. Той решава урбанистичните проблеми на територията, характеризира екологичното състояние на градската среда и екологичните мероприятия със съществуващите санитарно-хигиенни мероприятия. Не създава проблеми за околната среда и не прехвърля проблеми на бъдещите поколения. със съществуващите санитарно-хигиенни условия която определя доколко и по какъв начин процесите на регионалното и пространствено развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот на територията на общината, какви са основните проблеми, свързани с изменението на климата и възможните мерки за тяхното решаване, какви дейности и съответно - ресурси ще бъдат необходими за това през съответния период на планиране.

Общият устройствен план е документ със споменатата дългосрочна визия, а Планът за интегрирано развитие на общината е с хоризонт 7 години. Естествено законосъобразно и целесъобразно се приема, че анализите, оценките, прогнозите и мерките в ПИРО, свързани с реализация на инвестиционни проекти, за които е задължителна ОВОС ще бъде извършвана преди икономическата оценка, финансиране и стартиране на съответните обекти.

Анализът на текущото състояние на околната среда е разработен по основни компоненти: въздух; води; почви; ландшафт; биологично разнообразие – растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии; отпадъци; вредни физични фактори и предвидените мерки са съобразени основно с:

1. Директивите на ЕС в областта на околната среда;
2. Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие;
3. Плана за управление на риска от наводнения в ЮЦРП;
4. Целите и приоритетите на програмите на Националния доверителен екофонд и Третия национален план за действие по изменение на климата, предвиждащи намаляване на емисиите парникови газове във всички сектори;
5. План за управление на речните басейни: 2016 – 2021 г.;
6. Закон за защита при бедствия;
7. Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030;
8. Областният план за защита при бедствия на Област Пазарджик;
9. Общинския план за защита при бедствия, аварии и катастрофи на община Пазарджик;
10. Общинската програма за опазване на околната среда на община Пазарджик;
11. Общинската и Регионална Програми за управление на дейностите по отпадъците на община Пазарджик 2015–2020 г и на региона;
12. Краткосрочна / дългосрочна общинска Програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници и биогорива за периода 2014-2020 г.;

13. Плана за енергийна ефективност на община Пазарджик за периода 2014-2024 г.

Както беше вече споменато в друг аспект, **конкретните мерки следва да съдържат задължително възможностите за адаптация към изменението на климата, превенция и управление на риска.** Те представляват комплекс от инвестиции, свързани с аспекти на урбанизираната среда, които имат потенциал да намалят уязвимостта по отношение изменението на климата и е необходимо да притежават следните фактически елементи:

- ✓ **повишаване качеството на компонентите на зелената система** – изграждане на единна система от зелени пояси. В плана са идентифицирани няколко функционално интегрирани инвестиции, свързани с реконструкция и обновяване на обществените пространства на територията на големите жилищни комплекси, публични пространства за търговия, социални дейности и административни услуги, обновяване и озеленяване на кварталните и междублокови пространства;
- ✓ **извършване на рекултивационни мероприятия** за замърсени територии и разработване на интегриран модул за адаптация на урбанизираните територии към измененията на климата и ефекта на градската топлинна енергия;
- ✓ **интегриране елементите на физическата среда в зелената система** на общината – зелени покриви, фасади и др.п.;
- ✓ **внедряване на мерки за енергийна ефективност** в жилищни и обществени обслужващи сгради;
- ✓ **усвояване на електрическа и топлинна енергия от различни видове ВЕИ** – фотоволтаици, зелен водород и др.;
- ✓ **изграждане на информационна система** за превенция и управление от наводнения;
- ✓ **създаване на център за повишаване информираността на населението** по въпросите за опазване на околната среда и неблагоприятните изменения на климата, създаване на екологична култура сред по-широка аудитория от населението.

Предвидените мерки в Плана за интегрирано развитие на общината са напълно съобразени с набелязаните по-горе мерки за ограничаване изменението на климата, както и с мерките за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия.

За преодоляване на предизвикателствата, свързани с проявата на ефектите от изменението на климата е необходимо въвеждането на конкретни и изпълними в краткосрочна и средносрочна перспектива мерки. Те следва да бъдат насочени към съответните секторни политики, планове за действие, правила и разпоредби на община Пазарджик в направленията: Устройство на територията, Енергийна ефективност, Качество на въздуха, Водоснабдяване и водоползване, Транспорт, Сграден фонд, Зелена инфраструктура.

В науката и практиката са разработвани и прилагани различни стратегии и конкретни решения за намаляване/смекчаване на негативните ефекти от изменението на климата, които се разработват на базата на интеграцията на знания и технологии, взаимствани от различни предметни области: градско планиране, архитектура, транспортно планиране и строителство, ландшафтна архитектура, информационни

технологии и др. Тези стратегии и мерки имат конкретни приложения и потенциално позитивно климатично влияние както в локален, така и в глобален план. За да постигнат обаче значим и забележим ефект върху урбанизираната територия на община Пазарджик, е необходимо същите от една страна да са информационно осигурени с ефективна, качествена и пространствено обусловена информация за градската среда и нейните климатични характеристики, а от друга - същите да бъдат интегрирани в основните планови и програмни документи, на чиято основа да се планира и управлява територията на града.

От гледна точка на търсения устойчив резултат предложените мерки могат да бъдат групирани както следва:

МЕРКИ ЗА АДАПТАЦИЯ КЪМ ЕФЕКТА ОТ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА.

Тази група мерки са насочени основно към административната подготовка – инициативност и проактивност в посока актуализиране на необходимата нормативна база, както и особено важните мерки за повишаване на осведомеността на населението, готовността му за реакция и мотивацията му. Конкретно разписаните мерки и проекти в ПИРО, включват:

- Прилагане на мерки за превенция и управление на риска от наводнения;
- Повишаване капацитета на отговорните звена по отношение на политиките, свързани с превенция и управление на риска, и политиките по изменение на климата;
- Повишаване на информираността по въпросите на изменението на климата и формиране на нови модели на поведение на обществото, насочени към намаляване и предотвратяване на последиците от изменението на климата.

МЕРКИ ЗА СМЕКЧАВАНЕ И ОГРАНИЧАВАНЕ НА ЕФЕКТА ОТ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ

Тази група мерки са насочени към използване на наличните природни условия и фактори на средата, благоприятстващи редуцирането и пространствено ограничаване на ефекта от климатичните промени и, свързани са с въздействие върху факторите, които водят до намаляване на генерирането на емисии на парникови газове.

- Контрол върху здравословното състояние на растителността в зелената система на града за гарантиране на дълготрайния ѝ ефект за регулацията на климата на локално ниво чрез филтрация на замърсители;
- Увеличаване на степента на свързаност на елементите на зелената инфраструктура, вкл. с естествените елементи в прилежащите на града ландшафти – за увеличаване на площния обхват на позитивното ѝ влияние върху температурата на въздуха и редуциране на съдържанието на прахови частици;
- Стимулиране разрастването на зелените алеи край водните територии;

- Изграждане и поддържане на зелени коридори около линейна техническа инфраструктура за осигуряване на сянка и предотвратяване на нежелани деформации от екстремно нагряване;

- Подобряване на енергийната ефективност на сгради;

- Замяна на твърдо гориво с алтернативни източници;

- Мотивиране на гражданите да прилагат мерки за пестене на енергия и замяната на отоплителните уреди с твърдо гориво с нови алтернативни форми за отопление;

- Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи;

- Подкрепа за кръгова икономика;

- Прилагането на ефективни практики за управление на отпадъците и др.

Посочените по-долу мерки следва да се вземат предвид при проектирането на инфраструктурни проекти, заложи в ПИРО Пазарджик. Тази група мерки следва да са част от дългосрочна програма за действие. Възможни мерки са:

- Стимулиране на инвестиционни предложения, включващи изграждането на покривни градини, озеленени тераси и зелени фасади;

- При организацията на паркинг зони - Използване на пропускливи настилки, поддържаща топло, водо и въздухообмен с подземната част на ландшафта, както и наличието на тревна растителност с допълнителен охлаждащ ефект;

- При обновяване и поддържане на пътната мрежа - Използване на материали за улични настилки с подходяща светла пигментация за стимулиране на отражателната способност на покритието (албедо);

- Стимулиране използването на вентилируеми фасади за регулиране на топлообмена на сградите. Прецизиране/редуциране използването на емитиращи панели или фасадни конструкции на обществени и офис сгради и комплекси, които увеличават интензивността на нагряването в хоризонтална плоскост (между сградите) и водят до прегряването на въздушните приземни пластове;

- Използване на специализирани материали - функционални фасадни мазилки, частично отразяващи слънчево лъчение и оставящи фасадата на сградата по-студена, отколкото би била при използване на конвенционално покритие;

- Използване на покривни конструкции с високо албедо и позволяващи бързо топлоотдаване през студената част от денонощието, напр. изолационни сандвич панели (или други строителни материали със сходни характеристики) за изграждане на съвременни метални сгради – складове, магазини, халета, промишлени, селскостопански и други с обслужващи функции.

VII. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО ПАЗАРДЖИК

Необходими действия

В цялостния процес на наблюдение и оценка при спазване на принципа на партньорство участват общинската администрация, социални и икономически партньори, неправителствени организации и представители на гражданското общество чрез формиране на Работна група за наблюдение (РГ).

РГ има отговорност да следи изпълнението на Програмата за реализация на ПИРО Пазарджик, обсъжда и мотивирано предлага промени на база променени обстоятелства и/или възникнали проблеми, разглежда и одобрява годишни отчети за изпълнението

РГ се състои от председател и членове, като председател на РГ е зам. кмета.

Членовете на РГ участват в заседанията и във вземането на решения, внасят за разглеждане актуални въпроси във връзка с изпълнение на ПИРО, информират групата за извършената от тях работа, отговарят за изпълнението на решенията на групата, които се отнасят до тях. Координацията, техническата и административна работа се извършва от Дирекция „Европейски фондове, стратегическо планиране и електронни услуги“, която изпълнява функциите на секретариат. Дирекцията изготвя план-график на заседанията на РГ, организира подготовката и провеждането на заседанията, осигурява разпространението на дневния ред и на всички документи, необходими за провеждане на заседанията, изготвя протоколите от заседанията, води отчетност за становищата и решенията, приети от РГ, координира изпълнението на решенията и необходимия обмен на информация между заинтересованите страни, съхранява документите от заседанията. Цялата кореспонденция, свързана с работата на РГ, се адресира до секретариата. Заседанията на РГ се свикват най-малко веднъж годишно, като минимум включват годишния отчет за изпълнение на плана.

Дневният ред се определя от председателя на РГ по предложение на секретариата. Дневният ред и всички материали се изпращат на членовете най-малко 7 дни преди заседанието, в това число и по електронен път. Членовете на РГ могат да изпратят своите предварителни становища по материалите на заседанието до три дни преди датата на заседанието.

Заседанията на РГ са редовни, ако на тях присъстват повече от половината членове. В рамките на 3 дни след заседанието, на членовете се изпращат решенията, по които трябва да се предприемат действия. Проектът на протокол от заседанието се изпраща на присъствалите членове на групата, в случай на корекции секретариатът ги отразява и изготвя окончателния вариант на протокола. Протоколът от заседанието се подписва от председателя на РГ. РГ взема решенията си с консенсус. В случаите, когато

не може да се постигне консенсус, решението се взема с мнозинство от 2/3 от присъстващите на заседанието.

В случай, че някое/някои от членовете на Работната група не могат да присъстват на заседание на Работната група по обективни причини, организацията която лицето/лицата представлява/представяват следва писмено да уведоми/уведомят за това председателя на РГ и своевременно да излъчи/излъчат друг свой представител.

При необходимост от вземане на решения по спешни и неотложни въпроси и когато свикване на извънредно заседание не е оправдано, се допуска и вземането на решение чрез писмена процедура. Срокът за провеждане на писмена процедура за вземане на решение е 2 /два/ работни дни. При писмената процедура за вземане на решение Председателят на РГ изпраща до членовете на Работната група необходимата документация във връзка с решението, заедно с проекта за решение. Всеки член трябва да върне своя отговор или становище в рамките на указания срок от датата на изпращане на документацията. В случай, че не е получено отрицателно становище или няма отговор, предложението се счита за одобрено. В случай, че не се получи единодушие при тази процедура Председателят на РГ взема решение дали: да свика извънредно заседание на Работната група за разглеждане на проблемния въпрос или въпросът да се обсъди с члена/членовете на Работната група, който/които имат възражения. Всеки член на РГ може да оттегли писмено възраженията си по всеки въпрос и по всяко време и в случай, че са оттеглени писмено всички възражения или необходимият брой за получаване на обикновено мнозинство, предложението се счита за одобрено от РГ.

Отчетност и оценка

Ежегодно се подготвя годишен доклад за изпълнение на ПИРО Пазарджик и за постигнатите междинни резултати по конкретни проекти, както и за напредъка по дефинираните индикатори.

При мотивирана необходимост от промяна на ПИРО Пазарджик, координирана с РГ за наблюдение изпълнението на плана, кметът внася за разглеждане от Общински съвет искане за изменение на плана. Причините могат да бъдат свързани със съществени промени в социално-икономическите параметри, установени обстоятелства, забавящи или отлагане заложен в ПИРО мерки и проекти, вкл. промяна в стратегическата рамка, инструментите за финансиране и др. Решението за актуализация се приема от Общинския съвет по предложение на кмета.

В средата на програмния период 2024 г. се извършва Междинна оценка за напредъка за изпълнението на ПИРО Пазарджик, която отчита степента на постигане на целите и приоритетите, първоначалните резултати и степента на постигане на индикаторите, политиката и разпределението на финансовите ресурси, откриване на евентуални проблеми и отправянето на препоръки за по-ефективно бъдещо изпълнение.

Въз основа на Междинната оценка може да се вземе решение за Актуализация на ПИРО Пазарджик.

Последващата (окончателна) оценка на ПИРО Пазарджик, съгласно изискванията на ЗРР, следва да се извърши не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие. Тя съдържа: оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите, оценка на общото въздействие, оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси, изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Прозрачност и публичност

С цел осигуряване на прозрачност и на максимална информираност на общественото за напредъка при изпълнението на ПИРО Пазарджик, годишните доклади за изпълнението на Плана и докладът от междинната оценка се публикуват на сайта на Община Пазарджик. При констатирана необходимост от промяна на ПИРО Пазарджик, преди внасянето за разглеждане на предложението от Общинския съвет, то следва да бъде обсъдено със заинтересованите страни, като освен публикуване на предложението на интернет страницата на Общината, се организират обществени консултации.

Общественият контрол се осъществява и чрез включване в РГ за наблюдение на представители на заинтересовани страни, доказали експертизата си в процеса на разработване на ПИРО Пазарджик. Реализирането на принципите на публичност, прозрачност и партньорство ще гарантират постигането на целите на ПИРО Пазарджик.

Ефективната реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик през 7-те години на неговото действие, изисква способности и възможности за адаптация към променящите се общински характеристики и на околната, нормативната, икономическа и социална среди. За да бъде ПИРО основа за разработване на стратегическите документи и през последващия планов период, е необходимо той да е актуален и в края на 2027 г. Това определя нуждата от разработване на система за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г.

Целта на системата е да се определи степента на изпълнение на планираните цели, да се проследи съответствието на ПИРО с променящите се условия и да се аргументира нуждата от неговата актуализация.

Системата за наблюдение и оценка на ПИРО включва следните основни компоненти:

- системата от индикатори за наблюдение;
- системата на докладване, форми и начини за осигуряване на информация;

- актуализация.

Основните задачи на системата за наблюдение и оценка на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г. са:

1. Осигуряване на необходимата информация за извършване на наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО, в т.ч. – определяне на източниците, начините и периодичността за събиране, обработка и анализ на необходимата информация;

2. Приложение, вкл. актуализации на системата от индикатори на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик;

3. Определяне на съответните звена, които трябва да осъществяват необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО;

4. Регламентиране на функциите на тези звена и последователността на извършваните дейности във времеви аспект;

5. Осигуряване на пълноценна координация и взаимодействие на участващите структури в този процес;

6. Своевременно публично представяне на резултатите от наблюдението, оценката и актуализацията на ПИРО.

Източниците на информация за наблюдение и оценка на регионалното развитие се определят в Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Наблюдението, оценката и актуализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г се осъществява на основата на данни на НСИ, ИСУН, ЕВРОСТАТ, Агенция по заетостта към МТСП, АПИ, Дирекция регионална служба по заетостта – Пазарджик, Дирекция Бюро по труда-гр. Пазарджик, информационния портал за европейските фондове в България, данни от отделни фирми и лични стопанства в общината, както и на основата на данни от други надеждни национални, регионални и местни източници на информация. При извършването на специфични тематични наблюдения и оценки ще се включат и резултати от анкетни проучвания за мнението и настроенията на населението, живеещо в общината.

Основни участници в процесите на наблюдение, оценка и актуализация на Плана са Общинският съвет на Община Пазарджик, Кметът на общината, специализираните дирекции в местната администрация, различните институции, осигуряващи необходимата информация и заинтересованите страни – представители на областната администрация, неправителствения сектор, частният сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, заедно с отделните жители на общината. Кметовете и кметските наместници в селата също са част от системата за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Те наблюдават осъществяването на общите дела на общинското развитие в рамките на селищата и осигуряват информация за състоянието и тенденциите в развитието на техните землища.

Обвързването на изброените звена в единна система за взаимодействие позволява всеобхватно наблюдение на ПИРО и точна оценка на неговия прогрес и на ограничаващите го фактори.

Финансовото и техническото обезпечаване на дейността по наблюдението и оценката на ПИРО – Пазарджик, се осигурява от бюджета на Община Пазарджик.

В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие, Кметът на общината е длъжен да:

1. организира изработването на Плана за интегрирано развитие на общината и го внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;
2. ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината;
3. представя Годишен доклад за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от Общинския съвет;
4. осигурява публичност и прозрачност на Плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му.

Съществена функция на Кмета е планиране на вътрешна организационна структура, където детайлно са разпределени задълженията на специализираните дирекции в общината, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

В съответствие с чл. 23 на Закона за регионалното развитие, Общинският съвет е длъжен да:

1. обсъжда и приема Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината;
2. контролира осигуряването на съответствие на Общия устройствен план с Плана за интегрирано развитие на общината;
3. одобрява Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на общината по предложение на Кмета на общината.

За реализацията на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. се извършва **междинна оценка** в средата на периода на неговото действие. Междинната оценка е ключов инструмент за оценка на изпълнението на ПИРО и представлява логическо продължение на предходните годишни доклади. Изводите на междинната оценка водят до евентуална актуализация на ПИРО.

Междинната оценка включва:

1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението на ПИРО.

През периода на действие на ПИРО могат да се извършват допълнителни тематични оценки и оценки за специфични случаи, по преценка на общинските органи за управление.

За изпълнението на ПИРО се извършва **последваща оценка** на въздействието, не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие.

Последващата оценка включва:

1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. е отворена система и вероятно ще се актуализира. Веднъж приет, той би трябвало да остане относително “твърд” в стратегическата си насоченост и цели, но отворен и гъвкав – по отношение на мерките, дейностите и проектите, които ще се изпълняват.

Системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. има за крайна цел да повиши ефективността и ефикасността на използваните материални, финансови и човешки ресурси за постигане на желаните резултати и въздействие при щадящо използване на природните дадености и ресурси.

Избраните индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. отговарят на изискванията на “Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г., а също така отразяват и спецификата на района.

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО за периода 2021-2027 г. са посочени в **Матрица на индикаторите** (ПРИЛОЖЕНИЕ № 3).

Избраните индикатори са:

- **конкретни** – ясни са за разбиране и лесни за събиране и обобщаване на информацията;
- **измерими** - за тях съществуват методи и инструменти за измерване на стойностите им, налични са и в случай на нужда може да бъде адресирана достатъчно информация и количествени данни;
- **достъпни** - има информационно осигуряване от надеждни източници с необходимата периодичност и качество и са достъпни на приемлива цена;

- **адекватни** - обосновани и подходящи по отношение на целите и приоритетите за развитие;

- **обвързани с времето** - на базата на периодична информация, позволяват сравнения между базови, междинни и целеви стойности в процеса на наблюдение на напредъка и постигането на целите.

При разработването и прилагането на системата от индикатори за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г., както и Списъка на общите индикатори, съгласно проектите на Регламенти на ЕС за периода 2021-2027 г.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на ПИРО, въз основа на събраната обективна информация и данни, отчита напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики. Индикаторите за наблюдение обхващат физическите характеристики по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни, или относителни.

За целите на ПИРО са използвани **два вида индикатори** - за продукт и за резултат.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и мерки за развитие на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори, а в някои случаи – с качествени оценки относно достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Най-общо - индикаторите за продукт измерват напредъка по отношение на приоритетите и мерките, а индикаторите за резултат – по отношение на целите.

Индикаторите за резултат се формулират само по отношение на целите.

Индикаторите за продукт не е задължително да се формулират за всяка отделна мярка, дейност или проект, т. е. включването на индикатори по отношение на мерките зависи от конкретната ситуация.

В Приложение № 3 определянето на точния размер на сумите и относителният им дял на източниците на финансиране ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на посочения планов период.

В Приложение № 1 - Програма за реализация на ПИРО на община Пазарджик за периода 2021 – 2027: описание на предвидените мерки и дейности, е уточнено, че: „празните клетки означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община Пазарджик. При обоснована необходимост от допълнително заплащане, както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината“. Следователно за тези мерки и дейности към момента на разработване на ПИРО не са предвидени съответни суми.

Почти за всички мерки/ проекти, заложи в ПИРО, се предвижда смесено финансиране – от общинския бюджет, от републиканския бюджет, от проекти по оперативните програми и от други източници, като предварително не е определен процентът на съучастие. Следователно, и в настоящото Приложение № 2 не може да се отграничат сумите и относителния дял на собствените средства, на средствата от републиканския бюджет, на средствата от ЕС и на средствата от други източници.

В заключение, внимателният и аналитичен прочит на Плана за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г сочи, че **документът е разработен в съответствие с нормативната база и по-конкретно със Закона за регионалното развитие, Правилника за неговото прилагане и Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството от м. март 2020 г.**

Документът отговаря на националната политика в областта на регионалното развитие и съответства на Европейската регионална политика.

Общите цели на Плана за интегрирано развитие са насочени към постигане на висок и устойчив икономически растеж, висок жизнен стандарт, устойчиво и балансирано развитие при съхраняване на природната и развитие на селищната среда. Като цяло целите на ПИРО са оправдани предвид реалните условия; връзките между избраните приоритети и цели са кохерентни и добре развити.

От гледна точка на ресурсите, **Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. е ресурсоемък и напрегнат, но като цяло е реалистичен и изпълним.** Бюджетните ресурси на общината са ограничени и е необходимо ежегодно да се прави преглед на мерките и дейностите, включени в ПИРО и да се преоценява тяхната приоритетност и възможности за реализация.

Индикаторите са адекватни и измерими, като дават възможност за всеобхватна и задълбочена оценка на изпълнението, макар да са свързани със събирането на голям обем информация за изпълнението.

Планът за интегрирано развитие на общината има **характер на отворен документ,** който може да се развива, усъвършенства и актуализира в съответствие с динамично променящите се условия.

Планът за интегрирано развитие на Община Пазарджик 2021 – 2027 г. е реално работещ инструмент, позволяващ на общинското ръководство да взема

оптимални управленски решения, които да са в унисон с формулираните визия, стратегически цели, приоритети, мерки и дейности.

Приложения:

Приложение 1: Програма за реализация Приложение;

Приложение 1а: Индикативния списък на важни за общината проекти;

Приложение 2: Индикативна финансова таблица;

Приложение 3: Матрица на индикаторите.

Програма за реализация на Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021-2027 г. :
описание на предвидените мерки и дейности

П Р И О Р И Т Е Т	М Я Р К А	Дей- ност/ проект- на идея ²	Кратко описание	Територия/ зона за прилагане на интегри- ран подход (зона за въздей- ствие) ³	Индика- тивен бюджет в лева	Източ-ник на финан- сиране	Срок за изпъл- нение	Админи- стративна структура (звено в общината), отговорно за реализа- ция на мярката
1	2	3	4	5	6	7	8	9
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда.								
<u>Първи основен приоритет:</u> Растеж, надграждане и модернизация на икономиката при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата.								

² Мярката и дейността съвпадат, когато мярката включва само една дейност. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.

³ Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната.

I.	1.1.		Изграждане на ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на Южен обходен път част от Главен път I-8.	Зона за икономическо развитие	20000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.2.		Обходен път от кръгово кръстовище на съществуващ мост над река Марица част от Главен път I-8 до ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на южен обходен път част от Главен път I-8.	Зона за икономическо развитие	700000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.3.		Изграждане на западен обходен път на гр. Пазарджик.	НП	63000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.4.		Проект за проектиране и изграждане на източен обходен път от Главен път I-8 до Второкласен път II – 37	НП	20000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.5.		Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Мало Конаре“.	Зона за икономическо развитие	1400000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.6.		Изграждане на локални платна на Второкласен път II – 37 в участъка от гр. Пазарджик до разклона за магистрала „Тракия“.	Зона за икономическо развитие	2000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.7.		Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Звъничево“.	Зона за икономическо развитие	1400000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.8.		Намаляване емисиите от парникови газове и насърчаване прехода към зелена индустрия и повишаване на енергийната ефективност	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.9.		Повишаване качеството на зелената система, в т. ч. обществени зони за отдих и зелени площи чрез проект за „Реновиране на съществуващите и изграждане на нови зелени пространства и детски площадки на територията на цялата община.	Зелена зона	1000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.10.		Реализиране на проекти с използване на Геотермална енергия на територията на Община Пазарджик	НП	НП	НП	2027	Община

								Пазарджик Физически и Юридическ и лица
I.	1.11.		Реализиране на проекти с използване на Водородна енергия на територията на Община Пазарджик	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик Физически и Юридическ и лица
<u>Втори основен приоритет:</u> Привличане на нови инвеститори, запазване и диверсификация на съществуващия бизнес за поетапно преминаване към кръгова икономика.								
II.	2.1.		Насърчаване развитието на зелената индустрия и кръгова икономика, основани на използвани от собствени ВЕИ електрическа и топлинна енергия.	Зона за икономическ о развитие	НП	НП	2027	НП
II.	2.2.		Използване на алтернативни суровини и рециклирани материали, както и повторна употреба на материали вместо суровини за увеличаване производителността на ресурсите и реализиране целите за развитието на кръгова икономика.	Зона за икономическ о развитие	НП	НП	2027	НП
II.	2.3.		Употреба на материали вместо суровини за увеличаване производителността на ресурсите и реализиране целите за развитието на кръгова икономика.	Зона за икономическ о развитие	НП	НП	2027	НП
II.	2.4.		Внедряване на съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране за повишаване количествата на рециклираните отпадъци и стимулиране	Зона за икономическ	НП	НП	2027	НП

			на повторна употреба.	о развитие				
II.	2.5.		Провеждане на кампании, вкл. и с други общини, за повишаване информираността на гражданите и бизнеса за предотвратяване образуването на отпадъци, както и рециклирането им на принципите на кръговата икономика.	Зона за икономическо развитие	НП	НП	2027	НП
II.	2.6.		Въвеждане на безотпадни технологии.	Зона за икономическо развитие	НП	НП	2027	НП
II.	2.7.		Стимулиране на инвестиционната активност и промотирането на община Пазарджик като инвестиционна дестинация.	Зона за икономическо развитие	НП	НП	2027	НП
<u>Трети основен приоритет:</u> Поддържане на конкурентноспособна местна икономика, гарантираща стабилна заетост и съвременни публични услуги.								
III.	3.1.		Подкрепа за предприятия, внедряващи иновативни технологични продукти с по-висока добавена стойност	Зона за икономическо развитие	НП	НП	2027	НП
III.	3.2.		Предоставяне на специализирана информация за специфични възможности на конкретния бизнес, ориентиран предимно към МСП, дигитализация и автоматизация на част от работните процеси, въвеждане на нови технологии, обезпечавщи развитието на кръговата икономика.	Зона за икономическо развитие	НП	НП	2027	НП
III.	3.3.		Разработка и реализация на проекти по Оперативните програми на ЕС с туристическа насоченост с други общини, членство на общината в туристически организации и сдружения за управление на туристическия район чрез проект за „Популяризиране на туристическите дестинации в общината и съседните	Градска зона	100000	НП	2027	Община Пазарджик

			общини.“					
III.	3.4.		Социализация и консервация на селищната могила край с. Юнаците“.	НП	2000000	НП	2027	Община Пазарджик Областна Управа Пазарджик
III.	3.5.		Разработване на годишни Програми и средносрочна общинска Стратегия за развитието на туризма.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
III.	3.6.		Реализиране на проекти за изграждане на съпътстваща инфраструктура на археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции, както и възможности за разширяване на легловата база.	НП	НП	НП	2027	Туристически сектор
III.	3.7.		Подкрепа на фермерите за организиране на специализирани обучения относно европейските изисквания и стандарти в растениевъдството и животновъдството и условията на реализация на селскостопанската им продукция на пазарите в общността.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик Фермерски организации
III.	3.8.		Развитие на биологичното земеделие, възстановяване и надграждане на модерното поливно земеделие	НП	НП	НП	2027	Сектор селскостопанство
III.	3.9.		Съдействие за разширяване на площите за биологично земеделие и за трайни насаждения	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик Сектор селско

								стопанство
III.	3.10.		Подкрепа на инициативи и проекти, подобряващи средата за пазарно предлагане на земеделски и животински продукти произведени на територията на Община Пазарджик	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик Сектор селско стопанство
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ II: „Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура.								
<u>Първи основен приоритет:</u> Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите, социалните и екологични процеси в населените места на общината.								
I.	1.1.		Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в квартал „Болницата“, гр. Пазарджик“.	Градска зона	9000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.2.		Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в квартал „Ябълките“, гр. Пазарджик	Градска зона	5000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.3.		Реновиране на съществуващи и изграждане на нови спортни съоръжения: бившия стадион „Любен Шкодров“, зали, зони на открито.	Градска зона	2000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.4.		Изграждане в гробищен парк на колумбарий.	Градска зона	30000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.5.		Изграждане на приют за безстопанствени кучета.	Градска зона	650000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.6.		Изграждане на интегрирана инфраструктура за велосипеден транспорт в града.	Градска зона	150000	НП	2027	Община Пазарджик

I.	1.7.		Ремонт на улични и тротоарни настилки в гр. Пазарджик.	Градска зона	13500000	НП	2027	Община Пазарджик
I..	1.8.		Ремонт на улични и тротоарни настилки в другите населени места на общината.	Градска зона	7000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.9.		Разширяване на съществуващите и създаване на нови безплатни Wi Fi зони на територията на гр. Пазарджик.	Градска зона	20000	НП	2027	Община Пазарджик
I..	1.10		Почистване коритата на реките с цел превенция от наводнения и предотвратяване на свлачищни процеси, надграждане на Информационната система за превенция и управление на риска от наводнения, чрез проект: „Почистване на речни корита, отводнителни канали, дерета и други“.	НП	1000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.11		Подобряване качеството на атмосферния въздух на територията на община Пазарджик чрез подмяна на отоплителни уреди на твърдо гориво с екологични алтернативи.	Градска зона	5000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.12		Изграждане на система за мониторинг на качеството на въздуха с възможност за реално он-лайн наблюдение на показателите.	Градска зона	1000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.13		Изграждане на шумозаглушителни стени и плътни зелени пояси около натоварени транспортни комуникации с проект: „Реализиране на мерки за намаляване на шума в гр. Пазарджик.“	Градска зона	1000000	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.14		Предприемане на мерки за подобряване на природозащитното състояние на природните местообитания и видове, предмет на опазване по НАТУРА 2000.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.15		Изграждане на многоетажен паркинг УПИ IV кв.358 гр. Пазарджик	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик

I.	1.16		Изграждане на подземен паркинг УПИ I /градски пазар/ кв. 1254 гр. Пазарджик	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Втори основен приоритет:</u> Транспорт и транспортна достъпност.								
II.	2.1.		Ремонт на общински път с. Главиница –с. Алеко Константиново – с. Црънча /III-3706/	НП	1265000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.2.		Ремонт на общински път с. Мокрище – с. Ляхово –с. Паталеница /III – 3706	НП	1400000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.3.		Ремонт на общински път /PAZ1106/ с. Величково – с. Юнаците - /III – 3704	НП	990000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.4.		Ремонт на общински път /PAZ1325, с.Три водици – гр.Пазарджик/ - с. Синитево; Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски	НП	210000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.5.		Ремонт на общински път /PAZ 1129/, с. Ляхово –с. Паталеница	НП	650000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.6.		Ремонт на общински път /I - 8/ г. Пазарджик – с.Огняново – с.Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик – Стамболийски) - /PDV 1325/“.	НП	1495000	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Трети основен приоритет:</u> Изграждане на нова и реконструкция на съществуващата В и К мрежа и ПСОВ за населените места.								
III.	3.1.		Доизграждане на В и К мрежата на гр. Пазарджик, вкл. и дъждовна канализация.	Градска зона	50000000	НП	2027	Община Пазарджик
III.	3.2.		Изграждане на В и К мрежа и ПСОВ					
III.	3.2.	3.2.1.	Изграждане на В и К мрежа на село Алеко Константиново.	НП	16000000	НП	2027	Община Пазарджик

		3.2.2.	Изграждане на В и К мрежа на село Братаница.	НП	16000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.3.	Изграждане на В и К мрежа на село Главиница.	НП	15000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.4.	Изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Звъничево.	НП	18000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.5.	Изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Мало Конаре.	НП	50000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.6.	Изграждане на В и К мрежа на село Мокрище.	НП	10000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.7.	Изграждане на В и К мрежа на село Огняново.	НП	30000000	НП	2027	Община Пазарджик
		3.2.8.	Изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Черногорово.	НП	30000000	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Четвърти основен приоритет:</u> Повишаване на енергийната ефективност.								
IV.	4.1.		Енергийно ефективна модернизация на селищните системи за външно изкуствено осветление	Градска зона и населени места	6000000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.2		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Регионален исторически музей и подмяна на отоплителна система.	Градска зона	1600000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.3		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Младежки дом-Пазарджик.	Градска зона	750000	НП	2027	Община Пазарджик

4.4		Прилагане на мерки на енергийна ефективност в сградата на РЗИ – Пазарджик.	Градска зона	1750000	НП	2027	Община Пазарджик
4.5		Прилагане на мерки на енергийна ефективност в Центъра на специализирана полицейска подготовка.	Градска зона	33000000	НП	2027	Община Пазарджик
4.6		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Регионална Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“.	Градска зона	450000	НП	2027	Община Пазарджик
4.7		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Сектор „Пътна полиция“ към ОДМВР-Пазарджик.	Градска зона	320000	НП	2027	Община Пазарджик
4.8		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на Държавен архив.	Градска зона	800000	НП	2027	Община Пазарджик
4.9		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградите на ТЗ на НАП-Пловдив, офиси – гр. Пазарджик, находящи се на ул.“Ас.Златаров“ № 7 и на ул.“П. Яворов“ № 1.	Градска зона	670000	НП	2027	Община Пазарджик
4.10		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградата на ЦПЛР Средношколско общежитие.	Градска зона	400000	НП	2027	Община Пазарджик
4.11		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградния фонд на отделението за лежачо болни и административната сграда на Дом за стари хора „Г.Кръстевич“.	Градска зона	270000	НП	2027	Община Пазарджик
4.12		Прилагане на мерки за енергийна ефективност в сградния фонд на част от социалните заведения – Дневен център за възрастни хора с увреждания, Защитено жилище за лица с физически увреждания и Защитено жилище за лица с умствени увреждания.	Градска зона	550000	НП	2027	Община Пазарджик
4.13		Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за трансформация на спортна зала „Хебър“ в сграда с близко до нулево потребление на енергия.	Градска зона	1190000	НП	2027	Община Пазарджик

	4.14		Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в еднофамилни и многофамилни жилищни сгради.	Градска зона	63000000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.15		Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в сградата на община Пазарджик	Градска зона	3000000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.16		Климатизация и вентилация на фондохранилището на Художествената галерия „Станислав Доспевски“.	Градска зона	120000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.17		Въвеждане на мерки за енергийна ефективност чрез подмяна на отоплителната система на Драматично-куклен театър „Константин Величков“ Пазарджик	Градска зона	700000	НП	2027	Община Пазарджик
	4.18		Проект за изграждане на общински фотоволтаичен парк за производство на електроенергия от ВЕИ и монтиране на акумулаторни батерии за съхранение на произведената енергия.	Икономическа зона	НП	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Петти основен приоритет:</u> Благоустройство на селищната среда при щадящо използване на природните ресурси.								
V.	5.1.		Изграждане на система за видеонаблюдение на ключови места в населените места на територията на Община Пазарджик.	Градска зона и населени места	150000	НП	2027	Община Пазарджик
V.	5.2.		Разработване на Генерален план за организация на движението в гр. Пазарджик, както и План за устойчива градска мобилност. Въвеждане на системи за интелигентно управление на трафика, инфраструктура и оборудване на системи за паркиране; насърчаване на електрическата мобилност, вкл. чрез закупуване на нов и екологично чист подвижен състав за нуждите на градския и междуселищен транспорт и изграждане на инфраструктура – зарядни станции за електроавтомобили.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
V.	5.3.		Довършване и надграждане на Регионалната система за управление на отпадъците – разделно събиране и	НП	3000000	НП	2027	Община

			обработка на ТБО. Разработка на Пилотна програма за намаляване на хранителните отпадъци. Своевременно премахване на нерегламентирани сметища на територията на общината.						Пазарджик
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване.									
<u>Първи основен приоритет:</u> . Развитие на социалната сфера чрез подкрепа за услуги за намаляване на безработицата, повишаване на заетостта и доходите.									
I.	1.1.		Достъп до европейско финансиране и програми за развитие на човешките ресурси, инвестиции в знанията и уменията на хората, изразяващи се в инициативи и обучения с акцент в ИТ технологиите с проект „Изграждане на Младежки център Пазарджик – устойчив инструмент за прилагане на иновативни младежки политики	Градска зона	3908000	НП	2027		Община Пазарджик
I.	1.2.		Участие в програми за обучение на работното място и услуги за създаване и подкрепа на бизнесинкубатори, подкрепа, вкл. финансова и взаимодействие с и между различни икономически структури и браншови организации.	НП	НП	НП	2027		Община Пазарджик
I.	1.3.		Развитие на системите за присъствено и дистанционно обучение и информационно-комуникационните технологии, участие в национални и международни форуми;	НП	НП	НП	2027		Община Пазарджик
I.	1.4.		Интензивно развитие на местния капацитет и потенциал чрез създаване на насърчителни програми за стимулиране на предприемаческата култура, организиране на тематични форуми с различни секторни производители и участие на БТПП, Занаятчийската камара и др. съсловни организации.	НП	НП	НП	2027		Община Пазарджик
<u>Втори основен приоритет:</u> Подобряване достъпа до образователните услуги и социална инфраструктура.									

II.	2.1.		Оптимизиране на образователната система, съобразно потребностите на пазара на труда, въвеждане на модерни форми на обучение, в т. ч. създаване на дигитални учебни ресурси, иновативни класни стаи и др. Насърчаване на дуалното обучение и организиране провеждането на образователния процес в тясно взаимодействие със съответния бизнес.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.2.		Прилагане на мерки на енергийна ефективност на образователния сграден фонд по проекти в сградата на ОУ „Кирил и Методий“.	Градска зона	1300000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.3.		Прилагане на мерки на енергийна ефективност на образователния сграден фонд на ДГ „Върбица“.	Градска зона	1300000	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.4.		Прилагане на мерки на енергийна ефективност на образователния сграден фонд в нереновирания корпус на ДГ „Валентина Терешкова“.	Градска зона	400000	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Трети основен приоритет:</u> Интеграция на малцинствата и социално включване.								
III.	3.1.		Подобряване образователното ниво на всички деца и ученици, независимо от възрастовите групи и на преподавателския състав, осигуряване на равен достъп до образователните услуги с акцент на малцинствата и социално слабите граждани.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
III.	3.2.		Внедряване на модерни форми на обучение.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Четвърти основен приоритет:</u> Създаване на условия за масов и професионален спорт чрез рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова спортна инфраструктура.								
IV.	4.1.		Реновиране на съществуващи и изграждане на нови спортни съоръжения: бившия стадион „Любен Шкодров“, зали, зони на открито.	Градска зона	2000000	НП	2027	Община Пазарджик
IV.	4.2.		Изграждане на нови физкултурни салони в ОУ „Проф. И. Батаклиев“, НУ „В. Друмев“ и НУ „В. Левски“.	Градска зона	2500000	НП	2027	Община

			всичките – в гр. Пазарджик.					Пазарджик
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ IV - Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и на населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет								
<u>Първи основен приоритет:</u> Съответствие с плановите процеси на европейско, национално и регионално ниво.								
I.	1.1.		Привеждане в близък, средносрочен и дългосрочен аспект на плановия процес и на стратегическите и планови документи в съответствие с приоритетите на ЕС, на страната, на ЮЦРП и областната стратегия.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.2.		Въвеждане на единен софтуер /ГИС/ с пълен набор модули за градско планиране. , както и предоставяне на общодостъпна информация в цифров вид по отношение на градоустройство, комуникации и перспективи за развитие. Развитие на цифровата свързаност и създаване на т.н „умна“ община.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
I.	1.3.		Осигуряване чрез различни стимули на външно финансиране и съфинансиране за решаване проблемите на територията чрез развитие на публично-частното партньорство и финансовите инструменти на ЕС за повишаване конкурентноспособността на местната икономика и осигуряване на стабилна трудова заетост и европейски публични услуги.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
<u>Втори основен приоритет:</u> Обучения на общинската администрация и служители, пряко свързани с правомощията на местната власт за повишаване и непрекъсната актуализация на техните усилия и преквалификация в сферата на местното самоуправление.								
II.	2.1.		Оптимизиране процесите на административното обслужване при гарантиране на равен достъп до административните услуги, информация и осигуряване на европейски форми за достъп до административните услуги.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик

II.	2.2.		Изпълнение на задълженията във връзка с административното обслужване по предварително разработени и обявени правила и качество на предоставяните услуги.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.3.		Координация и взаимодействие с всички страни, заинтересовани от подобряване на административното обслужване в различните администрации и осигуряващо надеждна обратна връзка.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.4.		Преодоляване недостига на човешки ресурси в специализирани области на познанието, въвеждане на система за оценка на нуждите от обучения на общинските служители.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.5.		Организиране и провеждане на съкратени във времеви хоризонт обучения на общинските служители по привеждане на плановия процес и на стратегическите планови документи в съответствие с основните приоритети на европейските политики до 2030 год., Националната стратегическа рамка, ЮЦРП и областните стратегии.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.6.		Провеждане на специализирани обучения на общинската администрация, свързани с новите ИТ технологии и Е-управление.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик
II.	2.7.		Разработка и реализация на програми за „стажуване“ в различни ВУЗ-ове и обучителни центрове, вкл. и дистанционни.	НП	НП	НП	2027	Община Пазарджик

Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в Плана за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 - 2027 г.⁴

Приоритет	Мярка	Проекти	Проектна готовност	Индикативен срок на изпълнение (месеци)	Общ индикативен бюджет на проектната идея (в лв.)	Допълнителна информация
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ I						
Първи основен приоритет						
1		Изграждане на западен обходен път на гр. Пазарджик.	Идеен проект	24	63000000	
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ II						
Първи основен приоритет						
1		Проект за Обновяване на градската жизнена среда в жилищни райони в квартал „Болницата“, гр. Пазарджик.	Работен проект	24	9000000	
2		Ремонти на улични и тротоарни настилки в гр. Пазарджик	НП	84	13500000	
3		Ремонти на улични и тротоарни настилки и изграждане на нови в останалите населените места на територията на Община Пазарджик	НП	84	7000000	
Втори основен приоритет						
1		Ремонт на общински път с.	НП	3	1265000	

⁴ Поради статуса на проектите: В готовност за изпълнение; Чакащ одобрение; В готовност за кандидатстване и изпълнение, на този етап не е възможно да бъде определен индикативен срок за изпълнение, общ индикативен бюджет на проектната идея и общ индикативен бюджет на всички проекти

		Главиница –с. Алеко Константиново – с. Црънча /III-3706/				
2		Ремонт на общински път с. Мокрище – с. Ляхово –с. Паталеница /III - 3706/	НП	3	1400000	
3		Ремонт на общински път /PAZ1106/ с. Величково – с. Юнаците - /III - 3704/	НП	3	990000	
4		Ремонт на общински път /PAZ1325, с.Три водици – гр.Пазарджик/ - с. Синитево; Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски)	НП	2	210000	
5		Ремонт на общински път /I - 8/ г. Пазарджик – с.Огняново – с.Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски) - /PDV 1325/	НП	4	1495000	
6		Ремонт на общински път /PAZ 1129/, с. Ляхово –с. Паталеница	НП	1	650000	
Трети основен приоритет						
1		Проект за Рехабилитация и изграждане на В и К мрежа, включително дъждовна канализация в гр. Пазарджик	Работен проект	36	50000000	
2		Проект за Изграждане на В и К мрежа на село Алеко Константиново	Работен проект	24	16000000	
3		Проект за Изграждане на В и К мрежа на село Главиница	Работен проект	24	15000000	
4		Проект за Изграждане на В и К мрежа на село Огняново	Работен проект	24	30000000	
5		Проект за Изграждане на В и К мрежа и ПСОВ на село Черногорово	Работен проект	24	30000000	
Четвърти основен приоритет						
1		Проект за Климатизация и вентилация на фондохранилище на	Работен проект	12	120000	

		Художествена галерия „Станислав Доспевски” Пазарджик				
2		Проект за Прилагане на мерки за енергийна ефективност на сградите на Център за специализирана полицейска подготовка в гр. Пазарджик	Работен проект	24	33000000	
3		Проект за Прилагане на мерки за енергийна ефективност на сградата на Държавен архив - Пазарджик	Идеен проект	24	800000	
4		Проект за Въвеждане на мерки за енергийна ефективност за трансформация на спортна зала „Хебър“, гр. Пазарджик в сграда с близко до нулево потребление на енергия	Работен проект	24	1190000	
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ III						
Първи основен приоритет						
1		Проект за „Изграждане на Младежки център Пазарджик – устойчив инструмент за прилагане на иновативни младежки политики	Идеен проект	24	3908000	
Четвърти основен приоритет						
1		Изграждане на нов физкултурен салон в ОУ „Проф. И. Батаклиев“ гр. Пазарджик	Работен проект	12	844000	
					ОБЩО:	279 372 000

В ТАЗИ ТАБЛИЦА СЕ ПОПЪЛВАТ ПРОЕКТИТЕ, КОИТО СА И В ПРИЛОЖЕНИЕ № 1, НО СА

В НАПРЕДНАЛА ФАЗА: В готовност за изпълнение; Чакащ одобрение; В готовност за кандидатстване и изпълнение

ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

План за интегрирано развитие на община Пазарджик за периода 2021 – 2027 г.

Период 2021 - 2027	Собствени средства – общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО	ОБЩО в отн. дял (%)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
СТРАТЕГИЧЕ СКА ЦЕЛ I									111600000	21.19%
Проритет I									109500000	98.20%
Приоритет II									0	0
Приоритет III									2100000	1.80%
СТРАТЕГИЧЕ СКА ЦЕЛ II									404080000	76.64%
Приоритет I									45350000	11.22%
Приоритет II									6010000	1.49%
Приоритет III									235000000	58.16%
Приоритет IV									114570000	28.35%
Приоритет V									3150000	0.78%
СТРАТЕГИЧЕ СКА ЦЕЛ III									11408000	2.17%
Приоритет I									3908000	34.30%
Приоритет II									3000000	26.30%
Приоритет III									0	0
Приоритет IV									4500000	39.40%
СТРАТЕГИЧЕ СКА ЦЕЛ IV									0	0
Приоритет I									0	0
Приоритет II									0	0
ОБЩО									527088000	100,00%

Забележка: Към момента на съставяне на ПИРО, графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8 и 9 остават празни, тъй като не могат да бъдат попълнени с точност, поради следното:

1. В Приложение № 1 - Програма за реализация на ПИРО на община Пазарджик за периода 2021 – 2027: описание на предвидените мерки и дейности, е уточнено, че: „празните клетки означават, че или за тези мерки индикативен бюджет към момента на разработване на ПИРО не може да бъде определен, или че изпълнението на тези мерки ще се включи в обхвата на служебните задължения на общинските служители в Община пазарджик. При обоснована необходимост от допълнително заплащане , както и от други разходи, свързани с тези мерки, като източник на финансиране ще се използва общинският бюджет или одобрени разходи по проектите, изпълнявани от общината“. Следователно за тези мерки и дейности към момента на разработване на ПИРО не са предвидени съответни суми и последните не участват в графи 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9 и 10 на настоящото Приложение № 2;
2. Почти за всички мерки/ проекти, заложи в ПИРО, се предвижда смесено финансиране – от общинския бюджет, от републиканския бюджет, от проекти по оперативните програми и от други източници, като предварително не е определен процентът на съучастие. Следователно, и в настоящото Приложение № 2 не може да се отграничат сумите и относителния дял на собствените средства, на средствата от републиканския бюджет, на средствата от ЕС и на средствата от други източници;
3. За проектите в готовност за кандидатстване и изпълнение , с които общината ще кандидатства по различни оперативни програми и фондове през плановия период 2021-2027 г., (Приложение № 4) не е определен индикативен бюджет. Определянето на точния размер на сумите и относителният им дял за графи 2; 3;4;5;6;7;8 и 9 ще се извършва текущо, в процеса на реализация на ПИРО в рамките на плановия период 2021 -2027 г.

**МАТРИЦА НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО НА ОБЩИНА ПАЗАРДЖИК
ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 г.**

Индикатори за продукт					
Мярка	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчети-тане	Целева стойност
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда.					
<u>Първи основен приоритет:</u> Растеж, надграждане и модернизация на икономиката при щадящо използване на природните ресурси, опазване и възстановяване на околната среда и адаптиране към измененията в климата.					
1.1.	Изградено ново мостово съоръжение над река Марица за връзка на Южен обходен път част от Главен път I-8.	Бр.	Община Пазарджик, АПИ	7 години	1
1.2.	Подкрепени предприятия, внедряващи иновативни технологични продукти с по-висока добавена стойност	Бр.	ИСУН	7 години	7
1.3.	Изградени локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр. Пазарджик до с. Мало Конаре	км	ИСУН, Община Пазарджик, АПИ	7 години	4
1.4.	Изграждане на локални платна на Второкласен път II – 37 в участъка от гр. Пазарджик до разклона за магистрала „Тракия“.	км	ИСУН, Община Пазарджик, АПИ	7 години	6
1.5.	Изграждане на локални платна на Главен път I-8 в участъка от гр.	км	ИСУН, Община	7 години	4

	Пазарджик до с. Звъничево“.		Пазарджик, АПИ		
1.6.	Осигурен обществен и частен електротранспорт за населението	Бр. население	Община Пазарджик	7 години	15000
1.7	Реализиране на проекти с използване на Геотермална енергия на територията на Община Пазарджик	Бр.	Община Пазарджик, Физически и Юридически лица	7 години	10
1.8	Реализиране на проекти с използване на Водородна енергия на територията на Община Пазарджик	Бр.	Община Пазарджик, Физически и Юридически лица	7 години	5
<u>Втори основен приоритет:</u> Привличане на нови инвеститори, запазване и диверсификация на съществуващия бизнес за поетапно преминаване към кръгова икономика.					
2.1.	Увеличена готова продукция чрез осигуряване на алтернативни суровини и рециклирани материали, както и повторна употреба на материали и реализиране целите за развитието на кръгова икономика.	Лв. готова продукция	НСИ	7 години	2 млн. лв.
2.2.	Внедрени съвременни технологии за разделно събиране, предварително третиране за повишаване количествата на рециклираните отпадъци и стимулиране на повторна употреба.	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	1
2.3.	Проведени кампании, вкл. и с други общини, за повишаване информираността на гражданите и бизнеса за предотвратяване образуването на отпадъци, както и рециклирането им на принципите на кръговата икономика.	Бр.	Община Пазарджик, НПО, училища	7 години	5

2.4.	Въведени безотпадни технологии в производствени предприятия	Бр. предприятия	ИСУН МСП	7 години	3
2.5	Стимулиране на инвестиционната активност и промотирането на община Пазарджик като инвестиционна дестинация.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	5
<u>Трети основен приоритет:</u> Поддържане на конкурентноспособна местна икономика, гарантираща стабилна заетост и съвременни публични услуги.					
3.1.	Предоставена специализирана информация за специфични възможности на конкретния бизнес, ориентиран предимно към МСП, дигитализация и автоматизация на част от работните процеси, нови технологии, обезпечавачи развитието на кръговата икономика	Бр. информации	МСП, Община Пазарджик, НПО	7 години	4
3.2.	Привлечени повече туристи, чрез реализирани проекти по Оперативните програми на ЕС с туристическа насоченост с други общини, членство на общината в туристически организации и сдружения за управление на туристическия район чрез проект за „Популяризиране на туристическите дестинации в общината и съседните общини.“	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1000
3.3.	Социализиран исторически обект – селищна могила край с. Юнаците	Бр.	Община Пазарджик, МК, ИСУН	7 години	1
3.4.	Реализиране на проекти за изграждане на съпътстваща инфраструктура на археологически и природни обекти и превръщането им в туристически атракции, както и възможности за разширяване на легловата база.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	40
3.5.	Проведени специализирани обучения за фермерите относно европейските изисквания и стандарти в растениевъдството и	Бр. обуче	ОС “Земеделие и гори“, НС	7 години	7

	животновъдството и условията на реализация на селскостопанската им продукция на пазарите в общността.	ния	„Съвети в земеделието“		
3.6.	Развито биологично земеделие, възстановено поливно земеделие	дка	Напоителни системи, ИСУН, ОС „Земеделие и гори“	7 години	90
3.7.	Разширени площи за биологично земеделие и за трайни насаждения	дка	Община Пазарджик, ОС „Земеделие и гори“	7 години	90
3.8	Подкрепа на инициативи и проекти, подобряващи средата за пазарно предлагане на земеделски и животински продукти произведени на територията на Община Пазарджик	Бр.	Община Пазарджик	7 години	5
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ II: „Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура.					
<u>Първи основен приоритет:</u> Развитие на инфраструктурата като фактор за стабилизиране на икономическите, социалните и екологични процеси в населените места на общината.					
1.1.	Въведени интегрирани решения за климатична адаптация на градската среда чрез обновяване на озеленени площи за ограничен обществен достъп (жилищни райони в квартални пространства)	Бр.	Община Пазарджик	7 години	3
1.2.	Изграден в гробищен парк колумбарий.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1
1.3.	Изграден приют за безстопанствени кучета.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1

1.4.	Изградена интегрирана инфраструктура за велосипеден транспорт в града.	Км	Община Пазарджик, ОДМВР	7 години	1
1.5.	Ремонтирани улични и тротоарни настилки в гр. Пазарджик.	Кв. м	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	50000
1.6.	Ремонтирани улични и тротоарни настилки в другите населени места на общината.	Кв. м.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	2500
1.7.	Изградени защитни стени и други съоръжения за борба с ерозията.	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	3
1.8.	Осигурена превенция от наводнения и предотвратяване на свлачищни процеси, надграждане на Информационната система за превенция и управление на риска от наводнения, чрез проект: „Почистване на речни корита, отводнителни канали, дерета и други“.		ИСУН, Община Пазарджик	7 години	3
1.9.	Приета/актуализирана Програма за намаляване замърсяването на атмосферния въздух, изразяваща се предимно в подкрепа на домакинства, използващи инсталации за твърдо битово гориво, с алтернативни, насърчаващи топлинна енергия от ВЕИ, подобряване енергийните характеристики на сградите и ефективността на сградните инсталации.	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	2 години	1
1.10.	Подобрено качеството на атмосферния въздух на територията на община Пазарджик чрез подмяна на отоплителни уреди на твърдо	%	Община Пазарджик,	7 години	20

	гориво с екологични алтернативи.		РИОСВ		
1.11.	Брой контролирани замърсители на атмосферния въздух	Бр.	Община Пазарджик, РИОСВ	7 години	5
1.12.	Изградени шумозаглушителни стени и плътни зелени пояси около натоварени транспортни комуникации с проект: „Реализиране на мерки за намаляване на шума в гр. Пазарджик“.	Бр.	Община Пазарджик, РИОСВ	7 години	3
1.13.	Подобрено природозащитното състояние на природните местообитания и видове, предмет на опазване по НАТУРА 2000, чрез реализация на проекти	Бр.	Община Пазарджик, РИОСВ	7 години	1
<u>Втори основен приоритет:</u> Транспорт и транспортна достъпност.					
2.1.	Ремонтиран общински път с. Главиница –с. Алеко Константиново – с. Црънча /III-3706/	км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	9,73
2.2.	Ремонтиран общински път с. Мокрище – с. Ляхово –с. Паталеница /III – 3706	Км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	10,7
2.3.	Ремонтиран общински път /PAZ1106/ с. Величково – с. Юнаците - /III – 3704	км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	7,6
2.4.	Ремонтиран общински път /PAZ1325, с.Три водици – гр.Пазарджик/ - с. Синитево; Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски	км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	1,6
2.5.	Ремонтиран общински път /PAZ 1129/, с. Ляхово –с. Паталеница	км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	5
2.6.	Ремонт на общински път /I - 8/ г. Пазарджик – с.Огняново – с.Хаджиево - Граница общ. (Пазарджик –Стамболийски) - /PDV 1325/	км	ИСУН, Община Пазарджик, МРРБ	7 години	11,5

<u>Трети основен приоритет:</u> Изграждане на нова и реконструкция на съществуващата В и К мрежа и ПСОВ за населените места.					
3.1.	Доизградена В и К мрежа на гр. Пазарджик, вкл. и дъждовна канализация.	км	Община Пазарджик, „ВиКУ“ ЕООД	7 години	50
3.2.	Изградена В и К мрежа и ПСОВ в населените места	Бр./км	Община Пазарджик, „ВиКУ“ ЕООД	7 години	85ПСОВ;150 км
<u>Четвърти основен приоритет:</u> Повишаване на енергийната ефективност.					
4.1.	Въведена системи за интелигентно и интегрирано управление на транспорта	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	1
4.2.	Доизградена Регионална система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО, намаляване на хранителните отпадъци и своевременно премахване на нерегламентирани сметища	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1
4.3.	Проект за изграждане на общински фотоволтаичен парк за производство на електроенергия от ВЕИ и монтиране на акумулаторни батерии за съхранение на произведената енергия	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1
<u>Пети основен приоритет:</u> Благоустрояване на селищната среда при щадящо използване на природните ресурси.					
5.1	Изграждане на система за видеонаблюдение на ключови места в населените места на територията на Община Пазарджик.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1
5.2	Разработване на Генерален план за организация на движението в гр. Пазарджик, както и План за устойчива градска мобилност. Въвеждане на системи за интелигентно управление на трафика, инфраструктура и оборудване на системи за паркиране; насърчаване на	Бр.	Община Пазарджик	7 години	5

	електрическата мобилност, вкл. чрез закупуване на нов и екологично чист подвижен състав за нуждите на градския и междуселищен транспорт и изграждане на инфраструктура – зарядни станции за електроавтомобили.				
5.3	Довършване и надграждане на Регионалната система за управление на отпадъците – разделно събиране и обработка на ТБО. Разработка на Пилотна програма за намаляване на хранителните отпадъци. Своевременно премахване на нерегламентирани сметища на територията на общината.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	3
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване.					
<u>Първи основен приоритет:</u> Развитие на социалната сфера чрез подкрепа за услуги за намаляване на безработицата, повишаване на заетостта и доходите.					
1.1.	Проведени инициативи и обучения с акцент в ИТ технологиите с проект „Изграждане на Младежки център Пазарджик – устойчив инструмент за прилагане на иновативни младежки политики	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	3
1.2.	Проведени обучения на работното място и предоставени услуги за създаване и подкрепа на бизнес-инкубатори, подкрепа, вкл. финансова и взаимодействие с и между различни икономически структури и браншови организации. (Бр. обучения; бр. услуги)	Бр.	Община Пазарджик	7 години	2; 4
1.3.	Участие в национални и международни форуми чрез развитие на системите за присъствено и дистанционно обучение и информационно-комуникационните технологии	Бр.	Община Пазарджик, образователни структури	7 години	5
1.4.	Насърчителни програми за стимулиране на предприемаческата култура и организиране на тематични форуми с различни секторни	Бр.	Община Пазарджик,	7 години	4

	производители и участие на БТПП, Занаятчийската камара и др. съсловни организации. (бр. програми)		БТПП, НПО		
<u>Втори основен приоритет:</u> Подобряване достъпа до образователните услуги и социална инфраструктура.					
2.2. – 2. 4.	Въведени мерки за енергийна ефективност на образователния сграден фонд по проекти	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик	7 години	3
<u>Трети основен приоритет:</u> Интеграция на малцинствата и социално включване.					
3.1.	Подобрено образователното ниво на всички деца и ученици, независимо от възрастовите групи и на преподавателския състав, осигурен равен достъп до образователните услуги с акцент на малцинствата и социално слабите граждани. (бр. деца от малцинствата и социално слабите граждани)	Бр.	Община Пазарджик, РИО - Пазарджик	7 години	2
<u>Четвърти основен приоритет:</u> Създаване на условия за масов и професионален спорт чрез рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова спортна инфраструктура.					
4.1.	Реновирани/изградени нови спортни съоръжения: бившия стадион „Любен Шкодров“, зали, зони на открито.	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик, МС	7 години	3
4.2.	Изградени нови физкултурни салони в ОУ „Проф. И. Батаклиев“, НУ „В. Друмев“ и НУ „В. Левски“, всичките – в гр. Пазарджик.	Бр.	Община Пазарджик, МС	7 години	3
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ IV - Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и на населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет					

<u>Първи основен приоритет:</u> Съответствие с плановите процеси на европейско, национално и регионално ниво.					
1.2.	Въвеждане на единен софтуер /ГИС/ с пълен набор модули за градско планиране, както и предоставяне на общодостъпна информация в цифров вид по отношение на градоустройство, комуникации и перспективи за развитие. Развитие на цифровата свързаност и създаване на т.н „умна“ община.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	2
1.3.	Привлечени инвестиции.	Лв.	НСИ	7 години	20 млн. лв.
<u>Втори основен приоритет:</u> Обучения на общинската администрация и служители, пряко свързани с правомощията на местната власт за повишаване и непрекъсната актуализация на техните усилия и преквалификация в сферата на местното самоуправление.					
2.1.	Оптимизирано административно обслужване при гарантиране на равен достъп до административните услуги, информация и осигуряване на европейски форми за достъп до административните услуги.	Бр. услуги	Община Пазарджик	7 години	20
2.2.	Осигурено административно обслужване по предварително разработени и обявени правила и качество на предоставяните услуги.	Бр. документ и с правила	Община Пазарджик	7 години	5
2.3.	Население, ползващо подобреното административно обслужване в различните администрации и осигуряващо надеждна обратна връзка.	Бр.	Община Пазарджик, Областна управа	7 години	50000
2.4.	Въвеждане на система за оценка на нуждите от обучения на общинските служители.	Бр.	Община Пазарджик	7 години	1
2.5.	Проведени специализирани обучения на общинската администрация, свързани с новите ИТ технологии и Е-управление.	Бр. обучения	Община Пазарджик	7 години	3

2.6.	Програми за „стажуване“ в различни ВУЗ-ове и учебни центрове, вкл. и дистанционни.	Бр.	Община Пазарджик, МТСП	7 години	3	
Индикатори за резултат						
Стратегическа цел	Индикатор	Мерна единица	Източник на информация	Период на отчитане	Базова стойност	Целева стойност
Стратегическа цел I: Ускорено икономическо развитие на общината и диверсификация на икономическите дейности с прилагане на иновации и осигуряване на благоприятна бизнес среда.	Намаляване емисиите от парникови газове годишно	%	ИСУН, Община Пазарджик, Информация на ниво проект	7 години	Н/П	15
	Жители, които имат достъп до нова или модернизирана зелена инфраструктура в градските райони	брой	Община Пазарджик	7 години	Н/П	50000
	Обществени сгради с подобрена енергийна класификация	брой	ИСУН, Община Пазарджик, Информация на ниво проект	7 години	Н/П	14
	Домакинства с подобрени енергийни характеристики на своите жилища	брой	ИСУН, Община Пазарджик, Информация на ниво проект	7 години	Н/П	1000
	Понижаване на годишно крайно	%	ИСУН, Община Пазарджик,	7 години	Н/П	15

	потребление на първична енергия (жилищни сгради, частни нежилищни, обществени нежилищни)		Информация на ниво проект			
	Количество разделно събрани отпадъци за рециклиране	Тона % от събраните	Община Пазарджик, РИОСВ	7 години	Н/П	150000
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ II: „Изграждане и рехабилитация на ефективна техническа инфраструктура за постигане на устойчиво развитие на града и селата, съхраняваща природните дадености с иновативна индустриална култура	Жители, посещаващи обекти от спортната инфраструктура	Бр.	Община Пазарджик, НПО	7 години	Н/П	5000
	Увеличен брой потребители, ползващи безплатни Wi Fi зони на територията на гр. Пазарджик.	Бр.	Община Пазарджик, мобилни оператори, НСИ	7 години	Н/П	2000
	Брой потребители, свързани със селищните системи за външно изкуствено осветление	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик, Информация за проект	7 години	Н/П	80000
	Брой потребители с достъп до модернизирана здравна	Бр.	ИСУН, Община Пазарджик, Информация за проект, здравни и	7 години	Н/П	50000

	инфраструктура		лечебни заведения, МЗ			
	Потребители, свързани със система за видеонаблюдение	Бр.	Община Пазарджик, ОДМВР	7 години	Н/П	50000
	Жители, свързани към системата за пречистване на отпадъчни води	Бр.	Община Пазарджик, ОДМВР	7 години	Н/П	50000
	Жители, свързани към подобрените системи за водоснабдяване	Бр.	Община Пазарджик, ОДМВР	7 години	Н/П	65000
	Намалени загуби на води	%	„ВиКУ“ Пазарджик, НСИ	7 години	Н/П	20
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ III: Осигуряване на благоприятна среда за развитие на човешките ресурси и подобряване качеството на живот чрез ефективни мерки за насърчаване на образованието, масовия спорт и социалното включване.	Годишен брой на децата, ползващи подкрепената образователна система и спортна инфраструктура	Бр.	Община Пазарджик, РИО - Пазарджик	7 години	Н/П	1000
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ IV -	Актуализирани	Бр.	Община Пазарджик	7 години	Н/П	7

Модерно и устойчиво самоуправление за ускоряване социално-икономическото развитие на общината чрез качествено обслужване на бизнеса, на неговите организации и на населението, подобряване на институционалната среда и административния капацитет	стратегически документи в съответствие с приоритетите на ЕС, РБ, район за планиране и областта (след приемането на последните)					
	Брой преминали обучения на служители от публичната администрация	Бр.	Община Пазарджик	7 години	Н/П	15

